

WILD, Johann (- 1554)

Sermoes quadragesimalis...

/ Ioannem Ferum...; Ioannis

Latomi... — X Lugduni: Apud

Golielmum Roullium, 1557

Contiue: Concionatoris moguntini

explicatio doctissime in psalmo...

/ Ioannis Feri

F. 77

Handwritten scribbles and marks, including a large 'X' or star-like shape on the right side.

R-100241

Handwritten marks at the bottom of the page, possibly including the number '100'.

SERMONES
QVADRAGE-
SIMALES, IN TRIA
POSTERIORA CA-
PITA

LIB. I. ESDRAE.

(ante Legatur)

*Et Historiam Evangelicam de Muliere pec-
catrice: Moguntiae pro concione habiti, per
fratrem IOANNEM FERVUM, Cœno-
bij D. Francisci Guardianum,*

OPERA IOANNIS LATOMI BER-
gani, Canonici regularis, recens è Germanico
in Latinam linguam translati.

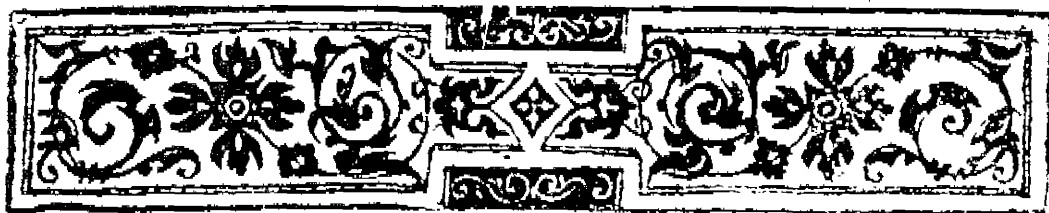
LVGDVNI,
Apud Gulielmum Rouillium,
sub scuto Veneto.

1552.

Diego Ximenes 3

LECTORI.

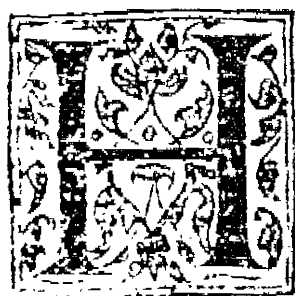
Habes hic, amice Lector, præter ea quæ argumentum ipsum suppeditabat, quæ eodem spectant: puta, de ieiunio, pœnitentia, contritione, confessione, & communione, cum aliis nonnullis, eleganter, diffusè, conciliatis etiam controuersis, ad vulgarem caput disputata.

SERMONES QVA-
DRAGESIMALES IN PO-
STERIORA TRIA CAPI-

ta libri I, Esdræ, Moguntia pro con-
cione habiti per F. Ioannem Fe-
rum, cœnobij D. Francisci
Guardianum.

*In VII I. primi libri Esdræ caput Præfatio, siue
Sermo primus, feria sexta post Cinerum.*

HODIE, si uocem Domini audieritis, no- Psal. 49.
lite obdurare corda uestra, sicut in exa- Hebr. 3.
cerbatione secundum diem tentationis
in deserto, ubi tentauerunt me patres Nume 14.
uestri: quibus iuraui in ira mea, si introi-
bunt in requiem meam.

QUOD nemini obscurum esse potest, Ecclesia
Christiana Quadragesimalis ieiunij obser-
uationem nudiustertius feliciter est auspicata: id-
que ardore ac studio tam vehementi, ut nemo me-
ritò ad imitationē alia exhortatione incitari de-
beat. Verum incuria ac negligentia eorū, qui po-
pulū in officio cōtinere deberent, eò res diaboli,
omnis boni inimici, astu, relapsa est: ut vix inuenia-
tur vnus & alter qui norit quo pacto ad hāc ieiu-
nādi religionē Ecclesia se paret, & quid primo sta-

rim die cogitandum, imitandumq; nobis proponat. Quod tamen si rectè perpenderimus, toto hoc tempore magno nobis ad pietatem fuerit adiumento. Nam principia ipsa quanto magis feruent, tanto solent habere successum feliciorum. Est quidem ecclesiæ, in hac obseruatione arripienda, studium (vt dixi) tam vehemens, & ardor tam effusus, vt nemo sit tam durus, quem illa non permoueat, si quidem ad contemplationem aures illi atque oculos accommodare velit. Atqui hoc ne fiat, diabolus tantò sollicitius aliò nobis oculos atq; aures auertit, quare perspicuum est, si ad primum Ecclesiæ feruorem, dum ipsa fundamentum iacit, stertimus: nos, ne in progressu quidem animi promptitudinem facile declaratuos. Nimirum hoc agit diabolus vt pote quem non latet, si Christiani cōiunctis studiis impetum tū in aggrediendo, tum in perficiendo nunquam remitterent, quàm graue ipse vulnus acciperet. Necdum illi excidit, à quo primum hanc institutionem, tanquam per manus traditam, habemus: puta, à Christo: qui dum illam ipse implet atq; obseruat, hostem hunc nostrum, iterum, & tertio, graui contumelia in perpetuum affecit. Neque adeò clam illo est, quadragesimale hoc ieiunium non alio consilio, quàm ad sui profligationem suscipi, ac geri. Quod si rectè obseruatur, videt regni sui manifestam deformationem: ferat necesse est, ab omnibus sibi passim bellum indigi, adeoque vim inferri: non in vno tantum orbis angulo, verum vbicunque fidei Christianæ vexilla eriguntur: sustinere cogitur, quotidie

Matt. 4.

quotidie sibi insultari, victoriámque eripí: videt
 suis oculis (neque consilium suppetit) non solum
 tam multa hominum millia in regnum Christi
 recens cooptari atque ascribi: verum etiam non
 paucos eorum, quos ipse iam pridem sub signis
 habebat, Christo iam sacramento astringi. Hinc *Ioan. 8*
 illi, qui virtutem fert insensissimè, animus fe-
 rox, & vindictæ cupiditas. Et quando quidem
 in veritate non stetit, ab illo primæ & natiuæ suæ
 conditionis splendore, ob fastum & ambitionem
 deiectus, Dei erga nos indulgentiam ferre omni-
 no non potest: ringitur, si hominem in posses-
 sionem tantorum bonorum, quæ ipse amisit, in-
 trudi conspexerit. Quò fit, vt nullum non lapi-
 dem moueat, quò huius quadregesimalis ieiunij
 fructum nobis interuertat.

Interuertit verò atque corrumpit, quando re-
 ceptæ quidem consuetudini nosmet accommo-
 damus, verum interim nihil animi, nihil ardoris
 adferimus: quemadmodum (proh dolor) vulgò
 iam fieri videmus, vt nomina ipsa ieiunij & pœ-
 nitentiæ præclare iactentur, sed rei nihil admo-
 dum præstetur: vt non videam, cur diabolus de
 hoc nostro ieiunio, & vitæ correctione, quam si-
 mulamus, multum sibi debeat timere. At si, charis-
 simi, promptitudinem nostram in ipso statim ini-
 tio, nō segnes, sed latti, atq; alacres declararemus,
 nihil illo meticulosius. Et quid facilius? modò id
 quod Ecclesia primo die, hoc est in limine adhuc
 agit, diligenter cum mente reuolueremus: neque
 tam salutarem cogitationem ab illo nobis interci-
 pi sineremus. Meritò in eius consiliū deberemus

irrepere: nam quemadmodum Ecclesia in hoc tota est, ut hoc tam feruenti principio studium nostrum excitet, & excitatum urgeat, indiesque magis ac magis promoueat: ita ipse è diuerso nihil aliud agit ac studet, quàm ut ab initio nos obtineat, et ab ecclesiæ mente longissimè abducat: quò rem tantam, si non omnino negligamus, peragamus interim frigidè, ac oscitanter.

Sed quotusquisque est, qui hæc perpendat? imò quis harum rerum sedulam admonitionem patienter accipiat? Per nos liberum est Ecclesiæ, gemere, singultire, lugere, ac plorare: ad omnem humilitatem Deum inclamando sese demittere: cinerum etiam aspersione crimina profiteri, & à Deo admissis gratiam querere. Quid nos interim? Nihil illa ad nos: quod grauius est, diabolū audimus, Ecclesiam contemnimus: hoc est, hosti voluptatē, indulgentissimæ in nos matri luctum paramus. Obsecro quando ad hunc modum (ut fit) ieiunamus, quem nobis fructum promittimus? Non tamen idcirco sermoni parcendum est. Si primum Ecclesiæ consilium plerisque sine attētionē & fructu periit, tantò diligentius ut admissa, vel serò sartiant, quotidianis exhortationibus veniunt excitulandi.

Hinc est, quòd in huius concionis exordio iis verbis ad vos usus sum, quibus olim, non solum suos Iudæos David, verum etiam nos Christianos D. Paulus ad resipiscētiā conuēnit. Nam primū hanc concionem (quemadmodum & superioribus annis à me factitarum est) ad exhortationem duntaxat vobis esse volo: quum plerunq;
in obti

in obtinendis deuinciendisq; animis, vt plus laboris, ita diligentia infumitur. Mundum, & quam trahit comitem, noxiam concupiscentiam, grauiter deferimus: ad morum correctionem odiosa semper est oratio: nam quātū illa nobis arridēt, tātū displicet ista. Quò pertinere arbitror, quod veteres illi ac veri Ecclesie pastores, nullo anni tempore, studiosius adeoq; frequentius ad populum verba fecerunt, quā sub huius Quadragesimæ initiū. Cuius voluntatis & ipse superioribus annis exemplum dedi, daturus & nunc: vt qui non dubitem, postquam liquidò nobis constat, quo animorū ac pietatis consensu horū dierū obseruatio à Patribus primum suscepta, ad nos vsque peruenit, multum vtilitatis nobis allaturum. Non celabo vos interim, cur ab hoc Dauidico themate nunc sum exorsus, quò tandem ad id, quod potissimū tractare proposui, non incommodè delabamur. Faxit Deus, vt è nostra diligentia fructum aliquem ac pietatem reporteris.

Doctissimus ille atq; idem sanctissimus Papa *Sermo. 2. de Quadrag.*
 Leo, eius nominis primus, his ferè verbis sub Quadragesimæ initiū ante annos cētū & mille est vsus: Licet nobis, dilectissimi, appropinquāte festiuitate Paschali, ieiuniū Quadragesimæ ipse legitimi tēporis recursus indicet, cohortatio tamen nostri sermonis etiā adhibēda est, quæ auxiliāte Domino nec inutilis sit pigris, nec onerosa deuotis. Nā quū oēm obseruatiā nostrā rō istorū dierū poscat augeri: nemo est (vt confido de vobis) qui se ad opus bonū nō gaudeat incitari. Natura enim nra, manēte adhuc mortalitate, mutabilis, etiā si ad summa

quæq; virtutum studia prouehatur: semper tamen sicut potest habere quo recidat, ita potest habere quo crescat. Et hæc est perfectorum vera iustitia, vt nunquam præsumant se esse perfectos: ne ab itineris nondum finiti intétione cessantes, ibi incidant deficiendi periculum, vbi proficiei di deposuerint appetitû. Quis enim in huius vitæ constitutus incerto, aut immunis à rétatione, aut liber inueniatur à culpa? Quis est, qui nihil virtutis sibi adiici, aut qui nihil vitij sibi optet auferri? quû & a iuersa noceât, & secunda corrûpant: nec minoris sit periculi carere desideratis, quâ abundare cōcessis. Insidiæ sunt in diuitiarû amplitudine, insidiæ paupertatis angustijs: illæ eleuât ad superbiam, hæ incitant ad querelam. Tentat sanitas, tentat infirmitas: dum illa materia est negligentia, & hæc causa tristitia. Quia ergo nemo nostrum, dilectissimi, tam perfectus est & sanctus, vt perfectior & sanctior esse non possit: omnes simul sine differentia graduum, sine discretionem meritorum, ab iis in quæ peruenimus, in ea quæ nondum apprehendimus, pia auiditate curramus, & ad mensuram consuetudinis nostræ, necessarij aliquid addamus augmenti. Parum enim religiosus alio tempore demonstratur, qui in his diebus religiosior non inuenitur. Vnde opportunè auribus nostris lectio Apostolicæ prædicationis insonuit, dicens: Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. Quamuis enim nulla sint tempora, quæ diuinis non sint plena muneribus, & semper nobis ad misericordiam dei per ipsius gratiâ præstetur

Serm. xi. de
Quadrage.

Serm. ite-
rum 2.

2. Corin. 6.
Sermo. 4. de
Quadrage.

steretur accessus: nunc tamen omnium mentes maiori studio ad spirituales profectus moueri, & ampliori fiducia oportet animari: quando ad vniuersa pietatis officia, illius nos diei, in quo redempti sumus, recursus inuitat: vt excellens super omnia passionis dominicæ sacramentum purificatis, & corporibus, & animis celebremus. Debebatur quidem tantis mysteriis ita incessabilis deuotio, & continuata reuerentia, vt tales permaneremus in conspectu Dei, quales nos in ipso Paschali festo dignum est inueniri. Sed quia hæc fortitudo paucorum est, & dum carnis fragilitate austerior obseruantia relaxatur, dùmque per varias actiones vitæ huius sollicitudo distenditur, necesse est de mundano puluere etiam religiosa corda sordescere: magna diuinæ institutionis salubritate prouisum est, vt ad reparandam mentium puritatem quadraginta nobis dierum exercitatio mederetur: in quibus aliorum temporum culpas, & pia opera redimerent, & ieiunia casta decoquerent. Ingressuri igitur, dilectissimi, dies mysticos, & purificandis animis atque corporibus sacratius institutos, præceptis Apostolicis obedire curemus: emundantes nos ab omni inquinamento carnis ac spiritus, vt castigatis colluctationibus quæ sunt inter vtranque substantiam, animus, quem sub Dei gubernaculis constitutum, corporis decet esse rectorem, dominationis suæ obtineat dignitatem, vt nemini dantes vllam offensionem vituperationibus obloquentium non simus obnoxij. Digna enim ab infidelibus repræhensione carpemur, & nostro vitio

2. Cor. 7.

linguæ impiæ in iniuriam se religionis armabunt, si ieiunantium mores à puritate perfectæ continentiae discreparint. Non enim in sola abstinence cibi stat nostri summa ieiunij: aut fructuosè corporis esca subtrahitur, nisi mens ab iniquitate reuocetur, & ab obrectationibus lingua cohibeatur: &c.

Hucusque Leonem ipsum audistis, de eadè re multo disertius ac fufius, aliquot iam feculis elapsis, præclare docentem. Quæ quidem hoc loco referre volui, vt clarè perspiceretis, iam tunc morem istum ieiunandi, cùmque principiò studiosè amplexandi, non solum vtilem, verùm etiam habitum fuisse sanctissimum, adeoque necessarium. Quod quum & ipse vobis cupiam persuasissimū, vos verbis, primum Davidis, deinde D. Pauli, ita (mea in Christo viscera dilectissimi) conuenio. Est inter vos, qui quòd legere nesciat, quid de veteri hac obseruantia Orthodoxi olim Patres scripserunt minus nouit? Alius Ecclesiæ scopum, in eruendis nudius tertianis ceremoniis necdum attigit? Agite charissimi, hodie saltem hoc facite, & ad mentem redite: & quum nunc Domini voce vobis inclamemus, nolite obdurare corda vestra, quæadmodū olim Israëlites fecerūt: magno nimirū ipsorum malo. Sanè & vestra magnopere interest se credite: relaturi vel æternam requiem, vel non finiendum cruciatum. Recusabant illi vocem Domini audire: vnde & non iniusta ira in illos in tantum exarsit, vt iuraret nullum eorum terram, ad quam illos ducebat, intraturum: quos desertū ad vnum omnes absumpsit Hinc D. Paulus tāquam
spec

speciosum & efficax argumentum nactus, hoc ipsum ad Hæbræos, duobus continuis capitibus crebrò ac diligenter inculcat: & disertè ostendit, hanc prophetæ admonitionē ad Christianos magis quàm ad Iudæos pertinere: quem illis reuera, neque Moses, neque Iosue requiē præstiterit, atq; adeò ne præstare quidem potuerit: quod noster IESVS solus potest conferre. Quapropter & D. Paulus subdit: Adhortamini (inquit) vosmetipsos per singulos dies, donec hodie cognominatur, ut nō obduretur q̄s ex vobis fallacia peccati. Et proximo capite: Festinemus ergo ingredi in illā requiem, ut ne in idipsum quis incidat incredulitatis exemplum. Dico igitur: *Hodie si vocem Domini audieritis, nolite obdurare corda vestra*. Forte rogas quam Domini vocem audire te velim? Nimirum quæ est apud Ioëlem: Conuertemini ad me in toto corde vestro, in ieiunio, & fletu, & in planctu. &c. Et apud Esaiam: *Quærite Dominū dum inueniri potest, inuocate eum dum propè est*. Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad Dominum, & miserebitur eius: & ad Deum nostrum, quoniam multus est ad ignoscendum. Sed ipsum potius Christum audite: Venite ad me omnes (inquit) qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos, &c. Has & similes voces non cessat Ecclesia hoc tempore quotidie nobis inculcare: quas si audierimus, inducent nos haud dubiè in requiem Domini: ad quam nemo, qui hoc facere detrectat, pertingeret. Proinde clarum est, quantopere nostra hic res agitur. Sed iam hu-

Heb. 3. 6.
4.

Hebr. 3.

Ioël. 2.

Isa. 55.

Matt. 11.

ius

ius temporis scopum penè vniuersum vobis deteximus Nimirum vt vocem Domini, cuius benignitate viam, qua ad ipsius adeoque nostram requiem peruenitur, ingressi sumus: non oscitanter audiamus, eamque sequamur: neque obdurate corda nostra, cancrorum more retrorsum abeamus: sed induti arma iustitiæ à dextris & à sinistris, viam nobis aperiamus per gloriam, & ignobilitatem, per infamiam, & bonam famam, donec ad patriam nostram perueniamus. Vnde non inconuenienter huc adduxero, quod superiori Dominica in eius diei Euangelio Christus suis dicebat: Ecce ascendimus (inquit) Hierosolymam. Quod tametsi de terrestri illa Hierosolyma dixerit: vt pote quam tunc, ad absoluendum id ad quod venerat, petebat: non verat tamen, quo minus cogitationem nostram ad coelestem illam, ad quam è turbulento & noxio hoc seculo nos Christus (quantum in ipso est) iam transtulit: quemadmodum olim & Esdras suos è Babylone in patriam reduxit: abducamus. Quæ Esdræ iniecta mentio, huic orationi aptissimè subseruit. Nam quid aliud nunc agit Ecclesia, quàm vt quos ocio ac desidia torpentes videt, oblata ac commonstrata adipiscendæ salutis ratione, in viam extrudat: eos maximè, qui Babylonico, hoc est, mundi diaboli, ac peccati iugo ita sunt alluefacti, vt à captiuis non sint dissimiles. Ah, per omnia miseros illos, qui non ad exemplum sibi proponunt, tam multos è simili tyrannide semet per Christum fortiter asservisse, & etiam nunc quotidie afferere: non attendunt etiam, hanc afferendæ libertatis

2. Corin. 6.

Luc. 18.

tatis conditionem, non à quouis mortali rege, verum ab ipso Deo, cœli & terræ dominatore, omnibus promiscuè esse propositam, gentilibus perinde ac Iudæis, non habita ratione ætatis, non status, non sexus, citra omnem planè delectum personarum: modò sint, qui Babylonem, mundi nimirum imperium, turbarum, dissentionum, vitiorum impietatis, ac prauitatis plenissimum, deserere volent, cœlestis Hierusalem ciues sunt, immunitatibus, iuribus, gratiis, ac priuilegiis, quæ amplissima à Christo est consecuta, fruuntur. Hoc quod auditis edictum, Deus noui testamenti tempestate, non in vno aliquo loco, sed per totum orbem publicari iussit. Euntes (inquit Apostolis suis) in mundum vniuersum, prædicate Euangelium omni creaturæ. Et (vt suprà memoriauimus) Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Cui aptè succinit D. Paulus ad Roma. 10. Quicumque inuocauerit nomen Domini, saluus erit: non enim est distinctio, nam idem Dominus omnium, diues in omnes qui inuocant illum.

Mar. 16.

Matth. 11.

Porro si qui adhuc sunt, qui neque huius edicti sponcione, neque tam multorum qui iam inde ab Ecclesiæ rudimentis, pro mundi, peccati, atque diaboli seruitute Christum sunt amplexi, exemplo intantum non prouocantur, vt Babylonico lenocinio inescati ab eo non sustineant auelli, patriæ desiderio non tangantur, oblatam consequendæ salutis occasionem negligant, paternæ hæreditatis aditionem postergent: horum nunc rationem agit Ecclesia, hos nunc potissimū

ad

1. E/dr. 8.

ad quadragesimæ obseruantiam inuitat, his sanandis tam copiosa est in exhortationibus, exemplis, & precationibus. Necessarium planè remedium, pro eorum numero, qui ad hunc modum desidia, inertia, lasciuiæ, luxûque obtorpescunt: nō absimiles iis, quos Esdras Babylone frequentes inuenit, quum tamē multis ante annis bona pars Iudæorum patrium solum repetisset, ac Hierosolymam cum templo ad pristinum decus præclare instaurasset. Sed cessatoribus istis, qui Babylonem ita iam imbiberant, vt patriæ non recordarentur: neque regij edicti promulgatio, neque frequens fratrum discessus, qui summo cū gaudio patriam repetebant, vel tantillum ad profectionem momenti iniecit: paratis prius cognationis, & diuini fœderis ius rescindere, quàm Babylonem cum impedimentis relinquere. Digni sanè illi, qui e populi Domini albo eraderentur, relinquerenturque suæ ignauitiæ: sed tantò magis Esdras omnem diligentiam adhibuit, nihilque omisit intentatum, vt vt si posset, ad vnum omnes secum abduceret, patriæque referret. Et quid obsecro aliud voluit Ecclesia? Nonne tam multæ eius exhortationes, tam continuæ de Dei in nos pietate demonstrationes, & indefessum eius in medendis nobis studium, eò omnia tendunt, vt quantum in ipsa est, omnes quos Christo genuit, e Babylone reuocet, & à mundi vanitate, nequitia, & impietate conuertat? Abducit quidem illa non raro iustam manum: sed semper inuenias, qui comperendinationem interponunt, vel prorsus redire recusant. Sed quod grauissimum est, cum aliq

aliquoties nos magno suo labore patriæ restituit, recurrente anno iterum pristinis sedibus affixos videt: vsque adeo nos dementavit Babylonis istius species, vsque adeo mundi cupiditatibus irretiti sumus, intantum auocamur voluptatibus, ita mundi luxus atque ambitio aciem nobis perstrinxit, vt vix vnquam de vita corrigenda, tamen si Ecclesia eò semper nos vocat, seriò cogitemus. Inquirat iam vnusquisq; apud semetipsum, seduloque inuestiget, quoties Ecclesiæ ope ac intercessione, è Babylonia, peccati & damnationis metropoli, in libertatem & in Dei gratiam fuerit restitutus: vnâque dispiciat, vbi terrarum nunc animi sedem fixit: malè metuo, ne iterum Babyloniæ sit inquilinus, peccati sit mancipium, & longissimè sese à Deo eiusque populo subduxerit. An non singulis annis hunc Ecclesiæ laboris fructum rependimus? Nō tamen intermittit illa studium, imò potius recipit denuò ac adauget, donec nos iterum in spem salutis adduxerit: memor nimirum Dominici præcepti, qui nullo numero fraternam noxam, vt sit irremissibilis, astrinxit. *Matth. 18.* Vix quisquam nostrum est, qui non meruit, vt benignitatem suam Deus erga nos clauderet, sineretque pro nostra ingratitude, nos tandem in Babylone & peccatis nostris consenescendo, vitam finire, sed misericors ille & fidelis permanet, *2. Tim. 2.* qui negare seipsum non potest. Quandoquidem igitur Ecclesia Domini sui mentem rectè perspexit ac intelligit, studium suū in grege suo colligendo nunquam remittit: quantumuis sint, qui nihil aliud quàm Babilonem crepent. Nempe hoc

saxum iam nunc voluit, totòque hoc Quadragesimali tempore non aliud spectat, quàm vt quauis ratione à peccati iugo liberatos Christo nos vindicet. Clarè nobis denunciat, nūc iter ad salutem omnibus hominibus esse patefactū: ingerit quàm periculosum sit, diu in Babylonis ac peccati seruitute ætatem consumere: patriam nobis, vbi perpetuam requiem & solidam voluptatem securi obtinebimus, è propinquo commonstrat: rogat, peccandi tādē finem faciamus, expeditiq; ad supernam Hierusalē cursum instituamus: docet, à quo & vnde, si pericula inter eundū oboriuntur, præsidium aduersus omne mali genus petere debeamus: ostendit, quotquot nūc de Dei misericordia sunt securi, nō alia ratione ac via Diaboli imperio insultasse, & adhuc hac maxima tempestate, insultare: vt nihil timendum sit, exploratam eam esse, & certissimam plane.

Repeto igitur, charissimi fratres, Ecce ascendimus Hierosolymam, viam ad supernam patriam tendimus, vbi implebuntur omnia quæ scripta sunt de filio hominis: imò quæcunque & ipse se nobis daturum promisit. Quum verò hunc ascensum, toto hoc quadraginta dierum curriculo, Ecclesia nobis adumbrat, imò liquidò cōmonstrat: videris, quàm non abs re Esdræ factum ac historiā in medium nunc adferamus. Nam vt duobus annis proximè elapsis, Ezechiel primū sacram historiam, deinde Nabuchodonosoris, ad huius temporis institutionem vobis proposuimus: ita nunc Esdræ reditum in patriam, accōmodatum planè ad horum dierum mentē, qui peculiare sibi argu-

men

mentum deponere videntur, tractandum suscepimus. Superest, ut hodie, sacro hoc nimirum tempore, Ecclesiæ & Domini vocem sic audiamus, ne corda nostra grauius obdurata, tandem omnis admonitionis impatientia reddantur. Quare, obsecro vos charissimi, torporem tandem excutiamus: iusto longius peccatis nostris indormiuimus, & in Diaboli potestatem concessimus. Curramus ad ciuitatē confugij, vbi turò liceat vitam emendare, gratiam nunc factorum à Deo consequi, & in futuram gloriam certa spe irrumperere. Neminem criminum suorum magnitudo deficiat: nam (teste Apostolo) vbi superabundauit delictum superabundauit & gratia. Nec est, quòd laboris quenquam molestia absterreat. Non enim sunt condignæ paffiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Emendemus in melius, non solùm quæ ignoranter, verum etiam quæ prudentes & scientes peccauimus. Quæramus Dominum dum propè est, & inueniri potest: ne subitò præoccupati die mortis, quæramus spatium pœnitentiæ, & minimè inueniamus. Tempore siquidē accepto (ait per Prophetā) exaudiuite, & in die salutis adiuui te: cui subinfert D. Paulus, Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. Sanè pœnitendi spatium ad vitæ nostræ metam arctauit Deus. Duodecim (inquit) sunt horæ diei. Nam certum nobis ac prædefinitum tempus est, in quo operari liceat. Quod vbi elabi nobis sinimus, venit nox, quando nemo potest operari: neque oleum iam venum exponitur, ut lampades nostras instruere possi-

Roma. 9.

“

“

“

Rom. 8.

“

“

“

“

“

Esa. 55.

“

“

“

“

Esa. 49.

“

“

“

“

Ioan. 11.

“

“

“

“

Ioan. 9.

“

“

Matt. 25.

Rom. 13.
1. Ioan. 2.

mus. Quocirca, charissimi, ne negligamus tempus nobis ad salutem indultum: nam hora est iam nos de somno surgere: imò (vt D. Ioannes ait) nouissima hora iam est, ne adhuc deliberandi spacium capiamus. Gratia Dei sit semper vobiscum. Amen.

DOMINICA INVOCA-

uit, sermo secundus.

ERIA sexta superiori, quàm potui paucissimis perstrinxi, quid hoc anno thematis loco, per istos quadregesimæ dies essem in concione deducturus: ne videlicet à veteri meo more discederem, quo singulis annis tale aliquid me facere solere, nō ignoratis. Erat animus, præsens tempus in nobili illa peccatrice, quæ est apud Lucam Cap. 7. absumere: verum noster Esdras, quem mutilatū reliquimus, reclamare videtur: maximè in tanta eius loci, vbi docendi finem fecimus, cum istius temporis ratione cōguentia: vt exiguam mihi facultatem ad illa persequenda relicturus videatur. Ostendimus superiori concione, Ecclesiam penè idem nunc agere cum iis, qui quadregesimalē obseruatiā ad eius mentem peragunt: quod olim Esdras in reuocandis suis à Babylone ad Hierusalem, fastitauit. Imò totus ille libellus quem admodum nihil aliud quàm molem rerum, difficultates, ac molestias, priusquam Iudæicus ille populus à Babylone auelli potuit, templum ac ceremoniæ instaurari, tractat: ita Quadregesimam hanc non aliud intellige, quàm perpetuam quandam instigationem, quæ nos à peccato pedem monet ad Deum refer

referre: vt non iniuria quis totum hunc libellum ad hoc tempus accommodat. Deinde (si meministis) eouſque in eius libri expoſitione progrefſi eramus, vbi Eſdras, quum populum iam in vnū *Eſdra. 8.* coactum à nido abſtraxiſſet, ieiunium ac orationem, quò cœpti itineris moleſtia minus afficeretur, Deique auſpiciis ruti peruenirent, in commune prædicauit: vt affligeremur (inquit) coram Domino Deo noſtro, & peteremus ab eo viam rectam nobis, & filiis noſtris. Quod quantopere ad id quod Eccleſia nunc inſtituit pertineat, vel me tacente intelligitis. Quemadmodum nec illud eſt alienum, quod proximo ſtatim capite ſubjungitur: vbi Eſdras ſua coram Deo abiectiōe, lamentis, ac ſtetu, id à populo obtinuit, vt alienigenas vxores repudiarent, vnâque cum illo grauius lugerent. Iam tribus his partibus nonne totus Quadrageſimæ ſcopus pulcherrimè eſt cōpræhenſus? Quare alieniſſimum videretur, ſi in tanta figurarum ac rerum conuenientia, me ab Eſdræ contextu, quem hætenus ſum perſecutus, abduci ſinerem: maxime, quum velim, nolim, nunc de ratione ieiunandi, ac vitam corrigendi (quod Quadrageſima vel inuito extorquebit) fuerit dicendum. Vnde rectius fecero, ſi hæc nunc in loco appoſuero: quàm repetita tempore Paſchali, alieno videlicet, tanquam Calabri hoſpitis xenia ſim obtruſurus. Non enim latius aliquid, quod tunc tractemus, nobis ſpero defuturum. Non quòd hiftoriam illam de peccatrice pœnitente penitus abiecerim: ſed hanc cum Eſdra ſimul miſcere, vel poſtea ſubnectere, eſt cōſilium.

Quod principio clam vobis esse nolui, ut quid à me expectare habeatis, iam inde vobis constaret.

Verum enimvero id quod primo loco ex hoc libello, cum Quadragesimæ scopo congruere diximus? nimirum quo pacto Esdras, & ante ipsum alij, populo Dei ad iter è Babylone Hierosolymam capeffendum, & Domini ac sacrorum cultum restituendum, autores fuerunt; quandoquidem hactenus satis multa ea de re diximus, non est nunc animus retractare. Istud vnum vos rogo atque obtestor: ne vos in sequendo, Ecclesiæ duriores, quàm illi se suis ducibus præbuerunt. Numerus eorum quos Zorobabel primò reduxit, erat Quadraginta duo milia, trecenti, sexaginta, exceptis seruis & ancillis. Postea Esdras satis magnū numerum & ipse coëgit. Ah, quàm solidum gaudium Matri huic nostræ pareremus, si & ipsa tam numerosam manum Christo lucrifacere nunc posset. Sanè nō modico plus nostra interest, quàm ipforum, hæc loci mutatio, siue commodū, siue detrimentum spectes. Ut non absurdè Dauidicū illud vobis iterū inclamem: *Hodie si vocem Domini audieritis, nolite obdurare corda vestra, &c.* Et illud Iesu filij Nun: *Nolite rebelles esse contra Dominum: terra quam circuiimus, valde bona est: ascēdam⁹, & possideam⁹ eā.* Cæterū vi dixi, nolo huic materiæ diutius immorari: sed ad sequētia me recipere, quæ ab hoc Esdræ loco exorsum habent.

1. Esdr. 8. **E**T prædicaui ibi ieiunium. iuxta fluvium Aba-
ua, ut affigeremur coram Domino Deo nostro, &
peteremus ab eo viam rectam nobis, & filiis nostris, uni-
uersaq; substantia nostra.

Aud

AVditis quid secundo loco ex hoc libello ad Ecclesiæ institutum petere debeamus. Nam idē est vtriusque factum, & mens per omnia concors. Quod ille in sui ieiunij præscriptione sectabatur id ipsum intendit Ecclesiæ: puta, vt eius filij tantò certius, cum felici viæ progressu, misericordiam apud Deum valeant obtinere. Vbi imprimis illud notandum est, errare eos ac falli, qui ecclesiastica ieiunia insectantur: quum Esdræ horum præceptio non ad vitium à sacra scriptura, sed ad non dubiam laudem referatur. Quod diligenter à vobis animaduersum, atque in animo repositum iri cupio: vt inde vobis constet, ieiunia hæc nostra, quādo nulla superstitione sunt vitiata, sed suis sibi conditionibus constent, pia esse, salutaria, & vt Christiano perutilia, ita Deo gratissima. Ad hæc in ecclesiæ procerum manu esse, vt quum necessitas ita expostulat, populo illa imponere, quicquid blaterent è nouatoribus istis nonnulli. Porro præfenti loco hæc confirmari melius vt intelligatis non grauabor rem latius, sed non multis verbis explicare: ita tamen, vt vberiore de ea materiā cogitandi apud vos habeatis.

Primum non eget multa disceptatione, ieiunare è Christiani officio magis nescit, an comestari: nam quisquis vel communi sensu præditus est, id facile poterit diiudicare. Nam si homines nos potius esse quàm bruta rationis expertia: & non cuiusuis religionis, sed Christianos, si in Christi schola versari nos, non Epicuri, si peregrinos nos hic agere, à patria extorres, & periculis vndique nudos ac hostibus patere, vbi ne ad momentum

quidem de vita ac incolumitate securi esse possumus: hæc omnia si exa tē perpenderit, adhuc dubitabimus utrū ieiunare nos magis conueniat, ac deceat, an ventri seruire? Sed hæc missa faciamus, & orationem nostram ad Esdræ duntaxat verba attemperemus. Ex quibus illud principiò pro cōmperito habemus, ieiunium à veteris testamēti patribus inter ea etiā habitum ac relatū fuisse, quibus, vbi necessitas aliqua vrgebat, vel ad auertendū Deitracundiam, vel ad implorādā misericordiam, utebantur: Esdras haud dubiè si certius aliquod ac præsentius præsidium ieiunio ac oratione sciisset, fuisset eo vsus. Sed non ipse solus hanc illi auctoritatem ac opinionem comparauit. Iosaphat Rex quum ex improuiso grauissimum ipsi bellum illatum esset, neque copias ad resistendum haberet, contulit se (vt habet Scriptura) ad rogandum Deum, & prædicauit ieiunium vniuerso Iuda. Ad eundem modum instituit suos Bethulienfes Eliachim Sacerdos, quum ab Holoferne tantum non extrema paterentur. Esther quoque Mardochæo, cæterisque suæ gentis hominibus, ne Amani truculentiam experirentur, ieiunium indixit. An non Rex Niniues, quum ad Prophetæ interminationem post quadraginta dies vniuersam urbem cum incolis perituram intellexisset, etiam bobus & iumentis, nedum hominibus, cibo ac potu interdixit? Sed exemplorum nō esset numerus, si omnia hic recensere vellem: quò minus est mirum, multo minus culpandum, si Ecclesia filiis suis, quos videlicet Christo reconciliare intendit, ieiunandi morem inducit.

Secundò liquet, nò hoc solùm ieiunio delatum
 fuisse, vt vtile iudicaret ac necessariũ, & ob id tam
 familiare sibi fecisse : verum etiam apud Deum nò
 vulgare pondus habuisse. Nam apud Esdram qui-
 dem ita subditur : Ieiunauimus autem, & rogau- 1. Esd. 8.
 mus Deum nostrum, & euenit nobis prosperè. Et
 non multo post : Et manus Dei nostri fuit super
 nos, & liberauit nos de manu inimici, & infidiato- 66
 ris in via. Quibus verbis aperte conuincitur, 66
 Deum ipsorum ieiunio ac orandi studio fuisse de-
 linitum : alioqui non ita ad sententiam illis omnia 66
 euenissent, sed potius contrà. Quod in Iona etiam Iona. 3.
 aliquanto clarius refertur : Vidit Deus (inquit) 66
 opera eorũ, & misertus est, &c. Quemadmodum 66
 & in libris Iudith & Esther, quos suprà citauì, est
 manifestum. Proinde si Deus Iudaico ieiunio de-
 mulceri potuit : imò si ne Niniuitas quidem ieiu-
 nantes opinione decepit, in vtrorumque bonum
 ac salutem : nostro nos ieiunio gratiam ac pietatẽ
 detrahemus, maximè quum ad vnũ omnes finem
 scopũque spectemus ? Esdræ ieiunandi causa
 fuit, vt humiliaremus (inquit) Deo animas no-
 stras : Ecclesia verò ad hãc, complures alias habet,
 cur nobis ieiunãdum existimet. Quatum vna est,
 quòd hoc pacto pro admissis sceleribus ipsi nobis
 pœnam irrogamus, & diuini iudicij rigorem no-
 stra ipsorum austeritate inflectimus, auertimúsq;
 auctoritatem suam adhibente D. Paulo, qui ait : 1. Cor. 11.
 Si nosmetipsos diiudicemus, non vtrique iudi-
 caremur. Altera, quòd vbi carnem nostram cū vi-
 zis suis ac concupiscentiis ieiunando domamus
 ac crucifigimus, facilius nos à peccãdo cohibemus.

Quod se facere D. Paulus aperte pronunciat:
 Castigo (inquit) corpus meum, & in servitutem
 1. Cor. 9. redigo, ne quum aliis prædicauerim, ipse repro-
 bus efficiar. Tertia, quòd animũ ac sensus omnes
 ad precádum tanto expeditiores ac promptiores
 habemus, quanto feuerius carnalibus desideriis,
 1. Pe. 2. quæ, D. Petro teste, militant aduersus animam,
 alimēta negamus. Quarta, q̃ id ipsum quod oran-
 do consequimur, & si quæ præterea ad virtutem
 adminicula habemus, non tam facilè nobis ela-
 buntur, quando contra carnalium desideriorum
 irruptiones excubias agimus. Nam si sensibus,
 hoc est custodibus, vel elusis, vel oppressis intra
 vallum irruerent, nulli dubium, quin nos armis
 ac rebus omnibus spoliarent. Quinta, quòd quò
 ipsi nobis ad victum parcius necessaria suppedi-
 tamus, eò sunt ad succurrendum pauperibus fa-
 cultates nobis ampliores. Et hæc est vel præcipua,
 grauissimaque inter cæteras, & quam illi fidei
 nostræ columnæ vnicè & probabant & colebant:
 1. Es. 58. nimirum vt iuxta Esaie præscriptum, frangas
 esurienti panem tuum, & egenos vagosque indu-
 cas in domum tuam, &c. Hoc est inquit Domi-
 nus ieiunium quod elegi. Neque aliud ita in-
 culcant, qui è Patribus sua monumenta ad nos
 transmiserunt (vt de Leone superiori concione
 euidenter est ostensum) quàm quòd hanc nobis
 ieiunandi rationem commendent, vt quod no-
 bis subtrahimus, pauperibus erogemus. Proin-
 de perspicuum est, non vnã esse causam, easque
 iustissimas, quibus Ecclesia hunc ritum contra-
 vit litigatores defendat. Iam ne quadragesimalis
 quidem

quidem huius disciplinæ simplex est ratio.

Quarum prima est, quòd quemadmodum omnium rerum, ita etiam dierum anni Deo decimas pendamus. Proxima, ne à Christi atque Patrum exemplo, qui horum dierum numerum, precibus ac sacrae meditationi indulgentes explerunt, quantum in nobis est, discederemus. Tertia, ut toto hoc spacio, ad diligentius recolenda impensa nobis salutis ac redemptionis mysteria, animum ante assuefaceremus excoleremusque: ut si cum Christo crucifixi ac mortui fuerimus, cum eodem etiam resurgamus. Postrema, ut per hoc in æternæ illius ac beatæ vitæ memoriam delabamur, ubi citra alimentorum sustentationem cum angelis Dei ætatem nunquam finiendam ducturi sumus. Iam ut ad id unde digressi sumus redeamus: noster Esdras unicam duntaxat causam suo ieiunio prætendit: sed quam sacra scriptura ad non obscuram gloriam illi attribuit. Et tam impudenter temerarius erit aliquis, qui Ecclesiæ consuetudinem, tot sanè rationibus & piis iustisque causis vallatam, improbare audebit? Atqui de secunda quidem parte hæc dicta sufficiant. Porro tertia, quam dixi, in his Esdræ verbis incumbit: Ego (inquit) prædicaui ieiunium: quasi dicat, priuata autoritate, sed necessitate extorta, non legale & perpetuum) ad quod astricti tenerentur) sed præsentis periculo congruens, ieiunium indixi. Habebant etiam illi è lege statuta tempora ieiunandi, maximè quum festum Expiationis celebrarent, ab ipso Deo præscripta: verum hoc, de quo loquimur, non Deum, non Mosem au-

Leuit. 23.

rorem habet, sed Esdram, hominem sanè priuatum. Eiusdem generis tuerunt & illa, quæ suprà à Iosaphat, Elachim, Esther, & rege Niniues præcepta memorauimus: voluntaria etiam illa & temporaria, & ad quæ nemo lege, vel Dei præcepto teneretur. Iam & hoc diligenter attēdite: Esdras, Eliachim & Mardocheus nullam publicam personam gerebant: Iosaphat, & rex Niniues, tametsi summo apud suos loco essent, prophano tamen: nihil interim obstitit, quò minus suis ieiunium rectè, è scripturæ sententia, præscripserint. Et tu, Ecclesiasticis magistratibus non relinques, vt dum publicæ salutis curam agunt, simile aliquid iniungant? Sed dicis: nō illis præcepit Deus, vt nouis sanctionibus populum grauarent, sed Euangelium duntaxat annuntiarent. Respondeo: quis Esdræ, & cæteris, quos suprà nominaui, in mandatis dedit, vt vbi vrgeret necessitas, subditos suos hac ieiunandi molestia vexarent, & flagellum flagello cumularent? Sed quid stultius? Nusquam in lege de patria, & priuata cuiusque in domesticos potestate, mandatum aliquid legimus: nemo tamen patri familias detraxerit, vt penes ipsum non sit suis præcipere, actionum momenta ac vices ordinare, edendi, dormiendi, ludendi potestatem facere & omnia ad suum arbitrium reuocare: neque verò liberis vel seruis concesserit, vt contra ipsius imperium aliquid attentare præsumant. Neque fuerit admodum necesse: nam ipsa patrij nominis impositio hanc sibi auctoritatem, vel vltro arrogat, vel tacitè d-posit. Quanquàm non errarit, qui hoc dominico præcept

cepto, Honora patrem tuum & matrem, de ea *Exod. 20.*
cautum dixerit. Ad eundem modum dixero de
magistratibus & primatibus Ecclesiæ: Esto, nun-
quam illis à Christo potestatem factam, ut no-
uas leges ac decreta rogarent: ipsa Apostolici mu-
neris functio hoc sanè includit. Nam si Eccle-
siam Dei, in qua eos Spiritus sanctus episcopos
posuit (ut D. Paulus ait) regere habent, nemo ne- *Act. 20.*
gabit, opinor, curare eos debere, ut politia ac
ordo seruetur: nam ubi hominum conuenticula
aguntur, non parum facilius pane & aqua ca-
reas, quàm politica illa moderatione, qua in of-
ficio contineantur. Hanc autem administrare est
omnino impossibile, nisi pro temporum, rerum,
& personarum varietate: eadem autoritate li-
ceat veteres leges inflectere, & novas iubere.
Præterea quum sacra scriptura suas præceptio-
nes ita ferè omnibus iniungit, ut nullum faciat
modi aut temporis discrimen: nonne suis vica-
riis satis apertè mandasse videtur, ut hæc ipsi
per se simplicioribus denuncient, & modum sin-
gulorum ac tempus præscribant? Alio qui nisi
hac ratione cum illis egeris, nunquam quod iu-
betur perficerent. Sed quod dico, exemplo fiet
lucidius. Præcepit Deus, ut à nobis coleretur:
Christus docet & mandat, ut oremus, agamus po-
nitentiam, communicemus eius corpori & san-
guini, & pleraque alia: ut his nullum certum tem-
pus præfixit. Nonne tibi iam Ecclesia consultò a-
gere videtur, quæ ne hæc & similia in contem-
ptum tandem dissuetudinem, & obliuionem (a-
pud plerosque saltem) abeant, singula ad certum
tem

tempus ordinemque astrinxit? Quam eius cautionem, earum videlicet rerum quæ per se piæ sunt & necessaria, plurimumque habent ad mandatorum Dei observantiam momenti: nemo facile eludat, aut contemnat. Non enim hîc suum negotium, sed Dei, à quo nimirum omnis potestas est, teste D. Paulo, tractat. Quò etiam pertinet, quod apud D. Lucam dicit Christus: Qui vos spernit, me spernit: qui autem me spernit, spernit eum qui misit me. Et alibi: Si ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Quod subinde etiam inculcat Salomon, quum præcipit ne patris nostri ac matris præcepta transgrediamur. Patrem verò intellige DEVM, matrem Ecclesiam. Neque adeò exempla desunt, è quibus deprehendere liceat, Deum aliquoties multo gravius in illos animadvertisse, qui in eos, qui vicariam ab ipso potestatem exercebant, iniurijs aut alioqui graues fuerunt: quàm si in ipsum se delictum admisissent. In Deuteronomio ita cauetur: Qui superbierit nolens obedire sacerdotis imperio, ex decreto iudicis morietur homo ille, graviter sanè, quum plæraque etiam Dei præcepta huic noxæ eximantur. Iam in confesso est, in Dathan & Abiron, qui Moïsi imperium populo graue existimabant ac intolerabile, multo durius fuisse vindicatum, quàm in Dauidem, qui infontis viri necem adulterio coniunxerat, ne facti sui alium præter Deum vindicem haberet. Et an non rationi cõsentaneum, Deum in temeratores illos aliquanto gravius insurgere: quum hæc ipsorum insolentia, peruicacia, contrâque magistrat

stratus præsumptio, in Deum, quatenus Ecclesiæ unitatem ac ordinem conuellit, publicè palàmq; redundet? Sed iam receptui canamus. Videtis igitur quàm copiosam sapiendi materiam è paucis illis verbis habeamus, Ego prædicaui ieiuniũ, &c. Quæ si ad mente quis sapius reuocauerit, consequetur haud dubie, vt si quid illi tædij ex hac observatione (vt multis contingit) oboritur, citius depellat, & ad eam ritè obeundam alacriorem se magis ac magis inueniat.

FERIA QVARTA POST

Dominicam Inuocauit sermo tertius.

ETSI superiori Dominica, tam Evangelij, & Esdræ occasione, quam ecclesiæ admonitu ob huius temporis religionem, non pauca de ieiunandi ratione differuerim: tamen, quòd temporis breuitate excluderet, de eadem re non nihil videtur etiã nunc dicendum: partim, vt quid quisque de ea sentire debeat, in horum præsertim temporum confusione cognoscat, partim vt expeditiores ad id, quod præcipuè dicendum proposuimus, veniamus.

Principiò, an non valde absurdum videtur, quum ieiuniũ nobis in iocum & risum vertamus in eo persuadendo multum velle laborare? Sanè: si Ecclesia interim nobis permitteret, vt tantã rem silentio premeremus. Nam sacræ scripturæ enarrationem tractanti, velit, nolit, necesse est eam rem sæpe in concionem deducere: nisi velit singulis ferè paginis commissuram admittere. Ita vt ausim (meo quidem iudicio) affirmare, Ecclesiam
magna

magna ex parte posse sanari, instaurarique, si res eò deduceretur, vt ieiunij vsus, germanum illum & gnesium, vt ab Esdra, olim, Iudith, Esther, Iosaphat ac Niniuitis, imò & ab Apostolis, & Ecclesię erectores, vsurpatum fuit, vno omnes animo denuò admitteremus. Non temerè dixi, germanum: nam ieiunium nulla non tempestate, etiam in veteri testamento, vitio & defectu apud populum laborauit. *Esa. 58.* Esaias totum caput in Iudaici ieiunij abominatione, nimirum iussus à Deo instar tubę vocem exaltare, consumit. *Matt. 6.* Christus etiam ipse in Euangelio grauitè inuehitur in Phariseos, negans eos gratiam sui ieiunij apud Deum habituros. Neque Orthodoxi Patres hac in re ociosi fuerunt, ieiunij obseruantiam longè aliter tradentes, imò & agentes, quàm sit hodie. Quò fit, ingruentibus passim in eam peruersis opinionibus, vt difficile sit de ea tractare. Nam si, ad exemplum Esaię, ieiunij abusum reiicis, & profligare tentas: ita accipiunt, quasi telum in ipsius ieiunij (quod tamen sanctum, & à Deo rectè institutum fateri coguntur) iugulum contorseris. Si id scripturę autoritate asserere & statuere niteris: iam te omnium earum rerum, quas ieiunium hodie post se trahit, assertorem faciunt: intantum, vt si quis ieiunium (ita vt est) vtile ac pium probare conatur, parasitus, ergaspistes, meritarius, denique Papista audiat necesse est: perinde ac si ieiunium nuperum sit, & Papisticum inuentum: & veteris testamenti Patres, Prophetę, Ioannes baptista, quin & Christus ipse, & Apostoli non antè ieiunarint, quàm papistic

sticum nomen fuerit auditum. Quare nisi hæreticus & Ecclesiæ hostis haberi voles, ieiunium (ita vt nunc obseruatur) frigidum, ineptum, stupidum ac infructuosum, impurum denique & erroneum populo relinquo oportet: quasi illud ex Ecclesiæ traditione tale habeamus. At verò quum ieiunij in tota sacra scriptura tam frequens & celebris est mentio, vt mundus rumpatur, non est mihi silentio prætereundum. Vestrum est attendere, qua circumspectione id à me præstetur: nam discrimen certum est facere. In primis quicquid Ecclesiæ calculo est approbatum, & à fidelibus ad hæc vsque tempora receptum, id meum non est reicere aut iugulare, sicut neque è contrario, quod cum sacre scripturæ & Ecclesiastica traditione non quadrat, approbare. Iam mihi certo certius est, ieiunandi ritum in vtroque testamento sanctum ac celebrè habitum fuisse: vt nemo neotericorum inuentum esse dicat. Deinde & hoc mihi certum est, Quadragesimæ obseruantiam inter Ecclesiasticas traditiones vnā è vetustissimis esse & haberi: & quæ, omnium tam Græcorum quàm Latinorum scriptorum consensu, ab Apostolis ipsis tanquam per manus nobis sit tradita: hoc est, quam ipsi sectatoribus suis & prædicarunt & docuerunt. Vnde (quod è vetustorum Patrum, & qui ad ætatem Apostolorum proximè accesserunt, scriptis est manifestum) tanto spiritus feruore, & incredibili promptitudine, iam tunc, & per aliquot inde secula est celebratum. Proinde facere non possum, quin id quod è sacra scrip

Esai. 58.

scriptura ortum habet, & ab Apostolorum vsque ætate ad nos pervenit, sanctè suscipiam, & suscipiendum prædicem. Verum tale ieiunium, quale nunc in usu est, haudquaquam ob id probaro. Nam si verum fatear, non multum ab simile ab eo existimo, quod Esaias, imò Deus ipse in Iudæis tantopere carpit: si non etiam aliquanto deterius. Nam tamen illi nihil timidius quod libitum erat faciebant, proximus litem ac negotium facessabant, & omnem planè humanitatis & pietatis affectum erga fratres exuebant, imò, & fœnore & intolerabilibus exactiõibus exsugerent: ieiunabant tamen, & sibi ipsis molestiam adferebant, intantū vt præ inedia vertigine nonnunquam & glaucomate corriperentur, cinerem & saccum sternerent, in vesperam vsque, quod de Iudith legitur, ieiuni perdurarent: & quod in Esther & Niniuitis palàm est, nihil penitus edulij gustarent: neque interim vinum aut aliquid quod palato voluptatem adferre posset, vt Daniel, ad corporis firmitatem acciperent. An non hæc insignem bene ieiunantium speciem præseferabant? At nos, obsecro, quid præter nominis umbrâ tenem? Ab vno quidē genere cibi abstinemus, sed nihil secius vino nos ingurgitamus: carnibus non vescimur, interim Sardana-palicam quandam voluptatem in piscium apparatu, in nouis & exquisitis nobilium herbarum confecturis, vt sunt gelu in parina, Martius panis, & tam varia è saccharo tragemata, sectamur: subtrahimus nobis edulia, sed de peccandi consuetudine nihil detrahitur: æquè vani, pe-
rulan

Iudith. 12.

Ion. 3.

Esth. 4.

Dan. 10.

culantes, la sciui, & intractabiles ceruicem coram Deo non mollimus, proximis nihil concedimus, & in summa ne pilo quidem meliores euadimus. Sed quod prandendi tempus ad vnus aut alterius horæ spacium differimus, præclaram nos voluntatem ad implendum Ecclesiæ præceptum attulisse putamus, & quum sub vesperam mensam diuersi generis cupediis abunde instruimus, illud ementito potius collationis nomine, quàm cœnæ vocabimus: tametsi perinde ac si cœnati essemus, corpus & genium bene curauimus. Et adhuc, vt dixi, de ieiunio nostro nobis placemus, tanquam si officio nostro bene perfuncti essemus, catholicos nos facimus: alios qui non sequuntur, quacunque demum necessitate impediuntur, pro hæreticis & perditis habemus. Et hæc quidem omnia, quasi auctoritati Ecclesiasticæ, à qua nimirum ieiunium hoc mutuati sumus, inniteremur: quum (si verum dicere velimus) Ecclesiæ potius ac Deo contumeliam irrogamus, & hæreticis inuehendi in Ecclesiam eiusque institutiones, nimis iustam ansam præbemus. At si audire libet, quale ieiunium Ecclesia nobis tradit?

*Utamur ergo parcius
Verbis, cibis, & potibus,
Somno, iocis: & arctius
Perstemus in custodia.*

*Vitemus autem pessima,
Que subruunt mentes vagas:
Nullumque demus callido
Hosti locum tyrannidis.*

Dicamus omnes cernui,

*Clamemus atque singuli,
Ploremus ante iudicem,
Flectamus iram vindicem.*

*Nostri malis offendimus
Tuam Deus clementiam,
Effunde nobis de super
Remissor indulgentiam.*

Hoc est ieiunium quod Ecclesia nobis præscribit : & ad eum modum ab utriusque testamenti Patribus olim est celebratum. Aduersus tale ieiunium non video quod aliquis oblatrare possit. Certe Esdras, quem præ manibus habemus, tale ieiunium prædicauit. Et quicquid hætenus in ieiunij commendationem dixi: videlicet, laudabile esse ac pium, & Christiano dignum, non obscuram neque ambiguam ad pœnitendum viam, denique magno esse apud Deum loco (vt non ex Esdra solo, sed è diuersis scripturæ locis euidenter ostendi:) de tali omnino ieiunio dictum volo. Quæ quum ita sint, insigniter errant, qui non ferunt, aut saltem lacerant, quod ecclesia ad tale ieiunium per verbi sui præcones, imò per summos pontifices, nos astringat, vocetque, & ne semper fluctuemus, certum ad hoc tempus, puta hanc Quadragesimam: idque exemplo Moïsis, Heliz, & cum primis Christi seruatoris nostri, præscripsit. Quod si penes Esdram autoritas fuit suos ad ieiunandum prouocandi: an perperam agit Ecclesia, quæ nos ita affatur?

Exo. 34.

3. Reg. 19.

Matt. 4.

*Ex more docti mystico
Seruemus hoc ieiunium,
Trino dierum circulo*

Ducto

Ducto quater notissimo.

Lex & Propheta primitus

Hoc protulerunt: postmodum

Christus sacrauit omnium

Rex atque factor temporum.

Ex quibus omnibus aperte cōvincitur, quàm solidè & præter æquum faciant, qui id quod Ecclesia grauitè sanè & prudenter ad facilitè obferuantiam mandatorum Dei instituit, nulla omnino ratione, & cum magna Ecclesiasticæ tranquillitatis perturbatione, contemnūt. Ad hoc manifestum est eos insigniter falli, qui pro Achillæo argumento ita colligunt: Deo nihil eorum probari, quæ ipse per se palàm non promulgauit. quū contrarium ex iis quos suprà adduci, Esdra, Iosaphat, Mardocheo, Niniuitis, aliisque permultis, quorum ieiunia Deo pergrata fuerūt, etiam si præceptum non accepissent, aperte doceatur. Et hæc ferè sunt, quæ mihi nunc de ieiunio, primū in genere, deinde huius Quadragesimæ potissimum ratione dicenda occurrerunt. Illud præterire non potui ob Esdræ locum: ad hoc præsentis temporis occasione, & Euangelij quod proxima dominica est lectitatum, opportunitate, non inuitatus solū fui, sed coactus. Et vtrunq; sacre scripturæ autoritate satis arbitror vallatum. Superest, vt verè ac Christianè ieiunemus, alioqui oleum & opera nobis (vt ait ille) perierit. Faxit Deus, vt hæc & alia sedulò cum mente pertractemus. Amen.

ESDRAE partim, partim præsentis temporis occasione, duabus iam continuis concionibus de ieiunandi ratione abundè differui. Prædicabat ille ieiunium, quod qui cum eo erant religiose susceperunt, quo affligentes coram Deo animas suas, rectam ac minimè periculosam viam à Babylone in Hierusalem, patriam nimirum, ab ipso obtinerent. Ecclesia verò ad hoc exemplum proximè accedens, Quadragesimæ observantiam nobis proponit: quò iter nostrum versus supernam illam Hierusalem, parato nobis à Deo comitatu & præsidio, & instituamus facilius, & citius conficiamus. Certè ad vtrunque hoc non parum confert ieiunium. Nam & exsoluit animum, quò facilius posset ipse se transcendere, & in Deum erigere: deinde ubi iam cristas nobis detrahimus, & in anteaكتورum criminum detestationem ieiunando, aliisque id genus molestis exercitamentis, poenam ipsi nobis irrogamus, fit vt citius in gratiam à Deo recipiamur. Deus ipse, quum Iudæis festum Expiationis iniūgeret: affligetis animas vestras in eo (inquit) vt propitietur vobis Dominus Deus vester. Ex quo non solùm loco colligere licet, Deum non temere peccata remittere, nisi vera animi indicia proferimus, grauiter ob eorum memoriam nos angere. At quis credat ita nos esse affectos, quum præ nobis nihil nisi ludum ferimus, græcamur, potamus, saltamus, iocamur, & omnis generis lasciuia diffluimus? Non ita, charissi

Leui. 23.

charissimi : non sunt illa contriti ac humilitati cordis argumenta, sed gemere, plangere, mœere, plorare, orare, necessitatem aperire, ab omni denique se voluptate & proteruia absoluer. Hæc illa sunt signa, interiores ærumnas, & non fictum cordolium attestantia, quibus olim Deus à Niniuitis delinitus : maximè quum ad prædicationem Ionæ nihil moræ interponerent : vindictam ab illis, sententiàmque reuocauit. Sed ieiunium, video, me denuo abriperet : absoluiam, si hoc vnum addidero. Non secus arque Esdras celebrato cum suis ieiunio, fufisque ad Deum orationibus, incolumes lætique in patriam peruenerunt : ita & nobis feliciter succedet, magnòque nos bono cumulabimus, si ieiunium ita vt decet, & à Patribus ad nos vsque peruenit, peragere curabimus. Iam ad Esdram : Nonum caput exorditur sic :

Postquam autem hæc completa sunt, accesserunt ad me principes, dicentes : Non est separatus populus Israël, & sacerdotes, & Leuitæ, à populis terrarum, & de abominationibus eorum : Chananæi videlicet, & Hethæi, & Pharesæi, & Iebusæi, & Ammonitarum, & Moabitarum, & Aegyptiorum, & Amorrhæorum. Tulerunt enim de filiabus eorum sibi, & filiis suis uxores, & commiscuerunt semen sanctum cum populis terrarum. Manus etiam Principum & Magistratuum fuit in transgressione hac prima.

EX huius capitis exordio facile intelligitis, quàm opportunam huic tēpori historiā nunc adferamus : in qua omnia ea inuenias, quæ ad vitæ correctionem, & ad Quadragesimam ritè obeun-

dam, necessaria noscuntur. Vtinam & nos tantam animi promptitudinem in obediendo, reiiciendis que à nobis vitiorum retinaculis, declaremus: referremus procul dubio fructum omnium opinione & expectatione maiorem. Vnde non absurdè optarim talem omnibus Episcopis & pastoribus mentem, qualem toto hoc capite Esdræ deprehendimus: et eiusmodi in populo pectus, quod, illorum exemplo, haud grauati duci ac flecti posset. Nam duobus his comparatis, nulli dubium esse debet, quin Quadragesimam hanc cum magno nostro cuiusque profectu, & publicæ calamitatis euidenti conualescentia, Deo nobis suffragante, ageremus. Sed vtrunque ab altero non potest esse disiunctum: nam si alterum, vel in pastoribus vigilantia, vel promptitudo in plebe defuerit, nihil egerimus. Quid si pastor verbi munere ritè fungatur, si nemo sit qui sequatur? Iam vt vulgus semorigerum præbeat, velitque vitio nuntium remittere, illis interim non nisi semetipsos pascentibus, quid magni fuerit? At vbi vtrunque est præstitum: certabat cum ipso populus de diligentia, exhortandi ipse, illi semet emendandi. vnde necesse fuit, vt feliciter res succederet. Interim an non mirū, quòd Esdras homo priuatus, nō quēuis populum sed Iudaicum, qui toties indomitus & duræ ceruicis audiuit, tam facile ad repudium eorum, quæ nobis secundum naturam sunt cōiunctissima, omitto ad vulgarem resipiscentiam, adduxit? At quanto nos iustius in eiusmodi studium conspirare debemus, qui non ab vno Esdra prouocamur, sed à tam multis: Mose nimirū, & Prophetis,

phetis, Christo, Apostolis, Ecclesia, & tam multis
 eius vicariis, qui vnanimi omnes consensu & ore
 nos ed inuitant? Sed iam quid Esdras in populo
 correctione dignum inuenerit, quòque modo ad
 ea tollenda processerit, audiamus: quò tandè & ad
 nostrorum defectum cognitionem & emendatio-
 nem nos oratio perducatur: nempe vt quadragesi-
 malem sanctionem, & poenitentiae tempus, & ar-
 ripiamus certius, & felicius peragamus. Labora-
 uerat Esdras principio non mediocriter, prius-
 quam resideret illos, qui à priori remigratione in
 Babylone superfuerant, patriae desiderio tingere,
 & in vnum cogere potuisset. Deinde quum iam
 ad iter accincti essent, non parum sollicitus est, vt
 eos à periculis sartos rectos in patriam perduce-
 ret. Quod vbi perfecisset, supra modum exhilara-
 tus est, tanquam qui rem tam praeclaram feliciter
 absoluisset, & nihil in posterum molestiarum ti-
 mendum sibi duceret. At vix conquierat, quum
 ingens illi derepente negotium factum est ab iis,
 qui priori loco migrarant, vt denuo ad planctum
 & lacrymas confugere cogeretur: imò etiam ti-
 mere deberet, ne ira Dei, iterum in populum de-
 seuiret, & in hostiles terras aliquò ob prauarica-
 tionem relegarentur. Quantum, putatis laboris
 & sollicitudinis pius ille vir & verus pastor prius
 perpeffus est, quàm populum ab hac transgressio-
 ne reuocaret? Sed nullo modo sibi parcendum
 ratus, tanta diligentia in hoc incubuit, vt quem-
 admodum antea à Babylone omnes ad vnum
 abduxerat, ita nunc obtinuit, vt ad auertendam
 Dei iram vno animo, pro se quisque, sanctis ad-

monitionibus parèrent. Hinc sibi petant Ecclesiarum pastores exemplum, quod sequantur. Qui Dominici ouilis curam suscepit, habet semper quod agat, non est quod ferietur, aut de diligentia remittat: inueniet semper petulcas, quæ vel se cogi non sinant, vel à caula resiliant. Ad verum pastorem valde multa requiruntur: quanquam negligitur. Dignitatem omnes promiscuè ambiunt: verùm quid exigit, nemo est qui cogitet.

Ioan. 21. Simon Ioannis (ait Christus Petro, neque id semel, sed iterum & tertio) diligis me? pascue oues meas: ac si dicat, Non potes mihi rem gratiorem facere, neque quanti me facias certius declarare, quam si earum quas tanto meo labore asserui, curam egeris, seduloque ne qua mihi pereat, annisus fueris. Inde est, quòd Dominus tam grauitè conqueratur de ociosis, crassis, infidis, & sui tantum studiosis pastoribus: in quos acerrimè inuehitur. Apud Ezechielem, Vae (inquit) pastoribus qui pascebant semetipsos. Nonne greges à pastoribus pascuntur? Lac comedebatis, & lanis operiebamini: & quod crassum erat occidebatis: gregem autem meum non pascebatis. Quod infirmum fuit, non consolidastis: & quod ægrotum, non sanastis: quod contractum est, non alligastis: & quod abiectum est, non reduxistis: & quod perierat, non quæxistis: sed cum austeritate imperabatis eis, & cum potentia, &c. Intelligebat nimirum Esdras, quid se facere deceret: quare neque conqueuit, quandiu aliquos Babyloni adhuc deditos videret, vel illic esse, qui patrias leges infringere, comperisset. Nam vtroque

pericu

periculum erat. Siue enim in Babylone hæres, puta extra unitatem catholicæ Ecclesiæ: quæ ad exemplum Arcæ, eos solos seruat, quos comprehendit: siue intra Ecclesiæ pomeria receptus, secus quàm decet professionem tuam, te gesseris: nam tales (teste D. Paulo) non habent hæreditatem in regno Christi & Dei: æquè perieris. Iam certum est neminem perire, nisi qui deploratæ fuerit malitiæ: in grauem eius pastoris damnationem, cuius negligentia id accidit. Sanguinem eius (inquit Dominus apud Ezechielem) de manu speculatoris requiram. Quare quum Esdram non præteriret, quàm graue & metu plenum erat populum suo errori relinquere, remis velisq; (quod aiunt) obniscus est. Deus faciat, habereimus aliquàm multos eius animi pastores, qui Esdram in hoc facto gnauiter æmularentur: quin potius faciat, vt ne vnus quidem sit, qui tanto ardore muneris sui parates obeundas non accingatur. Sanè non habet, cur culpam in Ecclesiam deriuent: quid si quidem illa, toto potissimum tempore, aliud quàm ad simile opus parémque diligentiam suos vicarios exemplo inuitat? Secundo loco: sed quod ad omnes pertinet: ex hac historia docemur, non esse procrastinandum in morum correctione, neque ita in Christianismo viuendum, vt ethnicismum referamus. Caterum de hoc postea diffusius: nam pro rei gestæ fecunditate, quædam adhuc enucleatius sunt pensiculanda. Principio videte mihi, quàm syncerè & puro affectu, ij qui cum Esdra posteriores redierant, ad patriæ gloriæ & diuini cultus restitutionem anhelant. Vix dum sedes accepe-

Genesi 7.

Eph. 5.

Exe. 33.

rant, & statim Esdræ, quid in iis desiderant qui priores venerant, suggerunt. Quod sanè exemplū est absolutissimæ pietatis: vt silentio videlicet non foneas, neque dissimules, si quid contra diuinam voluntatem patrari conspexeris. Nam qui Deum amat, vult eius honori omnibus modis cōsultum: Qui proximum, non debet eius saluti si qua potest, deesse. Iam quomodo tam Deū quàm proximum amare censendi sunt, qui impietatem in proximo ferunt, & tacendo conniunt? Vni-

Ecl. 17.

Gal. 6.

cuique mandauit Deus de proximo suo: ait ille. Cui & D. Paulus ita suffragatur: Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis, &c. Porro fraternam correctionem quo pacto instruere debeamus, Christus nos instruit: Si (ait) peccauerit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te & ipsum solum. si te audierit: lucratus eris fratrem tuum. Si autem te non audierit: adhibe tecum adhuc vnum vel duos. Quod si non audierit eos, dic Ecclesiæ, &c. Huius exemplum in Iudæis istis animaduertere licet. videbant fratres enormi vitio laborare: sed quod, pro numero eorum per se ipsi corrigere non possent. Neq; tamen integrum tibi silere existimant: vt qui illud cum Dei voluntate pugnare, ipsosque illos graui alioqui periculo exponi, non ignorarent: metuere etiam haberent, ne si factum illud impunitum & inemendatum relinqueretur, priuatam noxam Deus publica aliqua calamitate expiaret: quod factum legimus in Iosue, quum vnius priuati hominis furtum victoriam ad hostes traduxit.

Iosue 7.

Nam

Nam si peccato alterius non obstitis, dum tibi *Rom. I.* facultas ad id porrigitur, noxam in proprium etiam caput adsciscis. Quoniam non solum qui talia agunt, digni sunt morte, sed etiam qui consentiunt facientibus.

Sed quid iam ab illis expectas? plena omnia veræ in Deum & proximum charitatis. Accedunt Esdræ, quidnam vitij in eis deprehenderint exponunt. Quare non est, quod eos quisquam delatores vel accusatores fratrum fuisse existimet: quum palam sit ex eo, quod rem ad vnum Esdræ detulerint, à quo nimirum pro ipsius in Dei rebus cognita diligentia, & pro ea autoritate quam sibi vulgò collegerat, voluntatem inde, hinc facultatem deesse non sperarent: non aliud ipsos: quàm nudam fratrum correctionem sperasse. Vnde manifestum est, eos studium non in hoc contulisse, vt vel fratribus calumniam struerent, vel Esdræ ob delatam autoritatem palparent: sed vt fraternæ duntaxat charitatis rationem haberent: quemadmodum & Ioseph, quæ in fratribus notauerat, patri legitur aperuisse. Hanc sollicitudinem æquum erat & nos ita æmulari, vt nemo fuerit nobis tam coniunctus, quem, si perperam agere conspexerimus, non adinoneamus, velimusque correctum. Qui dixit patri suo, & *Gen. 37.* matri suæ (ait Moyles) nescio vos: & fratribus suis ignoro illos, & nescierunt filios suos: Hi custodierunt eloquium tuum. Et ipse, nōne hunc affectum euidentissime expressit: Intantum propendebat beneuolentia in suos, vt quum eos *Deut. 32.* Deus interneccione delecurum se minaretur, *Exod. 32.* ipse

ipse è vitæ albo eradi maluerit: tamen ob vituli aurei abominationem vsque adeo in eos iracundia exarsit, vt in pœnam vigintritia millia hominum gladio maetauerit: laudaueritque Leuitas, quòd in hac animaduersione nullum coniunctionis aut necessitudinis discrimen habuissent. Quis hoc factum inhumanitatis, imò crudelitatis non arguat? quum reuera fuerit zeli diuini, quo & honorem Dei saluum volebant, & scelus atrocissimum expiatum. Tale quid & in Phinees Eleazari filio depræhendas: qui virum & mulierem palàm turpissimo exemplo rei veneræ operam dantes, pugione confodit. Quo de facto, non solùm non repræhensionem à Deo meruit: verùm sibi & posteris summi sacerdotij dignitatem in perpetuum reportauit. Vnde liquet non vindictæ studium fuisse, sed zelum. D. Paulus etiam non dissimili vehementia Corinthium eum, qui nouitate facinoris gentiles etiam exemplo vincebat, tradit Sathanæ: idque in nomine Domini nostri Iesu Christi: quo nihil intemperiei, aut vindictæ datum liquidò intelligas. Et ita tradit, vt corporis duntaxat malo edoctus, resipiscat: ne putes illum, eum qui sanari poterat, sanum noluisse. Habetis iam summam eorum quæ primo loco ex huius capitis exordio admonitos vos volebam: nempe vt magno animo, ingentique feruore in peccati exterminationem insurgatis, tam in emendationem vestrùm ipsius, quàm aliorum, siue ad vos pertineant, siue fraternitatis tantùm necessitate sint coniuncti. Quod tanti fuerit momenti, vt nisi tale ani

Num. 25.

1. Cor. 5.

le animi studium corripiamus, non video quid vnquam emendationis vel à nobis ipsis, vel ab alienis expectare debeamus.

Sed iam quid ad Esdram querimoniarum delatum fuit, audite. Non est (inquiunt) separatus populus Israël à populis terrarum, & de abominationibus eorum. Quod perinde sonat, ac si pro cultu Dei idololatriam amplexi essent. verum res paulopost aliter explicatur nominatim, quòd passim cum circumhabitantibus vicinis, tam ipsi, quàm liberi eorum connubia contraxissent. Iam id fortè ea de causa fecisse videri poterant, quòd in ita societate, nihil ab eorum armis timendum sibi, qui paruo adhuc numero erant, putarent. Verum Malachias propheta (quem nō *Malac. 2.* nulli Esdram facere conati sunt) has alienigenas mulieres, propriis & suæ gentis vxoribus, quas abiecerant, etiam superinductas innuit. Nisi fortè vel mus dicere, id eos sibi licere putasse: quum vxores suas, natura, vt semper, flaccidas, & à nouitate rei abhorrentes, confecto longo ac difficili itinere viderent labore ac annis graues, neque ad propagandam sobolem idoneas animum & affectum ab illis auocasse, repudiasse demum: denique earum loco, iuuenes re & forma lautas, tametsi gentiles, ductasse: & ita nulla ipsorum culpa (vt putabant: quod tamen per se grauissimum neque simplex peccatum erat) contracta cum vicinis necessitudine, sese aduersus ipsorum *Dent. 7.* iniuriam arte muniisse. Imprimis Deus per Mo- sen diserte cauerat, ne vnquam cum alienigenis fœdus inirent, neque sociarentur cum eis coniugia.

iugia. Iam quum hoc præceptū nullam exceptionem pateretur: nihil agunt, quòd id publicæ firmitatis ac tranquillitatis causa, quò à gentium violentia se vindicarent, fecissè se dicerent. Nam id perinde esset, ac si Deo non satis fiderent: se citra gentium affinitatem, solo ipsius præsidio tutos non fore. Deinde periculum erat, ne per hanc vnionem, progressu temporis, in Ethnicismum & idololatriam, more patrum suorum, qui ob id è patriis sedibus eiecti erant, relaberentur. Ea enim vel præcipua causa erat, cur vetuerat Deus, ne cū

Ibidem.

gentibus familiaritate se deuincirent. Nam superioris præcepti ratio ad hunc modū ibi redditur: Quia seducet filium tuum ne sequatur me, & ut magis seruiat diis alienis. Præterea an non intercedente hac copula, quicquid sanctimonix, quicquid gratiæ peculiariter à Deo consecuti erāt, cōmunionem vel obliterabant, vel transmittebāt? De-

Exo. 19. legerat eos Deus in peculiarem sibi populum, fœdus cum eis percusserat, solos ex omnibus gentibus voluntatis suæ ac consiliorum patricipes fecerat: intantum ut peculium suum eos vocaret: Mo-

Deut. 4. se etiā ita dicēte: Nō est alia natio tam grādis, quæ habeat Deos appropinquantes sibi, sicut Deus noster adest cunctis obsecrationibus nostris. At quicquid illud erat vel sanctitatis vel electionis, non absurdè ultro deponere vel renunciare videbantur, quum ab electa stirpe ad alienos degenerarent. Neque hoc tacuerunt, qui delationis autores erant: nimirum quòd semen sanctum, quod in Abrahamo Deus benedixerat, & è quo Christus erat nasciturus, commiscuissent cum populis

pulis terrarum. Quin & Malachias eadem de re *Mal. 1.*
his verbis illos perstringit: Transgressus est Iu-
da, & abominatio facta est in Israël & in Hieru-
salem, quia contaminauit Iudas sanctificationem
Domini quam dilexit, & habuit filiam Dei alie-
ni. Disperdat Dominus virum qui fecerit hoc:
quia Dominus testificatus est inter te & vxorem
pubertatis tuæ, quam tu despexisti. Possent & a-
lia enumerari, quæ hoc factum ipsorum non pa-
rum aggrauant: qualia sunt, quod non multo an-
tè, singulari & penè insperato Dei beneficio, è tam
longinquis regionibus patriæ sunt postliminio
restituti. Deinde quod in hoc facinus à tam mul-
tis est conspiratum: idque non à plebeis solum,
verum etiam à sacerdotibus & Leuitis. Et quod
atrocissimum est, principes ac magistratus (quod
textus apertè dicit) in hac transgressione primos
& Coryphæos fuisse. Quoniam quum magistra-
tus ipse non dubitat palàm piaculum admittere:
consequitur, vt vulgus minori pudore sequatur,
nequè vitio sibi vertendum putet (modò pro vitio
ducat) quod eos qui autoritate & doctrina pol-
lent, designare conspexerit. Quare nemini mirū
esse debet, si hoc facinus ad Esdram statim referē-
dum putarint. Nam quò non impietatis progres-
sum fuisset, nisi prius opprimendum quàm in-
ualefceret, curasset? Nihil siquidem ita timendum
est, quàm vbi magistratus cum plebe, clerici æ-
què ac laici, & in vniuersum totum Reipub. cor-
pus vno animo in malum consentiunt. Diximus
iam, quid Esdras in Hierusalem curandum offen-
derit: vnde nobis ampla ad cogitandum materia:

- nisi si quis hæc ad se pertinere non arbitratur. Sane D. Paulus nos ita alloquitur: Non vocauit nos Deus in immunditiam, sed in sanctificationem: hæc est enim voluntas Dei, sanctificatio vestra. Porro
- 1. Thes. 4.* D. Ioannes, qui sanctus est (inquit) sanctificetur adhuc. At quid magnopere nos venditemus vereor ne in nos quadret, quod est apud Dauidem: Commixti sunt inter gentes, & didicerunt opera eorum &c. Quare si cordis nostri aures aperuerimus, audituri sumus totam terram, quam lata est, dicam hanc contra nos ingenti vociferatione intendere: retinnire cœlum, Deoque hanc vocem reddere, quod sanctum nostrum semen, nomen, ac professionem Christianam commiscuerimus cum populis terrarum, & abominationibus eorum: ea potissimum illuie, quam tantopere hic in Iudæis insectamur. An non concubinatus, quem passim sacrati homines ita sibi permittunt, ut usu ac numero se tueantur (ut de prophanis nihil dicam) fœditas & abominatio est plusquam gētilis? nam
- Eph. 4.* illi (ut D. Paulus ait) ambulant in vanitate sensus sui, obscuratum habentes intellectum &c. vos autem (inquit) non ita didicistis Christum. Neque mihi quis facile persuaserit, hoc vitij vsquam gentium familiarius esse, quam apud nos Christianos: & potissimum illos, quos decebat esse alienissimos: utpote quibus à D. Paulo dictum est, Exemplum esto fidelium in verbo, in conuersatione, in
- 1. Tim. 4.* charitate, in fide, in castitate. Demum à Christo: Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in cœlis est. Sed demus hoc esse leue: quid
- tand

tandem adulterio potest esse execrabilius, horrendum magis, & minus ferendum? quod non Iudæi solum, sed pleræque gentes de lege morte plectendum cœsuerunt? Et hoc nusquam admittitur, tum frequentius, tum liberius, quàm apud nostræ gentis homines. Ad hæc, an non abominatio est longè teterrima, vita hæc nostra libidine, propter uia, lasciuia, impudentiâque longè corruptissima? Singulorum ordinum, conditionum, ætatum, utriusque denique sexus mores aduerte, nōne inuenias quos in habitu curiositatem, in victu pruritum, licentiam in verbis, impudentiam in gestibus, scurrilitatem in scriptis, in picturis turpitudinem, in cantilenis lasciuia, in omnibus denique actionibus vanitatem voluptatēque persequi, ac præ se ferre palàm constat? ut non absurdè quis dixerit, totum mundum Floralia nunc agere, ac impunè libidinari. Olim quum Deus cataclysmo vniuersum mortalium genus deleteret, hanc quasi rationem seueritatis suæ reddit: Caro sunt, & cuncta cogitatio cordis intenta est ad malum omni tempore. Sed quid nunc dicturum putamus, imò & facturum, si vel iustam in nos sententiam, vel vindictam proferret? Possum ne igitur optimo iure hæc verba ad nos referre? Non est separatus populus Israël, & sacerdotes, & Leuitæ à populis terrarum &c. Iam & illud attendite, quòd quatuor genera hominum hoc vitio laborare dicuntur, primùm vulgus, deinde sacerdotes, tertio Leuitæ, quarto principes ac magistratus, qui aliorum censuram agere debuerant. Quid, quòd hi ipsi (quod & hodie passim usu venire videmus) autores ferè po-

Deut. 22.

Gen. 6.

pulo huius facinoris fuerunt, antesignani saltem?

Ephes. 5. Verum Paulum tandem aliquando fulminantem audiamus. Hoc (inquit) scitote intelligentes, quod omnis fornicator, aut immundus &c. non habet hereditatem in regno Christi, & Dei. Et subiungit: Propter hæc venit ira Dei in filios diffidentiae.

1. Thes. 4. Alibi ita: Vindex est Deus de his omnibus, sicut prædiximus vobis. Vos nunc videte, sannis ac ioco hæc excipere debeant, qui eiusmodi vitio sunt obnoxij: imò, num & in Deum euidenter sint contumeliosi, habeantq; , cur huius temporis opportunitatem non amittant? Verum enimvero vnicā dumtaxat hætenus vomitum secuimus: quis porro orationis finis, si vni: & rfa vlcera genera, ut sunt superbia, auaritia, ira, inuidia, gula, impietas in proximum, perfidia, impostura, furtum, homicidia, cum centis aliis, quibus quosuis Ethnicos multis parasangis anteceditur, pro argumenti tam necessitate, quàm amplitudine in scenam traheremus? Et tamen hæc omnia his paucis verbis compræhenduntur, Populus non est separatus à populis terrarum & abominationibus eorū. Proinde quantum ex huius capitis initio ad vitæ correctionem rectè instituendam adiumenti habeamus, modò in notitiam nostrum ipsius deduci nos patiamur, ipsi iudicate. Non admonemur vulgarium peccatorum, sed quæ titulo gentiliū abominationem exaggerat: & ob quæ gentes olim illæ, quæ hinc nominantur, Chananæi, Phæresæi, &c. à natali solo exterminari meruerunt. Nec est, quod nobis secundiora polliceamur, nisi ab horum contaminationibus euestigiò nos vindicemus:

mus: Christo nobis inclamante, Si non pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis. Et quidem nunc aduertite. Cogor iterum dicere, non esse iocum hæc, sed rem maximè seriam, adeoque terroris ac periculi plenissimam: si de nobis verè dici potest, nos etiamnum gentilium spurcitiis detineri, & ab iis in cunctis abominationibus quàm minimum differre. Donet Deus, vt his meditando sedulò occupemur. Amen.

FERIA QVARTA POST
reminscere, sermo secundus.

VID, quantùmque partum fuerit Esdræ negotij, ex admissio eorum, qui priores è Babylone Hierosolymam redierant: superiori concione audistis. Non enim solùm inita cum vicinis gentibus societate, sibi & filiis suis ex eorum stirpe legerant vxores: verùm etiam (quod è Malachia colligitur) suæ gentis vxores, quòd fortassis ob itineris longitudinem ac difficultatem debilitatæ labore, senioque fractæ erant, repudio dimiserant. Quo de facto intantum non dolebant, vt nisi Esdras, velox ille scriba in lege Dei, superuenisset: qui enormitate sceleris attonitus, dolorèmq; facto exæquans, ad mentem illos reduxisset: ne per somnium quidem (vt videtur) de offensa quam admiserant cogitassent: vt futurum augurari liceat, Deum ipsorum malis crassaque negligentia denuo exasperatum, grauius in eos animaduersurum fuisse. Atqui vnus Esdras ne hæc fierent intercessit. Tam multum valet interdum vir vnus ad populum errore

soluendum, quem vita integra, & spectata modestia vulgo reddidit gratiosum. Porro quod auctores illi sceleris, id quod patrarant, minime sibi viciosum ducerent: vel ex eo liquet, quod ita statim à reditu, à tam promiscuè multis idque omnium ordinum negotium sit attentatum: perinde ac si studio quodam ac æmulatione, quis quem præueniret, incitati fuerint: tantum abest, ut rei illicitæ aliquis se opposuerit. Mirum quod tam cito obliuisci potuerint triste illud exilium, miseramque seruitutem, quam paulò antè Dei beneficio effugerant. Imò Diaboli potius vafricies, & animus irrequietus, in admirationem & cautelam nobis trahenda: qui quos ob intermissam Babyloniorum consuetudinem idololatriæ ereptos dolebat, aliis arietibus Hierosolymæ oppugnat. Miserabilem interim humanam sortem, quum semel victoribus, nouo iterum conflictu sit conferendum, & æquè semper periculosa sit alea. Populus iste antea in Babylone nullis rerum procellis à patria lege & religione potuit seduci: & hinc cupiditatibus se vincendos præbent. Ibi neque hostium periculo terrentur, hinc à mulierculis superantur.

Nemo neget, hisce de rebus illa tempestate ad hunc modum disseri potuisse: potest & hodie. Quis enim numerus est illorum, qui simulatque Pâschæ dies præterierint, cogitabunt quidem semel, quod nunc à Deo in gratiam fuerint recepti, ex iniquissima Diaboli ac peccati seruitute in numerum filiorum Dei, tam euidenti eius cum misericordia, sint relati? Et quis tam firmus, quem vel Hierosolymitanum municipium reddet securum?

Simon,

Simon, Simon (ait Christus Petro) ecce Sathanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticum. Multo ^{Luc. 22.} iustius habemus nos, quod timeamus. Non statim securi ab eo sumus, quòd Hierosolymam peruenimus, hoc est in Ecclesiæ membrū sumus cooptrati. Si quandiu mundum hoc est Babylonem effugere curamus, illaqueare nos non potest; illud ager, vt Ecclesiæ nunciues ad defectionem pertrahat. ^{1. Cor. 10. 1. Pet. 5.} Quare diserte monet nos D. Paulus: Qui stat (inquit) videat ne cadat. Et D. Petrus: Sobrii estote, & vigilate: quia aduersarius vester Diabolus, tanquam leo rugiens, circuit, quærens quem deuoret. Id sanè in confesso est, Diabolum nūc multo plures in nassam illicere, attrahere, captiuare, ac iugulare solo voluptatum ac carnalis concupiscentiæ phyltro, quàm olim fecerit persecutionis tempore exquisitis illis ad edomadam virtutem tormentis. Hoc est illud poculum plenum abomi- ^{Apo. 17.} nationis, è quo iste animarū prado omnibus passim, cuiuscunque demum conditionis, miscet, ac ebrietatem, inortemque ingenerat. Et nusquā illi minus obstitit: vt ne dicam, quòd tam multi, alibi alioqui fortes ac strenui, vltro labia adinoueant, epotētque venenum. Sed iamdudum tempus est, vt, quid consilij tam difficili morbo attulerit Esdras, explicemus. Sequitur:

QUumque audissem sermonem istum, scidi pallium meum, & tunicam, & euelli capillos capitis mei & barbam, & sedimaerens.

Nihil amplius ad hodiernum argumētū nobis desumā. Principiò deprehēditis in hoc Esdra pectus religiosum plane, & sincere pium. Nam

tales qui sunt, non temerè vnquam magis commouentur, quàm vbi honori diuino derogari, & miserorum mortalium salutem in periculum deduci, conspexerint. Qui enim voluptatem suam omnem in eo constituit, vt diuinum honorem, & proximorum salutem pro virili sua promoueat: quid aliud potest, quàm angustia ac iugere, vbi secus quàm optabat, viderit euenisse? Nempe hoc erat, puta amor Dei & proximi, cur Esdras tam efflictum dolore se perfunderet. Secundò loco hinc instituuntur, quo pacto commissi gregis curam agere debeant, qui ad hoc sunt delegati: videlicet, vt nunquam feriandum sibi ducant, nusquam conquiescant, donec in iis corrigendum aliquid, emendandùmque aduerterint. Qualis pastor erat D. Paulus, qui omnium ecclesiarum curam ita in se receperat, vt verè dicere posset: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror? Eandem sedulitatem præstat & noster Esdras. Quum audisset fratres suos, præuaricationi obnoxios in Deum frequentes teneri: vnde ab eo irato non solùm metuendum illis erat, verùm etiam ne propinquo ac procliu gradu ad grauiora descenderent: non vt rem leuè accepit, sed grauitè vt debuit ponderauit. Reuocabat ad memoriam, Deum olim nefandæ libidinis causa totum mundum aquis diluuij perdidisse. Succurrebat, quinque olim oppida cum omnibus incolis suis, solo Loth cum filiabus dempto, ob flagitiosum & execrabilem Veneris vsum, cœlesti igne ac sulphure arsisse. Norat, multa quondam hominum millia à Domino ob id fuisse interempta,

2. Cor. 11.

Gene. 6.

Gene. 18.

Num. 25.

tempta, quòd à Moabiticis mulieribus à carnali consuetudine ad affinem idololatriã se sustinuissent seduci. Non ignorabat, totam penè tribum Beniamiticam, Veneris etiam causa, quam Gabao *Ind. 20.* nitæ in cuiusdam Leuitis vxore foedè exercuerât, ceteris tribubus vindictam ad se reuocantibus, interneccione fuisse deletam. Repetebat etiam me *2. Reg. 12.* mbria, in quantas se calamitates, adulterij causa, David ille antea ad Dei mentem factus, agglomerantibus pòst vndique malis coniecerat. Non illum denique latebat, Salomonem illum à Deo di- *Ecl. 47.* lectum & singulariter prudentem, ad extremum, priori gloria penitus obscurata, per allophylarû mulierum consuetudinem tantum non fuisse dementatum. Hæc omnia memoria quum teneret ac reuolueret, non potuit animo grauius consternari, quàm quòd suos muliebri visco, maximè gentiliū, implicitos audiret. Quomodo non potuit pessimum omen concipere? Timebat statim, ne Salomoni de sapientia non concederent: videbar rem non hic constituram, sed scripturam latius. Nam diabolus si quem his pedicis semel rectè irretierit, trahet quòd vult. Quod in tertio Esdræ libro, vbi Zorobabel apud Darium regem *3. Esdr. 4.* concludere nititur, nihil muliere in rerum natura inueniri fortius, his verbis aptissimè conuincitur. Mulieris causa (inquit) accipit homo gladium suum, & vadit in viam facere furta & homicidia: & quum furtum fecerit, fraudes, & rapinas, amabili suæ affert. Et multi demètes facti sunt propter vxores suas, & serui facti sunt propter illas: & multi perierûnt, & iugulati sunt, & peccauerunt

propter mulieres. Hinc est quòd & Salomon, in-
Prover. 5. teger adhuc ipse, tam multis verbis, nec vno loco,
 monet filium suum, vt inuigilet ne muliebri for-
 ma capiatur. Posteaquam enim cupiditatibus tuis
 semel frænum laxaueris, nulla tui pars est quæ ve-
 nenum non bibit: acrimonia ingenij retunditur,
 animi vigor flaccescit, memoria confunditur &
 obstupefcit, vel de corporis malis nihil dicam: nō
 potes ipse tibi rectè consulere, neque fers consi-
 lium tibi adhiberi ab alio: inuisum est tibi, quic-
 quid pium est & honestum: animus instar Eurypi
 voluitur ac reuoluitur, vt qui nihil aliud agit:
 quā vt voto potiatur, hoc est, libidine se saturet:
 non iam existimationis, modestiæ, æquitatis ra-
 tionem habes: non tangeris pudore, non metu: nō
 reuerentia: reddis te denique, non solū Deo &
 angelis eius, verū etiam toti orbi grauē: vt bru-
 tum te potius dixerim (si tamen te ita compræhē-
 dero) quā hominem. Vera esse quæ dico, nedum
ose. 4. quotidiano vsu, sed scripturarum etiam testimo-
 niis confirmatur. Apud Osee ita: Fornicatio, & vi-
 num, & ebrietas auferunt cor. Vinum & mulie-
Ecc. 19. res (ait Sapiens) apostatare faciunt sapientes. D.
 Paulus etiam eos qui se tradiderunt impudiciæ,
Eph. 4. dicit tenebris obscuratum habere intellectum,
 alienatos à vita Dei per ignorantiam quæ est in
 illis propter cæcitatem cordis ipsorum. Quare &
 summæ ignominiæ & quasi opprobriatæ vanita-
 tis loco, gentibus ob negatum Deum, in cuius no-
 titiam creaturarum confessione peruenire potuif-
 sent, hoc vindictæ genus irrogatum affirmat: tra-
Rom. 1. didit (inquit) illos Deus in desideria cordis eorū
 in im

in immunditiam, vt contumeliis afficiant corpora sua, &c. Illud iam mihi perpendite, charissimi, Si D. Paulus (verè, vt arbitror) libidinem & impudicitiam, ipsis gentibus in opprobriationem & vindicationem erroris à Deo inflictam dicit: quo tandem colore hæc in nobis hære dicemus, si necdum ipsi gentilium abominationibus renunciauerimus, & sancti seminis generositatem, fidem nimirum nostram, nomen ac professionem, & quicquid à Christo insignium habemus, eorum spurciis vitiauerimus? Tanto altius, quod de Hierosolymitanis designatoribus hic refertur, nobis imprimere debemus. Esdras (vt diximus) rem neglectui non habuit. Cæterum in argumentum veri & intolerandi doloris, quo ex eius facti nuncio totus absorptus est, tria de eo referuntur: quòd vestes discerpserit, capitis comam ac barbam euulserit, totum denique se ad mœstiriam collegerit. Non desunt fortassis, qui parum virile putant, quòd dolori tam impotenter indulserit. Alius ita: Quid discriptio vestimentorum, capillorum laniatio, ad rem contulerunt? Non temerè auguror esse qui hæc nobis tacitè obiiciant, quum vulgò ridiculi & parum sani habeantur, si qui externis signis sensum doloris, urgente peccatorum pœnitidine, exprimere voluerint. Sola (inquiunt) fides sufficit. Ergo qui eiulatu, & lacrymis, corpore, habitu, & gestibus ad humilitatem compositis, ieiunio etiã, vigiliis & id genus corporalibus tormentis, se non fictè admissorum pœnitentia torqueri dolore stimulante docuerit: pro inepto & superstitioso habendus est, qui his signis arroget relaxandi pote-

statet: aut pro impio, qui Christi sanguini aut meritis diffidat? Quin illi euidenter declarant, seq; prodūt admodum sibi tenuiter peccatorum diuinorumque iudiciorum pondus esse perspectum: sacrāsque literas non nisi primoribus labiis degustatas. Alioqui non sic vilipenderent ista, neque exhibilarent: imò & seipsos leuitatis plecterent, qui in tanta criminum exundantia ad imminentem calamitatem non mouerentur: aliis passim malum malo redimentibus. Quò non humilitatis sese abiecit illa Euangelij peccatrix? Præter quòd amarissimè plorat, quibus nō iudiciis & officiis, neglecto Phariseorum supercilio, animi significationem declarat? Imò quid potuit præstare amplius? An non similem pietatem in rege Ninives liceat animaduere? Statim ad nuncium Prophetæ corripit se è throno, abiicit diadema ac purpurā, sacco induit, macerat se ieiuniis, iacet prostratus in cinere, edicto etiā subditis imperat vt se sequatur: haud dubie pluribus iudiciis dolorem ac metum restaturus, si potuisset. Manasses itidem Rex, compedibus quo minus tale aliquid facere potuerit impeditus, quàm suppliciter, laxato animi impetu, clamat ad Dominum? Publicanus in Euangelio tundit pectus, nō audet oculos in cælum attollere, &c. Non igitur caret exemplo quod Esdras fecit, neque qui illum hodie sequuntur: illo præsertim sensum publicæ calamitatis, quā cum paucis soli capiebant, huiusmodi externis signis aliorum animis efficaciter imprimente: vt periculi videlicet magnitudinem suo dolore metirentur.

Superest, charissimi, vt nos ad Esdræ exemplū
penit

penitus componamus: petamúsque à Deo, vt in veram cognitionem admissorum veniamus. Nam tum demum rectè pœnitebimus, si criminum turpitudinem, & quid inde nobis conflauerimus mali, animo compræhenderimus. Quo facto, ausim dicere, ne Esdræ quidem exemplis nos fore contentos: paratos nõ solùm vestimēta, sed & cor ipsum, fontem nimirum peccati, discerpere, si liceat. Sed de his postea.

F E R I A S E X T A P O S T

Reminiscere, sermo tertius.

SUPERIORI cōcione multa de Esdræ dolore ac planctu, ob insperatam ciuium suorum transgressionem disputauimus. Nam quòd nihil tale metueret, sed reliquis populi iam patriæ restitutis non nisi læta sibi promitteret: non potuit non grauius inopinato nuncio consternari: intantum vt vestes lacerarit, capillitium ac barbam euulserit, mœrore denique penè obriguerit. Qua de re tametsi copiose dixerimus: quod tamen, ob temporis angustiam, multa dicenda in hodiernū diē distulimus, non est animus ab eodem argumento discedere. Continet illud, quid Esdras, tali nuncio accepto, primum aggressus est facere: quo populum ab impietate ad iustitiā, quod & fecit, cōuerteret. Proinde dignum, cur pronis à nobis auribus atque animis accipiatur. Imprimis satis cōstat Esdrā hīc nihil fingere, simularēve dolorē: sed planè id expressisse, quod in pectore sentiebat. Ab immodico gaudio in summū dolorem abreptus, angitur animo: pectus illi congelascit, turbatur sensibus, deficit virib

viribus, vigorem amittit: vt in tanta mentis per-
 turbatione ne fingere quidem potuisse sit verifi-
 mile. Non negarim tamen, hæc à suis autoribus
 simulate geri posse, & præter sensum mentis: nam
 ludæi ipsi non dissimilis hypocriticos à Prophetis
 subinde taxantur: vt apud Esaïam, vbi Dominus
 ait: Hic populus labiis me honorat, cor autem
 eorum longe est à me. Et Ioël, Scindite (inquit)
 corda vestra, & non vestimenta vestra. Ex quibus
 verbis, sicut & ex nonnullis aliis, maximè ex E-
 saïæ capite 58. manifestum est, vestium laceratio-
 nem superuacaneam ac inutilem reddi, si pectus
 ipsum per poenitentiam intus non frangatur. Faci-
 le est cuius, neq; magni negocij, vestes sibi discer-
 pere: sed vt animum quis criminum recordatione
 ac poenitudine fractum reddat atque contritum,
 id non perinde est facile aut leue. Mihi verò non
 persuaferim, Eldram, qua erat ille vir pietate ac
 sollicitudine erga suos, his signis animi sui vim o-
 mnem ac doloris magnitudinem plenè compræ-
 hendisse. Ipse à principio in hoc totum se contule-
 rat, vt ciues suos tueretur, ac in pristinam dignita-
 tem eueheret. Quod cum minimè successurū cer-
 tò sciret, nisi diuinum cultum, ob quem neglectū
 eò miseriarum redacti fuerant, fuissent ante om-
 nia complexi: quomodo potuit non grauissimè
 cruciari, cum videret & hunc obliterari, & illud
 haberi pro desperato. Profectò non est intempe-
 stium eiulare & plangere, quando simul, & facul-
 tatum, & animæ iacturam ipsi vrgemus. Non est
 magistratus, aut qui aliqua dignitatis aut naturæ
 obligatione aliis prospicere habet, qui si viderit
 suos

suos iugum iactare contra Deum & insolescere, modò vel micam Christianæ charitatis in pectore habeat, non statim se ad Esdræ exemplum componat, dētque operam, vt non rem solùm & corpus, verùm animam cum primis incolumem illis restituat, vel seruet. Nam quisquis ab hoc affectu alienus est, ille, vt secundum carnem suos amet, minimè verò secūdum spiritum. Neque est aliud argumentum certius, quo veros patres ac pastores à nothis dignoscas. Habes absolutū huius exemplar in Esdra, absolutius in Paulo, sed in Christo absolutissimum. At hodie quàm pauci sunt, qui in horum classem referri queant? Quis vestrum, qui non videt quotidie multa à liberis suis vel quouis nomine domesticis turpiter, flagitiosè, indecorè, proteruiter, ac impiè designari? Sed quoto cuique id est cordi, vt quo ocio, quòque negotio obuiādum sibi existimet? Quis eius rei gratia vel vestes sibi discerpit, vel capillos laniat? Si filiolo vel caput leuiter dolet, non parcimus labori neque impensis: imò quò illi melius sit, morbum & ipsi simulamus. At si quid committit, vnde euidens sit Dei indignationem ac damnationem eum incurrere, puerile ingenium scilicet, risu prosequimur, si non prouocamus etiam. Est hoc patrem agere? aut in aliis pastorem? Sed in receptum iam vsum frustra, vereor, inuehimur. Receptum esse fateamur necesse est, sed pessimū, sed intolerandum, sed omnino corruptissimū. Quin potius Esdram istum imitandum nobis proponimus? Imò quum collatione facta, ab eius exemplo longissimè recedimus, ita vt non solum propriis

erratis grauemur, verum etiā eorū omniū admis-
 sis inuoluimur, qui quoquo nomine ad nos perti-
 nent: cur non ad pœnitendū properamus? Et hoc
 occasione doloris Esdræ, ac vestiū diruptione pri-
 mo loco sit dictū. Secūdò de doloris testificatione,
 modo ac mensura & pœnitētiæ ratione video nos
 admoneri. Nemo putet necesse esse, vt in forman-
 do, augendòque dolore, sibi præscribat certā nor-
 mam: nimirum vt vestem laceret, comam vellat,
 lacrymas prouocet, &c. Verè atque ex animo do-
 leat: proferet se aliquāto etiā significantius, quàm
 fecerit Esdras: lacrymationes, gemitus, suspiria,
 planctus, confusiones, lamētationes, imprecatio-
 nes, accusationes, cum multis aliis animi testibus
 vltro erumpent. Ad hæc inquam, non est opus vt
 aliquis è præscripto sese accommodet: nam (vt
 ex exemplis superiori concione adductis, nomi-
 natim ex euangelica peccatrice, Manasse, filio
 prodigo, Publicano ac Niniuitis est manifestum)
 ipse dolor in solatium hæc sibi creat, secūmque
 adducit. Petrus non aliunde quàm è dolore ciura-
 ti magistri lacrymas quæsiuit. Itidem è facti sui
 turpitudine propheta David, quum diceret: La-
 boravi in gemitu meo, lauabo per singulas noctes
 lectum meum &c. Vsq̃ue adeo vt qui hac in re irri-
 tamento ingeniove opus habet, se necdum pecca-
 tum penitus odisse, aut corde esse verè contrito
 certissimè credat. Ex his quæ dicta sunt luce cla-
 rius patet, quàm parum officio suo respondeant,
 & opinione fallantur, qui vitæ correctionem, hoc
 est pœnitentiam ita tradunt, ac profitentur, vt nō
 modò nihil externæ significationis in ijs depræ-
 hend

Matth. 26.

Psal. 6.

hendas, verumetiam si quas in aliis viderint, rideant, subsannent, & pro facinus exclament. Habent tamen eam semper in ore: sed ita, ut à prioribus vestigiis nusquā recedant, æquē libidinētur, ac subent, iocentur, delicientur perinde ut prius. Quod si de more diuinis mysteriis communicandum est, publicam professionem si frigide immurmurauerint, nihil amplius exigas: inde reditur ad pristina. Hanc pœnitēdi normam aliquot iam annos tam auspicio nobis tradiderunt nouatores isti, ut si veram pœnitentiam quæras, nusquam reperias. Obsecro per Deum immortalem, an Christi scholam redolet, cum totum annum carnis curam egeris, non aliquo eius tempore animam contrariis remediis curare? Nonne ipse Seruator noster prædicationem suam à pœnitentiæ denuntiatione exorsus est, & clausit apud Lucam, ubi in nomine suo iubet prædicari primum pœnitentiam, deinde remissionem peccatorum? Euolue vniuersam sacram scripturam: mendacium mihi impinge, si non vbicunque pœnitentiæ vel obiter fit mētio, longē aliter ac seuerius de ea tractetur, quàm faciunt isti hodie, qui nihil operæ in ea collocatū volūt, imò ne præ se ferre quidem videri. Interim (si illis credas) pœnitere se dixerint. Ego potius dixerim, contumeliosos illos esse in Deum, ludificare Ecclesiam, ac sibi metipsis grauiorē damnationem accersere. Suffecerit proinde fratres charissimi, nos tantisper soluto ac remisso esse animo dū peccando salutem amittimus: certē in reparanda studio opus est ac feruore. Alterū hoc est, quod ex hoc loco adhuc dicendum putavi. Ne putes igitur

Matth. 4.
Luc. 24.

tur Esdrá externa illa doloris cōtestatione aliud spectasse, quàm vt indoctam ac ignaram plebem hac ratione ad peccati sui detestationem, & ad similia facienda, exemplo attraheret. Nempe huc pertinebant vestium discerptio, & laniatio comæ. Prior ipse pœnitentiam amplexus est, vt illi vel pudore, vel necessitate victi sequerentur. At quomodo amplexus? Primùm vestimenta dilacerauit: quo nimirum facto populo insinuare voluit, institutum ipsorum cum Dei præcepto ac honestate palam pugnare: quod sanè vestium genus nisi omnino discerperent, ac cultioribus se induerēt, frustra Deo se reconciliari posse sperarent. Vestimentorum siquidem nomine, non absurdè exterior nostra consuetudo ac viuendi ritus designatur: nam perinde vt illa, munda ac nitida quum fuerint, auctoritatem nobis arrogant & splendorem: contrà, si sordida & inculta: quam ob causam temerator ille in Euangelio foras extrudi meruit, quòd herilis filij nuptias cultiori habitu non honestasset: ita & de moribus cuiusque dixeris. Vel hoc arguat non ociosam fuisse in Esdra vestiũ lacerationem. Secundò comam sibi euellit: vt intelligerent, cum morum actionũque inhonestate, lubricas & peruersas cogitationes esse etiam ressecandas. Quemadmodum enim capilli ex humiditate cerebri ita in capite proueniunt, vt crescentes quidem videas, illud verò è quo pullulant intra cutem minimè: ad eundem planè modũ quum ex arcano cordis cogitationes oriantur, similitudini ansam præbuere. Interim non semper noxium est capillitiũ. Samuel, ille à Deo electus,

& iud

noxium

& iudex incorruptissimus, nouaculam aut forficulam nunquam admisit. Christus ipse negat suis Matth. 10. vel vnum capillum de capite periturum. Nimirum sanctarum cogitationum, non secus atque actionum, remunerationem futuram significat. Sed si iniquæ fuerint, totum caput decaluandum moneo: naniquam sint fomes & fons actionum, metuendum ne ex iis ad rem transeat. Hinc in lege per Moysen cautum erat, ne prius qui à lepra curatus erat, templum ingrederetur, vel hostiam offerret, quàm omnes corporis pilos rasisset: quod innuit, neminem perfectè munditiam à Deo consequi, qui cor adhuc habet turpi cogitationum aspergine maculatum. Ad hæc barbam sibi lacerat. Barbam verò, quandoquidè virilis ætatis ac masculini roboris est index, non ineptè virtutem denotare dicimus. Quasi eius vlsione Esdras significare voluerit, ne pietatis quidè opinione, aut operum fiducia ipsis esse nitendum: sed animum hac persuasionem etiam esse spoliandum: quū quicquid benè egerint, tam insignis errati admixtione vitiaffent. Quartò sedet mœrens: vt inde scire possint, certissimam hanc esse ad resipiscentiam viā, qua peccatorum sordes flendo ac mœtendo eluimus. Vltimo loco hæc omnia palàm agit, ac inspectante populo: quo non suis solū, sed etiam fratrum delictis affectū & studiū impendant. Quare iā nemo inficiabitur opinor, altioris fuisse ingenij quod hic Esdras fecisse diximus: & non solū ab animi sensu hæc signa doloris fuisse emissas, sed pœnitentiæ ratione iis voluisse & aliis præscribere. Et ad hunc omnino modum vocauit ille

& instituit suos ad pœnitendum. Antè operibus & exemplo prædicat, quàm verbis. Audierat tantum quod alij retulerant: qua de re quid ipse statuendum iudicaret, nullum adhuc verbū fecerat: sed loquitur gestibus ac vultu quid intus sentiret.

Act. 1.
Luc. 6.
Matt. 3.

Christus de quo Lucas refert quòd primùm cœpit facere, postea docere: item D. Ioannes Baptista qui priusquam populum Iudaicum ad pœnitentiam agendā vocaret, seipsum in solitudine durissimè afflixit: eundem docendi ordinem nobis reliquerunt. Quem si huius temporis Ecclesiastæ imitari vellent, videremus meliori loco ac numero pœnitentiam esse, quàm sit in præsentia. Nihil orationem æquè commendat, atque dicentis integritas: sicut è contrario verborum vim nihil ita elidit ac frustratur, quàm si quis ipse se, vel vanitatis, vel maliciæ, moribus coarguat. Cæterum hoc ex Esdræ verbis quæ sequuntur, clarius.

Conuenerunt autem ad me omnes qui timebant verbum Dei Israël, pro transgressione eorum qui de captiuitate venerant.

Videte quid possit Pastoris vel Principis exemplum in plebe. Esdras (vt dixi) necdū vocis officium vel in doloris testimoniū, vel in populi instructionem laxauerat: at qui quod sceleris expiationem primus ad se reciperet, mœreret, ac plangeret, vestes discinderet &c. occupauit id animos insipientium multo efficacius, quàm si alius multis, sed nudis verbis, in designatores grauitè declamasset. Conuenerunt ad me (inquit) omnes qui timebant verbum Dei Israël. Non temerè hoc dictum: nam quicquid in pœnitentiæ cōmendationem

nem seu viderint, seu audierint, nihil mouentur,
 qui nullo vel exiguo Dei timore tanguntur. Salo-
 mon à multis retro seculis ita scriptum reliquit:
 Melius est ire ad domum luctus, quam ad domum *Eccle. 7.*
 conuiuij. Rationem cur ita sentit, subnectit. In illa
 enim (inquit) finis cunctorum admonetur hominum,
 & viuens cogitat quid futurum sit: Melior est ira
 risu, quia per tristitiam vultus corrigitur animus
 delinquentis. Sed ista mundi genium non spirant.
 Grauitè proinde ac signanter eos ad se frequètes
 venisse dicit, qui timebāt verbū Dei. Ad quem re-
 spiciā (ait Dominus per Esaiam) nisi ad paupercu- *Esai. 66.*
 lum & contritū spiritu, & trementem sermones
 meos? Sed quid hoc subita præsertim in Iudaico
 populo mutationis? Ante non ita multos annos,
 aliquot adducti speciosis, vt videbatur, rationi-
 bus, (quarū fortassis per maxima erat, q̃ magistra-
 rus se ducem præberet, nedum à facto eos auerte-
 ret) ferme omnes in commune flagitium conspira-
 rant: nūc vnus & priuati sacerdotis, sed cui vitæ
 integritas pro dignitate erat, perspecta beneuolē-
 tia: dum ipsorum peccata tanquam propria incre-
 dibili tam pietate quàm dolore prosequeretur: à
 proposito ac scelere eos abducit, & ad agendā ex
 eius præscripto pœnitentiam (vt postea dicemus)
 cōpellit. Tantum potest (quod iterare cogor) spe-
 ctata in præside virtus. Proinde Christiana insti-
 tutio feliciter ibi procedat oportet, vbi Ecclesiæ
 ipsi ac doctores, non sermone tantum, sed viuīs
 exemplis, hoc est, vitæ & morum probitate sub-
 ditos ad virtutem accendunt. Quum contrā res
 sit profligatissima, quando è talibus ita viuitur,

ut suis non modò normam peccandi, sed impunitatem etiam tradere videantur. Væ mundo à
Matth. 18. scandalis: intonat Christus: Qui autem scandalizauerit vnum de pusillis istis qui in me credunt, expedit ei vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris. Porro quid de iis dicemus, qui vita flagitiosa non vnum aliquem auertunt à Christo, sed tam multos imò innumerabiles? Proinde tamen quæ hîc dicuntur talia sunt, vt omnibus generatim metum incutere possint, optimatib. tamen præcipuè. Omne animi vitium tanto conspectius in se Crimen habet, quanto maior qui peccat habetur: ait quidam.
Matth. 5. Et Christus in Euangelio: Non potest ciuitas abscondi supra montem posita. Esdras verò etsi publicam personam non sustineret, tamen quia illum sacerdotij ordo, & legis peritia conspicuum fecerat, statim ad populum permanauit, quo animo & mœrore eius facti deformitatem accepisset. Conuenerunt (inquit) omnes ad me, qui timebant verbum Dei Israël. Finem facerem, si iteraro, vt hæc nobis scripta esse meminerimus. Nam in nos quadrat hæc querimonia, quòd non sumus separati à populis terrarum & abominationibus eorum. Si tergiuersamur, nostra ipsorū conscientia reclamabit: quin & mundus ipse, quo teste nimium abutimur, contra nos causam obtinebit. Et vt omnes fallamus, Deum non latemus. An non allophylis mulieribus in captiuitatem nos dedimus, qui nefariæ libidini, ambitioni, luxui, sectis ac factionibus, & quicquid voluptate & consuetudine animos nostros detinuit, vxorum loco
 turpit

turpiter assueuimus? Quid interim Deus? per Hieremiam ita clamat: *Hier. 3.* Conuertimini filij reuertes, & ego sanabo auersiones vestras. Nonne & Ecclesia iam totas tres septimanas ad Esdræ exemplum, pro peccatis nostris in omnem sese humilitatem prosternit, Deoque aduoluitur? Aequissimum igitur est, ne Iudæis illis duriores, & in propriam salutem negligentiores simus: sed studium illi nostrum, preces, religionemque in vnum collatis copiis adiungamus. Quapropter vos hortor, imò obtestor fratres in Domino charissimi, ut quū voce Domini vos nunc conueniamus, nolite *Psalm. 94.* vel hodie obdurare corda vestra: ne ab exasperato spem nobis gratiæ præcisam audiamus.

DOMINICA OCULI,

Sermo quartus.

QUIBUS artibus Esdras in animos suorum irrepperit, ut poenitentiae remedium susciperent, priusquam adhuc verbum illis vllum fecisset, nudiustertius à nobis est declaratum. Sanè etiamsi verborum fulmine grauitè eos perstrinxisset, poterat se tueri tam negocij magnitudine, quàm exemplorum copia: maximè quum lex etiā diris eos deuoueat, *Deus. 24.* nihilq; non mali imprecetur, qui eā non adamussum obseruauerint. Est istud quidem familiare ac proprium Ecclesiasticis censoribus, ut quos correctos cupiant maximam metus ac horroris caliginem, tam exaggeratione criminum, quàm diuinæ ultionis amplificatione, offundāt. Ita Nathan prophetam egisse legimus cum Dauide, Ionam cum Niniuitis, Ioannem Baptistam cum vulgo Iudæo-

rum. Tu es ille vir (inquit Nathá) qui fecisti hanc
 2. Reg. 12. rem: Quam ob rem non recedet gladius de domo
 tua vsq; in sempiternum. Quid Ionas? Adhuc qua-
 101. 3. draginta dies, & Ninive subuertetur. Neq; multo
 Matt. 3. mitior est Ioannes Baptista: Pœnitentiam agite:
 iam enim securis ad radicem arborum posita est.
 Omnis ergo arbor quæ nō facit fructum bonum,
 excidetur, & in ignem mittetur. Adhortationem
 suam isti quidem ita exorsī sunt, vt ante omnia tre-
 pidationē auditoribus incuterent: neq; cessit infe-
 liciter, nā illi, quos dixi, metu consternati ad pœ-
 nitentiam confugerunt. Idem tentati sunt Helias,
 Iehu, Zacharias, Esaias, & Hieremias, cum regibus
 Achab, Baasa, Ioas, Manasse, & Sedechia: sed quod
 perditissimi isti erant, & venditi (vt scripturæ ver-
 bis vtar) vt facerent malū, nihil vel interminatio-
 ne supplicij, vel criminis opprobratione profece-
 rūt. Nā apud eos, quibus Deus pro numero tātum
 est, adeò nihil correptione vel minis profeceris, vt
 reddantur deteriores. Quod in illis regibus euī-
 denter patuit, qui Propheticiis denuntiationibus
 non nisi in furorē aduersus eosdem, eorundemq;
 studiorum sectatores, sunt redacti. Achab & Iesa-
 bel non Heliā solum proscribunt: Zacharias iussu
 Ioas lapidibus obruitur: Baasa Iehu in carcere strā-
 gulari fecit: Amasias clauū clauo pellit, & prophe-
 tis mortē minatur, ni taceant: Manasses in omnes
 2. Reg. 21. promiscuē prophetas fœuit, ita vt impleretur Ie-
 1. Hier. 36. rusalem sanguine vsque ad os. Hieremiam non so-
 lum compedib. vincit Iechonias, sed & libros eius
 flammis exurit. Quæ omnia ex historia Regum
 & libris Paralipomenon sunt manifesta. Videtis
 igitur

igitur profligatissimum hoc genus hominum correptione reddi prorsus insanabile. At noster Esdras alia ratione cuniculos egit. Non statim verbi Dei ariete illos adoritur, non stomachum exemplò in illos exonerat, non autoritate in eos fertur, aut manū ex eis cogit qui culpa vacabant, vt violentia reliquos ad diuortium alienigenarū adigat. Nihil horum: neq; adeò consultum fuisset. Principiò malum hoc altius radices egerat, ne de difficultate dicam quam secum trahebat: deinde non vulgus solū infectum erat, sed plerique etiā è sacerdotibus & optimatibus. Aduersum quos si vi ac imperio niti voluisset, quid aliud, quàm negotiū sibi creasset, & non desperatum malū reddidisset incurabile? Taceo q̃ cōsiliij tui rectitudinem, dum vis adhibetur, apud plerosq; corruperis. Et vt maximè compellere eos potuisset, vbi pœnitentia locum haberet, quum necessitas illa vi extorta cēsetur? Vnusquisq; (ait D. Paulus) prout destinauit in corde suo, nō ex tristitia, aut ex necessitate: Hilem enim datorem diligit Deus. Iam quod inuitis extorseris, tantisper obtines, dū metū circumfers: quo absterfo, reditur ad ingeniū. Sed Esdras nihil horū præteribat: eliciebat è suis spōtaneam pœnitentiam, non exprimebat coactam, & duraturam volebat nō momentaneam. Nouo itaq; more non à verbis monitionē instituit, sed prouocat & loquitur exemplis: vestes lacerat, in capillos ac barbam manus violenter infert, sedet tacitus ac mœrens in templo, vt inspectanti interim populo ad huius schematis inuestigationem tempus relinquat. An non aptissimo stratagemate ad inuaden-

2. Corin. 9.

dos illorum animos vobis vsus videtur: certè & commodissimo, & efficacissimo. Non enim illum fructu consilij sui diu lactauit. Nam dum his ipse est intentus, quotquot erant tota vrbe, quibus religio ac pietas cordierat, ad eum vndique confluunt: nimirum eius viri exemplo commoti: nam cognita eius in Deum, & gentem suam fide, non poterant non grauissimum iudicare, atque adeò legibus infestum, quod Esdram tantopere affligeret. Atque ita facto eius dissipato, plures concurrunt, donec res ad omnes peruenit. Videte obsecro, quantum Esdras illo dolentis habitu promouit. Nam & hinc non modicam sibi gratiam, quum cunctis euidentis esset, non aliud eum spectare quàm legis, patriæ & animarum incolumitatem, ad ea quæ adhuc facienda dicendaue restabant, parauit. Hinc intelligamus, qui ad hanc normam correptionem instituit, quocunque demum nomine censeatur, eum euentu minime fraudatum iri. Et ipsa rei æquitas ita postulat, vt quod salutare ac honestum aliis inculpimus, in nostris actionibus ita esse conspiciatur. Rursus ne affines iis vitiis simus, ob quæ alios castigamus. Quare si parens aliquis ad non dubiam virtutem filios suos educare vult, curet vt studium ac amorem virtutis ab ipso discant: nec vnquã in se conspiciant, vel dum animus ioco remissior est, quod oderit in illis. Idem dixero de magistratibus tam ecclesiasticis, quàm laicis. Perditissimi ij liberi sint oportet, qui non prohiberentur pudore à peccando, quum parentum vitæ tenor perpetua sibi innocentia constaret. Petulcissimum illud ouium
genus,

genus, quod pastoris exemplo, à recto itinere nunquam deflectentis, petulantiam suam haudquam castigaret. Bipedum non iniuria nequissimos dixeris, qui legum moderationem non ferar, quum videant magistratum iisdem obtemperare, ut qui maximè. Sed de his haecenus. Nunc ad ea quæ in historiæ contextu sequuntur.

ET ego sedebam tristis usque ad sacrificium vespertinum: & in sacrificio vespertino surrexi de afflictione mea, & scisso pallio & tunica, curuavi genua mea, expandi manus meas ad Dominum Deum meum, & dixi: Deus meus confundor & erubescio leuare faciem meam ad te, quoniam iniquitates nostræ multiplicatae sunt super caput nostrum, & delicta nostra creuerunt usque ad cælum, à diebus patrum nostrorum.

Pergit Esdras consilij sui rationem nobis explicare: sed iterum prius factis docet, quàm dictis. Antea prius quàm de poenitentiae forma aliquid diceret, ipse eam exemplo tradit: ita & nunc populum ad Deum errati confessione & prece placandum hortaturus, prior ipse Deo aduoluitur: ut qui hanc optimam vtriusque tradendi formam putaret, quàm è facto ipsius tum peterent, tum mutuarent. Huic conforme est, quod in Ecclesia quotidie geri videmus. Nam & nobis non deest noster Esdras, qui communis veniae causam apud Deum agat. Ut Ecclesiae gregem non cureret, ut pastores sint corruptissimi, ecclesia certe semper sui similis est, neque desinit nobis Esdrae sedulitatem ac vigilantiam, in monendo, & praeeundo referre. Luxerit ille populi sui transgressionem: ad Ecclesiae ceremonias si respicis, nihil quam scenam doloris vides. Orarit ille Dominum abiectis-

simè, publicæ persona in se translata, vt suis crimī
 num gratiā auferret: neque de studio, neq; de affe-
 ctione in suos hæc illi concesserit. Hoc vnū ad om-
 nimodam similitudinem deest, quòd nos in morē
 gerendo cum Iudæis paria facere recusamus. Fie-
 ri verò potest, vt magna pars culpæ in iis hæreat,
 qui Ecclesiæ mentem tam frigide populo repræ-
 sentent, vt vel eam obliterent penitus, vel ita cor-
 rumpant, vt non facile aliquis sensum in eo inue-
 stiget, quod ab ipsis actoribus sine sensu exhiberi
 videt. Erit, quando & vbi illi causam dicere debe-
 bunt: interim nostræ partes sunt, vt non quis, sed
 quid dicatur, attendamus. Seruator noster in Euā-
 gelio dicit: Quæcunq; dixerint vobis, seruare &
 facite: secundum verò opera eorum nolite facere.
 Iudæi in cor vsq; Esdræ aciem adigere nequibant:
 tamen omni studio, quod ab eo geri videbāt, imi-
 tandū sibi proponunt. Ita & nos æquū erat facere.
 Si, qui Ecclesiæ stipendiis merent, perfide, ac pro-
 ditorie sacramentū negligunt: nō deerit, illis quæ-
 stio acerbissima, & cognitor acerrimus. Sed neu-
 tros eximet noxæ culpa aliena. Quod sanctum ac
 piū per se esse cognoscimus, vtcunque illud adul-
 terationi est obnoxium, nobis in exemplū verta-
 mus: corruptores verò suo iudici relinquamus.
 Quod eò dixerim, ne Ecclesiæ sanctiones, institu-
 tionem ac ceremonias ministrorum vitiis asper-
 gamus. Sed iam ad Esdræ precatōne orationem
 vertamus. Imprimis quam nō humilitatis specie
 exhibet, priusquā ad verba veniat: Flectit genua,
 manus protendit in cœlū, apparet lacero habitu,
 ac turbato capillitio. Nō ignorabat scriptum es-
 se,

Matth. 23.

Eccle. 35.

se, Oratio humiliantis se penetrabit cœlum: iterum: Sacrificium Deo spiritus contribulatus: cor contritum & humiliatum Deus nō despiciet. Interim lubens vos hoc rogarim: An non insigniter deridendum se propinaret hodie Esdras, si hoc schemate ad orationem se componeret? Sanè pro ea nouitate doctrinæ, quam paucis ab hinc annis inuexere nonnulli (qui ne tam fortes ac constātes quidem fuerunt, vt vno tenore vitā hīc exigerēt) non modò vitio nobis verteremus ipsi, sed & in alios, si tale quid facerent, genuinū frangeremus. Statim auditur, hypocrita, hypocrita: si quis obiter vel in genua procumbat, vel orationem manibus quasi in cœlum vehat. Sed quid hac improbitate aliud consequuntur, quàm vt se nunquam efficaciter orare arguant? Nōne Heli qui summum Sacerdotem gereret, quum Annam Samuēlis matrem orationi ita incumbentem videret, vt labra tantū moueret, sed interim affectum mentis vehementem non posset quin foris ostenderet, temulentam iudicauit? Digere (inquit) paulisper vinum quo mades. Turpe profectō erat illi, penes quem summa sacrorum erat, quòd adhuc ignorare videretur, quid orantis affectio posset. Vnde non incōcinnè illa respondit: Nequaquam (inquit) Domine mi. Nam mulier infelix nimis ego sum: vinūque & omne quod inebriare potest non bibi: sed effudi animam meam in conspectu Domini. Grauitè sanè illa, & cordatè. Quanquā poterat falsius hoc modo: Tūc sacrorum præfectus tam præcipitis ac temerarij es iudicij, vt ad leuissimum argumentum ebrietatem mihi opprob

1. Reg. 1.

probres? Tuum potius erat ad orationem nos vocare, non oranti insultare. Sed nihil mota est mulier cordatissima, ob eius contumeliæ asperionē. Neque addubito, quin eodem gestu & postea sapius rogarit: quum ex euentu rei Deo id nō ingratum fuisse depræhenderet. Quare neque vos commouere debet, charissimi, quod vestræ pietati mūdus illudat: vt ob pudorem animum cohibendum puteris. Quod si vltus, vel ætas rem aliquam commendat, est hoc in scripturis quum vltatissimū,

3. Reg. 8. tum: vetustissimum. Exempla passim occurrunt. Salomon, Rex ille tam splendidus & magnificus, non impeditur pudore, quō minus in corona tot

Dan. 6. millium in genua sese coniceret. Daniel tribus vici-

Num. 16. bus per diem genua flexisse legitur. Moses dum oraret etiam contra terram pronus iacuit. Neque Esdras hunc gestum sibi pudendum est arbitratus. At quid his commemorandis tempus infumo? Omitto Iudæos: quos Turcas, aut Tartaros mihi dabis, qui dum vota faciunt, non curuant genua, & aliquo cœli loco faciem cōdunt? Interim apud solos Christianos (si Deo placet) id paucis ab hinc annis pudori ac vitio esse cœpit. Obsecro, quid nervorum habet illa oratio, quæ vehementiam suam extra angustos pectoris parietes nō expellit? imō

Apoc. 7. vbi pudor eius ardorem extinguit? In Apocalypsi videt Ioannes non viginquatuor seniores solum, sed & totam Angelorum turbam pronos iacere in conspectu throni. Columnæ cœli contremiscunt, & paueant ad nutum eius: ait Iob. Si ad nutum eius quicquid creatorarum nomine censetur, pauet, mouetur, cadit, surgit: qualia passim

in

in scripturis offendes: soli mortales dum à Deo offensa veniam rogant, erecta ceruice, ac constanti vultu verba facient? Porro hanc in orando ciuilitatem renato Euangelio debemus scilicet. Quasi turpe sit ac inurbanum, quum principibus, sæpè malis, nonnunquam hostibus, omni honoris ac reuerentiæ specie, non citra adulationem, ad singula penè verba prouoluimur: coram tremenda illa Dei maiestate utroque genu procumbere. Nō bonus fructus: sed arbor pessima. At quæ illa? Quæ: nisi quòd persuasum sibi volunt, Deum, modò credamus, nullum nostrum factum, quantumuis uiciosum, ac peccatum nobis imputare, ut saltè pœnam mereatur: sed nostra fide ita ad omnia quæ promisit præstanda arctari, ut citius Deus esse desinat quàm fallat? Hinc illud pectoris frigus, & securitas tanta: quasi nos illū beneficio implicemus, si quod honoris cani morituro (ut ille ait) sæpè deferimus, ipsi etiam obiter & carptim præstemus: & nostra ille munificentia ægrius carere possit, quàm ipsius nos. Scitis unde hanc proteruiā habemus: nam è sacris literis minimè gentiū. Illic non facile depræhendes aliquē feruenter ac efficaciter orasse, qui ad spiritum verborum non aliquā modestiæ ac doloris significationem adiecerit. Sanè Esdras (ut audistis) humi procūbit manibus protensis in cœlum. Sed quid tandē orauit? Deus meus (inquit) confundor & erubescō leuare faciē meā ad te, quoniam iniquitates nostræ, &c. Nōne videmini vobis audire filium illum prodigum patri prostratum, ita inclamantem: Pater peccaui in cœlum & coram te, iam non sum dignus vocari filius tuus?

Luc. 15.

Luc. 18.

tuus? Neque multum ab his discrepat Publicanus ille, qui eminus, ac præ pudore oculis in terram defixis stetit, ac tundens subinde pectus, Deus *Luc. 7.* (inquit) propitius esto mihi peccatori. Propius adhuc ad Esdræ similitudinem accedit Euāgelica illa peccatrix, quæ indignam se arbitrata ut Domino se sisteret, à tergo accubantis adrepsit, & pedes amplexa omne in eos officij genus, lachrymādo, abluendo, vngendo ac osculando impedit: neque prius ausa est faciē attollere, quàm audisset, Remittuntur tibi peccata. Ex hoc spiritu qui non hausit, non video quam pœnitentiam ille nobis venditet: aut quibus machinis Deum ad præstandam promissis fidem sit compulsurus. Nā Esdras (quod ad castigationem tantæ nostræ remeritatis dixerim) verbis illis pro indubitato esse voluit, indignos esse eos, qui per peccatū hostem sibi Deum constituunt, ut cœlum aspiciant, nedum Deo se fiant. Porro quis tam prolixam hominis pietatem nō miretur? Alienis peccatis Deum surrepturus, se cum primis inter eos numerat, & cōmuni persona in se suscepta, non minore affectu se profert, quàm si priuatum duntaxat negotium sustineret. Insigne profectò argumentum egregiæ in suos voluntatis, ac planè maternæ teneritudinis: quæ filio dolenti ita indolet, ut condoleat. Eundem in suos affectum expressit & Moses, quum Domino diceret: Aut dimitte eis hanc noxam, aut si non vis, dele me de libro tuo quem scripsisti. Paulus itidem *Rom. 9.* optabat anathema esse à Christo pro fratribus. Sed archetypum habemus in Christo, ubi de suis ita Patri testatur: Pro eis ego sanctifico me ipsum, *Ioh. 17.* ut

ut sint & ipsi sanctificati in veritate. Sanctimoniā
 suis conferre non potuit Esdras: præstat tamen
 quod in se est: communionem certè noxæ nō de-
 tractat: quam quū primus in se castigatione per-
 sequitur, alios ut se æmulentur inuitat. Quis e-
 nim tam ignauus, qui pro se ipse non oret, quum
 alios sanctitate conspicuos pro se laborantes vi-
 det? Aut quis grauem pœnitentiam causetur, quū
 ab illis etiam suscipitur, qui longissimè absunt à
 culpa? Quomodo etiam de venia desperet, qui
 tot habet causæ suæ patronos & intercessores,
 quot Ecclesia subditos? Nisi fortè sint, qui Pau-
 lum audiendum non putent, ita præcipientem: Al- *Gala. 6.*
 ter alterius onera portare. Porro Christus in ea
 precatione tradenda, quam omnibus promiscuè
 communem familiarémque esse voluit, fratrum ra-
 tionem habendā censuit: quum non, ut diceremus, *Mat. 6.*
 Dimitte mihi, sed nobis debita nostra: præscripsit.
 In quo Ecclesiæ diligentiam neutiquam desidera-
 ueris: nulli imponit graue pœnitendi onus, quod
 pro longè maxima parte ipsa nō exigit. Omnibus
 orat: omnibus gemit: omnibus prosternitur: om-
 nibus obtiner: deniq; omnibus omnia: Canit nūc *Psal. 78.*
 quotidie: Domine non secundum peccata nostra
 facias nobis, &c. Domine ne memineris iniquita-
 tum nostrarū antiquarum: Cito anticipet nos mi-
 sericordiæ tuæ, quia pauperes facti sumus nimis.
 Adiua nos Deus salutaris noster, & propter glo-
 riā nominis tui Domine libera nos, &c. Quis hinc
 non plenus spei ac solatij abscedat? Et adhuc gra-
 uabitur aliquis pœnitentiæ operā nauare, quum
 Ecclesia illi suam in flectendo Deo sedulitatem
 nunc

nunc tantopere accommodet? Quare charissimi fratres, pœnitentiam magno animo concipite, quum tantum nunc exemplorum, commoditatis, ac præsidiij hinc inde habeatis. Quam si quis in senium reiecerit, haud sanè intelligit quanto se periculo exponat. Iudicij tempore, nimis verum experientur illud Salomonis procrastinatores isti: Væ soli, quia non habet subleuantem. Proinde *Ecl. 4.* nunc tempus acceptabile, quum exemplorum ac præsidiiorum tanta copia. Felices nos, si his rebus liberet intendere ac vacare. Sit gratia Dei nobiscum. Amen.

F E R I A Q V A R T A P O S T

dominica oculi, sermo quintus.

QUID IN concilianda sibi populi voluntate Esdras gesserit, vt in facti sui pœnitentiam, quam primus ipse, non verbis solùm, sed & ipsa plâgetis specie inuulgauit, eos adduceret: superiori concione utcunque declarauimus. Porro verba ipsa, quibus precationem (si non cōfessionem rectius dixero) exorditur, & de quibus tunc disputauimus, sunt hæc: Deus meus confundor & erubesco leuare faciem meã ad te, quoniam iniquitates nostræ multiplicatæ sunt super caput nostrum, & delicta nostra creuerunt vsque ad cœlum. Horũ occasione, ad Ecclesiæ mentem tunc (si meministis) ita deuenimus, vt iisdem studiis occupatã diceremus: plorat, lamentatur, se scrutiat, non dissimulat morbum, agit causam filiorum: ad eum nimirum finẽ, vt, Esdraico exemplo, qui eam tam miseris modis aliena causa secum colluctantem viderent, ad prop

propria salutis cogitationem, curamque accenderentur. Hoc agebat ille, agit & hæc. Verum enimvero quemadmodum ad placandum Deum non satis fuisset, si solus Esdras populi crimen in se castigasset, illis interim vel dissimulantibus, vel negligentibus: ita nequicquam Ecclesia precibus, & admonitionibus se fatigar, nisi & nos manum aratro admouerimus. Vtrobique id agitur, ut habeant imprudentes exempla quæ sequantur, ignaui quibus incitentur. Iudæi non facile, nisi Esdra duce & autore, ad criminis sui quæ notitiam, tum detestationem peruenissent: Nos ægrè poenitentiam admitteremus, si non quotidie Ecclesiæ penè improbis hortatibus & studiis quasi obtunderemur. Rursus quemadmodum Esdras suis conatibus Iudæis omnem tergiversandi ansam præcidit, ut vel ad flagitij sui ignorantiam, vel agenda poenitentiae obscuritatem confugere non possint: ita sanè non est, quod in tanto Ecclesiæ pro nobis studio, leuitati nostræ errorè, tarditati maturitatem, periculo facilitatem, facilitati neglectum, nos vnquam prætereundum posse speremus. Videtis igitur fratres in Domino charissimi, cum habeamus qui poenitentiae normam nobis tam efficaciter factis ipsis tradant, nihil nobis ad dissimulandum vel differendum excusationis relictum. Si ignoras peccati naturam, quam malorum lernam secum trahat, quantum periculi gignat inoleum: Ecclesiam adi, statim audies. Si neque illud constat, quomodo in eluendo purgandoque peccato gerere te debes: iterum ad Ecclesiam te remitto, non vno id sensu percipies. In quibus si diffici-

Item vel ignauum te præbeas, ita vt indies altius ac altius cœno te immergas: non est quòd culpam, sicubi hære possit, circumferas: in te, te inquam, hæc faba cudetur. Neque alienumerit, vt illud *Psal. 35.* Prophetæ ad te referamus: Noluit intelligere vt *Psal. 57.* bene ageret. Item & illud: Furor illis secundum similitudine serpentis, sicut aspidis surdæ & ob-
 rurantis aures suas, quæ non exaudiet vocem incantantium, & venefici incantantis sapienter. Et quod Christus in Euangelio à Propheta mutauit, imò auctori suo restituit: Auribus grauiter audierunt, & oculos suos clauferunt, nequando videant oculis, & auribus audiant, & conuertar, & sanem eos. Proinde excutiamus torporem omnē, quum duos tam spectatæ industriæ antesignanos, hinc Ecclesiam, inde Esdram habeamus. Quorum signa si sequamur, fieri non potest quin re feliciter gesta, triumphum simus relaturi. Nam vtriusque disciplina ac præsiidiis fultis, nihil omnino timendum est. Quòd si in media etiam acie ducem requiris (nam illi cornua tuebuntur) discinge Esdram, videbis eum tertium quendam, eumq; certissimum, puta Christum, pallio tegere. Nā quid in his omnibus Esdras egit, quod in Christum nō competat? Is est, qui summo exemplo pœnitentis armis, & precum assiduitate hostem nostrum ita prostrauit, vt amplius nobis formidolosus esse non possit. Is est, qui vestem suam, vtpote quā nostra causa induerat, etiam nostra causa lacerandam præbuit. Hic ille est, qui manus, nimirum in crucem actus, cælo intulit, vt è propinquo suo patri causam pro nobis oraret. Neq; vel in eo Esdræ concessit,

concessit, ut alienum potius negotium sustinere videretur, quam proprium. Ille non eximit se ciuium delicto: iste quid? alienam culpam luit, an propriam? Deus, Deus meus, longè à salute mea verba delictorum meorū. Audis, meorum. Et alibi: Tu scis insipientiam meam, & delicta mea à te non sunt abscondita. Nemo negat hæc à propheta in persona Christi usurpata fuisse. Non quòd aliqua peccati labes in ipso hæere potuerit, multo minus insipientiæ, qui (teste D. Paulo) Dei virtus est & sapientia: sed quòd causam nostram ita in se transtulit, ut omni usurpationis genere tanquam propriam vindicaret. Agite ergo charissimi, procul torpido, & metus, consultor malus: instruite pauperem, imò instructam vobis aptate: imperatore Christo, ac talibus legatis nihil formidandum: certa ac explorata omnia. Funiculum hunc triplicem nemo facile rumpet. Sed iam ad Esdræ confessionem redeamus: & videamus quos missus nunc nobis instruxerit, a pudore, ut audistis, exorditur: ut qui faciem in cælum non audeat attollere. Quid hinc delibabimus, nisi ut Deum pro sua amplitudine reuereri discamus? Quid Deo augustius? Contrà quid ærumnosius ac imbecillius homine: multo magis peccatore? An non igitur res est, omnium creaturarum cōspiratione ac vi vindicanda, quòd homo, adeoque in autorem suum perfidus, tantæ maiestati audeat oppedere, ac insultare, (quid aliud facimus tã securè peccantes?) & adhuc frontem irreuerberatam sistere? Nemo filius si patrem prudens læsit, patris conspectum non reueretur? Quæ mulier (ait Propheta) recedens à marito suo,

*Psal. 21.**Psal. 68.**1. Cor. 1.**Ecl. 4.**Hier. 1.*

duxerit virum alterum, nunquid reuerteretur ad eum ultra? Quanto iustius pudor nos implicare deberet, ne sub eius Domini conspectum, quem toties offendimus, & qui fulmen habet, parum reuerenter ac modestè irruamus? Dauid metu correptus ita orat: Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripas me. Et iterum; Ne intres in iudicium cum seruo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Confundor (ait Esdras) & erubescō: nimirum cui spiritus illud Pauli obijciebat: Quem fructum habuistis tunc in illis in quibus nunc erubescitis? Sanè peccati fructus quum maturuerit, pudor est, & anxietas. An non dolendum est, quòd nos illi Domino pudendos ac poenitendos reddimus, qui nobis tantopere decori & gloriæ esse potest? Quid poenas ab illo metuimus, qui nostris malis proficitur curationem? Quid nobis gloriosius, quàm quòd Deum patris cōpellatione inuadimus? Et quæ maior felicitas, quàm quòd quacunq; demum ratione nobis male est, gratuitum ab eo præsidium ac fidenter petere possimus? Dolendam proinde vocem: Confundor & erubescō leuare faciem meam ad te. An non insigniter dolendā: quum Dei vocabulū statim vt audimus, rubore perfundimur: nec per iudicij ac supplicij metū, liberum ad eum adiutū habeamus? Sed huius pudoris ac trepidationis causam inuestigemus. Ergo Deus, more Tyrannorum, tam difficiles habet aditus, tam iræ tenax est ac miseris tam infestus? Ah nihil minus. Sapiens ille pro eo respondebit; Diligis Domine omnia quæ sunt, & nihil eorum odisti quæ fecisti: Parcis au-

tem

Psal. 6.

Psal. 142.

Rom. 6.

Sap. 11.

tem omnibus, quoniã tua sunt Domine, qui amas animas. Qui fit igitur, vt Esdras tantam sibi trepidationem formet? At tu, audi quod sequitur: quoniam iniquitates nostræ multiplicatę sunt super caput nostrum, & delicta nostra creuerunt vsque ad cœlum. Hoc pudoris fons est, & metus seminarium. Deus (inquit Ioannes) lux est, & tenebrę in eo non sunt vllę. Audeat iam aliquis, peccati caligine offusus, in tam puram lucem temere irumpere? Nõne stultè fecerit, qui sibi de scelere conscius, oculato iudici sese obiecerit? Adã quoad nihil deliquerat, quamuis adhuc recens coagulũ, non metuit aut vitat congressum Dei: ne pudeſcit etiã, tametsi nudus: quin & accipere audet & reddere voces. Verum enim uero simulatque ab officij sui præscripto deflexisset, iam lateret, fugit à facie Domini, imò & vocatus non nisi eminus, ac inter fruteta abditus respondet: Vocem (inquit) tuam audiui, & timui eò quòd nudus essem, & abscondi me. Tale quid accidit & Esdrę. Quãdiu de populi prauaricatione nihil cognouit, orat quidem Deum, & alios eòdem inuitat: vt è superiori capitulo ostendimus: at nihil eiusmodi verborũ. At posteaquam immanitatem eam facinoris ab aliis audiuit, subito totus elanguit, non quidem sua, sed ciuium causa: maximè donec incertus esset, quid animi illi ad remedium præberent. Hinc illi tanta animi consternatio, atque anxietas. Interim illud obiter hinc considerandum venit: cur non contentus dixisse, iniquitates, addit &, peccata. Non desunt interpretes, qui tale discrimen factum putent: vt quoniam illi suę gentis vxores præter ius

1. Ioan. 1.

Gene. 2.

Gene. 3.

falsque abieciſſent, dixerit, iniquitates noſtrę multiplicatę ſunt, &c. quum quod poſtea dicit, delicta noſtra creuerunt uſque ad celum, ad eam iniuriam referendam putent, quam diuini mandati tranſgreſſione in Deum commiſerunt. Iam hac Eſdrę confeſſio & illud germanę proprietatis habet, vt non modò quę in Deum, verum etiam
 1. Ioan. 4. quę in proximum designauit, prodat. Nam (vt Ioannes ait) hoc mandatum habemus à Deo, vt qui diligit Deum, diligat & fratrem ſuum. Neque ſanè decalogi ſanctionibus minori cura de paranda proximi gratia, cauendęque offeſſa, dē v s præcepit, quàm de ipſius propria. In quo ſi negligentiores fuerimus, non eſt, quòd mitiorem nobis pœnam polliceamur: quum quę in proximum rendit iniuriã, in Deum redundet: in tantum, vt ne ſacrificio noſtro, niſi reconciliato prius fratre, ſit animum appulſurus. Videte quàm lautè & opiparè menſam noſtram è tam parco verborum (in ſpeciem) apparatu inſtruximus. Qui non infulſi eſt palati, facile ex his verum pœnitentię guſtum capere poterit. Tempus eſt, vt ad ea quę fuſius in hac confeſſione ab Eſdra dicuntur, tranſeamus. Sequitur.

A Diebus patrum noſtrorum & nos ipſi peccauimus
 graniter uſque ad diem hanc, & in iniquitatibus noſtris traditi ſumus ipſi, & Reges noſtri, & ſacerdotes noſtri in manum Regum terrarũ, & in gladium, & in captiuitatem, & in rapinam, & in confuſionem vultus, ſicut & die hac: & nunc quãſi parum & ad momentum facta eſt deprecatio noſtra apud Dominum Deum noſtrum, vt dimitterentur nobis reliquię, & daretur pa-
 xillus

xillus nobis in loco sancto eius: & illuminaret oculos no-
 stros Deus noster, & daret nobis vitā modicā in seruitu-
 te nostra, quia serui sumus, & in seruitute nostra nō de-
 liquit nos Deus noster: & inclinavit super nos misericor-
 diā corā Rege Persarū: ut daret nobis vitā & sublima-
 ret domum Dei nostri, & exstrueret solitudines eius, &
 daret nobis spē in iuda & Hierusalē. Et nunc quid di-
 cemus Domine Deus noster post hac? Quia dereliqui-
 mus mādata tua, quae praecepisti in manu seruatorū tuorū
 Prophetarū, dicēs: Terra ad quā vos ingredimini ut pos-
 sideatis eā, terra immūda est iuxta immunditiā populo-
 rū ceterarūq; terrarū, abominationibus eorū, qui reple-
 nerunt eā ab ore usq; ad os in coinquinatione sua. Nūc
 ergo filias vestras ne detis filiis eorum, & filias eorum ne
 accipiat filijs vestris, & non queratis pacem eorum,
 & prosperitatem eorum usque in aeternum, ut consorte-
 mini, & comedatis quae bona sunt terrae, & heredes ha-
 beat filios vestros usq; in seculū. Et post omnia quae ve-
 nerūt super nos in operibus nostris pessimis, & in delicto
 nostro magno, quia tu Deus noster liberaisti nos de ini-
 quitate nostra, & dedisti nobis salutē sicut est hodie, ut
 non conuerteremur, & irrita faceremus mandata tua,
 neq; matrimonia iungeremus cum populis abominatio-
 num istarum. Nunquid iratus es nobis usq; ad consum-
 mationē, ne dimitteres nobis reliquias ad salutē? Domi-
 ne Deus Israel iustus es tu: quoniā derelicti sumus, qui
 saluaremur sicut die hac. Ecce coram te sumus in deli-
 cto nostro. Non enim stari potest coram te super hoc.

Habetis hīc, totius Esdraicæ confessionis sum-
 mam: in qua obiter quatuor rationes colligit,
 ob quas Deum suis grauius, iustiūsq; infensum
 verisimiliter credit. Primam ita infert: Quam

dubium nobis esse non potest, quin ob maiorum
 nostrorum perfidiam & iniqua in Deum studia,
 omnem reipublicæ ac religionis formam amisi-
 mus, vicinis terrarum regibus prædam passim de
 nobis & cædem agentibus, ita vt nihil calamitat'is
 excogitari posset, quod perpessi non sumus: sanè
 parerat vt malis ipsorum edocti, ac metu coërci-
 ti, diuinam offensionem non tam leuem indicare-
 mus, vt maiores etiam nostros huius sceleris atro-
 citate victos à nobis esse videri possit. Secundam
 ad hunc modum: Iam non modò paternæ transgres-
 sionis, ac diuinæ animaduersionis memoriam ab-
 iecimus: verum etiam ne recentis huius tuæ in nos
 voluntatis recordatione commoti sumus, quas
 reliquias istas afflictæ gentis colligendas tandem
 ac fouendas decreuisti, intantum vt precibus no-
 stris susceptis, nunc demum lucem oculis haussisse
 videamur, conciliata nobis exterorum regum vo-
 luntate, tam præclara: vt non solùm vitam ac for-
 tunas saluas nobis esse voluerint, sed quod plus
 est, patriæ repetendæ ac instaurandi templi pote-
 statem fecerint. Quorum tuorum in nos meri-
 torum magnitudini quàm nulla animi officiorum-
 que testificatione respondere possemus, nihilo ta-
 men verecundius ad te exasperandum progressi
 sumus. Certè reddit culpam multis partibus atro-
 ciores, si ne percepta Dei benignitate impediri
 potest, ac sisti. Apud Hieremiam Dominus ita con-
 queritur: Populo huic factum est cor incredulum
 & exasperans: Recesserunt, & abierunt: & non di-
 xerunt in corde suo: Metuamus Dominum Deum
 nostrum, qui dat nobis pluuiam temporaneam &
 sero

Hier. 5.

ferotinam in tempore suo, plenitudinem annuæ
 messis custodientem nobis. Tertiam per hoc in-
 nuit, quòd neque seruitutis, quam necdum excus-
 ferant, recordatione reprimi potuerunt: quò mi-
 nus, in eo præsertim rerum statu, lasciuiendum si-
 bi blandiendúmque carni putarint. Quo sanè no-
 mine peccatum non parum exaggeratur. Si libe-
 ris, ac suo iudicio viuentibus tale quid accidisset,
 condonandum fortassis erat affluentia, & rerum
 prosperitati. Nam ferè sit, vt insolentia sit comes
 felicitatis. At (inquit) quamdiu præsentem adhuc
 miseriam & seruitutem sentimus, dolori iustius
 erat quàm voluptati indulgere: ita vt planè into-
 leranda sit hæc nostra proteruitas. An non stultū
 est Dei etiam iram in nos aduocare, quum quot-
 quot ferè sunt homines nostræ libertati patiamur
 infestos? Et nunc (inquit vltimo loco) quid dice-
 mus Domine Deus noster post hæc? Vt parum sit,
 quòd non metuimus quo animo factum nostrum
 tu acciperes: vt nobis condones, quòd neque tuo-
 rum erga nos meritorum, neque huius quam pa-
 timur fortunæ rationem habuimus: quam tãdem
 excusationem admitteret, quòd inter hæc omnia
 tuum ipsius, tuum inquam mandatum, quo tam
 difertè caueras, ne vllum affinitatis, aut necessitu-
 dinis vinculum cum his gentibus nobis interce-
 deret: omni pudore abiecto transgressi sumus? Si
 semel ita nobis præcepisses, forsan ignorationi
 locus esset. Nunc palàm, nobis non inscientibus,
 per Moysen primùm, deinde recens per Mala-
 chiam, voluntatem tuam ita esse clarè ostendisti.
 Et sanè nimis efficax argumentum. Nam si verè

Dent. 7.

Mala. 2.

Ier. 4. D. Iacobus ait: Scienti bonum facere, & non facienti, peccatum est illi: grauius sit illi necesse est, qui non modò quod bonum nouit non facit, sed potius contrarium admittit. Ad eundem modum ratiocinatur Christus: Seruus qui cognouit voluntatem Domini sui, & non fecit secundum voluntatem eius, vapulabit multis: qui autem non cognouit, & fecit digna plagis, vapulabit paucis. Iam videte mihi formam huius confessionis, an non sit longè alia, quàm hodie nobis tradunt nonnulli? Ridiculum iudicant, ac friuolum, imò & inutile prorsus, adeòque impossibile, vt circumstantias ac momenta peccatorum quis enumeret. Qua in sententia si Esdras fuisset, tribus his verbis totius confessionis suæ summam, ac etiam peccati comprehendere poterat: Domine grauiter te offendim⁹, quòd ex allophylis vxores duximus. Et quidem in hoc cardo peccati. Sed qualia sunt quæ adiungit? Non reuocauit nos metus tui ac reuerètia: ingratisimi fuimus aduersus optimum ac magnificentissimum Dominum, vel ob recens accepta beneficia: & quidem eo rerum statu, quo te potius amplius conciliare nobis, quàm offendere debemus: offendere inquam, negligendo præceptum tuum, quod non obscure, neque vno loco seruandum præcepisti. Quæ omnia talia sunt, vt quoniã non mediocri momentum cur non peccaretur adferrent, neglectus eorum sit obnoxius in crimine. Quod Esdras suo metu satis euidenter insinuat, quum subdit: Nunquid iratus es nobis vsque ad consummationem, ne dimitteres nobis reliquias ad salutem? Deinde hoc epiphonemate cōcludit:

Domini

Domine Deus Israël iustus es tu: ecce coram te sumus in delicto nostro. Non enim stare potest coram te super hoc. Breue quidem illud, & quod aures leniter ferit, aculeatum tamen ac nervosum. Sed de quo aliàs latius. Suffecerit nunc, quòd intelligitis, ni fallor, quid ex hac confessione petere debeamus, & quantum habeat ad pœnitentiam rectè instituendam momenti. Ad cuius latiore explicationem me tantùm non protrudi, vos iuxta mecum videtis. Sint igitur quæ diximus fundamenti loco: proximis concionibus curabimus, Deo fauente, negotium ad fastigium perducere. Interea Esdram, & quæ hactenus de eo audistis, ab animo ne deponite. Sit gratia Dei cum omnibus nobis. Amen.

FERIA SEXTA POST

oculi, sermo sextus.

SUPERIORI concione ibi dicendi finem fecimus, vbi Esdram, postquam ciuium suorum gratia grauer se afflisset, & ad pœnitendum eos suo facto vocasset: confessionem suam, in peccati exaggerationem duntaxat longam, hoc aculeato fine clausisse dixim⁹: Domine Deus Israël iustus es tu: ecce coram te sumus in delicto nostro, &c. Mirum sane in exorando tam parcum fuisse verborū, qui paulò antea in luctu & lachrymis tam fuerat profusus. Nam ratio ipsa precandi id videtur exigere, vt veniæ deprecatio nō in postremis habeatur. Alioqui quid profuerit culpam profiteri, nisi vno eodēque momento roges remitti? Iudas ille proditionis culpam agnoscit: sed quia
veniam

veniam non optat, quoniam nec sperat, mortem ac desperationem sibi consciuit. Moses, David, Daniel, tum alij complures, culpæ confessionem præmittunt quidem: sed mox ad veniæ exorationem animum orationemque traducunt. Ob-

Exo. 32. secro Domine (inquit Moses) peccauit populus iste peccatum maximum. Audis profitentem.

Psal. 50. Aut dimitte eis hanc noxam: aut si non vis, dele me de libro tuo quem scripsisti. Audis exorantem. David vtrunque intermiscet in Psalmo, cui initium est, Miserere mei Deus, secundum magnam, &c. Daniel confessionem ita exorditur?

Dan. 9. Peccauimus, iniquitatem fecimus, impiè egimus, &c. Sequitur deprecatio: Auertatur obsecro ira

1. Para. 33. tua, & furor tuus, &c. Peccaui super numerum arenæ maris, ait Manasses. Mox subiungit: Et nunc flecto genua cordis mei, precans ad te boni-

Luc. 23. tatem Domine. Deprecatoris ista vox est. Quid lamento in cruce? Nonne quum dicit: Nos quidem iuste, nam digna factis recipimus: culpam agnoscit: sed quam remitti sibi orat, quum ad Christum conuersus, subiungit: Domine memento mei, quum veneris in regnum tuum? Illi quidem sic: at Esdras post grauem delicti exaggerationem, de exorando non laborat. Fortassis pius ille vir tam fuit lachrymis impeditus, vt loquendi facultatem amiserit. Ego equidem, quò suis poenitendi desiderium profundius insculperet, altioris ingenij artificium subesse existimo. Non enim cadit in eum virum, in lege tam feliciter versatum, vt eum poenitentiae partes nescisse dicamus. Iam si conuenire non nesciebat, vt culpæ confes-

nem

nem veniæ deprecatio sequeretur: putas, de Deo tam malignè sentiebat, vt quod rogaretur, præstare noller? Quî fit igitur, rogas: vt quum in agnoscendo delicto tam multus fuit, non modò non petit suis ignosci, sed ne meminit quidem? Haud dubie sciebat maioris negocij opus esse quod moliretur; & ynde se suosque non facilè explicaret, nisi religionis metu eos acriter percussisset. Quis libens vxorem, iudicio delectam, iuuenem, dotatam, & è qua prolem iam sustulit, ad priuati hominis imperium dimittat? Quare sagacitate ac dexteritate hîc opus erat. Porrò qua ratione potuit illos in certiore trepidationem cõiicere, quàm quòd post tot argumenta certissimî doloris, quum iam Deum oratione videretur placaturus, sceleris atrocitatem obiter ita exaggerauit, vt quasi veniæ desperatione absorptus, his verbis negocium inuolueret: Domine Deus Israël (inquit) iustus es tu; ecce coram te fumus in delicto nostro: non enim stari potest coram te super hoc. Ac si dicat: Videre fratres, quo in loco res nostræ sint. Intelligitis quòd iustus sit Dominus Deus noster, qui peccato tam infensus est, vt nulum relinquat impunitum, vt ipsi malis nostris abundè satis edocti sumus. Hic ipse actionum nostrarum iustus iudex non est procul à nobis, imò incumbit, imò nouit ac scit omnia. Iam hic in conspectu eius astamus, non illi titulo aliquo pietatis & religionis (vt solemus) commendati, sed desertores legum & studio hostes. Et quid vultis, dicâ? Tale est delictû nostrû, quod nullo colore palliari, nulla dissimulatione tegi, nulla tergiuersatione ne

ne negari, nulla denique excusatione defendi potest. Quid igitur consilij capiendum sit, vos in cōmune mecum deliberate. Quòd verò sermonem ita abrumpit, non id spectat, vt in desperationem eos abducatur: sed vt inopes consilij, tum facinoris ac metus magnitudine perculsi, ad se potius rei gerendæ ordinem ac potestatem deferrent. Nihil enim aliud his verbis ab illis videbatur elicere, quàm vt dicerent: Quin tu potius nobis præscribis, quod factu optimum iudicas? Tu, si quid consilij habes profer, in nobis nulla ad parendum mora erit aut difficultas. Hic ipse: Consilij nihil, nisi vt ex animo declaremus, peccatum non tam vel le lugere, quàm corrigere. Nimirum quò tendebat, peruēnit. Nam vt proximo statim capite refertur, omnes promiscue in fletū ac lamenta proruperunt, & cum summa detestatione sui facinoris promptos se ad imperata facienda obtulerūt, neque vllam conditionem quantumuis duram sunt aspernati: tantum vt ipse animo ac auctoritate præiter, consilioque iuaret. Proinde quum hic Esdræ iam inde ab initio scopus fuerit, an non prudenter, ac penè callidè confessionem suam ita comparauit, quod duro illi ac peruiacaci populo nihil aliud quàm metum, nulla spe veniæ iniecta, congeminaret? Quod nisi fecisset, quem fructū caperet non video. Nam ferè ita natura comparatum est, vt quoties non obscuram gratiæ spem concipimus, nos in omne tempus occasione comoda vsuros credamus: tanquam quod nunc in parato est, in promptu semper sit futurum: vt nostris hominibus hodie passim vsuuenire videmus.

Neque

Neque sanè Esdræ res aliter cecidisset: nisi diuinę iustitię, tum publici & grauissimi facinoris amplificatione, ita eos perterrisset, vt euestigio de consilio ac remedio cogitarent. Ex his quę dicta sunt, non solum in Esdra diligentiam, verum etiã prudentiam dexteritatẽque suspicimus: nam quò populi voluntatem sibi conciliaret, ad summam curam nõ minorem industriam aggregauit. Alioqui sollicitudo non multum prodest, si consilium cautiõque defuerit. Sanè æquum est, vt quũ Diabolus nullam non personam induat, fingat, ac refingat, quò nos in peccati nassam illiceat: eos qui horum curam sustinent, nihil etiam non tentare, nunc ab arte, nunc ab experientia consilium petere, quò suos Domino incolumes vel seruent, vel restituant. Ars artium est regimen animarum: ait Gregorius in suo Pastoralis. Vbi pluribus verbis fusius tractat, quanta tum in docendo, tum in admonendo sit habenda, personarum, ætatum, sexuum, regionũ, ac ingeniorũ ratio. Quod Esdras absolutissimè præstat. Erat illi negotium cum populo penè inflexibili: quo nomine necesse erat vt ad eas artes sese compararet, quibus ingenium illis se extorquere posse consideret. Faxit Deus, vt & hac tempestate non paucos habeamus, qui tanta sollicitudine ac moderatione populum ad pœnitentiam incitarent: nihil metuendum de successu. Non puto siquidem tam supinam esse mortalium incuriam, quin metu excitari, atque ad vitę correctionem impelli queant, modò non deessent, qui quantum adeatur peccando periculi, & quàm seuerè Deus sit iudicaturus, quotidie inculcent.

Exech. 13.

Iam quum multis in locis pœnitentiæ disciplina penitus sit abrogata: alij ita tradant, vt eneruent citius, quàm confirment: mirum esse non debet, si nusquam vera inueniatur & germana: cunctis passim ita vitam transigentibus, vt videatur ociosum pœnitere, & iam in propatulo liceat cuique quod libitum est facere. Quum interim si quis de professione nos interroget, Christianam militiã non dissimulabimus. Et quò culpam conferas, nisi in eos, qui quum facilem à peccatis reditum constituunt, & humanis auribus nihil nisi misericordiã inferunt, pœnitentiam verò vel penitus omitunt, vel corrumpunt, illud iam consecuti sunt, vt peccandi licentiam quadam quasi vi defendamus, & (vti fit dum proponitur impunitas) nullum tẽpus serum ad pœnitendum putemus? Quid aliud quàm animicidas istos dixeris, qui dicunt impio pax, & non est pax? Si satis foret aures misericordiæ duntaxat palpo demulsiſſe (vt hodie faciunt, qui vt peccata remittantur præter fidem nihil exigunt) insulsus fuerit Esdras oportet, qui in pœnitentiæ persuasionem tam multum operæ collocauit. Poterat & ipse dixiſſe: Si creditis Deum misericordem esse, peccata remissa sunt. At, charissimi fratres, longè aliam pœnitentiæ methodum nobis tradiderunt, qui illam vtriusque testamenti tempore cum scripto tum exemplo commendarunt. Consulite sacras annales, ex quibus Ecclesia mutuata est suas traditiones. Nam eundẽ planè modum ad quem Esdras cum sui similibus pœnitentiæ formam non tam præscripsit quàm exhibuit, Catholica Ecclesia iam inde ab initio

retin

retinuit, retinet adhuc, & retinebit donec erunt qui ecclesiam perinde vt oppugnabunt, defendēt. Et si de successu gloriandum est, modus iste longè est optimus. Quare quum iam superioribus aliquot concionibus multa de Esdræ instituto in tradenda pœnitentiæ ratione, diximus: sub finē proximi sermonis fidem meam me vobis obstringere memini, vt ad huius exemplū, quæ Ecclesia de eadem latius præscripsit, explicarem: sperans me effecturum, vt quàm stabili ac solido fundamento innitatur, quòdque nihil alienum ab his quæ in vtroque testamento de ea reperiuntur, vllò tempore docuerit, omnes cognoscatis. Interim de fide nunc liberanda cogitanti, non videtur quod dicendum mihi proposui, vno sermone totum posse comprehendere: quare breuibus & per capita collationem duntaxat Ecclesiasticæ traditionis cum Esdraico instituto facturi sumus: vt me non temere tātò opere illud vrgere, animis quæ vestris insculptum cupere credatis. De aliis postea fusiùs.

Vt igitur quæ de Esdra dicta sunt in compendium redigamus: Audistis primò, illum simulatque de ciuium facto cognouisset, omnibus posthabitis, animum ex templo ad agendam pœnitentiã conuertisse. Secundò, pro pœnitentiã illud sibi imposuisse, vt vniuersis animi sensibus ad capiendū dolorem laxatis, turpem illam transgressionem qua posset cordis amaritudine exæquaret: quum non ignoraret diuino honori per hoc maximo opere derogatum, & suorum incolumitatem, rem ac salutem in extremum periculum adductam. Tertiò loco ostendimus tantam fuisse doloris magni

rudinem, vt eum quibus potuit signis, gemendo videlicet, plagendo, lacrymando, adde & vestiũ discerptione ac capilorum laniatione, foris ostenderit. Quartò nec his contentum, flexis tandẽ genibus, ac manibus in cœlum protensis cõmissum facinus ita fuisse confessum, vt nullum deiecti animi specimen non exhiberet, Deum iustum ac merito iratum prædicans, in se verò ac suos hostili propè acerbitate inuectus. Quintò ad id quod restabat accingitur; (nam vt proximo capite narratur) curam suam omnem ad hoc intendit, perducitque, ne qua eius sceleris macula amplius in populo hæreret. Et quod vltimo loco notandum venit, his omnibus agendis nullum tempus interponit, neque, vt rem difficilem, in alium diẽ reiicit, sed statim re cognita, ad occurrendum se colligit neque cessat vsquam, donec, quasi transgressione facta, ad optatum tandem finem peruenit. Hæc Esdraici instituti summa. Enimuero Ecclesia adeò nihil horum in sua traditione prætermittit, vt ne ordinem quidem inuersum velit. Primùm pœnitentiam ad hoc nobis tradidit, vt qui post baptismi lotionem peccatis denuo obsorduerunt, hanc quasi sequestram sarcinendam cum Deo gratiæ haberent. Secundò vult, vt qui pœnitere cupit, ante omnia quanto potest doloris & humilitatis sensu animum conterat, discerpaturque. Tertiò eã ipsam cõtritionem ita demum ratam habet, si à propriæ malitiæ, & diuinorũ iudiciorũ consideratione sit profecta, aucta deinde recordatione tam exploratæ erga nos voluntatis Dei, denique arcano spiritus sancti afflactu ac studio excitata fuerit & confirmata

firmata. Quartò ad veram pœnitentiam exigit, aut desiderat potius, vt quod dolor intus agit, etiã foris declaret. Quintò oris etiam officiũ ad proprij facti iugulationẽ requirit. Sextò vt post hæc omnia in correctione vitij laboremus, & culpam pietatis fructu cumulemus. Postremò ne procrastinando tantam rem differamus: sed omni mora amputata, destinata prius ad rem cõferamus, quã desides mors ad æternũ malum intercipiat. Has pœnitentiæ partes non nunc primũ, sed à multis inde seculis Ecclesia præscripsit, confirmatas non solũ hoc Esdræ loco, quem nunc præ manibus habemus, verumetiam per totam sacram scripturam aliis penè sextentis. Et eas quidem omnes tã necessarias, vt si vel vnã subtraxeris, rotum corpus luxaueris. Quare quum per pœnitentiam redditum ad Dei gratiã habeamus, illud videat vnusquisque quid cui credat: quomodo enim mentem Dei per hanc obtinebimus, si in ea obeũda ab eius mente discrepemus? Atque hæc de pœnitẽtia nũc summam perstrinxisse sufficiat. Sufficeret fortassis, præsertim non insulsis ingeniis, etiam si his cõtenti ad alia transiremus: quum euidentis sit non esse nouam hanc traditionẽ, sed pulcherrimẽ cũ his omnibus quæ Esdras tum dixit, tum fecit consentire. Verũ in imperitorum gratiam non grauibimur proxima oratione (Deo fauente) de singulis latius, habita tamen breuitatis ratione, disputare.

VAM omnibus partibus Ecclesiæ con
 ueniat cum nostro Esdra in pœnitent
 tiæ traditione, proxima concione (si
 meministis) satis est declaratū. Quan
 quam ne hoc quidem tacuimus, nihil vsquam in
 vtrouis testamento de ea reperiri, ad quod colla
 tione facta, idem vtrunque esse neges, vel vnum
 ab altero mutuatum. Præterea & fusius de iis quæ
 Esdræ occasione ad comparandū cōmisi, me dictu
 rū recepi. Quæ omnia eò tendūt, vt quiuīs Chri
 stian⁹ secū dispicere ac diiudicare possit, in tātavi
 delictet doctrine dissensione, vtri ad scripturæ mē
 tem propius accedant: nouatorēsne isti, qui nouā
 quandam pœnitentiæ rationem inuēhere conan
 tur: an Ecclesia, quæ vnanimi consensu tam Græ
 cōrum quàm Latinorum, eam quam nunc habet
 formam à maioribus, imò ab ipsis vsque eius cre
 pundis ad nos perduxit. Habet sanè pars illa, qui
 ferio iactent se demum pœnitentiæ lucem intulisse,
 se, atque ita postliminio restituisse, vt quæ antea
 tot difficultatibus ac molestiis intricata erat,
 quod vel procul accedentes metu auerteret, nunc
 omnibus sit exposita & minimè tristis ac diffi
 cilis. Quibus ita respondero. Vt minimè laudan
 dus est, qui rem aliquam ita exaggerat, & mole
 stiis impeditam reddit, vt fructum ex ea petenti
 bus terrorem incutiat: ita repræhensione non va
 cat, qui tam facilem ac protritā fingit, vt conten
 ptibilem ac infrugiferam reddat. Non negarim
 fuisse, quorum alij veri ignorantia, alij zelo ducti,
 sed

sed non secundum scientiam, pœnitentiam satis angustè circumscripserint, vt Pharisaicam citius diceretis quàm Christianam: aliis rursus tot pedicæ admiscuerint, vt errorem potius quàm præsidium adferret: alij tam abstrusam, vt homines citius ad desperationem, quàm ad salutē adigerent. Verum enim uero vt istis calculum meum non adiungo: ita nec cum illis sentio, qui pœnitentiam tam ieiunam ac crudam relinquunt: magis sæpe numero vt ab hominibus plausum referant, quàm quòd de scripturæ mente laborent. Quòd quum variis artibus faciant, non postremum est illud, quod tantum duas partes illi attribuant, contritionem nimirum & fidem. At qualem contritionem? Nō de quā ex Ecclesiæ traditione diximus, quæ acerbissimo sensu doloris suum peccatū ventilet, flagellet, dānetque, purget denique: sed quā ipsi alio nomine, Terrores incussi, vocant: videlicet, vt postquam homo contra Dei voluntatem se fecisse cognoscit, peccati horrore tantisper concutiat, paueat, trepidet, vt qui exitum non videt, donec vel propria cogitatione, vel alterius sermone ad mentem ipsi adducatur, Christum esse qui mortem pro nobis depēdit, & abundè pro omnibus omnium peccatis luit. Cui opinioni si firmā fidem adhibueris, satis est, nihil amplius. Et hanc (si Deo placet) pœnitentiæ formam hodie commiscimus: certè in vulgo ipsorum non aliā est animaduertere. Apagete cum illa cordis laniena, cū illa oris, id est, sui proditione: non ferimus illam satisfactionē, videlicet operū confidentiā: alienū est à charitate, fratrē excommunicatione ferire.

Nonne qui talia vulgi auribus instillant (certe ab auribus in mores iam transferūt) pœnitentiæ ingentem sarcinam detraxisse videntur? Sat cōmode, si sat verè. Nam plausibilis hæc dici quàm verius, fateatur necesse est, qui per transfennam saltem inspicit, quid de pœnitentiæ ratione sacræ literæ tractant, & quibus exemplis eam nobis confirmatam tradiderunt. Proinde vide quibus te doctoribus permittas. Ego equidem non aliam Ecclesiasticæ disciplinæ formam vobis tradam, quàm quæ iam inde ab Apostolorum temporibus, per omnes orbis angulos, vbi Christi nomen vnquã auditum est, obtinuit.

Principiò igitur, quemadmodum Esdras nullã viã cōmodiorẽ certiorẽmq; excogitare potuit, quòd à suis Dei offensionem auerteret, quã quòd illos quibus potest modis, nunc agendo, nunc dicendo, ad pœnitentiã inflàmare: quã ne ipse quidẽ ante omnes in se recipere recusat: Ita & Ecclesia, iis qui violato baptismi fœdere Dei indignationem incurrunt, non aliud habet, neque habuit vnquã ad parãdã recõciliationẽ cõsiliũ: imò, vt ita dicã posteaquam nos tempestas è naui corripuit, & in salo fluctuãtes mergẽdi periculũ sufferim⁹, nõ alias habet quas subministret ad enatãdũ tabulas quàm hoc ipsum pœnitentiæ remediũ. Quas quidem tabulas si statim corripimus, iisq; innixi nihil ad diligẽtiam & conatus reliqui facimus, quãtumuis in altum peccatorum abducti sumus, certum est nos posse impendẽtem mortem effugere. Hoc habet ecclesiastica traditio: neque ab hac vel tantillum discrepat, quicquid vspiam de reconcilian

ciliando Deo sacrae literae præcipiunt. Quod rationibus ac argumentis tam est promptum convincere, ut penè sit stultum velle conari. In Prophetarum scriptis nihil tam frequens est quam simulatque Deum populi sceleribus offensus intelligunt, & iam ad poenas se exerentem, ad poenitentiam conclament. Quod apud eos, qui non planè desperati erant, adeò non fuit ociosum, ut statim qua parte laborabatur correctione succurrerent, & supplicio, ut fiebat, materiâ subtraherent. Nisi temporis rationem habendam putarem, tota plaustra exemplorum, maxime è libris Moïsis, Iosue, Iudicum & Regum, undique cõuectarem. Quod ad novum testamentum attinet, an non metuit D. Paulus, ne Corinthum rediens luctus causam ex eorum improbitate, qui peccata sua poenitentiae remedio curare negligebant, sit habiturus, usque adeo ut amplius se iis parciturum neget? In Apocalypsi nõ uni alicui, sed multis, sed toti Ecclesiae dicitur: Memor esto unde excideris, & age poenitentiam, & prima opera fac. Si autem veniam tibi citò, & mouebo candelabrum tuum de loco suo, nisi poenitentiam egeris. Imò perinde ut quis tepida sumpta stomachum sibi ciet, mouetque nauscam: intantum fastidio & aduersione afficitur Dominus erga eos, qui poenitentiam pollicentur, nec præstant. Quid luculentius eo, quod idem Ioannes in epistola scribit? Si, 1. Cor. 12.
Apo. 3.
1. Ioan. 1.
Ezech. 18.
inquit confiteamur peccata nostra: Deus fidelis est, & iustus, ut remittat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate. Sed Deum potius in Ezechiele loquentem audite: Si impius egerit poenitentiam ab omnibus peccatis

Hic. 18. suis, omnium iniquitatū eius nō recordabor. Et apud Hieremiam: Etiam si, inquit, maximè destinatio gentem aliquam aut regnum peccatis ita merentibus, stirpitus excindere, si pœnitentiā egerit gēs illa à malo suo, quod locutus sum aduersus eā, agā & ego pœnitentiam super malo quod cogitavi vt facerem ei. Proinde nulli sano dubiū, hanc Ecclesiæ traditionem Spiritum sanctum habere autorem, qua præcipit, quicquid sordium genitali stolæ quàm in baptismatis fonte mundam accepimus, postea asperferis, in pœnitentiæ demū riuo eluendum. Id de eius mente fiet hoc modo: vt concepto implacabili odio aduersus antea actæ vitæ turpia admissa, quatenus eorum designatione paternum illud Dei pectus exulcerauimus, ex templo nos quibus viribus quaque diligētia ad tollendam eam eluiem, sarcindamque cū Deo concordiam comparemus, idq; mediis ad hoc ab eo præmonstratis: non oscitanter, non frigide, nō tanquam ex equo loco, sed animo fracto, ac certo ingēti tamen spe, ac fiducia de Dei bonitate ac misericordia vndique confirmato. Hæc qui præstat, is demum in ecclesia pœnitere dicitur. Primū (vt quod diximus per partes fiat lucidius) vt aduersus prioris vitæ commissæ odio ipse ac affectu laboret. Deinde vt gratiam non alibi quàm à Deo, idque tota voluntate, quærat. Tertiò vt non ipse sibi viam ad resipiscētiā comminiscatur, verū eam quam iam pridem apertam habemus, sequatur. Quartò vt rei personam quam foris exhibemus, animo etiā sensibūque cōplectamur. Postremò vt de Dei erga nos voluntate, nihil hæsitantes
cer

certa fide, & quadam confidentia grassemur. Huiusmodi pœnitentiam panaceam quandã non iniuria dixeris aduersus omne animæ morborum genus: nihil siquidem tam debile est, tam fractũ, tam putridum, tam denique præmortuum, quod non queat præsentī ope ad sanitatem vitãq; reducere. Huius præsidio erratica ouis suo pastori reſtituitur, filius ille paternæ substantiæ abliguritor in gratiam redit: quod erat in nobis diuinæ imaginis, licet deformatum, reponitur: peccator dignitatem amiſſam recuperat, imò qui iam diaboli rictũ ac mortis fauces intrauerat, mox inter angelos aſſumitur. Nitrum etiã vel ſmigma dixeris, quo ſe Eccleſia quotidie purgat, ſordẽſq; emaculat, quoad ſe ſponſo ſuo glorioſam exhibeat abſque macula & ruga, vt ait D. Paulus. Quocirca hoc antidoto ad ſanitatẽ recuperãdam vtatur (rectẽ tamẽ, atq; in loco) quiſquis ab anima minus benẽ habere ſe ſentit. Contrã inuenias ardeliones, quos ita miſero ac nimis credulo popello clamare non puer: Si quis ſclerũ ſibi cõſcius eſt, nihil trepidet: menſam Domini accedat, mundus erit. Impudentiſſimẽ ſanẽ illi, quũ ne è tota quidẽ ſacra ſcriptura vnũ iota adducere queant, quo ſe tuantur. Ad ſclerũ gratiã conſequendã, à pœnitentia inchoa, dein tibi Sacramẽtũ profuerit. Quod humanũ nõ eſt, ſed inſtitutũ diuinũ: niſi Domino per Ezechielem non credimus, vbi ait: Cõuertimini & agite pœnitentiã ab omnibus iniquitatibus vſtris, & non erit vobis in ruinã iniquitas. Nõ enim volo mortẽ impij, ſed vt conuertatur impius à via ſua, & viuat. Hoc primo loco de pœnitentiã dixiſſe ſufficiat.

Ephes. 5.

Exe. 18. 33.

Iam per hoc quod Esdras, vulgi persona in se recepta, intestino dolore discerpitur, & ante omnia cor mœstitudine affligit: ad secundum Ecclesiasticæ institutionis caput venimus, quo præcipit, vt, si modò verè, vtiliter, & de Dei sententia pœnitere voluerimus, toti in hoc simus: ne vitæ correctionem, quam foris mentimur, ore magis & habitu, quàm animo sustineamus. Frustra, quin & stultè, Deo personam obiicimus: siue enim rectè agimus, siue non, ipse ante omnia de mentis voluntate ac scopo iudicat, deinde opus ipsum expendit. Respexit (inquit) Dominus ad Abel, & ad munera eius. Vides eum prius de voluntate cognouisse, quàm de victima laboraret. Sanè volūtas, fons est & regula actionum; & ad eius mentem (habet enim & ipsa) vel ignominia à Deo notabimur, vel honore cumulabimur. Imple omnes numeros virtutis & prudentiæ, Herculem aliquem laboribus vince, si quod foris agis, ab animo non proficiscitur, nihil apud Deum egeris. Vnde & illud liquet, minus malum esse, & mitius plectendum, quod præter voluntatem, aut etiam non destinatum committitur. Quæ e quod est pœnitentiæ arcem inuadere, cura vt animum cum primis volentem feruidumque ad pœnitendum adducas: alioqui Deo nihil cum laruis, nihil cum ceremoniarum pupis, si abest cor, vel agit aliud. Quo vitio quum laborarent olim ante Christum Iudæi propemodum omnes, postea Euangelij tempore Pharisei vel soli, vel præcipui, grauiter tum in Prophetis tum Apostolicis scriptis de hoc notatur. Hæc secundo loco sunt dicta. Nunc ad contritionem quam Esdras

euid

Gen. 4.

Esa. 1. 6.

58.

Matt. 6. 6.

23.

euidenter exprefsit, quū nihil ſibi ad dolorē reli-
 qui fecit, diem etiā totū in ſumma animi iactatio-
 ne conſumēs: in tertio nimirum gradu veniamus.
 Hāc cum primis neceſſariū eſt adhibere: qualē vi-
 delicet ſuprà delineauimus, quæ cor grauiffimo
 doloris ſenſu exerceat: non qualē noſtri in Theo-
 logia Epicurei conſingunt, qui ad eam ſatis putāt
 eſſe, terroribus quibuſdam è peccatorū, & iudicij
 diuini conſideratione cōceptis percelli: nō expen-
 dentes, iisdē terroribus etiam obſtinatos, & iā ad
 pœnam dānatos eſſe obnoxios: ſed nullu fructu.
 Sanè Cain iis exagitabatur, quū nullum ſibi locū
 ad conſiſtendum tutum putaret. Exagitabatur &
 Iudas in tantum vt gulā laqueo ſibi frangeret. Sed
 tā illi ſuis illis terroribus infelices, quā iſti ſuo
 errore timendi. Porro Eccleſia contritionē ad hūc
 ferè modū definit: vt ſit internus quidā ac volun-
 tarius animi cruciatus, inde ortum habens, quod
 homo ob ludificatam per peccatum Dei bonitatē,
 & indignationem in ſe prouocatam, incipit ſibi
 feriò ac multum diſplicere: & quoniam vehemē-
 ter dolet quæ facta ſunt, infecta fieri nō poſſe, in
 peccatum iam odio inuehitur, ſeque ipſe reum a-
 git: ne tamen ſe non ſubleuet, quod admiſſum eſt
 ita ſarcire contendit, vt, quod Deū reconciliatū ac
 benignum habeat, nūc precibus illum oppugnat,
 nūc diuinæ iuſtitix, quod tēporalibus hīc pœnis ac
 ſuppliciis (ſi ita videtur, modò ne in furore) erudia-
 tur, caſtigeturq; paratū ſe offert ac volūtariū. Hoc
 nos in Eccleſia contritionem vocamus: mancā
 alioqui ac imperfectā: hāc tria ni adſint: horror
 & dolor de peccatis: firmum certūq; propoſitū
 pec

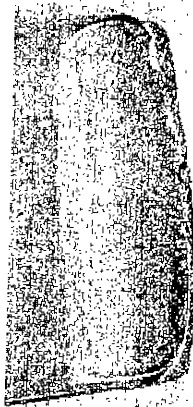
Gen. 4.

Matth. 22.

peccata nō iterandi: animus ad ferendū quicquid Deus immiserit sanè quàm promptus, adeoque vltioneus. Quorum si vel vnum defuerit, vt tu contritionem voces, nihil est quàm hypocrisis, palliata, ideoque brevis ostentatio, ac irritus labor. Si verò nullum deest, necesse est efficiatur aliquid, & fructus sequatur. Et quomodo non iustè ab hac pœnitentiam exordimur? Certum est peccata omnia è corde tanquàm scaturigine quadam ita pululare, vt mox in mēbra defluant, deinde ad opus conferantur: æquum est igitur, vt quod primū peccato locū fecit, primum etiā de malo pellēdo consiliū capiat, seq; leuitatis cōtrario contritionis remedio castiget. Proinde contritionem ad pœnitentiam fundamenti vice esse dixeris. Nā qui se per peccatum à Deo abalienat, tātisper salutis & partorū per Christum præmiorū exfors est, donec resipiscat, redeātque in gratiam. Iam id nemo efficere ac consequi potest, nisi de cōmissis criminibus ex animo doleat, nihilque in se residere patiatur quod ad Dei voluntatē conciliandam impedimētum sit allaturum. Hæc ferè sunt quæ de cōtritione secundum Ecclesię normam, pro præsentī loco dicenda videbantur. Neq; aliena ab his sunt, quæ

2. Corin. 7. D. Paulus Corinthiis scribit de vtilitate multiplici, quā ex eo consecuti erant, quòd secundū Deū fuerant contristati. Quæ secundum Deum tristitia est, inquit, (sic enim contritionē ipse appellat) pœnitentiam in salutem stabilem operatur: & paucis verbis interiectis, operatur (inquit) sollicitudinem, vt ad vos redeatis: defensionem, vt cum carnalibus desideriis pugnetis: indignationem, quòd

victi tam facile cessistis: timorem, ne Deum amplius irritandum putetis: desiderium, ut pacē cum eo habeatis: æmulationem, ut magno animo iam ad nouam vitam accingamini: denique vindictā, ut à vobis ipsi stultitiæ pœnam exigatis. Ad hunc modum ibi Paulus de tristitia secundum Deum, cuius quum vires illas ac partes tam diligenter enumerat, maximè quum de eo ibi agit, qui obiurgatus pœnitentiam præstiterat: nulli dubium esse debet, quin hanc ipsam contritionem sua illa periphrasi ibi designet. Porro (ut hoc adhuc dicam) contritionis non vna est in omnibus ratio. Nonnulli hanc concipiunt, solo & arcano quodam Dei motu, cœlestique instinctu. Quod verisimile videtur *Luc. 7.* de Euangelica illa peccatrice, quam ad tam stupendam doloris, officij, ac voluntatis contestationē, interno quodam Christi impulsu credimus incitatam. Sunt qui erroris sui admoniti, statim ad animum se recipiunt, & correctionem moliuntur: quod videre est in Zachæo, & non paucis aliis. *Luc. 15.* Alij signis ac prodigiis, dum mentem amittere metuunt, recuperant: ut latro in cruce. Reperias etiam, qui dum malè à fortuna mutantur, & votis excidunt, quod de Manasse legimus, malis edocti animum ad pœnitentiam adpellunt. Sunt & alij, qui tum demum gemere, plorare, ac pectus rondere incipiunt, posteaquam ratio illis aliqua, Dei in nos pietatem, ac beneficiorū, meritorūque tantam multitudinem, quibus ab eo mirabiliter primū sunt conditi, deinde mirabilius etiā reparati (ut omittam quotidiana eius tam multa in nos beneficia) seriò ad mentem adducit. Fieri enim

enim vix potest, quin si iuxta hæc tantæ tuæ ingratitudinis pondus sedulò retrahes, ad tam prolixã eius in te patris benignitatem liberalitatẽque amandam accendaris. Et certè ea est contritionis ratio & radix longè optima atque consultissima, in quam diuinę bonitatis consideratione impellimur. Iuxta vulgatiorem tamen modum, contritio in hominibus ex timore oritur. Nam simulac totam vitam peccando sibi traductam longissimè recordantur, meminerunt Deum etiam in singula acerrimè inquisiturum, metu videlicet corripuntur, horrent, ac trepidant. Est quę ea cogitatio tam vehemens, vt mox de remedio, ad euadendam diuinę ultionis tempestatem, dispiciant. Hic fons & origo contritionis, ad quam lex etiam ipsa non parum conducit, quum & criminum momẽta seuerè explicet, & diuinorum iudiciorum acerbitalẽ non dissimulet. Verũ enim uero tametsi cõtritionem ab hoc fonte manare dico, nihil tamen adhuc germanę contritionis habes, si pedem hĩc fixeris. Nam hætenus non nisi seruilis est timor: consiliis nimirum ad proprium commodum, hoc est ad pœnæ vitationem omnino relatis. Erras, si eam tibi doloris materiam proponis, quòd ob peccata à tanta felicitate excideris, & tot vndique malis te implicaris: seruorum, hoc est, non natorum: verũ illam non nisi in Dei ac pietatis amore collocare debueras. Quemadmodum de muliere peccatrice in Euangelio astruit Christus, Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.

Lac. 7. Rogas fortassis, quĩ fieri posse credam, vt homo peccator illũ amoris affectũ sibi adaptare & formare

mare possit. Dicam. Postquam iam (vt dixi) legis admonitu & cogitationū de antè actæ vitæ turpitudine impressione, nihil sibi nō horrendū à Deo expectandum cognoscit, & pœnæ metu consiliū vndique ad euadendum conquirat: in sacras literas quum incidit, audit Ezechielem pro Domino *Ezech. 18.* ita spondentē: Nunquid voluntatis meæ est mors impij, dicit Dominus Deus, & non vt conuertatur à viis suis, & viuat? Audit & ex Euangelio, Deum *Ioan. 3.* non alio consilio filium suum misisse in mundum, & ferocissimorum hominum propinasse voluntati, quàm vt omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam æternam. Quæ quum peccator, consilij antea inops audit, sumit sibi, & præter spē lætitiæ fiduciaque sese erigens, cum filio prodigo, sic apud se dicit: Surgam & ibo ad patrem meum, *Luc. 15.* & dicamei: Pater peccaui in cœlum & coram te, iam non sum dignus vocari filius tuus. &c. Et vt animus humanus in subitis affectionibus mirè fecundus est, etiam talia secum loquitur: Ah, quod pectus læsi, quem patrem offendi? Quis, vel tot meis beneficiis subleuatus, quàm hic non numerabilibus sceleribus à me est irritatus, aut rectius consuleret, aut tantum voluntatis ostenderet? Ita *Eph. 2.* que Deus, qui verè diues est in misericordia, miseri huius voluntate perspecta, vt sudat, vt æstuat, vt angitur, quò in gratiam toties neglectam nunc se insinuet: fenestram illi mox aperit, manūq; porrectat: nam (vt ille ait) iuxta est Dominus iis qui *Psal. 33.* tribulato sunt corde, & humiles spiritu saluabit. Misericordiæ itaq; illi fenestrā aperit, quò aduersus peccata sua magis indies, ac magis insurgat: id-
que

1. Ioan. 4.

que iam non vt antea, formidine pœnæ, sed Dei ac virtutis amore: hoc est, non ob id peccatis infectus est, quòd se in tam propinquum mortis discrimen adduxerant, verùm quòd per ea in tā piissimum Deum ac patrem tot nominibus iniurius exstitit. Habetis iam veræ ac gnesiæ contritionis formam, in qua seruilis ille timor locum non habet, sed charitas filiorum, quæ foras mittit timorem, estque illa tam vehemens, tantæq; efficaciam, vt quamuis sit peccati lepra torus perfusus, non horreat tamen peccator Dei conspectũ, quinimò si differatur, non dubitet irrumperè. Hoc fecit Esdras: qui tametsi suorum scelus omnium omnino grauissimum iudicaret, non facto ipso: nã ad Deũ statim se corripuit: sed verbis duntaxat verecundiam prætendit. Deus meus, inquit, confundor & erubesco leuare faciem meam ad te. Quanquam è verbis etiã ipsis, quum illud roties repetit, Deus meus: multo plus fidei, charitatis, & paternæ reuerentiæ, quàm seruilis timoris, illi adfuisse, liquidò cognoscitur. Præstiti iam, ni fallor, quod me de consonantia ecclesiasticæ pœnitentiæ cū Esdræ exemplo, dicturũ promisi. Restat, vt Deo non ingrati simus, quòd baptismi iusiurandũ perfidia cõmaculãtibz non statim luendũ iudicauit: sed magis remedium commonstrauit, quo notam illam eluere, primãmq; fidem præstare queamus. Nunc cardo negotij in hoc est, ne illud remedium aut negligendum, aut contemnendum putemus. Accingamur igitur, vt de commissis pœnitentiam agamus: Imò illud à Deo potius obtinere laboremus: quũ ne cogitare quidem (teste D. Paulo) aliquid

1. Cor. 2.

quid à nobis, quasi ex nobis, sufficiētes simus. No-
tū est & illud Saluatoris nostri: Nemo potest veni- Ioan. 6.
re ad me, nisi pater qui misit me, traxerit eū. Et sa-
nè Petrus, nō prius confidentiæ suæ stultitiā agno- Luc. 12.
scere, adeoque deflere cœpit, quàm illā galli cātu,
& Christi aspectu destinatam intellexit. Clame-
mus igitur cū Propheta: Domine Deus virtutum Psalm. 79.
conuerte nos, & ostende faciem tuam, & salui eri-
mus. Et cum altero: Conuerte me, & conuertar, Hier. 31.
quia tu Dominus Deus meus, &c.

FERIA QVARTA POST DOMI-
nicam Latere, Sermo octauus.

DE TRIBVS pœnitentię partibus, iux-
ta vulgatam, imò & vetustam Eccle-
siæ traditionem, Esdræ etiam institu-
to exemplòque, vt audistis, confirma-
tam: superiori concione non paucis disputaui-
mus. De prima in genere diximus, vt vnicum, ita
certissimum asylum esse peccatoribus pœniten-
tiam. Secundò non eam lineamentis debere con-
stare & figura, vt appareat, & non sit: sed rem ip-
sam requiri, hoc est, vt non eam mentiamur habi-
tu, vultu, ac ceremoniis, sed animo ac voluntate
præstemus. Tertio loco diximus pœnitentiam
veram à contritione exordiendam esse. Vbi & illa
perstrinxi, quid de sacræ scripturæ & Ecclesiæ
mente de hac veniat sentiendū. Fallimini, si de pœ-
nitentię ratione nihil amplius dicendum putetis.
Enimvero Esdras postquàm inexpectato nuncio
grauiter commotus fuisset, in luctu & squalore,
tam pudore facti, quàm metu diuinorum iudicio-
rum quum esset, non amplius nihil agendum iudi-

cavit. Proinde res postulat, vt & reliqua quæ fecit
 persequamur: quò (quod cœpimus) ecclesiasticam
 traditionem cum his coniunctim & vniformiter
 tradamus: ne vel mutilam, vel dimidiatam pœni-
 tentiam docuisse videamur. Nam si alibi vspiam,
 de hac sanè verū est: Aut totum, aut nihil. Si quæri-
 tis, quærite: conuertimini, & venite: ait Dominus
 per Prophetam. Sed ad Esdram redeamus: & quid
 ad doloris sui significationem amplius adiecit, au-
 diamus. Non contentus iis quæ dicta sunt, præ ni-
 mio animi æstu vestem sibi scindit, manus violent-
 ter infert in comā & barbam, procūbit in genua,
 proiicit palmas in cœlum, & qua potest animi &
 corporis abiectiōe factum cōfiteretur: Deus meus:
 inquit, confundor & erubescō leuare, &c. Externa
 hæc erant, & quæ à videntibus & audientibus capi
 facillimè poterant: verum tamē intestinum cordo-
 lium, animiq; angorem, solus Deus, qui scrutator
 est cordium & renū, optimè perspiciebat. Vtrunq;
 illud etiam Ecclesia ad pœnitentiam necessarium
 ducit: vt & ad testificationem doloris animi ægri-
 tudinem quibus possumus indicis in vitā, mores,
 ac facta trāsmittamus, & vocis officio in propriā
 iniuriā nō diffiteamur factum. De illo loquitur
 Ier. 2. Dominus per Ioëlem: Conuertimini ad me in to-
 to corde vestro, in ieiunio, & fletu, & planctu, &c.
 Et paulò post: Canite ruba in Syon, sanctificate ie-
 iunium, vocate cœtum, congregate populum &c.
 Egrediatur sponsus de cubili suo, & sponsa de tha-
 lamo suo. Inter vestibulū & altare plorabūt sacer-
 dotes ministri Domini, & dicent: Parce Domine,
 parce populo tuo &c. De hoc ita legis in Osee:

Conuer

Conuertere Israël ad Dominum Deū tuum, quoniam corruisti in iniquitate tua: tollite vobiscum verba. At qualia verba? nō ad purgationem tui, vt Adam: nō ad tergiuersandum, vt Cayn: sed verba confessionis & humilitatis, vt filius ille prodigus. Quod vbi fecerimus, fidelis est Deus & iustus, vt remittat nobis peccata nostra. Quod ad primū attinet, non multū operæ in eo comuniendo mihi existimo sumendū. Nā quis non videt id pœnitentiæ propriū esse, externis signis esse indulgendū? Habet hoc humanus animus, vt nihil vel mediocri molestia intus verſet, quin sensum suū aliquilibus indiciis exera loquatur. Si cor dolore quassatur, actiones omnes procul dubio languebunt. Si horror ac trepidatio obsedit, arrogantia facile omnē contumaciāq; elidet. Quin & risum, & hilaritatē nullo negotio cōpesces, si verē te habere quod lugendum existimas. Quē mihi dabis ex omnibus iis, qui pœnitentiæ studio vnquā inclaruerunt, qui nō seueritatē in moribus, in habitu squalorem, sobrietatem in verbis, parsimoniam in victu, in omni denique actione duritiam est amplexus? Horum quum aliquis nihil præstat, aut præſtet simulatē, eum ego nouo exēplo pœnitere credam, ac dolore ita vt debet commoueri? Pœnitentia sine humilitatis accessione constare omnino non potest: quæ si animum non fictē occupauit, fieri non potest vt foras non erumpat. Iam quum necessaria est, tum etiam summum habet momentū. Deus (inquit D. Petrus) superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Et quid obsecro pœnitentiæ professio esset, si nō adſit animus fractus ac

1. Ioan. 1.

1. Petr. 5.

demissus? In Euangelio ne ille quidem Christo acceptus est, qui præcipua legis capita impleuerat, ob supercilium tantum. Quo igitur numero peccatorem futurum putatis, si porrectiore fronte ac inflexa ceruice cum Deo audeat loqui? Si ne de iustitia quidē fastuosum esse licet, de peccatis quid? Nulla est creatura tam aliena à crimine, ne angeli quidē, aut, vt Iob ait, columnæ cœli, quæ non contremiscat & paueat ad nutum eius: & misellus peccator cornua non deponet? Iam quantum huic externæ abiectiōni à Deo tribuatur, ex Ninivitarū pœnitentia est manifestum. Cōsternati si quidem prophetica illa interminatione, quid faciunt? Cōparant se statim ad pœnitentiam, ludis ac iocis valedicunt, fastum abiiciunt, ieiunant, saccis induntur, sternūt sibi in cinere, denique nihil omittunt quod ad miserationem inflectere posset. Quid Deus ad hæc? Scripturam audi: Vidit Deus opera eorum, quia conuersi sunt de via sua mala: & misertus est super malitia, quam locutus fuerat vt faceret eis: & non fecit. Quid vnquam rege Achab monstruosius atq; peruersius? Hic tamen, quū ob triste Helix nūtiū, timore correptus humiliter abiecteq; se gessisset, an non obtinuit vt Dominus sententiæ suæ quasi renuntiaret, diceretq; Helix: Nōne vidisti humilitatem Achab coram me? Quia igitur humiliatus est mea causa, non inducā malum in diebus eius &c. Et hoc quidem ipse necessitate compulsus, nec certa opinione, nec constanti voluntate. Proin quid nō cōsequetur à Deo, si in his peccator toto pectore incumbit? Inde est arbitror, quod toties in sacra historia legimus solenne

lenne fuisse Sanctis, ut si quid à Deo peterent, vel sacrum tractarent, castigatione ad hoc viam muni-
 te. David Rex tã splendidus, Genua mea (inquit) *Psalm. 108.*
 infirmata sunt à ieiunio, & caro mea immutata est
 propter oleum. Porro Daniel, posui (ait) faciem *Daniel. 9.*
 meam ad Dominum Deum meum, rogare & de-
 precari in ieiuniis, sacco, & cinere. Et post: Lugebã
 trium hebdomadarum diebus, panem desiderabi- *Daniel. 10.*
 lem non comedi, & caro & vinum non introierũt
 in os meum. Et quid demum sanctius inter natos
 mulierũ Ioanne Baptista? Hic quum iam inde ab *Matth. 11.*
 infantia sanctissimè ac purissimè vixisset, nec hoc
 tamen audet ut Dominum aqua perfundat. Si tan *Matth. 3.*
 ta pietate præcellentium virorum, vel timidum
 officium vel verecunda postulatio fuit, post tam
 evidens gratiæ studium: quid ad miseriam suam testi-
 monium peccator nõ faciet? Quare Ecclesiam re-
 ctissimè verissimèq; docere & exigere concludi-
 mus, pœnitentiam non humilitatem verbis tan-
 tũ, verumetiam factis ac gestibus obtinere debe-
 re. Quod D. Iacobus apertè confirmat, quum di- *Iacob. 4.*
 cit: Emũdate manus peccatores, & purificate cor-
 da duplices animo: Miseri estote, & lugete, & plo-
 rate: risus vester in luctum conuertatur, & gaudiũ
 in mœrorem. Humiliamini in cõspectu Domini,
 & exaltabit vos. Et de hac quidem pœnitentiæ
 parte hætenus: quæ ubi in pœnitentiæ ratione vel
 docendo vel agendo omittitur, non parum mul-
 tum de fructu detractum iri certò cognoscatur.

Iam de confessione aliquanto fusiùs nobis re-
 stat dicendum: quæ cætera pœnitentiæ mēbra vel
 æquat officio, vel vtilitate præcellit. Sanè secun-

dum contritionem confessio maxime est necessaria: idq; adeò per omnem modum, vt nusquam in tota sacra historia reperiatur, alicui gratiam criminum à Deo factam, qui, si minus dictis, factis saltem, se non antea de iis reum peregisset. In Leuitico Dominus ipse loquitur: Tabescent in iniquitatibus suis in terra inimicorum suorum, & propter peccata patrum suorum & sua affligentur, donec confiteantur iniquitates suas. Istud nimis verum esse, primus parens Adam, & primi parentis primus filius Cayn, imò & nos eodū malis edocti sumus. Ab utroq; Deus quasi extorquebat confessionem, quò aperirent veniæ locū. Adam, inquit, vbi es? Et iterum: Quis indicauit tibi quòd nudus esses? nisi quòd ex ligno, de quo praeceperam tibi ne comederes, comedisti? Et ad Cayn: vbi est Abel frater tuus? Quid fecisti? Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Quibus percundationibus an non id elicere videtur Deus, vt facti confessione misericordiam quærent? Ceterum quū alter factum negando, alter transferendo, Dei spem elusissent, meritò dissimulatæ culpæ pœnas luerunt. Contrà neminem vnquam toto pectore, atque eo quo decuit affectu, peccata sua confessum fuisse, qui non statim à Deo, memoria scelerum penitus inducta, in gratiam sit receptus: ex eadem historia manifestum relinquitur. David in primis de se ipso tale perhibet testimonium: Quoniam tacui (inquit) inueterauerunt ossa mea, dum clamarem tota die: hoc est, præ erumpente eiulatu assidue, ait paraphrastes: Quoniam die ac nocte grauata est super me manus tua, conuersus sum

tum in ærumna mea dum configitur spina. Dixi:
 confitebor aduersum me iniustitiam meam Do-
 mino, & tu remisisti impietatem peccati mei. Cer-
 te nemo vnquam eorum, qui fidem Dei retinue-
 runt, de vtroque hoc, qualiacunque demum pec-
 cata posse confessione deleri, contrà citra confes-
 sionem nihil esse quod agis, addubitalse reperitur.
 Quin in hoc potius omnes conueniunt, magis
 inuisum esse Deo, peccata non velle agnoscere,
 quàm sit admittere. Hoc siquidem humanum est,
 illud verò Diabolicum. Qua de causa in peccato-
 rum cōfessione tam copiosi ac frequentes semper
 fuerunt, siue id suo nomine, siue alieno: vt videre
 est, in Mose, Dauide, Daniele, Nehemia, & in hoc
 nostro Esdra. Enimvero quotquot inter Ethnicos
 prudentiæ opinione præcelluerunt (vt nostræ fi-
 dei Heroas mittamus) id facile natura duce conse-
 cuti sunt, vt animo sibi bene conscio, hoc est, Nil
 conscire sibi, nulla pallefcere culpa, nihil in huma-
 nis rebus felicius ac beatus iudicarent: quum è di-
 uerso, animo flagitioso & sua sibi factorū cōscien-
 tia irrequieto, nihil ducerent calamitosius ac gra-
 uius. Testimoniis eorū id confirmare nō est huius
 loci, neq; id agimus. Interim per hoc apertè cōuin-
 citur, non fefellisse illos peccati tum naturā, tum
 turpitudinē, vnde nec pœnæ meritum, quod tēpo-
 re iudicij dissimulare ac negare non poterunt, te-
 stimonium reddente illis conscientia ipsorum, &

Roma. 2.

inter se inuicem cogitationibus accusantibus, aut
 etiam defendentibus, ait Paulus. quanquam ea-
 rum confessio nihil illis profuerit, nisi ad dānatio-
 nis certitudinem. Quæ omnia eò dixerim, vt non

temere Ecclesiam momenti tantum in confessione reposuisse noscatis. Nunc ad ea quæ confessioni peculiaris sunt ordine veniamus. Cum primis id requiritur, ut cum Deo in cordis nostri cubiculo secretius colloquamur, & in eius primum aures miseriam nostram totam deponamus. Alioqui ut centies Sacerdoti tere aperueris, si non antequam tuam cum Deo diligenter ventilasti, non aliud quam laterem, aut æthiopem (ut in proverbio est) lauas. Unde & temeritas illorum hominum graviter culpanda venit, qui perinde ac si Deum ab hoc negotio excluderent, neque collectis ad morum disquisitionem sensibus, sola consuetudine adducti ad sacerdotem irrumpunt: & quam animi levitatem venientes adferunt, abscedentes reportant: quasi res friuola sit aut ludicra, & non Dei potius contumelia est, quam hominis, cui, licet alienæ gratiæ dispensatori, plus, vel paulò amplius creditur, quam ipsimet auctori. Porro confessio quæ Deo fit, sic est instituenda, ut homo cogitationem per singula peccata cum summa modestia ac quanto potest angore circumducatur: illud potissimum ad dolorem sibi exaggerans, quod tanta ac tam multa Dei erga se beneficia, tam impudenti ingratitude protrivit: eoque nomine ad piissimi Patris pedes abiectus, non esse iam parem sceleri suo poenā proclamat, hanc tamen plorando, gemendo, obtestandoque deprecetur: certus quidvis potius pati, quam ad pristina studia redire: idque quod tantæ pietati respondeat, non ut rebus ac fortunis suis velit consultum, aut Deo iam facili felicius aliquid pro voto succedat. Hanc confessionem in sacris literis

ausq

nusquā non est inuenire. David vtitur frequenter in Psalmis. Manasses cōplexus est in carcere, Publicanus in tēplo, filius prodigus apud patrē. Porro vtilitatē eius quā potero paucissimis cōprehendam. Principiò quum superbia & arrogantia nihil sit detestabilius, quæ omnis mali mater est: hanc nihil æquē delumbat, atq; eiuscemodi cōfessio. Idē dixeris de impressione prauarum cogitationum, temeritate in iudicando, facilitate suspicandi: nam ad has pestes ab animo arcendas, conducit illa vt quod maximē. Tertiò ad precandum est accōmodatissima, quum Euangelicæ illius violentiæ, qua cœlum expugnatur magnam habeat facultatē, teste scriptura. Oratio (inquit Sapiens) humilientis se nubes penetrabit. Quartò quum nullū sacrificiū Deo gratius sit fracto ac demisso spiritu: hic verò in confessione præcipuum habet locū, consequitur ad placandum demulcendūque Deum nihil illa efficacius. Quintò pectori nostro vice scoparum est ad sordes abstergendas. Videris igitur non vtilem modò esse, sed & summe necessariam. Nam vt D. Paulus ait: Omnes peccauerūt, & egēt gloria Dei. Alibi Dominus ipse dicit: Quicumque honorificauerit me, glorificabo eum. Honor verò Dei est, vt solus iustus, bonus, verax, sanctus sit & habeatur. Iam hūc honorem qui illi non carprim aut ieiuñē, sed plenē & cupidē assignat: istum ipse vicissim honoris communione sustentat, aufert impietatē, cōfert iustitiā, sanctimoniā, & innocentiam. Quomodo enim vero Deo honorē suū assignabo, vt solum prædicem iustum, bonū, veracem, sanctum: nisi ipse me iniustum esse, im-

Eccle. 35.

Psalm. 50.

Rom. 3.

1. Reg. 2.

pium, mendacem, ac impurum & fatear & sentiā
Proinde hanc confessionem ad omnes æquè ac ne
cessariò pertinere, quemadmodum & in vtroque
testamento est vñtatissima, vos facile intelligere
existimo. Superest vt de confessione quæ homini
bus fit, quæ eandem cum illa priori necessitatis
rationem habet, orationem instruamus. Hæc om
nino quadruplex est: Aut illi fit, cui iniuriam irro
gauimus, vt culpæ confessione veniā impetremus:
Aut magistratui vel iudici, à quo pœnas factum
agnoscēdo deprecamur: Aut proximorum alicui,
quem conscientia nostræ cōsultorem, solarij aut
consilij causa, adhibeamus. Aut Sacerdoti deniq;
hoc est Ecclesiæ ministro, à quo à vinculis peccato
rum soluamur. Nulla harum specierū est, quæ sa
crarū literarū autoritate & exemplis astrui non
possit: sanè ab Ecclesiæ incunabulis, ad nostra vs
que tēpora, in vsu nunquā esse desierunt. Sed prio
ribus tribus in medio relictis, eam duntaxat quæ
Sacerdoti fit, ordine quartā latius explicabimus.
Hanc vulgo vocāt auricularem, ob id, vt videtur,
quòd a motis arbitris negotium nostrum Sacerdo
ti secretò cōmittamus. Verū tamen illi nomen,
idq; secundū naturā, est confessio sacramentalis:
quòd veram sacramenti rem per eā, fructūmq; ca
piamus. Sanè sacramenti partibus omnibus con
stat: quæ sunt, verbum, & elementū, seu (vt vocāt)
sensibile signum. Quæ duo Sacramentum necessa
riò constituunt, & perfectè absoluunt. Sacramen
tū verò vocamus, sacræ rei, hoc est inuisibilis gra
tiæ Dei, quæ illius virtute homini confertur: signi
ficationem, vel signū. Exemplo erit manifestius.

In Baptismo, aqua ipsa qua tingimur, seu ipsa tinctio, elementum est seu signum: inuocatio sanctissimæ trinitatis, verbum. Iam vbi hæc duo conueniunt, vt aliquis aqua tingatur, idque in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti: Sacramentū illud constituunt, quo homo in anima consequitur gratiam peccatorum. Ita in confessione ipse peccator peccata confitens, signi loco est, seu elementi: Absolutio verò verbum est, ad huius sacramenti vim à Deo collatum. Vbi iam peccator facta enumeratione peccatorum, absolutionem fide apprehendit, Sacramentum, hoc est, visibilis rei inuisibile signum, statuitur: quo homo tam certus esse potest ac debet, se in anima ab omni peccati labe esse per Dei gratiam purgatū, quàm non dubitat Sacerdotis voce id sibi esse condictum. Nō negarim hanc confessionē prioris testamēti Patribus profusus ignorā fuisse. Imò solis Christianis tam peculiaris est & propria, vt in cæteris nationibus ne vestigiū eius vllū vsquā reperiās. Quod certe ad singulare nobis beneficiū ac priuilegiū referre debemus: non libertati nostræ iniuriam factam dolere ac queri. Verū enim uero mundi amatoribus id non facile persuaseris, qui rem iudicāt omniū sanè grauissimam, eoque subterfugiūt, quoad eius licet: Et quū in ea antiquāda semper laborauerint, nunc nacti vesaniæ suæ duces, qui camelū per foramen acus nullo negotio saltare faciunt, horum triumphū pileati sequuntur: apud quos confessio hodie tant laxa est, vt verè dixerim pudere desuisse. Ah, suo malo bis miseri: quasi qui hactenus eā pro vnico ac saluberrimo remedio ad depellē-

dum

dum animæ morbum amplexi sunt, viri quidē & doctissimi iuxta & sanctissimi, stupidi omnes & amentes fuerunt. Finem faciam, si vnum argumentum, idque è medio sumptum, & quod in animis vestris collocatum vobiscum reportetis, audieritis: quo aperte obtineri posse arbitror, non modò non onerosam esse confessionem, sed commodi ac solatij plenissimam: concessam haud dubie nobis magno & evidenti Dei beneficio, tanquam gratiæ suæ symbolum ac monumentum, vt certissimum, ita facillimum & liberalissimū. Fingamus ita: debet mihi aliquis vestrum aliquot aureorum millia: & quum non sit soluendo, aio ad illum: Esto, si soluendo non sis, id facito saltem, vt beneficio sit gratia. Accede curatorem meum, & quantus in ære meo sis illi significato: nec illud tace, quo debeas titulo. Quancunque ille tibi acceptilationem meo nomine fecerit, ratam habebo: ea lege, vt præter animi gratitudinem nihil debeas amplius. Hoc cine beneficiū interpretareris? Quo pacto indulgentius tractare te possum, quàm vt tam ingens debitum paucorum verborum testificatione dissoluas? Iam quid aliud peccādo quàm quodam debendi genere Deo nos obæramus? Et

Psalm. 18. sane nimis quàm grauitè: quum vere dicat Psalmographus, Delicta quis intelligit? Cuiusmodi debitum tametsi nemo per se diluere potest, omnino tamen postulat dissolui, vel proprii corporis atque omnium quæ possides venditione: coniciendus etiam in carcerem, si quod inde cōficitur, debiti magnitudinem non exæquat. Posset quidē Deus nobiscum ita iure agere: sed cōsiderata egestate

state nostra, videns quòd soluendo non sumus, pa-
 tiens est & benignus, placet ita pacisci, vt dispen-
 satorẽ domus suæ, hoc est Ecclesiæ ministrũ ad ea-
 mus, quem debitum nostrum quale & quãtum sit
 non celemus. Quod vbi fecerimus, potestatem il-
 le accepit, vt debitum nobis omne remittat: Do-
 mino fidem illius ac promissa præstante, cuius ista
 stipulatio est, Quorum remiseritis peccata, remit- *Ioan. 20.*
 tuntur eis, &c. Tollite vobiscum verba, & conuer- *Osee 14.*
 timini: ait Dominus per prophetã: ac si dicat, Ni-
 hil mihi pecunia vestra est opus, sed neque facul-
 tatibus exuere vos cupio, patiar mihi ius meũ ver-
 bis extorqueri: hoc tantũ agite, vt demisse ac
 humiliter ad debiti confessionem vos accõmode-
 tis, nihil amplius sum exacturus. Hæc ita quum
 sint, charissimi, quid habemus quod iustẽ de con-
 fitendi seruitute conqueramur? Nõne, si magnũ
 aliquid Deus à nobis exigeret, quod multorũ ef-
 set annorum, neque cuiusvis hominis, nec labori,
 nec industriæ parceremus, quò in tam potẽtis Do-
 mini ære non essemus, qui tam acerbam quæstio-
 nem in tarda ac malæfidei nomina est habiturus?
 Quid demum consilij caperes, si ad minimũ qua-
 drantem de toto debito satisfactum sibi vellet, di-
 ceretque, Redde quod debes? Quid facturus eras, *Mat. 18.*
 si tam diu tormenta tibi admoueret, quoad fracto
 ac debilitato pœnis corpore, & animo represso,
 in debiti tui confessionem vltro prorumperes?
 quemadmodũ tribus illis summis Regibus, Pha-
 raoni Ægyptiorum, Nabuchodonosor Assyrio-
 rum, & Antiocho Asiæ & Syriæ, constat euenisse?
 Quid si adhuc pro iure suo ita tecum ageret, vt in
 carc

carcerem coniici te iuberet damnatorum, tormē-
 ris subiiciendum donec totum quod deberes per-
 solueres, quod haudquaquā posses? Certe ibi do-
 lendi ac querendi materiam nactus esses: quā hic
 non habes. Nam quòd confitendi necessitatē tibi
 imponit, non facit vt iudex, quòd plectat, sed vt me-
 dicus, quòd curet. Adhuc dico, non ob id confiten-
 dum tibi iniūgit vt pudori tuo illudat, sed potius
 vt consulat: alioqui aeterno opprobrio ac indele-
 bili ignominia notando. Nam nisi hic frontem
 apud sacerdotem deterere malis, sanè deterenda
 tibi erit coram tot testibus ante tribunal seueri
 iudicis. Sententia iam olim per prophetam lata
 est: Omnes qui te derelinquunt, inquit, confun-
 dentur. Per Salomonem ita: Impius quum in pro-
 fundum venerit peccatorum, contemnit: sed se-
 quitur eum ignominia & opprobrium. Daniel
 quoque istis subscribit: Euigilabunt, inquit, alij in
 opprobrium, vt videant semper. Vos igitur dispi-
 cite, vtrum minus vobis pudendum: Malitissime v-
 num hominem pudoris vestri cōscium facere, id-
 que ad tam breue spacium: quàm nunquam finien-
 do coram omnium seculorum hominibus frustra
 decoquere? Ex his quæ dicta sunt, constare vobis
 puto, confessionem non adeò intolerandam esse,
 quàm visum est nonnullis. Sed quicunq; illi sunt,
 cervicem necdum edomarunt: nec quàm graue
 peccatum sit, aut quanta animi malè sibi conscij
 inquires, satis probè didicerunt. Nam hæc qualia
 sint qui plenè cognouit, de confitendi molestia
 non erit molestus. Sed aliàs copiosius.

FERIA SEXTA POST

Dominicam Letare, sermo nonus.

VAE superiori concione, occasione
 Esdrae, de sacramentali confessione,
 cui loco Dei hominem cognitorē ad-
 hibemus, disputauimus: his exemplis
 optimè comprehendī possunt, vt cum Ezechia re-
 cogitemus annos nostros in amaritudine animæ
 nostræ: iniquitatem nostram agnoscamus, obuer-
 seturq; nobis semper cum Dauide: publicani ex-
 plo, pectus percutiamus: ad imitationem filij pro-
 digi, exhæredari nos meruisse præ ingratitudine
 clamemus: quare & confusionem faciei, cū Danie-
 le: nihilq; non pœnarum cum Esdra, nobis impre-
 cemur: lugeamus tamen vt misericordiā à Domi-
 no imploremus, cum Niniuitis: abiiciamus nos
 deniq; ad Christi pedes, exemplo Euangelicæ pec-
 catricis: idq; vt summa humilitate, ita spe & fidu-
 cia penè explorata. Quanquam quæ his exemplis
 vallamus, ad eā propriè cōfessionem spectāt, quā
 intra animi nostri parietes soli Deo depromimus
 quam & ipsam catholica Ecclesia, iam inde à suæ
 fidei rudimentis, non minori studio, cura, & obser-
 uatione percoluit, ac colendam prodidit: atque
 illam, quā in animi nostri sentinam, hominē, ma-
 ximè Ecclesiæ ministrum consultò admittimus.
 Nam, quòd tunc me perstringere meministis, ex
 Ecclesiæ præscripto apud fratrem non vno tan-
 tū, ac vſitato illo sacramenti modo culpam cōfi-
 temur. Ante annos mille ducentos, etiam publi-
 ce in totius Ecclesiæ cōuentu, qui grauius delique-
 rant, culpā fateri receptum erat: qui mos non tam
 antiq

Esa. 18.

Psal. 50.

Luc. 18.

Luc. 15.

Dan. 9.

Esdra. 9.

Iona 3.

Luc. 7.

Mat. 5.
Mat. 18.

antiquatus,quàm postea castigatus est. Iam plane Euangelicum est,vt quem vicio offendimus, culpam agnoscendo leniamus. Adde,quòd ex animo pœniteni neque illud graue est, vt si eum frater leniter & Christianè corripiat,admoneátve errati:primùm culpam agnoscat,deinde fraternum officium in bonam partem accipiat. Ad hæc,quomodo in obscuris tuis rebus alieni consilij lucem adhibebis,nisi is per te certior sit factus, qua in causa,& in quam eius partem potissimū impinguas? Quare hæc omnia ad pœnitentiam pertinere non ineptè affirmauimus:intantum vt si quid horum aliquem offendat,à vera pœnitentia alienum esse iudicemus. Verùm ad sacramentalem(vt vocamus) confessionem,ita vt cœperamus,asserendam,orationem vertamus. Cui,eorum vitio,qui se tamen vindices Ecclesiæ profitentur,miserè prostrate ac iacenti,vtinam nostra oratione præsidium aliquod comparare possimus. Video optimarū quarumcunque rerum ingentem ruinam cum ea factam. Sublatus est pudor,studium pietatis refrixit,honesti exigua est cura,licentia inuoluit,proponitur impunitas,tota denique ecclesiasticæ disciplinæ facies deformata est: vt vel nunc demum ex tantarum rerum dispendiis,quàm utilis ac necessaria sit confessio,agnoscere cogamur. Inuenias hac tempestate non paucos(quo Ecclesiæ officium, si Deo placet,præstent)qui studiosè hoc agunt, vt vndique & ex omni memoria conquirant,quibus nostrorū hominum viciis,opinionibus,ac superstitionibus,verus confessionis vsus nunc deprauatus,distortusq; inueniatur:quasi vspiā aliquid tā

pur

purum putum est, in quod nō cadat abusus. Quū
interim quantum ex ea utilitatis, tum ecclesia ge-
neratim, tum singula eius membra, sint consecuti
clausis oculis transmittant. Quem finem eorum
esse putaris, qui confessionis oportunitate atque
præsidio, posteaquam se servos vitiiis addixerāt,
in libertatem postliminio asseruerunt? Quā mul-
ti desperassent, quā multi perpetuum concidif-
sent, perpetuum errassent: nisi confessio illis tum
consolationem, tum opem, tum consilium admo-
uisset? Quā infiniti quotidie, dum cōfessionem
crebro & modestè iterant, in bono confirmantur?
Quod denique lasciuienti ac feruida iuuentuti
frenum cū aptius, tum efficacius ad retinendam
verecundiam, morum honestatem discendum, co-
lendā religionē, amplectendam pietatē, & mu-
niendum aduersus vicia animum, nisi hāc ipsam
confessionem inieceris? Atqui hęc tam præclara
spes omnis iacet. Ille salutis nostræ insidiator dia-
bolus nobilem hunc vnionem, non id solū con-
secutus est, ut è manibus nobis excuteret: verum-
etiam precium atque opinionem intantū illi de-
traxit, ut nunc demum ex eo exploso & amisso,
Ecclesiam vires ac colorem resumere putemus.
Sed dicit ex eo grege aliquis; Nos confessionem
etiam nūc retinemus, ut quam utilem & salutarē
esse, quod absolutionem impartiat, ab Ecclesia-
sticis nostris accipimus. At quam confessionem?
quam? qualē mve? Vis dicam, quod sentio? quæ ut
diabolo pro ludo est, ita Deo minimè grata esse
potest, imò illi, atque eius sacramento ad conta-
meliam & derogationem comparata. Nam si vi-

deas qua leuitate, qua socordia, quàm ineptè ac frigidè, adèoque ioculariter & contemptim illa tractetur: verè dixeris Deum citius offendi, quàm placari. Et quid sceleratius, ac insolentius, quàm rem tantam ac tanti ponderis, in qua salus nostra tota versatur, quæ vitæ ac mortis aleam continet, quæ cœli ac inferorum discrimina cōstituit, quæque accepta potestate Dei voluntatem gubernat, ad iocum & contemptum reuocare? Debuerat meritò nobis satis esse quòd totum annum, citra ullam reuerentiam Dei ac legum disciplinam, ridèdo & bacchanalia viuendo absumimus: etià si ea, quæ à Deo ad salutem nobis concessa sunt, quæ sponfionem suæ erga nos voluntatis, nostræque apud ipsum dignitatis propugnationem habent, non contemneremus, non iactaremus dicteriiis? An non est hoc Deum contemnere? Quid aliud vocas Deo illudere, quàm quòd eius sacramenta vel negligimus, vel abutendo deprauamus? Sanè confessionem quatenus absolutionem nobis impendit, ex Christi ipsius instituto Sacramentum esse, aliàs demonstrauiamus. Itaque quisquis se vacuum à culpa negare non audet, & tamen ab hoc sacramento præsidium sibi non comparat, nonne Dei institutum contemnit, & liberalitatem euerit? Si verò ita cōparat, vt illo quatenus sibi visum est vtatur, non doleat, non lugeat, nec crimina etià sacerdoti aperiat, an non Dei ordinationi illudit: qui ita demum remissionem peccatorum publicari voluit, si pœnitētia accederet, imò præcederet? Pœnitentia verò constare nullo modo potest, nisi multo sensu doloris cor attriueris, deinde to-

tam animi lepram sacerdoti nudaueris. Qua igitur fronte poenitentiae titulo à Deo veniam criminum sperare & rogare praesumis, quum ea non praestas, in quibus poenitentiae neruos ac vim esse uoluit? Aut quomodo sacerdos indulgentiam conferre tibi potest, quum verae poenitentiae nullum vestigium in te deprehendit? Et sane vereor, charissimi, ne aliquoties & qui facit confessionem, & qui excipit ambo sibi damnationem accersant. Ille, si tam arida mente suum negotium agit, ut non modo Deo (nam ille inspector est cordis) verumetiam sacerdoti, è sermonis, gestuum, ac vultus stupore, satis liqueat, eum non hoc agere quod agit. Iste vero, si de obscuris & ignotis iudicat, impartiturque remissionem. Et istud, prohi dolor, nimis hodie frequens. Vtrinque laboratur, ut verè illud Osee hoc loco usurpauerim: Sicut populus, sic & sacerdos. Sed vnde tanta in nobis animorum remissio, tam crassa securitas, quam quod ad cogitationem non reducimus, quam execrabile sit apud Deum peccatum, quam sordidum in se, & quam horrendis exemplis prioribus seculis in nonnullis animaduersum: nominatim in Lucifero cum suis sectatoribus, in nostrae stirpis conditoribus, in vniuerso penè hominum genere per diluuium, in Sodomitis, Aegyptiis, Israëlitis saepe, in Dathá & Abyrón, maxime verò in Seruatore nostro Christo, in quo & quidam alienam noxam castigando, Deus pater ille filij sui amantissimus, tam praedurus atque inexorabilis fuit, ut hanc vocem tantae acerbitalis testem in cruce ediderit, Deus meus, Deus meus, ut quid me dereliquisti? Quae si tam diligenter, quam

Osee. 24.

Mat. 27.

nos proximè contingunt, sæpe cogitaremus, credo diligentia multo amplius in rectè confitendo poneremus: essetque cur multum debere Deo nos fateremur, qui re minime molesta, atq; à nostris sensibus remota, & commeritam pœnam euadere, & veterem gratia locum occupare queamus. Nam (vt aliàs etiam dixi) iis qui seriò pœnitere volunt, adeo inuisa non est & odiosa cōfessio, vt multum in ea sibi solatij, multum voluptatis, tranquillitatis verò plurimum: vt quod caput est, non dicam collocatū fateantur. Verum enimuero neque nouum neque insolens est, vt cōfessionem in inuidiam accalumniam vocemus. Hæreditarium videri potest, atque à natura insitum. A seculo cōfregisti iugum meum, rupisti vincula mea: ait Dominus per Prophetam. An non Adam leuis duxit paradiso carere, & qui tam latè imperabat miserrimo exilio mulctari, quàm culpam à Deo delatā agnoscere? Huius tam contumacis supercilij nemo exors est: & hinc illa de confessionis humilitate querimonia. Nam vt verè Sapiens, Abominatio est superbo humilitas. Adde quòd Diabolus in hac parte sibi minimè deest: nā quòd suis rebus eam magis officere sentit, hoc impugnat acrius. Quare qui illum audierit, is sanè confessionē longum valere iubebit. Nihil siquidem illi antiquius est, quàm vt hominū linguas vinciat, impediātq; officio. Habetque ad hanc rem non paruam vinculorum copiam. His instillat, fore vt admissa semper regantur, si ipsi taceant. Istis persuadeo, satis esse si Deum conscientia restem adhibeant. Illis, frustra in confitendo operam sumi, quum altioris

nego

Hier. 2.

Gen. 3.

Eccl. 13.

negotij sit animum peccatis exsoluere. Nonnullis
 eam curā iniicit, quasi per hoc rebus suis nō opti-
 mē consulant. Alios dulci illa peccati assuetudine
 ita illeētat, vt quum ab ea recedere non statuunt,
 facilē à confitendi voluntate illos abducatur. Quæ
 omnia nihil aliud sunt quàm Diaboli quædam re-
 tinacula, quibus humanas mentes implicat miser-
 timē. Quāquam id omnium grauissimum, ac il-
 li præsentissimum est, quo ingenuitatis ac pudor-
 is nos admonet: quem quum omnibus in rebus
 cupit nobis reddere quàm profligatissimum, hīc
 tamen iubet nos esse plus quàm virgineos. Quod *Prover. 2.*
 quum absurdissimum videri queat, quem tamen
 hoc ariete, si non expugnat, opugnat saltem? Ali-
 bi latantur quum malē fecerint, & exultant in re-
 bus pessimis, passim in circulis, in conuiujs, do-
 mi, forisq; iactant & ostētant sua flagitia, risum
 inde cōparant, nullius pudore tanguntur: imō
 quō plus adsit aliquis, cui vel ob religionis profes-
 sionem, aut dignitatis ornamenta, aut ætatis inno-
 centiam deferre deberent, hoc in eorum iniuriā
 deblāterant impudentius: ita vt nonnunquā eas
 puerilibus atque adolescentularū animis iniiciāt
 scintillas, quæ paulatim dum vires sumunt (non
 enim facilē tollas, quod illi arati semel in seueris)
 graue postea incendium consciscunt. Et illi isti tā
 impudenter impudentes, quum sacerdoti in aurē
 demurmurandū est, quod antea Deo, Sole, multis
 hominibus testibus, cū designarūt, tū prædicarūt,
 pudore prohibentur scilicet. Atqui difficultates
 istas oēs & impedimēta Ecclesia fortiter cōtem-
 nit, neq; ob id, ab eo quod sanctē institutum est,

1a. 20.

recedere integrum sibi existimat. Tenet mordicus, omnibus iis, qui baptismi fidem polluerunt, confessionem, ut sacramentum vocauimus, esse ad salutem necessariam, idque in primis autoritate ipsius Christi, ubi Apostolis ait, Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt. Aperre auditis, datam Apostolis potestatem de peccatis cognoscendi: ex quo non absurdè infertur, quot quot sunt peccatis obnoxii, ipsis, atque Apostolico muneri hoc nomine esse subiectos. Si iam penes illos est relaxandi potestas, cur relaxationē (nusquam iussi sunt obtrudere) ab illis non petamus? Et quum ipsi mandato Christi teneantur peccatoribus, sed pœnitētibz impartire, quod à Christo acceperunt: quare eodem non tenebitur peccator ab illis flagitare, quo non potest carere? Qui verò flagitabit commodum ac oportunum malis suis remedium, nisi detegat morbum? Iam quomodo Ecclesię minister, cui morbi cognitio ac inspectio commissa est, de morbi genere, & ægroti voluntate, curandus sit, an non, certi quid constituet, nisi illo ipso referente? Nam nisi aliqui morbo suo relinquendi essent, tanquam curatione indigni: non addidisset, Et quorum retinueritis peccata, retenta sunt. Huic Christi autoritati, tanquam fundamento, innixa Ecclesia, audet quod audistis asserere. Ut non putetis Canonem illum, Omnis vtriusque sexus, &c. huic eius doctrinæ primò locum dedisse. Canon ille tempus duntaxat præscribit, quod quum minimum semel in anno omnibus confitendum venit. Confessio ipsa alioqui ab Apostolorum
 vsque

vsque temporibus, tot seculorum, tot ætatum
 consensu, tam à Græcis quàm Latinis, in Orien-
 tali Ecclesia non secus atque in Romana, susce-
 pta, ad nos vsque incolumis perducta est. Nunc
 alterum fundamentum audite, quo confessio-
 nis necessitatem Ecclesia defendit. In confesso
 est peccatorem sua impietate non tantum in
 Deum iniurium esse, verumetiam in ecclesiam
 contumeliosum. Itaque necesse est, ut quos vno
 facto, vnoque consilio offendit, si alterum pla-
 catum cupit, de vtriusque gratia sibi reconci-
 lianda laboret. Nam de facienda pace frustra
 agis cum Deo, nisi prius cum Ecclesia transege-
 ris. Vult enim Ecclesiæ autoritatem cum primis
 stabilem atque inuiolatam haberi. Qui vos sper-
 nit, ait Apostolis, me spernit. In huius siqui-
 dem (ut suprà dictum est) arbitrato, clauces qua-
 si volutatis suæ, quod ad ligandum & soluendum atti-
 net, collocavit: quicquid illa de peccatoris causa
 iudicavit, confirmaturus. Ipsius vox est: Qui Ec-
 clesiam non audit, sit tibi tanquam Ethnicus & pu-
 blicanus. Proinde necessario consequitur, ut Ec-
 clesiæ iudicio, quemadmodum negotium no-
 strum committendum, ita standum omnino pu-
 temus: deinde nisi salutem nostram in certum
 periculum vocare velimus, sedulitatem illi no-
 stram omni officij ac benevolentia genere
 probemus. Hisce duabus de causis confessio-
 nis usum, ut sit enumeratione criminum coram
 Dei & Ecclesiæ ministro, & salubriter insti-
 tutum, & necessario obseruandum, affirmare
 non dubitamus. Quæ si tu grauem intolerabilemque

Mat. 5.

Luc. 10.

Mat. 18.

esse existimas: cogita difficilem morbum non nisi duris, exquisitisque remediis curari. Fit subinde, ut valetudinis causa, vel pes totus, vel manus, vel aliud necessarium membrum homini veniat rescandum. At tuus animæ morbus quàm inueteratus est? quàm quotidiana malorum accessione in-
 cruduit? quories remediis frustra adhibitis magis exulcerauit? & indignaris, si non statim valetudinem recuperas, ubi semel dixeris: Deus propitius esto mihi peccatori: quum sæpè nec minimus dolor sensum cogitationis attingit, nec peccandi libido in animo resedit? Deinde & hoc tecum perpende, quanto sit satius, tere ire deiectum, quàm perditum: ipsum te sceleris arguere, quàm ut à Deo arguaris: vni omnino mortalium pudorem prostituere, quàm tam infinitis millibus. Adhæc cogita pudorem bene factum iri tanta utilitate, & consolatione. Nam per te si non steterit, hoc te animæ morbum ac mortem redimere nihil certius est: nisi fortè Christus mendax est, qui nō potest non esse verissimus, nempe veritas ipsa. An graue tibi esse potest (imò nō ita te loqui pu det?) quòd immundissimam illam pectoris tui cloacā, quouis fonte puriorem reddit, ut Spiritus sancti fiat domicilium, quòd nefandorum spurcorumq; dæmonum antea erat receptaculum? Ausim dicere, si vel ad breue momentum verè experti essemus, quæ sit animi peccatis oblit turpitudine, miseria, & anxietas: multo aliter de confessione sentiremus & vteremur commodius. Quanquam utilitas non solum spectatur in confessione sed exhortatio, sed confirmatio, sed in obscuris tuis rebus illa

illustratio. Tertiò qui ab Ecclesiæ vnione peccando recesseras, per confessionem denuò infereris, & ex communi meritorum eius ærario, nèpe iam ciuis, alimoniam capis. Quartò quum nihil sit fortius quàm seipsum vincere, hoc tibi præstat cõfessio, quum animos tibi frangis & cornua detrahis: certus iam non necessitatis, non fari, non Deo imputandum esse quòd peccas: sed vni tibi, ac corrupte concupiscentia voluntati. Quintò dum te vincis, etiam hostem ita superas, vt perpetuæ suæ in te maleuolentiæ ne actionis quidem titulum inueniat. Postremò magna est pudoris in confitèdo prærogatiua, quum de temporali noxa quæ peccatis debetur eò amplius tollat, quò magis proscinditur. Quanquã & plura coaceruari possent, quæ confessionem inuidia ac criminatione leuare queant. Cæterum de hoc, & de iis quæ de sacramentali confessione ex præscripto Ecclesiæ dicenda veniunt, hîc finis esto. Vos rem tantam ne negligite, iocòve præterite. Sit gratia Dei cum omnibus nobis.

A M E N.

IN DECIMVM CAPVT PRI-

*mi libri Esdrae, Dominica in Passione, seu
Iudica, sermo primus.*

ACTENVS, tribus concionibus continuis, in explicanda Ecclesiæ disciplina, quod ad pœnitentiam, contritionem, & confessionem attinet: omnibus ad Esdræ exemplum aptissimè diligentérque

collatis, sudauimus. Quibus id me confectum arbitror, vt qui me audierunt, de Ecclesiæ in his rebus certitudine & circumspectione satisfecerim: quum apertissimis scripturæ autoritatibus & exemplis, comparatis etiam ad salutis nostræ promotionem certissimis argumentis, ea omnia confirmari docuimus. Feci quod in me fuit; nunc vestrum est, vt hæc non animo solum, sed manibus pedibusque, hoc est factis ipsis apprehendatis. Quod & ipsum exemplo Esdræ facietis: Nam quàm primum de populi scelere comperiisset, nihil cunctandum ratus, statim in luctum prorupit. Et quid aliud necessariæ rei dilatione cōsequimur, quàm quòd animo formidinem, periculo periculum aggregamus? Quòd longius à via aberraris, hoc longius redeundum est. Iam si ad necessarium gestatu onus, dum laborem horrendo ignauiam colligimus, ponderis quid quotidie accesserit: nōne futurum est, vt tandem sub pondere succumbamus? Adhæc periculum in mora esse, vel è naturæ nostræ mutabilitate, quæ nullius rei constitutionem certam nobis permittit, considerate. An non in omni vitæ nostræ momento reperitur morti ad inuadendum occasio? quum interim nobis nec specula est, nec excubiæ profunt, nec stratagemata suppetit? Quàm multi corpore manè incolumi ac bene constituto, ante vesperam iacent? Notum illud: Tum tua res agitur, paries quum proximus ardet. Do tibi equidem, nullum tempus ferum esse ad pœnitendum: quum ille liberali planè animo Paterfamiliās mercedem ex æquo in omnes partiri iusserit, quacūque demum hora ad opus

opus faciendū venissent: At quæ vecordia & ignavia est, quum de crastino certi non sumus, pœnitentiæ actionem in extremum vitæ nostræ angulum, tanquam si eum nobis polliceri debemus, cōferre? Quare sapienter nos admonet Sapiens: Ne tardes (inquit) conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem. Ne dixeris: Peccaui: & quid mihi accidit triste? Altissimus enim est patiens redditor. Subitò enim veniet ira Domini, & in tempore vindictæ disperdet te. Et ne dicas: Misericordia Domini magna est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur. Misericordia enim & ira ab illo cito proximant, & in peccatores respicit ira illius. Hæc ille. Sed iam tempus est, vt quæ de pœnitentia eiusque partibus ampliter disputauimus (quanquam pro rei amplitudine breuissimè) missa faciamus. Quocirca adhortor vos, mea charissima in Christo viscera, fratres optimi, ne vobis ipsi malum in mortem struatis, aut vlli vos tantopere credatis, vt à pœnitentia atq; cōfessione desleat. Ah frater, ne feceris: salus tua in hoc vertitur. Circumspice diligenter cui te permittas. Tutius ne alteri (non dico, sæpe quali) credere potes, quàm matri deinde Ecclesiæ? deinde catholicæ? Tu tuū saltem negotiū age, si alios tecū abducere non potes. Si cōscientia factorū te quietū esse non sinit, si pūgit, si arrodit, quòd desertor Dei, ad Diaboli partes accesseris: ne ita quæso, curre, querere perfugiū in Christi pietate, sed plora, clama, fateri miseriam, & implora misericordiam, & ne parcas (vt Iob ait) ori tuo, & cum Hieremia, effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum Domini.

Eccle. 5.

Iob 7.

Thren. 2.

Eten

Apo. 1.
Rom. 8.

1. Pet. 5.

Etenim quò hìc minus tibi peperceris, edòcitius absolueris. Ipse contra te testis esto, & habebis re- stem fidelem apud Deum. Ne labora in causæ tuæ purgatione, erit qui Patrem pro te interpellat. In animo etiam atque etiam volue, quantopere Dra- co ille cupiat: sitim suam tuo sanguine restingue- re. Stat ante te famelicus, crudelis leo, reducto la- tissimè rictu, vt quamprimum deuorandum acci- piat. Iam gladium vibrauit, quo te, si liceat, iugu- let. Quod grauissimum est, tenet impeditum, ne queas effugere: Sed rumpe hæc vincula, & linguæ cum primis. Si illū iam decreto è corde tuo pro- figasti: hoc in eius iniuriam illi fortiter impinge, sed linguam libera: hoc est, pudorem excute. Pu- dori dum peccatur locus est, non dum peccata cu- rantur. Momentaneus est pudor qui confitentem exagitat, sed sequitur non finienda voluptas. Expe- rire semel, quid sit à cōscientia esse tranquillum. Et quum, nullo pudoris sensu, peccata tua sciente atq; inspectate Deo, & tot angelorū millibus ad- miseris: non festinas, non curris, non virges te, quò per confessionē semel inducta, oblitterata perma- neant? Alioqui nullū eorum est quod diabolus nō accuratissimè descripserit, estque eas tabulas ad- uersum te iudici, nisi occurreris, exhibiturus. Sed vigila, & impostorē præuerte. Hæc admonitionis loco dixisse sufficiat. Ad Esdrā tandem redeamus: & quem secū hactenus conflictantē vidimus, nunc quid in mediū consulat audiamus. Luxit, sed so- lus: vestem sibi discidit, sed solus: imò quod alie- nū erat crimen, in se transscripsit. In rota corona nemo tamē erat, qui quod ipse faceret sequeretur.

Pœn

Pœnitentia hæc intra vnius adhuc hominis mensuram consistebat. Putatis quòd hoc Esdram mouebat? nò arbitror. Ipse certè quicquid in hac causa agebat, non ad se referebat, sed ad populum inspectantem. Nam quid periculi ex hac ciuium lubricitate in illum redundare poterat, qui ab omni religionis crimine erat alienissimus? Quare tamen si populum exemplo commouere, & ad se imitandum excitare cuperet: longius prospexit, & rē tam arduam non statim, neque à paucis, sed ab omnibus: rei grauitate in se abunde ostensa, suscipi volebat. Et videte quid sequitur,

*S*ic ergo orante Esdra, & implorante Deum, & flente, & iacente ante templum Dei, collectus est ad eundem de Israël cœtus grandis nimis virorum & mulierum, & puerorum. Et fleuit populus multo fletu.

*S*ic orditur præsens capitulum, quod ordine est decimum. Nunc ad publicam pœnitentiam venimus. Interim an non miraculo simile videtur, quòd Esdras, homo priuatus, in re tam ardua tantam multitudinem flectere, imò ducere, potuit? Nemo facile intelligit, quantum in vulgo potest vnius hominis autoritas & exemplum, si quod faciendum præcipit, ipse primus assumit. E proximo capite dictum est, quomodo ad Esdram, simulatq; pro populi scelere lugendū sibi imposuisset, cōuenērūt omnes qui timebant verbum Dei Israël. At nunc quū non perstat solum in incepto, sed adauget, omnes promiscuè confluūt, viri, mulieres, pueri. Et quē non mouisset, in eo ætatis ac dignitatis viro, tam triste & insolēs spectaculū? Nemo tam stupidus erat, qui secum non perpenderet, nò leuē rem

rem aliquam, sed grauissimam oportere esse, cuius gratia vir tantus tam duris modis sese acciperet: lugeret vehementissimè, tam demisse oraret, gestibus ad dolorem penè impotèter indulgeret, corpus in genibus libraret, protèderet palmas in cœlum, imò (quod ex hoc loco liquet) etià prostratus iaceret. Spectaculū hoc non iniuria mouebat populū: & quū hoc in ciuitate increbresceret, sacerdotem illum, illum Esdram, doctissimū Scribam, illum patrię instauratorem, ad eum modum se gerētē cernere: omnis ætas, ordo, sexus, pro suo quisq; studio ad tēplum concurrunt. At quàm dispar studium à nostro. An moueremur putas nos? Non ausim affirmare. Illud ausim, si dum hūc spectamus, circulatorem aliquem aut funābulum in foro turbis illudentem adesse audiremus: nec tēplum nos, nec ille cum sua pœnitentia diutius retineret. Sed quàm hoc impiè & impudēter, tam illi sanctè ac salubriter. Qui dū illi oculos animūque aduertunt, nec à corde exemplū excludūt, neque quanta diligentia accurrerant leuitate se recipiunt: factum est Dei indulgenti volūtate, vt commutatis animis in sui facti notitiam peruenirent, ipsorūq; proprium esse quod ille faciebat intelligerent. Quo factū est, vt & ipsi mox elata voce in fletū proruperint: alij, qui sibi malè consciuerant, non poterant non facere quod in se erat: alij, tamen culpa vacarent, cōmiseratione cōmoueabantur, vel insigni eius viri in suos pierate, vel eorum ipsorū qui tam graui peccato imprudenter se obstruxissent. Et quis sibi modum in lacrymādo statuat, quū se à Dei gratia & beneuolentia excidisse

cogn

cognoscit? Quis nō moueatur discrimine proprię
 iniquitatis, quum viros pietate ac gratia illustres
 alienum ē peccatis periculum tam grauitē discer
 pat? Imō quomodo tu tibi securus eris, quum alie
 ni, non modō metuendum tibi censent, verume
 tiam pro te metuunt? Si iustus quidem vix salua
 bitur: impius & peccator vbi parebūt? Verba sunt 1. Pet. 4.
 D. Petri: Et per Hieremiā Dominus: Ecce quibus Hier. 49.
 non erat iudicium vt biberent calicem, bibētes bi
 bent: & tu quasi innocens relinqueris? Nō eris in
 nocēs, sed bibens bibes. Et hoc Esdraici consilij ac
 profectus primum euentū, vt ad collacrymādum
 induxerit. Faustum planē principium. Etenim hoc
 obrento, quid iā se nō consecuturū speraret? Quā
 quam difficultatem illi non parū adaugeret, quōd
 & primores ac magistratus huius culpę cōmunio
 ne comprehenderentur. Nam hi vel difficiles vel
 lenti plerunque sunt ad omnem pœnitentię mē
 tionem; illud Amasię statim vel mordentes vel
 mulsitantes: Num consiliarius Regis es? Quiesce 2. Par. 25.
 ne interficiam te. Quo faciliē adducor vt credam,
 nihil sibi tam firmum proposuisse Esdrā, cur do
 lorem suum alienis sensibus tam efficaciter obtru
 deret, quā quōd ab illorum insolētia sibi metue
 ret; veritus ne cum Hieremia audire cogeretur:
 Sermōnē quem locutus es ad nos in nomine Do
 mini nō audiemus ex te. Illud sanē inconfessio est, Hier. 44.
 posteaquā peccatū multo tēpore quasi radices e
 git, & ad pœnitētię monita homo callū obduxit,
 vt peccatū est pōderosius, ita maiori etiā animad
 uersione à Deo plecti solere: vt non semel ma
 gno suo malo experti sunt Iudæi. Quæ fuit Esdræ
 alter

altera plena momenti causa, cur publicè ita se discerperet. Nam nisi pro officij sui ratione, vtpote sacerdos, diligentiam suam ad Dei mentem accommodaret, erat vnde Deo se obstringeret: qui sanguinem illorū ab ipsius manibus (vt per Ezechielē minatur) haud dubiè reposceret. Iam vt sibi consuluisset, populo certè metuere debebat, ne nō parendo in extremum periculum deuenirent. Sed principiis tam bene constitutis, magna spe etiam cetera persequenda inuadit. An iniquum poscere videbor, charissimi, si quod de huius populi studio & pietate audiuius, hoc Quadragesimali tēpore à Christianis requiram? Certè non est alia huius temporis ratio, quàm vt in generalem pœnitentiam conspiraretur ab omnibus quò ex multarum personis facierum (Pauli verbis libenter vtor) tanto violētius preces nostræ communi spiritu subnixæ in cœlum irrumpant. Si vnus Helias tam multum sua prece valuit apud Deum: an non amplius valuisset, si cum eo orassent & cæteri? An parum valiturum putamus, si morum correctione à singulis intentata, puras iam preces Deo in commune offeramus? Si non falso Christus promittit, fore, vt quod duo aliqui in rem piam cōuenientes rogaturi sunt, accipiant: votis nostris defuturū credimus, si vnanimi consensu in vitæ emendationē, & gratiæ implorationē, preces conferamus? Enimvero Ecclesia, nisi eā frustrati volumus, hoc à nobis expectat. Vnde illud quasi commune & publicum edictum quotidie nobis inculcat:

*Dicamus omnes cernui,
Clamemus atque singuli.*

Ploramus ante iudicem,

Flectamus iram vindicem.

Et quid æquius? Vnus orans, & vnus maledicēs Eccle. 34.
 (ait Sapiens) cuius vocem exaudiet Deus? Si dum
 tu ieiunas, alter helluatur, quis tandē vel consen-
 sus in vobis, vel pœnitentiæ fructus? Quomodo
 in commune consulitur, si communem operam in
 orando, ieiunando, pœnitendo non collocamus?
 Sanè Eldras nihil priuatum voluit, & cecidit qui-
 dem feliciter. Ioël quoq; ad communem pœniten-
 tiam vocat, quum ait: Canite tuba in Syon, sancti- Ioël 2.
 ficate ieiunium, vocate cœtum, congregate popu-
 lum, sanctificate Ecclesiam, coadunate senes, con-
 gregate paruulos, & sugentes vbera, &c. Iudæis ta-
 met si cognata erat & familiaris peruiacia, aliquo-
 ties tamen in publicam pœnitentiā leguntur con-
 sensisse, quæmadmodum cùm rebus præesset rex
 Iosaphat, & temporibus Helix, &c. Rex quoq; Ni- 2. Par. 20.
 niues vsque adeo discrimen nullum vel ordinis Ion. 3.
 vel ætatis habuit, vt à brutis etiam animalibus ab-
 stinentiam exigeret. Et hic gentibus imperabat.
 Itaq; Christiani soli cùm Iudæis duriores sunt,
 tum gentibus magis increduli: nec tamen qui nos
 vocat, aut Jonas tantum est, aut tantum Esdras,
 aut porrò Helias. Sed quid? nunquam ad iustam
 dimidij partem pertingimus. Quò deploratiores
 certe sumus, & ex hoc Iudæorum facto in iudicio
 grauius onerandi: quòd quum illi ad priuati ho-
 minis præmonstrationem pœnitendum sibi indi-
 xerint, nos nullis monitis siue Dei, siue Ecclesiæ,
 neque vllis aliorum exemplis pœnitentia nobis
 persuaderi sustinemus: vt ne dicam, quòd indies

in peccando magis ac magis inueterascimus. Sed in textu audiamus quid sequitur.

ET respondit Sechenias filius Iekiel de filiis Helam, & dixit Esdra: Nos prauaricati sumus in Deum nostrum, & duximus uxores alienigenas de populo terre. Et nunc si est poenitentia in Israël super hoc, percutiamus fœdus cū Domino Deo nostro, ut proiciamus vniuersas uxores, & eos qui de iis nati sunt. Iuxta voluntatem Domini, & eorum qui timeant præceptū Domini Dei nostri, secundum legem fiat. Surge, tuum est discernere, nōsque erimus tecum. Confortare, & fac.

Nunc tandem ad rem. Erat quidem maximū momenti extraxisse populo lacrymas: verūm Num. 14. ad poenitentiam neutiquam summi. Iudæi olim, quum diuina sententia ab ingressu terræ promissæ prohiberentur, proruperunt in fletum: sed nihil efficiunt. Etenim non hoc dolebant, quòd Deū Gen. 27. offendissent, sed quòd in solitudine occumbendum illis esset. Esau quoque, intercepta à fratre benedictione, elata voce fleuit: sed quòd nihil aliud quàm flei et, lacrymas verè, ut diximus, fundebat. Non enim sacrum quid, sed terreste erat quod ab illa expetebat. At melius isti. Qua in re incomparabilem laudem meruit iste Sechenias, qui primus se profert non dubium quin vir multæ exultationis & autoritatis: quæ Esdrā fideliter suffulcit ac subleuat: qui non multum alioqui efficere potuisset. In Euangelio non est Petrus solus labori par, ut extrahat rete in terrā, sed eget aliorum auxilio. Sit Papa, sit Episcopus, sit Imperator, & quocunq; demū titulo magistratus, siue ille sacer, siue laicus: si non habent, qui quod illi quantumuis

tumuis pie ac salubriter instituunt, consilio & auctoritate in populo prouehere & cōmendare laborant, operam perdūt. At quem mihi hodie ex optimatibus dabis, qui faceret quod iste Sechenias: vt pastore ad pœnitentiam vocante, ducem se vulgo præberet? Reperias satis multos, qui studium & diligentiam in hoc non grauiter cōferunt, vt alios edictis coërceant, pœnis afficiant, & ad leges feruerrimè astringant: atqui hoc in se ipsis meditentur, cum Hybernis rosis numerari possunt. Porro Sechenias primus in facti confessionē prorumpit, & ita, vt, quod in se est, nō recuset malo quauis ratione mederi: nihil sollicitus, quā in partē id à cæteris acciperetur. Præuaricati sumus, inquit, nō in hominē aliquem, sed in Deum, adeoque, in nostrum Deum, cuius tam immensa est meritorū erga nos magnitudo. Creatorē contempsimus: de paranda creaturarum gratia laborauimus. Nihil cuiq; sua religione charius: at nos in eam alienigenas admisimus. Et vt Deum nobis hostem constitueremus, iuratos iam olim nobis hostes affinitate coniunximus. Aptā nimirum & vehemens confessio, quam in singula verba exaggerat. Atq; ea demum vera est confessio, quæ suum autorem omni patrocinio & excusatione denudat: vt & aliās diximus. Quid, porro Sechenias? Et si nūc est pœnitentia in Israël, super hoc percutiamus fœdus cum Domino Deo nostro, vt proiciamus vniuersas vxores, & eos qui de iis nati sunt. Habes eius sententiam. Imprimis vt reconciliatio cum Deo coëat, quæ discessionī ansam præbuerunt tollenda censet. Quod ita de se pollicetur, vt videatur etiā popu-

lum trahere in partes. Neq; id difficile fore putabat, quum qui dignitate præcellerent, auctoritatem interponerent. Postremò Esdram etiam ipsum ad hæc persequenda hortatur: qui si rem consilio promoueat, non defuturos qui diligenter expediant. Ah fratres, quid animi, quid præpitudinis in hoc viro fuit. Quæ utinam primates omnes imitanda sibi proponerent, quò Esdram, hoc est, diuini verbi præconē confirmarent: ut vbi illi verbi diuini gladium in præfractos exercere necesse sit, ipsi non dubitent secularem vibrare: quin potius vbi spem fructus patefacit, ipsi cum primis nolint suæ lentitudinis causa amissam. Atqui hoc potissimum hodie desideres, ut Esdras Secheniam aliquem habeat, hoc est, ut magistratus Ecclesiasten auctoritate sustentet. Huius rei vicio fit, quòd non modò nihil docendo proficimus, sed omnia in peius ruerè apertè videmus. Sed id graue malum illis, qui obuiare possunt, nec faciunt. Sed parcam dolori. Gratia Dei cum omnibus nobis. Amen.

FERIA QVARTA POST

Dominicam Iudica, Sermo Secundus.

VO D memoria tenere vos arbitror, superiori concione complexi sumus Iudaici populi promptitudinem, voluntatem, ac obedientiam in Esdræ obsequendo, quæ sui causa tantopore se discruciantem videbant. Primo ingenti numero confluxerunt, viri, mulieres, pueri. Deinde non temperarunt à lacrymis. Ad hæc offerunt se ad suscipiendum promptos, quicquid ad vulneris huius obductionem secundum legem faciendum censeret:

Idque

-Idque voce Secheniæ, qui communi persona in se
 suscepta, agnoscit delictum: confirmatque Esdrā,
 ut pro sua functione, quod è re esse iudicaret, ad
 rem conferret: in se atque in cæteris difficultatis
 nihil futurum, imò & præsidij quantum maximè:
 Si est pœnitentia, inquit, in Israël. Videntur hæc
 verba nonnihil diffidentia, imò & desperationis
 olere: quasi metuisset Sechenias ne ob sceleris e-
 normitatem tantum spei in Dei benignitate tutò
 reponi non posset, quantam Patres non rarò erāt
 experti. Planè familiaris cogitatio iis, qui angusto
 sunt pectore: dum occasionem salutis amissam, ni-
 hil à pœnitentia remedij, graviora esse peccata
 quàm quæ facilè redimi possint, iam cōfirmatam
 esse Dei voluntatem, & huius generis alia terri-
 culamenta menti offundunt. Quid aliud agebat Gen. 4
 Cayn? Maior est, inquit, iniquitas mea, quàm ut ve-
 niam merear. In quam mentis cæcitatem & Rex
 Niniuitarum penè inciderat, quum diceret: Quis Ion. 3
 scit, si cōuertatur, & ignoscat Deus, & reuertatur
 à furore iræ suæ, & non peribimus? Certe pro ea
 affectuum omnium, animiq; ac membrorū iacta-
 tione, quam Esdras illis obiecerat: non absurdè fa-
 cere viderentur, si dubitarent, num adhuc spei ali-
 quid in pœnitentia esset reponendum. Iam aliqui
 ex Hebræo ita legūt, *Et nunc spes est in Israël*. Quod
 genus sermonis hunc potius sensum habere videretur.
 Gravissimo nos quidem flagitio Deo obæ-
 rauimus: absit tamen ut desperandum putemus.
 Sumus alia conditione, quàm gentes qui Deum
 ignorant: qui nobis utpote Israëlitis, non fama
 tantum, sed consuetudine, sed penè usu innotuit.

2. Tim. 2.

Langueant illi extra spem omnem recuperandæ salutis: id minimè necesse est in Israël, qui reconciliandi Dei scientiâ tenemus. Nobis hæcenus is est cognitus, ut ab ipso non bene nobis esse omnino non possit: nam fidelis permanet, negare seipsum non potest, modò nō steterit per nos. Agitè ergo, quod nostrū est curemus, sit pœnitentiæ locus, renouemus cū Domino fœdus: non poterit non prestare quicquid de ipso fide cōceperimus. Si non falluntur qui interpretationē illam ex Hebræo afferunt, certum est Secheniā his similia dicere voluisse. Sed ut hæc ad Secheniæ sentum non pertineāt, nos tamen de Deo ita æquū est sentire: debentq; in cordis nostri penuario in omnē sedandæ famis necessitatē esse reposita. Quoties criminum tuorū magnitudine & numero ita terreris, ut obscurata fidei acie caliginē tibi offundi sentis, eoq; tremere ac vacillare: discute te ocius, & proclama cū Davide: Quare tristis es anima mea, & quare cōturbas me? Spera in Deo, quoniā adhuc cōfitebor illi, salutare vultus mei & Deus meus. Et Sechenia præeunte ita tecū disputa: Peccaui, fateor: sed desperabo, quum adhuc sit pœnitentia & spes in Israël? Ecclesiasticæ cōmunioni nunquā renunciaui: Euāgelium, in quod iuraui, nullum tēpus, nullā ætatem acquirendæ salutis præfinit. Amisi innocentia, sed spem retinui. Hac igitur adiutrice certū est ad Deū recurrere, peccata defflere, & ut veteris gratiæ locū apud Deū obtineā, fœda illa vestigia relinquere, & nouā vitā meditari. Enimvero filius ille prodigius huiuscemodi cogitationibus cōfirmatus ad Patrem repedauit. Porro in Israël, hoc est in Christiana

Psal. 41.

Luc. 15.

stiana Ecclesia, hoc spei superesse, notius est quam
 ut confirmari indigeat. In ipso fidei nostræ symbo-
 lo profiteamur in Ecclesia esse remissionem pecca-
 torum, eamq; perpetuam. Nam quandiu annun- Luce. 24.
 ciatur Euangelium, annuntiatur haud dubiè in re-
 missione peccatorum. Et donec stabit Ecclesia, nō
 deerunt qui illam salubriter exerceant. Quandiu
 homo Christianus spiritū hīc trahit, potest diabo-
 li cauillis hoc semper opponere: Credo remissio-
 nē peccatorū. Proinde ne dubita spem hanc in Ec-
 clesia firmā semper fixāq; permanere, neq; vlla
 peccatorum magnitudine, aut peccantium impro-
 bitate posse deleri. Tenemus hac de re amplissima
 Dei promissa. In Esaia ita loquitur: Lauamini, mū- Esa. 1.
 di estote, auferte malum cogitationum vestrarum
 ab oculis meis. Quiescite agere peruerse, discite
 benefacere &c. & venite, & arguite me. Si fuerint
 peccata vestra vt coccinū, quasi nix dealbabūtur:
 & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana al- Esa. 55.
 ba erunt. Et alio loco apud eundem: Quærere Do-
 minum dum inueniri potest, inuocare eum dum
 propè est. Derelinquat impius viam suam, & vir
 iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad Domi-
 num, & miserebitur eius, & ad Deum nostrū, quo-
 niam multus est ad ignoscendum. Vel ex duobus
 his locis vides, hanc spem nobis satis esse vallatā:
 veruntamē placet & ex aliis prophetis spicilegiū
 facere. Apud Hieremiam, Tu fornicata es cū ama-
 toribus multis, tamen reuertere ad me, dicit Do- Hier. 3.
 minus: Ergo saltem amodo voca me, pater meus,
 dux virginitatis meæ tu es. Per Ezechielē promit- Eze. 36.
 tit Dominus, se effusurū super populū suū aquam

mundam : & emundabimini, inquit, ab omnibus inquinamētis vestris: & dabo vobis cor nouū & c.

Zach. 13. In Zacharia verò sic: In die illa erit fons patēs domui Dauid, & habitantibus Hierusalē in ablutionem peccatoris & menstruatæ. Quas verborū fi-

Matt. 9. guras an non apertissimè explicat Christus, quum

Ioan. 6. asseuerat, peccatorū se gratia tantū in mundum

venisse: se neminem eorum, qui accedunt, repulsum: nec patris voluntatē ab hoc abhorre, imò

ita sibi disertè præcipere? Quis iam negare audeat

Secheniā ex vero dixisse, esse etiam nunc in Israël,

hoc est in Ecclesia hanc spei firmitatē, vt si quis nō

fictē de peccatis doleat, peccata certissimè sibi re-

Psalm. 102. missum iri? Quod quum Dauid sedulò memoria

repereret, in hanc gratiarū actionem erupit: Bene-

dic anima mea Domino, qui propiciatur omnibus

iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates

tuas, qui redimit de interitu vitam tuam, qui coro-

nat te in misericordia & miserationibus & c. Hęc,

in eorum gratiam, qui ob fidei ac spiritus inopiā,

secū nō nunquā addubitare solent, an adhuc spes

& pœnitentia esset in Israël: parati alioqui nullū

laborē, etiā inusitatū subterfugere, modò de obse-

cundatione ipsis cōstaret: visum est aliquanto dif-

fusius tractare. Quare, si quis in has fidei angustias

aliquando protruderetur, opponat statim hāc vo-

cem: Quid mihi, ô diabole, asylum meum eripere

tentas? adhuc spes & pœnitentia est in Israël. Neq;

addubitet, si quod ore profert, re ipsa sequi volue-

1. Ioan. 1. rit: fidelem fore Deū, vt sibi peccata remittat. Hic

primus missus sit, quo Sechenias iste mentes no-

stras refecit. Secundus porrò in his verbis claudi-

tur,

tur, percutiamus fœdus cū Domino Deo nostro. Quibus, quid spei ac fiduciæ de Dei pietate haberet: multo etiā amplius inclarescit: quum illū, vel tam enormi facto recens offensum, nō grauātē tamen ad fœdus renouandū accessurum cōfidat: *Gen. 15. 17.* Percipierat Deus olim fœdus cū Abrahamo & eius posteritate, vt esset ipsis in Deū, ipsi verò illi in populū. Quod postea cū Mose aliquanto etiā disertius *Exod. 24.* contraxit, in quo nec conditiones capitāve tacentur, vtpote quæ illi cōsequerentur inite pactionis præmia, & ad quam vicissim pro his obseruantia tenerentur. Promittit se illis traditurū possidēdā terram Chanaan: exigit vicissim vt mandata eius ac præcepta omnia custodiāt. Quod si facerēt, promitterent sibi ab eo omnia, quæcūque ab optimo Deo, Patre, Principe ac Patrono sperari possent. Quod si verò cōtra hæc facerent, & ipsi leges priores præuaricarentur: se fœdus pro violato habiturū, neque conditionibus staturum. Iam non negat Sechenias à sua parte contra quā conuenerat factum, atque ideo quantum in ipsis erat, fœdus ruptum ac sublatū. Præuaricati sumus, inquit in Deū nostrum. Qua confessione Deum apertē omni pacto & promisso exsoluit. Neque tamen spem abiicit, vt si ipsi totis animis in reconciliationem incumbant, fore vt à Deo non repellātur. Percutiamus fœdus cum Domino Deo nostro, quasi dicat: Tametsi inficias ire nō possumus nos rupto fœdere, iam à Deo nostra perfidia exacerbato, nihil aliud expectare meritò debere, quā vt veterē suā in nos beneuolentiā in iram ac vindictam conuertat: ea tamen est mea de ipsius bonitate opinio, vt

nō dubitē eum ad nos animū relaturū, modò nos quæ offensionī causam dederunt, sed ulò amoliti, gratiāq; repetere studeamus. Hāc planè persuasione necesse est ad pœnitētiā adferamus: qua qui

Matth. 27. caruerit, metuendū est, ne dum ad Iudæ exemplū peccatū agnoscit, desperatione subsidat. Iam & illud animaduersione dignū, quòd non modò Deū culpa liberat, se ac suos onerat, adeòq; de Dei benignitate magnificè tum sentit tum prædicat: verum etiam quòd viam aperit, qua ad reconciliationem cēseret grassandum. Percutiamus, inquit, fœdus cū Domino Deo nostro. Vt quæ facta sunt, resarciamus: reuocemus ac renouemus fœdus qđ nobis ac maioribus nostris verus cum Deo fuit: neque recedamus à maiorum exēplis, quos olim

Exod. 24. ita locutos fuisse cognouimus: Omnia verba Domini quæ locutus est, faciemus: nimirum vt illi cultū ac obedientiam tanto maiore in omne tempus præstemus. Et hoc verè icere cum Domino fœdus dixerim, quando nos ad morem gerendū Deo, tā in reiiciendis quæ illi grauiā sunt, quā suscipiēdis quæ grata, libenter cupidēq; comparamus. Ad eum modum legimus prioris testamēti Patres nō rarò pactiōem cum Domino renouasse, quando eam suo vitio rescissā cōperissent. Sic fecit Iosue populi nomine prius, quā mortē oppeteret. Sic Samuel: sic Ioiada pontifex: reges etiam Ezechias, & Iosias: vt suis locis est videre. Porrò ne Iudaico tantum fœderi insistamus: nos etiam cum Deo in baptismo fœdus sanximus, aut ipse potius nobiscū. Fœderis præmia sunt, remissio peccatorum, impartitio sui spiritus, & cōmuniō paternæ hereditatis.

tatis. Nos contrà eiuramus diaboli imperium & mundi fastum. Quòd si iam pactis nō steterimus, non satis est quòd culpam agnoscimus, quòd misericordiam Dei imploramus: verum fœdus ipsum etiam redintegremus refarciamusque oportet. Id autem fiet, si certum nobis deliberatūq; fuerit ab impietate recedere, & honestis actibus insistere. Huc pertinent illa ex Euangelio: Ecce sanus factus es, iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. Et, Vade iā amplius noli peccare. Quorum hoc mulieri in adulterio depræhensæ dictū est, illud languido illi qui totos triginta octo annos decubuerat. Etenim qui hoc animo gratiam admissorum à Deo postulat, vt confirmatum illi nondum, aut non satis sit, facere peccandi finem: ille nihil aliud quàm derisui Deum habet & quē cupit reconciliatum, grauius etiam offendit. Certè omnia hīc tam ab Esdra quàm ab hoc Sechenia tam prudenter instituuntur, vt ad pœnitētiā rectè agendam nihil penitus requiratur, quod hīc non legeris. Sed audiamus quæ sequuntur.

Ioan. 5.

Ioan. 8.

Surrexit ergo Esdras & adiurauit principes sacerdotum, & Levitarum, & omnem Israël, vt facerent secundū verbū hoc. Et iurauerunt. Et surrexit Esdras ante domum Dei, & ibat ad cubiculum Iohannan filij Eliasib, & ingressus est illuc. Panem non comedit, & aquā non bibit: Lugebat enim transgressionem eorū qui venerāt de captiuitate. Et missa est vox in Iuda & in Ierusalē omnibus filiis trāsmigrationis, vt cōgregarētur in Ierusalē. Et omnis qui nō venerit in tribus diebus, iuxta cōsiliū Principū & Seniorum, auferetur vniuersa substantia ei⁹, & ipse abiicietur de cœtu trāsmigrationis.

In

IN his verbis tria potissimum veniunt consideranda. Primum, quod Esdras pœnitentię studiũ magis ac magis adhuc vrget, quum tamen & collacrymantem populum videret, & Secheniam cõmuni nomine de fœdere cum Deo renouãdo, abiiiciendisq; vxoribus allophylis præclarè loquentem è medio audiret. Sed non fallebat catum virum, ad pœnitentiam amplius quàm lacrymas, & splendida promissa requiri. vtrũque enim iis qui ad fingendum accommodati sunt, facillimum. A quibus Deo tamen si imponi nõ possët, ne ipse quidem tamen his argumentis est contentus. Enimuerò Esdras non parum voluptatis ex his capiebat, necdum tamen de rãto animi mœrore aliquid sibi remittendum putauit. Id autem scriptura diligenter explicat: Panem non comedit, &c. Ex quibus verbis vel id obiter perspicce, quanta ab illis proceribus austeritate est ieiunatum. Primò, nedum à carnibus, piscibus, aliisve gulæ irritamentis abstinit, sed ne panem quidem (inquit) comedit. Deinde non illud exaggerat, quòd vino sibi interdixit: verum ne aquæ quidem gustum sibi permisit. Imò quum hæc duo ita connectit: nam panis & aquæ nomine, quicquid in cibum sumitur compræhendi, in sacris literis est vsitatum: manifestum relinquitur, nihil prorsus alimonix ab ipso degustum. Interim (quanquam de ieiunandi ratione initio Quadragesimæ non pauca diximus) ieiunium hoc nostrum (sitamen ita appellari debet) cum illo, quod à Patribus est vsurpatum, committe: videbis quàm longè à scripturæ mente absint, qui hodie tum docendo tum scribendo hanc doctri

doctrinam tradere non erubescunt: Ieiuniū Christianum non aliud esse, quàm alimentorum castigatum & moderatum vsum. Quem si quis arctius adhuc circumscribendum putat, superstitionem sapere, & esse prorsus inutile. Sed hæc illis instillent, quos ob scripturæ ignorantiam non est difficile seducere, in hac potissimum causa: At illis qui non obiter ac oscitanter in sacris versati sunt, ex hoc Esdræ loco, & tam multis aliis, de Daniele, Ioanne Baptista, imò & Christo ipso, longè aliter persuasum est, quàm vt ieiuniū in moderata sumptione alimentorum constituant. Non est verisimile, vt hos quos nominaui, vlllo prorsus tempore intemperantes fuisse credamus: non ob id tamen ieiunandi sibi studium superuacaneum, aut ad maiorem inediam minimè astringendum, sunt arbitrati. Esdram, tametsi non semper pane & aqua abstinuit (quod non fecit, nisi quum ieiunauit) non ob id tamen verè dixeris intemperantiorē vnquam fuisse. Christus ipse seruator noster Matth. 4. etiam si quadraginta dierum ieiunium cōtinuauit, vt nihil prorsus gustaret, aliis temporibus haud dubiè cibariis, nec intemperanter tamen est vsum. Itidem crediderim Danielem suis tēporibus nec vino nec carnibus abstinuissē: vsum tamen moderatè: an ob id superstitiosus fuit, quòd quum peccata suæ gentis lugeret, panem desiderabilem nō comederit, carnes, & vinū non attigerit? Certe discrimē esse inter ieiunare, & moderatè vesci, idq; nō paruum, necesse est fateamur. Sed hæc aliàs etiā perstrinximus. Quid porrò Esdras post fundamēta illa feliciter iacta fecerit, persequamur. Non comed

Danie. 10.

comedit panem, aquam non bibit, & mœstitia affectus est. Quid ita obsecro? Quia iugulum causæ nondū inuadi cernebat. Quod quàm diu differretur, operæpretium erat, vt dolorē suum studiūq; magis ac magis intenderet, quò eos significatione mœroris consternatos obsequentiores haberet. Deinde absurdū videri poterat, si, quum ipse statim ad laxitatem rediisset, alios ad longam ac difficilem pœnitentiam adstringeret. Nam id alij ita continuò interpretari potuissent, quasi non publici boni causa, sed ad ostentationē autoritatis duntaxat faceret: eoque nomine inflexibilis. Et ita facile fieri potuisset, vt prosperata ciuium emendatione, inuidiam ac calumniā sibi lucrifecisset. Verum enimvero quū ita perstat ieiunans ac lugens, qui tamen extra culpam esset, nemini obscurum esse poterat, magna cum erga populum commiseratione moueri: neque propria autoritate hoc sibi sumere, vt in libera capita grauior insurgeret: sed illud modò quod sui muneris erat, vtpote sacerdos, curare. Nemo facile dixerit, quantum habeat ad flectendos popularium animos ad pietatē momenti, quando scrupuli nihil illis relinquitur, ab optimatibus neque quæstum neque libidinē spectari: sed quod muneris est curari ac misericordiā retineri. Sed hæc nunc vnà cum Esdra missa faciamus in proximum conuentum.

FERIA SEXTA POST IUDICA,

Sermotertius.

CCASIONEM illam, dum populus iam ad se consternatus redit, nec lacrymis parcit, ab Esdra minimè neglectam, sed dilig

diligenter ad pœnitentiam publicè promulgâda arreptam, & quo primùm propriæ castigationis exemplo id sit aggressus, superiori sermone dicere incepimus. Principiò in Secheniæ promissa infiliens, iuramento eos obstrinxit, vt, quemadmodũ ille promiserat, fœdus cum Domino renouarent, perficiendis mandatis eius omnibus incumberet: deinde quicquid contra eius voluntatem attentassent, rescinderent, recantaréntque, Verissimile est Esdram non alio modo populum adiurasse, quàm quo D. Paulus vsus est ad Timotheum: *Testificor (inquit) coram Deo, qui iudicaturus est viuos & mortuos, per aduentum ipsius, & regnum eius, prædica verbum. &c. & alibi ad seniores ecclesiæ Ephesiorum, vt suis fidem ac diligentiam præstarent. Quamquam nonnullis placet, quòd iusiurandum ab eis exegerit, se dicto fore audientes, ac staturos promissis. Sanè vt faceret, non deerat iusta honestâque occasio. Nam tametsi illo momento, quo alienum dolorem solummodo sentirent, ad promptitudinem ipsorum desiderare nihil posset: hoc tamen ipse curare incumbabat, ne dum proprio arroderentur pressius, labascere ac pedè referre inciperent. Non est, fateor, ad exigendam pœnitentiam hac via grassandum, vt iuramento ab alicuius criminis iteratione quempiam retrahamus: hilarem enim datorem diligit Deus: cati tamen hominis fuerit, omnem occasionem quæ commodum se offert, arripere. In his porrò quæ sequuntur, Esdras aliquâto etiâ feruentior insurgit. At ab hac seueritate longè dissidet Ecclesia, quâdo ad pœnitendũ nos vocat:*

idq

2. Tim. 4.

Act. 20.

2. Corin. 9.

Ioan. 7.

Idq; Christi exemplo, qui neminē cogit, sed promissis potius illectat. Si quis sitit, inquit, veniat ad me, & bibat. Ita & Ecclesia iuramenti religionem non interponit vt peccata lugeamus, cōfiteamur, missa deniq; faciamus, & pietatem amplectamur: sed monitis & obsecrationibus nos vrget. Quamquam non desunt quæ pro Esdra dici possent, vt & honestū & necessarium consiliū securus videatur. Primò patrociniū meretur à tempore, deinde à gentis ingenio, tertio à causæ difficultate. In primis Euangelij, hoc est gratiæ tempus necdū illuxerat: legis rigor algida pectora adhuc vrebant, personabant omnia suppliciorū interminationibus, si quid officij ab eis Deus ipse exigeret minas adiciebat: & vt summatim dicā, spiritus ille filiorū, per quē charitas in fideiū corda diffunditur, nondū erat missus. Iā eius populi ingeniū quis è sacræ scripturæ reprehensione non nouit? quū & à Domino passim, duræ ceruicis audiunt: neq; tam incredibili mansuetudine Moysis adeò emolliri non potuerint, vt illum ipsum etiam in culpæ consortium traxerint, coëgerintque secum in deserto perire. Ad hæc si causam perpenditis, quia publicum & populare facinus, quodque multos contagione infecerat, & optimum quenque offenderat, erat sane quàm grauissima: vt minimè cuiusque arbitrio relinquere integrum esset, pœnitentiam agerent, nec ne. Etenim quæ publicè ita designantur, vt boni qui sunt violentur, malorum verò studia confirment, quauis ratione coërcenda & opprimenda statim veniunt, siue id autores velint, siue non. D. Paulus disertè præcipit Corinthiis de eo,

*Rom. 5.**Exod. 32.**Num. 20.**Cor. 5.*

qui

qui publicè peccarat: Auferte malū ex vobisipſis. Porro in veteri lege de publicis criminibus tam acerbè ac feuerè cautum erat, vt ob hoc ipſum Phinees, quòd duos palam rem nefariam perpetrantes, momento in ipſo confodiſſet, à Deo laudari, ac æterni Sacerdotij monumentum accipere mereretur: Heli verò, quòd in filiis publica malefacta diſſimulanter ferret, nec corripere, ius Sacerdotij pro ſe & poſteris in perpetuum amiſit. Quæ quum Eſdrā minimè laterent, à voluntariis iuramentū ſuſcepit, vt peccatū diſſoluerent: ita vt qui volūtarij erant, poſſent vberius laudari: qui nolabant, compelli. Nam multa adiciebatur: vt niſi quis intra triduum ex præſcripto magiſtratus ac ſeniorum feciſſet, bona publicarentur, & ipſe ius populare amitteret. Nos pœnitentiæ prædicationem nō paulò mitius inſtituimus: vt qui ſerui ſub
Deo. 13.
Num. 25.
1. Reg. 2.
Roma. 6.
Gala. 4.
Ephē. 5.
1. Ioan. 3.
1. Ioan. 1.
 lege non ſumus, ſed liberi ſub gratia. Itaque non ſumus mancipia, quæ plagis regi ac emendari debent: ſed filij ac hæredes, qui patris imperiū, quod nimirum ad ipſorum ſalutem omne comparauit, non grauati amplecti tenentur. Imò Pauli conſilium potius ſequi deberemus, vt nō modò palam turpe ac inhoneſtū quid nō dico facere aut loqui, ſed ne nominare quidem vellemus. Omnis qui natus eſt ex Deo, non peccat, ait Ioannes: intellige, dedita opera, publicè, ac proteruè. Alioqui ne filij quidem Dei, quantisper huius vitæ caſibus ſunt obnoxij, à culpa penitus ſunt exſortes. Sed ſtudium ad peccandum non conferunt, non palam de malo ſe venditant, ne delinquunt etiam publicè, nec reddunt ſe ad pœnitendum difficiles. qua-

2. Timo. 4.

Act. 8.
1. Cor. 5.

re nec multa acrimonia opus est, vt ab errore reducantur. At si qui tam peruersi sunt, vt non vereantur cū offendiculo piorum, in apertā fidei nostrę à Iudæis & Ethnicis calumniam, quicquid libet facere, idq; licenter ac palàm: neq; vulgata à legibus & sanctionibus remedia quicquàm proficiunt: cōtra hos instandū est opportunè ac importunè, nihílq; omittendū, quòd vel cum cæteris sint sani, vel percant soli. Nam, vt nihil aliud, maior habenda est totius corporis cura, quàm vnus alicuius mēbro- rum: & antiquior nobis esse debet legū obseruantia, & Ecclesię integritas, quàm cōmunis affectio, & humana societas. Enimvero tēpore subnascen- tis Ecclesię ab Apostolis etiam ipsis id obserua- tum est quàm diligenter. Hoc zelo D. Petrus Simo- nem Magum communione interdicat. Paulus etiam eum qui nouercam suam palàm pro vxore habebat, Sathanę tradidit. Qui mos deinde per aliquot secula in Ecclesia obtinuit, vt publica censu- ra notarentur, qui palàm aliena docerent, vel corruptè viuerent. Sic Arrius ob hæresem ab Ecclesię communione est separatus. Nec mitiora passus est Marcion, quòd cum peruerso dogmate adulte- rium coniunxisset: vt cæteros omittam: nam sca- rent huiuscemodi exemplis sacrę historię: vbi & summos Reges, quòd matrimonij fidem dumtaxat soluissent (tametsi id hodie à plebeis etiam leue ducitur) legeres nonnunquàm, nō solum sacra animaduersione notatos, vt extra societate essent: verum etiam ciuili, vt regnum amitterent. Quid? Diuus Ambrosius nōne Imperatorem ipsum cōmunione priuare est ausus, eique præcipere, ne

Eccle

Ecclesiam cū cæteris oraturus intraret? Non possum mihi temperare, quin de historia hac aliquid latius dicam, quum veteris Ecclesiæ disciplinam clarissimè nobis ob oculos ponit. Is erat Imperator Theodosius, qui Valentiniano in Imperio successit: homo ad miraculum vsq; pius & religiosus, & optimo cuiq; charissimus: sub quo Ecclesiæ res maximè floruerunt, ita vt ab Episcopis omnibus, non secus quàm si pater fuisset, coleretur. Cæterū quum nihil est ex omni parte beatum: vt homo erat, humanum quiddam est passus, in quo longissimè ab æquitate recessit. Nam tumultu à Thessalonicensibus excitato, accidit vt quidam e Comitibus, qui ibi & in Illyrico magistratum gererent, à furibunda plebe interficerentur. Quod Imperator tam grauitè accepit, vt immissa militum manu ad septem hominum millia, nulla ætatis, sexus, conditionis, imò ne culpæ quidem ratione habita, contrucidari iusserit. Indignum sanè facinus, & quod vix Neroni condones. Sed Imperator erat: & quidē talis. quis factū argueret? Sane Græciæ ac vicini Episcopi omnes missabant, & de pristino circa Imperatorem studio nihil remittebāt: patebat illi ad Ecclesiam aditus: poterat interesse sacris, poterat communionē accipere. Verū non multò pòst Mediolanū in Gallia, vbi Ambrosius Episcopum agebat, quum venisset: non illi obuiā honoris causa processit Ambrosius, non iit salutatum (quod alioqui pro veteri sua erga Augustum obseruantia non omisisset) imò quum audisset Imperatorem ad Ecclesiam venire, vt de more sacra perciperet, hominem præ foribus his verbis

Histo. Tri-
par. libro

2. cap. 30.

Niceph.
Cat. li. 12.
cap. 41.

grauiter inuasit: An ignoras, inquit, ò Imperator, quàm funesta cæde ipse te commaculasti? An purpuræ splendor oculos tibi perstringit, vt aciem in te ac factum tuum vertere nequeas? Fatemur te Dominum: sed horum, qui nihilo deterioris sunt naturæ quàm tu es. Et certè tu quoque Dominum sustines, qui te quoque cum his omnibus pari conditione seruum habet & ministrum. At quibus oculis, qua fronte illi te sistes: qui vt omnium cõmunis est imperator, seruorum ac populariũ suorum sanguinem à te requireret? Quomodo manus ad illum in oratione leuabis, quæ etiamnum innoxio cruore sunt infectæ? Moneo igitur, te recipe, & sacris abstine: ne si impudentiam crimini tuo adieceris, malum tibi conduplices. Patere vinculum à me tibi iniici, quo te Deus iam dudũ innoxuit: nec respue medicinam, qui nõ vitaueris morbum. Hæc atque alia quum dixisset, Cæsar hominis constantia, & veritatis pondere permotus, ad palatiũ rediit: & grauiter lachrymis ac dolore se discerpens, totos octo menses Ecclesia abstinuit. Tandẽ quum Natalis Domini appeteret, doleretque vehementer Cæsarem, quòd non posset eam festiuitatẽ cum cæteris in Ecclesia solenniter obire: Rufinus, præfectus palatij, non ferens tam molestum eius viri vultũ, rogat, quid tandem iustæ causæ haberet ob quam tãtopere se discruciarer? Ah, inquit, Rufine ludis in alieno vulnere. Ambrosius quo suis cõditionis homines, seruos æquẽ ac mendicos, ad templi, adeoq; sacrorum cõmunionem admittit: me verò submouet. Sed quid de templo queror? cœlum etiam ipsum mihi eripuit. Bona verba,

verba, inquit Rufinus: corripio me ad Episcopū,
& vt vinculis his te liberet curabo. Nihil feceris:
respondet Cæsar: nam te Ambrosium à tam æqua
sententia minimè abducturum sat scio. Interim
Rufinus adcurrit ad Episcopum: Imperator quòd
inter spem & metum esset dubius, lentè subsequi-
tur. Ambrosius conspecto Rufino, quem vi potius
quàm precibus contensurū credebat: prius quàm
ille legationem perficeret: Sanè canum impuden-
tiam mihi imitari videris Rufine, inquit. Tu horū
omnium es autor, quòd tanta cæde in immerētes
sit debacchatū: & nūc ad hoc venis vt Ecclesię adeò
disciplinā conuellas? Illud tibi affirmo Rufine, me
Cæsari, vt templū disciplinamq; Ecclesiasticā pol-
luat, neutiquàm permissurum, nisi prius de facti
pœnitudo se nobis probarit. Quod si illi statutū
est potentiā in tyrannidem conuertere, non refu-
giam mortē pro Ecclesię institutis oppetere. Hęc
posteaquàm Rufinus audisset, re infecta redire cœ-
pit ad Imperatorē. At hunc quū in itinere venien-
tem offendisset, retulit quæ ab Ambrosio audisset.
Quid tū, inquit ille: volo hęc mihi ab eo ipso im-
pingi: nam praterquā quòd ita merui, forsan mea
patientia placatiorem habebō. Ambrosius venien-
tem conspiciens, tãquàm vi irrupturo sese præ fo-
ribus obiecit. At ille: Nō venio Ecclesię illusus,
sed vt me his vinculis soluas, neq; peiori me con-
ditione præ cæteris pœnitentibus diutius esse si-
nas, adeoq; Deum ipse pro me preceris, oratū ve-
nio. Sed quod tu nobis hætenus pœnitentię argu-
mentū pro tam enormi scelere ostendisti? intulit
Episcopus. Cui Cæsar: Tuum est, mihi pœnitentię

formā præscribere: ego verò curabo, vt quod in-
iunxeris perficiā. Ad quā Ambrosius: Quādoqui-
dem, inquit, præsipiti ira feruidus in tā inclemen-
tem sententiā prorupisti: constitutionem talē per
omne imperiū tuum promulgabis, vt si in posterū
capitali aliquem supplicio puniendum, siue præs-
sens, siue absens fueris, decreueris, in tricesimum
vsq; diē poena prorogetur: quò interea, animo ad
tranquillitatem redacto, rectene, an secus iudica-
ueris, dispicere tecum queas. Quod quum Cæsar
mora nulla interposita faceret, cederetq; eā consti-
tutionem, quę postea per omnes prouincias robur
obtinuit: Ambrosius eū anathemati exemit resti-
tuitq; cōmunioni, & sacris Natalibus passus est ini-
tiari. Omitto hīc alterū non minus insigne tū Cæ-
sareæ pietatis, tum Ambrosiani zeli exēplum, ne
fiam prolixior: sufficit, q̃ veterem Ecclesiā ab hoc
Esdræ facto non ita dissentire cognoscitis. Quò
minus mirum est, quòd Esdras populares suos ad
iurandum adegerit: deinde edictum pro municipi-
palibus publicari iusserit, vt qui intra tertiū diem
Hierosolymis præsto non esset, præter quòd bo-
na ipsius in fiscum inferrentur, ipse quoque hostis
iudicaretur. Sed audiamus quod sequitur.

Conuenerūt igitur omnes viri Iuda & Benjamin
in Hierusalem tribus diebus, ipse est mēsis nonus,
viceſima die mēſis. Et ſedit omnis populus in platea do-
mus Dei, trementes pro peccato & pluuiis. Et surrexit
Esdras Sacerdos, & dixit ad eos: Vos transgreſſi eſtis, &
duxiſtis uxores alienigenas, vt adderetur ſuper delictū
Iſrael: & nunc date confeſſionem Domino Deo patrum
veſtrorū, & facite placitū eius & ſeparamini à populis
terræ,

terra, & ab uxoribus alienigenis. Et respondit vniuersa multitudo, dixitque voce magna: Iuxta verbum tuum ad nos, sic fiat: veruntamen, quia populus multus est, & i tempus pluuiæ, & non sustinemus stare foris, & opus nō est diei vnius vel duorum (vehementer quippe peccauimus in sermone isto) constituantur principes in vniuersa multitudine: & omnes in ciuitatibus nostris qui duxerunt uxores alienigenas veniant in temporibus statutis, & cum iis seniores per ciuitatem in ciuitatem, & iudices eius, donec auertatur ira Dei nostri à nobis super peccato hoc. Feceruntque sic filij transmigrationis.

His ferè verbis (nā quæ sequuntur, catalogū continent eorū, qui hoc scelere infecti erant) clauditur & præsens caput, & primus iste Esdræ liber. Cæterū quum quæ hīc ad instructionē vestrā dicenda essent, antea per partes ferè delibauimus, non ero in his minutatim persequēdis prolixior. Principiò, vt Iudaicū vulgus magistratuū edicto tā cupidè paruissē minus miremur, multa facit, & supplicij interminatio. Metuūt exui facultatibus: nolēt à ciuiū societate relegari. Neq; sanè video, quid ille sibi cū Deo eiūsq; populo cōmunionis præten dit, qui Spiritale & Ecclesiasticā cēsura non magis horret, quàm quæ à legibus impēdet. Noster porrò Esdras Christus ita in cōmune oēs affatur: Dico vobis, si nō pœnitentiā habueritis, oēs similiter pe ribitis. Alio loco Apostolos ad hūc modū: Nisi cō uersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, nō intra bitis in regnū cœlorum. Iam Pauli, tanquam præ conis voce tale edictum omnibus proposuit: Qui cunque opera carnis agunt, regnum Dei non consequentur, Gala. 5. morte sunt digni, Roma. 1.

Luc. 13.

Mat. 18.

Apoc. 21. & ut est in Apocalypsi, pars eorum erit in stagno ardenti igne & sulfure, quod est mors secunda. An ista minus apud nos ponderis habere debeant, quò citius parcamus, quàm illa vmbatica? Conuenerunt, inquit, omnes viri Iuda & Benjamin in Hierusalem. At quo anni tempore? Nono, inquit, mense, vicesima die mensis: atque is mensis in nostrum caderet vel Decembrem, vel Ianuari-um: iniquissimo nimirum tempore. Idque non parum arguit populi huius alacritatem, quòd neque frigoris asperitate, neque vlla hyemis inclementia impediri se passi sunt, quò minus ad præscriptum adessent. Quid porro Hierosolymam quum venissent, fecerunt? Sederunt in platea domus Dei trementis. Tremoris verò geminam assignat causam: alteram spiritalem, alteram secundum naturā. Tremebant, quòd frigore rigerent, & madidi essent à pluuiā. Neque hoc solùm, sed peccati etiam causa ringebantur. Imò quò plus cœli intemperie sentirent, eò præsentius peccati sui horrore afficiuntur: rati tempestatem illam non ob aliud, quàm in diuinæ iræ ac ultionis manifestum indicium, à Deo immitti. Ita ut & intestino illo metu multò acerbius quàm vllò algoris sensu affligerentur: & ediuerso quò intus magis torquerentur, eò amplius frigoris etiam iniuriā, formidine videlicet internum calorem dissipante, sustinere cogebantur. Sed peccati conscientia facile aduersus externum rigorem patientiā suppetebat. Eriā hinc liquet, quantopere isti peccatum suum auerfarentur, & ad Dei gratiam aspirarent, qui quum sub rectis imbrem effugere potuissent, maluerunt
in pla

in platea domus Dei magistratus sententiam expectare. Et sanè habes alterum diuini timoris efficax argumentum. Nam quisquis non nomine tantum Christianus est, nūquā peccatorum memoriam, tum etiam diuinorum iudiciorum timorem ab animo remittit: maximè quum praesentius periculum à cœli & elementorū comminatione pertimescit: vt fit in tempestatibus, inundationibus, ventorum procellis, vel dum nimia siccitate, aut frigore agri vruntur, vel madore languescunt. Non dubitat hæc irati Dei esse praesagia, & quasi prænuncia eorum quæ sequentur malorū. Et sunt enim uero: tametsi nō omnes hoc intelligunt, pauciores attendunt. Imò vereor, ne multis accidat, quod olim Ægyptiis, qui quò grauioribus indies plagis ad resipiscentiam vrgerentur, hoc magis efferebantur. Iam quid tandem Esdras post tam longum actum cum suis sermocinatus est, repetamus. Vos transgressi estis, & duxistis vxores alienigenas, &c. Ab hoc exordio pœnitentiæ prædicationem ingreditur. Et primò transgressionis eos arguit: idque pro verborum paucitate, satis significāter. Vos Dei, inquit, mandatum scelere commaculastis, & per hoc rebelles estis. Deinde non tacet, quid nā id sit quo Deum offenderūt. Quod quum per se est grauissimū, tamen quum ad vetera peccata id adiecistis, vtrinque cumulus accessione augescit: & vulnera illa quæ necdū bene obducta erant, nūc eò peius recrudescūt. Et hoc primo loco ad pœnitentiā requiritur, vt criminū magnitudinē perspectā habeamus. Sed nō hīc consistendum. Nūc, inquit, date cōfessionē Domino Deo patrum

vestrorum. Penè, etià verbis ipsis, idem dicit cum
Iosue 7. Iosue: quum ille Achà ad furti confessionē his di-
 ctis extimularet: Fili mi, da gloriam Domino Deo
 Israël, & confitere, atque indica mihi quid feceris.
 Date confessionem, vt vos nimirum iniustos, &
 pœnam meritos, Deum verò iustum & misericor-
 dem fateamini: vltro vobis ipsi compedes innecti-
 te. At cui? Non homini: sed Domino. Insolenti for-
 san: imò Domino Deo. Neque à vobis alieno: nam
 Deo patrum vestrorum. Videte quàm non frigidè
 pœnitentiam illis inculcet. Sed adhuc aliud est:
 Facite placitum eius. In hoc totius rei cardo verti-
 tur: modò quod sequitur, adiūxeris: Et separami-
 ni à populis terræ & ab vxoribus alienigenis. Hęc
 duo, vitare malum, & virtutem sectari, tam arctè
 mutuò inharēt, vt vnum sine altero subsistere nō
 queat. Quid Esaias? Quiescite agere peruerse, di-
 scite benefacere. Et Psalmographus, Declina à ma-
 lo, & fac bonum. Quid prodest, si te virtutis candi-
 datum ostendis, nisi te à vitiis auulseris? Contrà,
 quid nil peccasse profuerit, quum non coronatur
 nisi qui legitimè certauerit? Hęc Esdraicæ prædi-
 cationis summa. Si ad Ecclesiam, quæ nobis Esdræ
 loco est respicimus, eandem methodum & ipsa
 proponit. Quod si non stultè ac incassum pœnite-
 re, peccata inducere, ac diuinam vltionem effuge-
 re voluerimus, imprimis necesse est vt nos verè
 impietatis dānemus, & nostram malitiā cū ipsius
 bonitate cōparantes, nobis ignominiā, illi gloriā
 ascribamus, misericordiis eius multis tribuētes,
 quòd iam pridē cōsumpti non sumus. Deinde nos
 ad ipsius omnino voluntatē & præscripta cōpara-

redebamus, vt & hæc obferuare, & quicquid de
 nobis ftatuerit cupidè amplecti, parati fimus. Et
 quod vnum tunc reftat, à populis terræ fecedere
 debemus: vt impleamus illud Pauli: Nolite cõfor *Rom. 12.*
 mari huic feculo: aut quemadmodũ eft apud Ioan *1. Ioan. 2.*
 nem, Nolite diligere mundũ, neq; ea quæ in mun-
 do funt. Præcipuè verò ab vxoribus alienigenis.
 Quid verò neceffe eft hîc allegoriam captare? Mit-
 tamus figuram, & rem ipfam teneamus. Quis ho-
 die fornicationem & ftuprum pro peccato habet?
 Chrifti regnum tamen hæc non agnofcit. Certe
 D. Paulus etiam anathemate eos feriendos duxit. *1. Cor. 5.*
 Nec eít quòd quifquam vel libertatem, vel vftio-
 nem, vel ætatem, vel quicquid illud fit, prætendat.
 Paulus abfque discrimine fornicarios ad regnum *1. Cor. 6.*
 Dei negat pertinere: imò alio loco ne nomẽ quidẽ *Eph. 5.*
 fornicationis inter Chriftianos fufciner audiri.
 Sed vtinã hi foli negociũ Ecclefiæ facefferent, &
 fœdiſſimis adulteriis non paſſim cõſpurcarentur. *Leuit. 20.*
 Quod fanè vitium Ecclefię tam eít pudendum, vt
 non ludæi modò ex præſcripto legis, verum etiã
 Ethnicorum plærique, qui naturam pro lege ſe-
 quebantur, morte plectendum cenſuerunt. Has
 igitur alienigenas fœminas quum reiecerimus, e-
 rit allegorię locus, vt quicquid carnẽ ſapit, lubri-
 citatem ac proteruiã, in dictis, factis, cogitatibus,
 geſtibus ac moribus, allophylarum loco longum
 valere iubeamus. Adde & ea omnia, quæ quouis
 nomine nos ſibi intantũ deuincti habent, vt in iis
 plus voluptatis, quàm in Deo cõſtituamus, vt ſunt
 ſuperbia, ambitio, auaritia, comeſſatio, & id gen⁹
 alia. Quanquã nihil prohibet hoc tropo omnia ea
 com

comprehendi, quæ à Deo & virtute nos abducunt, sibi que astringunt. Quibus omnibus nisi nūcium remiserimus, frustra nos pœnitentiam nostram Deo probaturos speramus. Sed vt aliquando finem imponamus, quid posset vtilius optari, imò quid maioribus studiis à Deo contēdere debemus, quàm vt animi promptitudine in vitę correctione cum hoc populo paria faciamus? Iuxta verbum tuum ad nos, sic fiat: aiunt illi; non vnus atque alter, quibus erat zelus feruentior: sed vniuersa multitudo. Et quoniam res impeditior erat, quàm vt tunc ad finem perducì posset: petunt re in certis iudicibus ac senioribus delegari, qui per singulas ciuitates exequendam curarent. Quod & factum est. O felices nos, & verè beatos, si hoc animo omnes essemus, vt nihil in nobis esse pateremur, quod est à Dei voluntate alienum. Sācte Deus, quàm solidum pareremus Ecclesię gaudium? qua nos animi serenitate ad sacrosancta mysteria accedere possemus? quanto cum fructu dominicam passionem audire? quàm lætum ac festiuium pascha peragere? Confirma hoc Deus quod operatus es in nobis. Sit gratia Dei cum omnibus nobis. A M E N.

Finis enarrationum in primum
librum Esdræ.

Quæ sequuntur in Quadragesimæ progressu, in historiam de muliere peccatrice, Luca 7. eodem anno Moguntia sunt predicata.

DE

DE EVANGELICA PEC-
CATRICE, DOMINICA PAL-
marum, sermo primus.

ROGABAT autem illum quidam de Pha-^{Luc. 7.}
riseis, ut manducaret cum illo. Et ingres-
sus domū Pharisei, discubuit. Et ecce mu-
lier quæ erat in ciuitate peccatrix, ut cogno-
uit quòd Iesus accubuit in domo Pharisei, attulit alaba-
strum unguenti: & stans retro, secus pedes eius, lacrymis
cœpit rigare pedes eius, & capillis capitis sui tergebat,
& osculabatur pedes eius, & unguento ungebat. Vidēs
autē Phariseus qui vocauerat eum, ait intra se, dicens:
Hic si esset Propheta, sciret utique quæ & qualis est mu-
lier quæ tãgit eū, quia peccatrix est. Et respōdēs Iesus di-
xit ad illū: Simō, habeo tibi aliquid dicere. At ille ait:
Magister, dic. Duo debitores erant cuidā fœneratori:
unus debebat denarios quingentos, & alius quinquagin-
ta: Non habentibus illis unde redderent: donauit utris-
que. Quis ergo eū plus diligit? Et respondens Simon, di-
xit: Aestimo, quia is cui plus donauit. At ille dixit ei:
Rectè iudicasti. Et conuersus ad mulierem, dixit Si-
moni: Vides hanc mulierem? Intraui in domum tuam,
aquam pedibus meis non dediisti: hæc autem lacrymis
rigauit pedes meos, & capillis suis terfit. Osculum mihi
non dediisti: hæc autem ex quo intraui, non cessauit os-
culari pedes meos. Oleo caput meum non unxiisti: hæc
autē unguento unxit pedes meos. Propter quod dico tibi:
Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit mul-
tum. Cui autē minus dimittitur, minus diligit. Dixit
autem

autem ad illam: Remittuntur tibi peccata. Et cœperunt qui simul accumbebant, dicere intra se: Quis est hic, qui etiam peccata dimittit? Dixit autem ad mulierem: Fides tua te saluam fecit: vade in pace.

Exod. 12.

Etsi Ecclesiæ id nunc maximè propositum esse non ignoramus, Charissimi fratres, vt ad memoriã dominicæ passionis, quæ ex Matthæo hodie legi cœpta est, rite pertractandum studiũ omne conuertat: quum ipse Christus verum agnũ paschalem se declarauit, vt qui hodie, quinto nimirũ die ante passionem, ex præscripto legis, immolationi se destinaret (nã præceperat Moyses, vt qui agnus in solẽni die Paschæ immolãdus esset, quinto die antè à matre auelleretur, vt illum destinatũ esse ignorare nemo posset) eaque de causa congruum erat, vt cæteris omnibus omisissis, orationẽ nos quoque nostrã ad huius agni immolationẽ, & nostræ salutis propugnationem, accommodaremus: tamen quum initio Quadragesimæ fidẽ meã vobis obstrinxerim, fore vt hanc nostram qualẽcunque de pœnitentia institutionem, Euangelicã illius, ex Luca, peccatricis historia, secundæ mēsæ loco, terminarẽ: quod prius nõ licuit, Esdra, expectatione diutius nos remorante (quanquã & illũ sub finem abruptimus) nunc tandem certum est aggredi, ne falsis promissis inanẽ gratiam videar captasse. Quanquã non desunt multæ, cæq; graues rationes, quas consilio meo prætendã. Imprimis hunc nostrũ de pœnitentia sermonem hac ratione optimè confirmaro, si non vnum tantũ exemplũ, sed geminum idq; non ex vno testamento, in medium adduxero. Deinde vt non minis tantũ,

tum, & horridiori illa in specie historia, verū etiā
 amplissimis promissis: quò non coactam, sed vo-
 luntariā correctionem instituat: ad pœnitētiā
 vos inflammem. Per multa ex Esdra de pœnitētiā
 & audiuius & diximus: quid in primis illa sit,
 quæ eius partes, quo pacto eā in se Esdras ipse ex-
 pressit, quibus artibus populo insinuauit, quibus
 denique animis ab illo suscepta. Hæc inquam om-
 nia quum latè persequuti sumus, interim studiū
 suum illi Domino probarint, nec ne, nondum au-
 diuimus. Multam ibi diligentiam, multum curæ
 deprehendas: sed pollicitationis nihil. Iuramentū
 interponunt, se quod commississent rescissuros:
 imò nisi fortunarum omnium depopulationē su-
 stinere velint & municipale ius amittere, pœnitē-
 tiā ad edicti formam amplecti coguntur. Verū
 enimvero quomodo potest non tristis esse pœni-
 tentia, quæ ita exigitur, vt nullis promissis fulcia-
 tur? Aut quomodo eam pœnitentiæ vocabulo rite
 dignaberis, quā minis, multa, & supplicio extor-
 ques? Deus certe iis officiis nō capitur, quæ ex tri-
 stitia aut necessitate soluuntur. Nec eorū hominū
 præconiis delinitur, qui eum labiis, corde interim
 aliud agentes, honorant. Quare ad veram pœnitē-
 tiā requiritur, vt peccata, non tam metu, quàm
 præclara quadā voluntate auersemur, castigemur
 que. Eòque nomine necesse est, vt hanc quoque hi-
 storiam cum illa Esdraica nō absurdè copulemus.
 In hac vltione omnia: non obstrepunt minæ: sed
 cuncta plena consolationis, & indubitata fidei.
 Imò quid fingi potest, quod peccatori solatio
 maiori esse queat? Neque alibi facile tantum in

2. Cor. 9.
 Esa. 29.

Christo humanitatis (vt ita dicam) reperias: qui
absolutionem ipse per se mulieri impendit. Quæ
omnia eiusmodi sunt, vt nisi planè illiberali ani-
mo sumus, studium in nobis adeoque imperiū ex-
citare possunt: quò iam non formidine pœnæ, sed
Dei ac pietatis amore vitiis renunciemus, obluete
mùrque; vt & de nobis verè dici queat: dimissa sunt
ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Et hæc
mihi vel præcipua causa est, quare Quadragesima-
lem hanc nostram prædicationem hac nunc histo-
ria claudere decreuerim. Sed neque quæ sequun-
tur, parum iusti ponderis habere videntur. Vlti-
ma hæc Quadragesimæ hebdomada peculiare
suas admonitiones exposcere videtur, idque qua-
drifariam. Primò, ne ob id statim pœnitentiæ stu-
dium deponamus, quòd eam Ecclesiastę inculcare
desierint: sed eadem animi alacritate in eo perse-
uerare contendamus. Deinde vt ad sacram syna-
xin qua decet pietate ac religione nos præpare-
mus, ne alio animi cultu ibi appareamus, quàm il-
lud conuiuium requirit. Tertiò vt Christo capiti
nostro, tanquam non stupida membra, vero dolo-
ris sensu compatiatur. Postremò vt ita illi cõmo-
riamur, quò & resurrectionis eius fructum & gau-
dia percipere mereamur. Hæc verò quæ dixi, ap-
tissimè præsentis historiæ tractatione memoriæ
repræsentantur. Nā si eam tecū diligenter, & per
partes excusseris, inuenies pœnitentiam, aut vehe-
menter seriam esse debere, aut admodum diutur-
nam. Deinde quantum studij in Christum con-
ferre debemus, priusquam eum ad nos diuertentem
pectoris hospitio dignè excipiamus. Tertiò
quam

quā nobis luctus ac plangendi causam in eius passione potissimum sumere debeamus. Quarto quid nobis solidi gaudij ab eius resurrectione sit partum. Quæ quum omnia ex vna hac historia non absurdè petantur, possum eam non ineptè (ni fallor) in huius temporis angulum contulisse videri. Certe bene nobiscum agetur si pœnitentiam tam studiose arripimus, vt non indignè ad dominicam cœnā accedamus: & ita nos passioni Christi conformemus, vt in eius resurrectione veraciter portionem habere mereamur. Sed de his singillatim tractabimus: & primum de pœnitentiæ perseverantia. Aptissimo sanè exemplo, in quo & feruor commendatur, & quæ peccatori solatio esse queant, non omittuntur. Vtrunque vt derinde necessarium, ita ad imponendum tractationi nostræ finem accommodatissimum. Esdras quidem præclara continet promptitudinis ac feruoris exempla, sed quæ nos solentur non ita. Hic habes vtrunque summum feruorem in peccatrice, plurimum consolationis in Christo, vt dubitare possis, commendeturne hoc exemplo magis mulieris affectio, an Christi misericordia. Non poterat illa demissius ac humilius se gerere: vix potuit Christus humaniorem se & popularem magis exhibere. Video summam miseriam cum summa misericordia coniunctam. Et certe aptissime hæc se mutuo consequuntur. Quid si quidem tam necessarium peccatori, quàm miseratio Dei? Et quam assignabimus miserationibus diuinis aptiorem materiam, quàm peccatoris miseriam? Quod si vtriusque conuenientiæ, quo pacto videlicet peccatori

necessaria est Dei misericordia, & quid struendus ad eam aditus: deinde quā illa peccatori sit prompta & quasi propria: certum argumentum desideras, agē, historiam hanc explicemus, Ecce, inquit Lucas, mulier erat in ciuitate peccatrix: Quæ quū audisset, quod Iesus accubuit in domū Pharisei, attulit alabastrum vnguenti: & stans retro, secus pedes eius, lachrymis cōp̄it rigare pedes eius, & capillis capitis sui tergebat: & osculabatur pedes eius, & vnguento vngebat. Audis quæ pietatis officia in Christum contulerit. Nō multa sunt verba, sed habent sententiæ plurimum: imō vix est vllum, quod non in animo seduli lectoris periodum perficiat. Ecce inquit. Nimirum attentionem requirit, vt rem t̄tam nō obiter audiamus. Ecce, inquit, peccatrix. Quibus verbis quid aliud innuit, quā vt cogitationem nostram à Pharisæo qui quod conuiuator erat, poriores partes gerere videretur, ad mulierē abducatur? Vocarat quidem ille Christum ad conuiuium, incertum tamē bonōne animo, an malo. Nam & aliās ab eiusdem farinae hominibus inuitatus erat, vt eum consuetudinis fiducia popularius agentē obliquē obseruarent. Illud sanē in confessō est, non optimē hūc de Christo sensisse, qui eius auctoritatem apud se tam facile in dubium vocabat. Hic, inquit, si esset Propheta, sciret vtrique quæ & qualis est mulier quæ tangit eum. Quū Christū necdū pro propheta certō habet, quid illi præterea tribuisse putaris? Ad hoc ex ipsius Christi verbis satis liquet, quā parum honorificē ab eo fuerat susceptus. Nam nisi in more tūc fuisset honoratiores eiusce-

modi

modi officiis prosequi, haudquaquam ea commemoratione, & illam laudare, & hunc perstringere voluisset. Imò quū addit: quia peccatrix est: nōne Pharisaicū illum factum satis prodit, vt videatur eam calcibus repulsurus fuisse, si in eum fortè incidisset? Iam quid hypocriticū ac Pharisaicū magis, quàm quòd peccator peccatori insultat, imò quòd pœnitens à contumaci proscinditur? Ex quibus omnibus satis clarum esse arbitror, ne huius quidem Simonis candidum fuisse animum in eo quòd Christū inuitauit. Sed hoc nō persequimur. Nihil nobis cum Phariseo, qui Euangelistæ ne dignus quidē fuisset cōmemorari, nisi illius mulieris occasione. Christus ipse animū ad mulierē adiecit, ad Phariseum minimè. Enimvero Ecclesia in sacro Hymno ita canit: A Phariseo inuitatus, Mariæ ferculis saturatus. Quæ tandem illa fercula fuerūt? & quod nomen mulieri? Lucas eam ex nomine neutiquàm designat, sed peccatricem vocat, nō ita peccatricē, vt Paulus hoc nomen in oēs *Roma. 3.* competere affirmat: sed quæ esset in ciuitate peccatrix, hoc nomine videlicet apud omnes iam celebris & famosa: & quæ nō solū apud Deum puritatis titulū amisisset, sed quæ, instar Laidis illius Corinthiæ, publicitus pro inhonesta haberetur, Sed quid causæ esse putatis, cur non & nomē adu- cit, quòd illustri⁹ esset exēplū: nisi quòd suo exēplo nulli⁹ nomē traduci, existimationē defigi studet? aliter sanè quā nūc moris est, qui in referendo eā partem orationis diligentissimè exequimur, vt inuidentiam nostram in auctoris potissimum nomen ac descriptionem exoneremus. Lucas, ex-

empli causa, flagitij meminit, verum de nomine si
let; & tamen si id eum non latuisse sit verisimile, dis-
simulat tamen. Et hoc sane pacto de alienis vitiis
quando ratio utilitatis constat, verecunde loqui
debemus; ut in illa duntaxat odio incurrere videa-
mur. autores vero ipsos, quantum res patitur, sub-
leuatos velimus. Exempli porro utilitatem spe-
ctavit Euangeligraphus, ut peccatricem nomi-
naret. Nam id agebat, ut quum tam vulgati nomi-
nis mulierem ad Christum fidenter irrupisse, &
tantam eius erga illam benignitatem, ceteri pec-
catores audiant, & ipsi quoque nihil trepident ac-
cedere. Quid fiducia male sibi de vita conscio ge-
neret, quod Virginem matrem, Baptistam, Martham,
Apostolos, & plerosque alios vitæ integritate con-
spicuos, Christovos familiariter fuisse audiat vel
legat? Verum quum illum eam humanitate Mattheo,
Zachæo, latroni in cruce, huic denique peccatrici
prestitisse cognoscit, iam spei plenus erigitur haud
dubie, confirmaturque. Sed quid fecerit explicem-
us. Ut cognouit quia Iesus accubuit in domo
Pharisæi, corripit se intro, non pulsat ostium, non
rogat num liceat, imò ne causam quidem cur ve-
niat ædit, sed insalutatis, imò & neglectis omni-
bus, biberetur, anederetur minimè sollicita, neque
de hoc anxia quis hospes, qui conuiuæ: ad Christum
usque nullo pudore perrupit. Verisimile est, eius
audaciam multorum aspectibus ac sermonibus
fuisse taxatam, stupentium, tantum impudentiæ
in celebris viri ædibus designari. Sed hoc erat
mortuum vellicare. Nam qui amoris, vel odij, vel
etiam metus affectibus inardescit, nullius rei vel
perfo

personæ cura, pudorēve tangitur, nihil moratur hominum iudicia, non mouetur difficultatibus, aut periculis: dummodo optatæ rei securitate animi æstus mitigare queat. Ad ipsum ubi peruenit ad pedes aduoluitur, & tantam subito lachrymarum vim profundit, vt satis illi ad abluendos pedes aque esset, &c. Præ acerbitalis, qua de vitæ suæ turpitudine cruciabatur: præ amoris ac fidei, quibus Christum iam vt verè Deum amplectebatur: præ desiderij quoque, vt flagitiorum tantorū gratiam obtineret, magnitudine, quid primū faciat quomodo animi sensum exprimat, ipsa secū certare videtur. Interim verbum nullum emittit: neque id opus erat apud eum, cui omne cor patet & omnis voluntas loquitur. Hæc ipsa doloris signa satis disertè loquuntur, quid animus dicter: nimirum Christo. Nam siue nuda opera sint, siue cogitata tantū, sunt illi vocalia: vt quum olim Moysi diceret, Quid clamas ad me? quū vir ille pius animo alioqui tam anxio & occupato esset, vt vocē nullam edere posset. Verū tamen ille curarum æstus, illa iactatio animi tantæ efficaciz erāt apud Deum, ac si vocem maximè intendisset. Idem & huic mulieri accidit. Sed iam, Charissimi, hanc mulierem nobis in exemplum trahamus, & quā ipsa pœnitentiā suo facto statuerit, videamus. Primū exploratæ fidei erat, quòd ad animi fluctuationē perducta per fugium nusquam quærit quā in Christo, languenti animæ medelam aliunde non petit quā à Christo. Magnam de Christo opinionem habuerit necesse est: vt non Prophetam eum tantum, quomodo à Phariseo circumscribitur, verū

Exo. 14.

Rom. 10.

ipsum Messiam, adeoque filium Dei esse certò crediderit. Vnde eam habuerit? Nempe ex iis, quæ de Christo cognouerat. Nā fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi. Secundo loco tantam vehementiam miramur, vt quæ nullam moram admiserit, non tantisper expectarit, donec à mensa surrexisset, & honestiorem pudori locum nacta esset. Iam quanta humilitatis est, quòd illi frontē præberē non audeat, sed ponē consistit, primūmq; pedes præhensit? Quartò quis neget illud pectus incredibili dolore maceratum fuisse, quod vno quasi imbre tantum lacrymarum potuerit effundere? Adhæc flagrantissimi amoris indicium est, quòd in dissuauian-
dis, vngendisque pedibus tā multam ac prolixam operā impendit. Sextò, voluntatem iam confirmatam arguit, quòd quibus antea instrumentis vsa est ad hominum animos illaqueandos, ad formæ gratiam, iis nunc Christo lenocinetur, seruiatque. Postremò, indefatigari animi est, quòd in incepto perdurat, neque, nisi perfecta re, quàm gratiam ac absolutionem impetrasset, prius conquieuit. Habetis absolutissimā, atque ardentissimā pœnitentiæ formam. Quam nostram pœnitentiam dixerim, ad hanc collatā? Peccavi fateor in te Domine, sed idem filium tuū pro me passum, & vitam mihi sua morte attulisse credo ac teneo. Hæc, aut his similia si semel (nō refert quo ardore) dixerimus, nihil restat quod agamus: & iam tam securi sumus, vt neque dictis, neque factis, neque vllō exteriori gestu, vel tantillū fidei, studiij, humilitatis, mœroris, amoris, firmitatis, patientiæ, quæ illa gradatim expressit, referre

curemus: sed sola fide (vt videtur) subnixi, nihil nobis curæ est absolutionem à Christo cōsequamur nec ne. Sed Hieremiam audiamus: Nunquid qui cadit nō resurgit, & qui auersus est non reuertetur? Quare ergo populus iste auersus est in Hierusalem auersione contentiosus? Apprehenderunt mendacium, & noluerunt reuerti. Attendi, & auscultavi, nemo quod bonum est, loquitur. Nullus est qui agat pœnitentiam super peccato suo, dicens, quid feci? Omnes conuersi sunt ad cursum suum, quasi equus impetu vadens in prælium, &c. Vel hinc quid Dominus ab iis, qui se pœnitere profitentur, exigat facilè est intelligere. Proinde necesse est, vt eadē via qua mulier illa præcessit, sequamur. Sed quando quod in nobis est præstamus, par est vt spem ac fiduciam retineamus. Hæc autem Christus nobis eodem exemplo ingenerat: vt quantum illa ad sedulitatem nos vocat, tantū ille nobis spei fiduciæque prætendat. Id quod partium enumeratione liquebit. Primò quod peccatricem hanc non dedignatur admittere. Secundò, quod acceptum illi est, quicquid illa variis affectionum passionibus stimulata, studiis operæque accumulatur. Tertiò, quod nō modò grata hæc illi sunt, sed iactat etiam apud superciliosos: & potiora ducit, quàm quæ illi Phariseus impedit. Deinde, quod eā patrociniū etiā suo subleuādā defendendāque suscepit. Adhæc quod illi criminum gratiam impartit. Sextò, quod nec hoc contentus, palàm eam absoluit, & bono animo esse iubet. Postremò quod in pace dimittit. Hæc ad consolatio-

nem & fiduciã ex hac historia habemus. Neq; ad-
 dubitare debemus, nos eandẽ in Christofacilitatẽ
 benignitatẽq; reperturos, modò pœnitentiã verẽ
 & quo decet ruorẽ & affectu fuerim⁹ amplexi.
 Et quid demum auditu nobis potest esse iucun-
 dius? Quem tanta Christi erga non simplicẽ pec-
 catricem pietas indulgentiãque non permoueat?
 Quare si non titulo tantũ Christiani sumus, agi-
 te fratres, tanto bono fruamur, exemplõque inite-
 mus. Adeamus cum fiducia ad thronum gratiæ
 eius, vt misericordiam consequamur, & gratiam
 inueniamus in auxilio opportuno. Quæramus
 Dominum dum inueniri potest, inuocemus cum
 dum prope est. Neminem mundus à proposito tã
 salutari abducatur: neminẽ molestia, aut metus ab-
 sterreat. Si nos cor quale decet attulerimus, mini-
 mè per Christum stabit vt repulsam patiamur.
 Gratia Dei cum omnibus nobis. Amen.

FERIA QVARTA POST DO-
 minicam Palmarum sermo secundus.

Pal. 94.

Mat. 24.

HODIE si vocem Domini audieritis,
 nolite obdurare corda vestra, &c. Pro-
 xima, quæ elapsa est Dominica, Chri-
 sti in vrbein Hierosolymam trium-
 phalem ingressum, qui fuit quinto ante passionẽ
 die, ita nobis ad memoriam reducere ac represen-
 tare curauit Ecclesia, vt aliquid plus quàm eius
 pompæ spectatores fuerimus: crastino verò die,
 cœnæ illius, quam supremam hîc in terris cum
 Apostolis celebrauit, memoriam tam propè eadẽ
 instaurat, vt nemo sit, modò velit, qui ab eadẽ mē-
 sa non bene pastus recedat. Et vtrunque monumẽ
 tum

rum suo diei tam illustre est & perhonestū, vt ex hoc nominibus inditis, ille Palmarum, hic Cœna Domini per vniuersum orbem Christianum vocetur. Quantum verò ex vtroque gloria & magnificentia Christi illustretur, paucis declarabimus. Enimvero in ea pompa non tam apparuit triūphator splēdidus, quàm in cœna conuiuator dapifilis. Sed longè aliter vtrunque, quàm huius æui principes vulgò solent. Illi nanque quoties populis, exteris maximè, ostentare se volunt, vel insignem aliquam pompā qua in vrbes inuehatur instruūt, vel opipara conuiuia, aliquot mensium opus, genialiter parant. Sed quæ illorum pompæ plerunque nihil aliud sunt, quàm stulta quædam & inanis ostentatio: qua non rarò & se & suos misere exhauriunt, certè nō mediocriter affligunt. Idem de epulationibus illis dixeris, in quibus ferè tantū æris perditur, quantum impenditur. Vt ne dicā, quòd eiusmodi ista sunt, vt non insulis subditis, lacrymas citius expresserint, quàm risum. At Christus non ita. In eius pompa nihil erat quod fastum redoleret, quemadmodum nec in cœna luxum. Vtrobique nihil, quàm quod nobis commodo esse queat, spectatum est. Quo nomine mirum nō est, quòd Ecclesia iam inde tantum sibi gaudiij in his rebus collocatum putauit, putātque adhuc hodie, neque vnquam putare desinet. Quis frontem non explicet, quum audiat Christum tam celebri pompa ad nos regio honore venisse, mansuetum tamē & humilem? Quam eius humanitatem si amplectitur, quomodo non illam exosculabitur, quam nobis in cœna præstitit infinitis partibus maio-

rem? Ad illud quidem spectaculum vniuersa Hierosolymorum plebs effusa ruit: & iam ipsa pars pompæ facta, faustis acclamationibus deducunt euntem, occinuntque illud regium, Osianna filio David. Ad istud verò nos minime desides esse oportet: nimirum animis illi atque affectibus occurrentes. Illud esse iam desit: istud nunc etiam viget. Hierosolyma semel est inuectus: at non cessat quotidie ad istum modum cum suis epulari.

Matt. 26.

Hoc facite, inquit, in meam commemorationem. Huc, charissimi, tendebamus. Nam illud est cras ocium ac negotium nostrum, vt nedum illius conuiuij memoriam, verum etiam illud ipsum, hoc est rem ipsam renouemus, & ob oculos ponamus. Omnes enim ad regias ac pontificias illas epulas vocati sumus, & vocamur. Quò etiam pertinet hodiernus sermo: primum, vt quasi pro nomenclatore essem, qui singulos nominatim inuitarem. Deinde, vt rudioribus animi formator adessem, ne ad regiam mensam parum honestè ac reuerenter adirent. Tertio, vt somnolentos inertesque excitarem, ne tanti boni occasionem negligendo prætermittant. Postremò vt ociosis religionem curamque iniicerem, ne dum indignè manducant,

2 Cor. 11.

uijue securi, iudicium sibi manducant & bibant, fiantque rei Dominici corporis & sanguinis. Habetis scopum nostrum: quem mihi non modica communis vtilitatis, imò & necessitatis consideratione proposui. Nam quàm multos inuenias, qui quòd animo sunt gentiori ac pusillo, non audeant, nisi de Dei in nos eximia benignitate cõfirmari, ad hanc gratuitam cœnam accedere? Contra

inuenias alios, omnium rerum tam stultè crassè, que secutos, vt quid Deo, quid sibi ipsis debeant, ne cogitent quidem: his nimirum pædagogo opus est. Iam aliqui (vtinam & non multi) tam temerarij sunt & confidentes, vt tametsi sua ipsorū conscientia apertè reuocante, attestantèq;, quòd partem cum in Deo, tum in Christo non habeant: ingerant se tamen filiis Dei, & visceratione communicent. His est monitor adhibendus. Est & aliud genus supinorum, qui tamen negligendi non sunt: qui & curam quidem & religionem habent, quæ tamen hæc partes ab ipsis requiruntur, nō ita cognoscunt. His omnibus cupiam libens mederi. Non quòd singulis iminorari, ac definitè persequi omnia velim (quod multorum dierum esset opus: imò quod ne necessarium quidem autumo, quum superioribus annis de his singillatim, crebrò, & multis, nec intelligenter, vt arbitror, disseruerim: quorum recentem esse adhuc apud nonnullos memoriam non ambigo) sed persequens illud Dauidis, quod thematis loco mihi initio proposui, deinde & peccatricis illius historiam, qua nostræ de pœnitentia tractationi superiori concione finem imposui, sed illam tamen necdū perfeci: obiter quasi aspergam, quo animo ad hanc mensam accedere, qua gratitudine eius memoriã percolere debeamus. Nisi me mea fallit opinio, illa loca explicando id consequemur, vt & illa minimè intacta reliquisse videamur. Nemo tam crassus, imò & impudens est, qui, si Dauidem audire velit, mentem non recipiat. Nemo tam rudis & supinus, qui huius peccatricis exemplo admonitus

non

Psal. 94.

non videat quid sequatur. Id vnum spectatur, vt
 animum ad hæc aduertamus. Non deerit quod di-
 catur, tantum vt nos audiamus. Sed ad rem. Ho-
 die (ait Dauid) si vocem Domini audieritis, nolite
 obdurare corda vestra. Quo themate quum pri-
 mum initio Quadragesimæ ad pœnitentiæ per-
 suasionem vsus fuerim: nunc ad sacre communio-
 nis exhortationem liber repetere. Neque id in-
 consultò. Quum Seruator noster nusquã sibi non
 persimilis est, tamen non inuenias eum alibi cum
 tanta erga nos pietatis ac beneuolentiæ significa-
 tione discessisse, quàm sub hoc cœnæ tempus: quæ
 Ioannes quinque continuis capitibus est prosecu-
 tus: in quibus quum pauca, quæ ad historiam per-
 tinent attingit, tota ferè in Christi sermone con-
 sumit. In quo, si excipias quæ cum Iuda verba fa-
 cit, nihil non latum & amicum. Illū solūm durius
 accepit: sed qui ad mensam illam non pertinebat.
 Hostis erat, & inter amicos, amici ac familiaris
 personam mentiebatur. Vnde mirum non est, si
 quæ filiis ad consolationem dicebantur, ipse non
 caperet. Quare & se illo statim exonerat. Quatò
 misero homini satius erat, nunquàm vidisse Chri-
 stum, imò ab ea mensa alienū fuisse, imò nūquàm
 natum fuisse. Quomodo igitur in hunc frustra a-
 mica verba profunderet? Quanquam quid despe-
 rato potuit præstare humanius, quàm quòd tam
 multis, tamq; grauib; verbis cōscientiã eius de-
 figit, hoc est, a scelere deterret? Hæc quidẽ illi au-
 res radebant, sed corde nō est motus. Sed missum
 illum faciamus: nec in Iuda perdamus tēpus. In-
 terim neque tempus, neque operam perderet, qui

Mat. 26.

occasione illorum verborum quæ Christus Iudæ dixit, illorum hominum vefaniam exagitaret, studeretque corrigere, qui Iudæ exemplo ad mensam Domini confidenter irrumpunt: nihil pensi habentes quid Christus loquatur: ipsi ab ingenio non recedunt. Quæ quoniam non multa sunt, in eorum gratiam non grauabor paucis ea perstringere. Primò ait: Amen dico vobis, quia vnus vestrum me traditurus est. Iam & hoc: Filius quidẽ Matt. 26. hominis vadit, sicut scriptum est de illo: vñ autem homini illi per quem filius hominis traderetur: bonumerat ei, si natus nõ fuisset homo ille. Et: Quod facis, fac citius. Deinde in ipso proditiõis momento: Amice ad quid venisti? Et illud: Iuda, osculo filium hominis tradis? Quid horum non terribile? Quis hæc audiens non continuò inhorrescit? Nihil tamen quod non aptissimè torqueas in eos, qui sacrosanctis illis mysteriis indignè participant. An isti, dum amicitiam simulant, animo plusquam hostes: dum Christum pacis symbolo, hoc est osculo produnt, ad Iudæ exemplum non accedunt? Sed æternum illud vñ audire coguntur: & quæ summa felicitas est, nouisse Christum, erit illis infelicissimum. Vtinam quum eam amicitiam designant, animi illum testem intus loquentem audirent: Amice, ad quid venisti? O homo, quid facis? vtri struis? tibi ne, an Deo? Sed hos cum suo Iuda, vt dixi, relegemus: ad pios redeat sermocinatio: quæ sanè cum his multiplex Christo fuit in hac cœna. Nam eorum gratia & illam instituit, & ne in desuetudinem vnquam abiret mandauit: quantò iustius est, vt quæ ille tunc verba fecit, ma-

ximè quæ tantæ rei sacramentum continent, sum-
 ma attentione, tum religione audire laborēt. Qui
 enim illis Christi verbis aures animûmque sedu-
 lò præstant, ad rite communicandum exuberatio-
 ri oratione non admodum egebunt. Principiò vi-
 dentur ipsi Euangelistæ huic Christi in nos pieta-
 ti, etiam orationis studio diligenter inservisse:
 quum, quàm possunt humanissimis verbis, eam
 nobis commendant. Quid hoc Ioannis exordio
Ioan. 13. dulcius? Ante diem festum Paschæ, sciens I E S V S
 quia venit hora eius, vt transeat ex hoc mundo ad
 Patrem: quum dilexisset suos qui erant in mûdo,
 in finem dilexit eos. Quibus verbis an non euidē-
 ter astringitur, nullam aliam causam prætendisse
 Christum, omnium quæ tunc dixit, fecit, gessit:
 quàm perpetuum illum in suos amorē, quem ne
 tunc quidem interrupit? Et, suos, inquit: non An-
 gelos, qui in tuto agebant: sed homines, sed mise-
 ros, sed nudatos omni præsidio, quos hîc in terris
 legerat, & in posterû adhuc lecturus esset. Quod
 (vt est apud Lucam) & ipse amanter euidenterque
Luc. 22. expressit: Desiderio, inquit, desideravi hoc Pascha
 manducare vobiscum, antequam patiar. Quidē-
 nim, quum ait, vobiscum: aliud significat, quàm vt
 sibi nobiscum omnium rerum mutua intercede-
 ret communio? Id aurem commodius efficacius-
 que, quàm per hoc sacramentum, fieri non potest.
Matt. 26. Accipite (inquit) & comedite, hoc est corpus meû.
 Eriterum: Accipite & bibite ex eo omnes, hic est
 sanguis meus. Hoc igitur quasi phyltro vnimur
 vtrunque, vt & ipse virtute gratiæque commi-
 gret in nos, nos animo totòque affectu in ipsum.
 Quod

Quod apud Ioannem ita affirmat: Qui manducat ^{Ioan. 6.} meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo. Vis autem scire, quid ex hac felici copula utilitatis consequimur? Qui manducat me, & ipse viuet propter me: eodem loco subdit. Quo aperte confirmamur, nos vitam non aliunde habere, quàm à Christo: consequi verò eodem sacramento, hoc est medio, quo ille nobis amissam comparauit. Iam nō sumus redempti corruptilibus, auro vel argento: sed ipsa carne, quam pro nobis tradidit; & pretioso sanguine agni illius immaculati, quem pro nobis largissimè effudit. Quare si vitam parare, & in nobis alere volumus, necesse est vt Christi corpori ac sanguini cōmunicemus idque vel secundum affectum spiritualiter, vel sacramentaliter secundum ipsam rem. Qui porrò eam à Christo parare sibi negligunt, aut his mediis non vtuntur, iam desperatum concludatūque est de eorum vita: imò sua illa peruersa voluntate animæ quasi manus intulerunt: & quum communem hanc mortem effugere non possunt, iam quoque sustinent de æterna sententiam, iuxta illud: Qui non credit, iam iudicatus ^{Ioan. 3.} est. At verò quum certa persuasione confirmatum nobis est, Christum corpus suum pro nobis in mortem tradidisse, & sanguinem effudisse: & hanc eius erga patrem obedientiam, erga nos pietatē spe ac fiducia inuadimus, complectimurq; , sacris deinde mysteriis qua decet fide ac religione participamus: tū demū verè ac spiritualiter Christi corpus & sanguinem in cibum accipimus, idque consequimur, vt gemina conjunctione, & vnū corpus

& spiritus vnus cum Deo simus. Quid autem homini in terris hac coniunctione felicius, adeoque optatius accidere potest? Quomodo vita nostra & hinc non optimè constituta, & ad immortalitatem non bene munita erit, quum illa in cibum sumimus, quibus vita non empta solùm, sed (vt ita dicam) est facta? Aut quid tandem plus firmitatis & fidei apud nos mereri potest, Christũ seipsum, cum omni ea gratia & autoritate quam ab æterno apud patrem obtinuit, & amplissimis illis meritis, quæ quum in humanis ageret est consecutus amicitiaẽ ergo in vsum nostrum ac potestatem cõtulisse: quàm quòd vera de illo persuasione imbuti germanum ipsius corpus, veram carnem, verũ sanguinem, vñtato more edendi ac bibendi libamus? Quæ si cum grata memoria recolimus, principio diuini erga nos amoris magnitudinem addiscimus. Deinde quantum boni ac solatij hinc consequamur, manifestò cognoscimus. Tertiò facile est videre, quàm intolerabili ingratitude homines illi sese conspurcent, qui tantam erga nos munificentiam vel negligunt prorsus, vel non rectè obseruant. Quartò, quãtam nobis felicitatem inuidemus, quando ad hanc mensam nec vocari accedimus. Pulchrè hinc faciunt, quæ alio loco apud Ioãne Christus ipse multis verbis prosequitur. Ego, inquit, sum panis vitæ. Patres vestri manducauerunt mânia in deserto, & mortui sunt: hic est panis de cœlo descendens: vt si quis ex ipso mânducauerit, non moriatur. Ego sum panis viuus qui de cœlo descendi. Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternũ. Et panis quem ego dabo, caro mea est:

est: pro mundi vita. In quibus verbis totum huius sacramenti negotium absolutissimè continetur, quid primum sit cibi, quam in se vim virtutemque habeat, & vnde habeat, quis eius vsus, quæ utilitas, deniq; quomodo, & à quo nobis cōcessus. De quibus vt non nihil ordine dicamus: vis primum audire, quod genus cibi sit? Panis quem ego dabo, inquit, caro mea est. Quibus verbis apertissimè conuincitur, non signa hæc solum esse carnis & sanguinis (vt nonnulli impudentissimè blaterant) verum, quod verba ipsa sonant, ipsam eius carnem, verumq; sanguinem. Quæ quum vera quoq; in mortem tradidit, naturæ eis veritatem in sacramento minimè detraxit. Nam quemadmodum vera illa fuerint, dum mortem in iis opperendo, vitam reparauit: ita vera credenda sunt, dum per hæc nobis in sacramento vitam infundit. Porro vim virtutemq; huius cibi audis, quum ait: Patres vestri manducauerunt manna. &c. Nā quid ex omni genere eduliorum cum hoc compares, ad quem ne manna illud quidem, quod vni tantum genti, & vno duntaxat seculo, idq; è cælo est concessum, in ipsa vegetandi alendiq; ratione, aliquid esse videatur? Deinde quum ait, Ego sum panis viuus: nō ita sermocinatur, Id quod è cælo attuli est panis viuus: aut, Corpus meum est panis viuus: ne vel humanitatem eius ad hoc sacramentum superuacaneam, vel diuinitatem minus necessariam putemus. Sed ego inquit, ego qui vtrūq; verè & cōiunctim sum Deus & homo, sum panis viuus, vel panis vite. Proinde panis iste, & habet in se vitam, & participat vitam. Nam perinde atq; nos panem ob id coquimus, vt eo su-

1. Ioan. 4.

stentemur: ita Christus in hoc missus est in mundum ut viuamus per eum. Nunc quum dicit, hic est panis de cœlo descendens: unde virtutem illam habeat liquidò demonstrat. Etenim in hoc Sacramento non solum animi oculos ad Christi carnem & sanguinem, quæ humanitatis eius sunt insignia, verum etiam ad diuinitatem, quæ cum his coaluit, aduertere debemus: eaq; fœlix copula dat Sacramento, ut viuificare possit. Non hic scindendus est Christus, ut utramvis naturam sine altera, aliquid esse vel facere credamus, non enim illas semel ita coniunxit, ut postea diuideret: nec ubique est, aliter quàm totus est. Semel, quum pro nobis mortem obiret, animam à corpore passus est auelli: neutrum tamen fuit diuinitate nudatum. Imò ne illa quidem corporis atque anime separatio, post illam in Christo futura est.

Rom. 6.

Mors illi ultra non dominabitur, inquit Paulus. Ex quibus consequitur, ut ubique Christi corpus esse fateamur, nec sanguinem eius, nec animam, imò ne diuinitatem quidem deesse credamus. Iam ut de usu dicamus: eum innuit, quum dicit: Si quis manducauerit ex hoc pane. Non satis est, quòd oculis illud Sacramentum religiose contuemur: quòd cultum illi reuerentiàmque præstamus: necesse est ut eo cibemur. si fructum quærimus. Qui in mensa bene instructa nihil aliud quàm oculos circumferret, ut ille famem non leuaret, nisi attingeret: ita & hic. Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum. Audis & fructum, nimirum vitam æternam. Itaque an non verè dixi, omnia hic plena esse amoris ac solatij? Cuius palatum
melli

melliflua illa Christi verba nō excitarent, famem non augerent? Quocirca Davidis illud proloquiū non possum quin in loco adducā: Hodie si vocem Domini audieritis, nolite obdurare corda vestra. Æquum est, vt auribus nostris hoc, hodie, perpetuò occinamus. Si non frustra per totam istam Quadragesimam dominica voce pulsati sumus, tempus est vt ad rem nunc accingamur. Id ratio postulat, suadet vtilitas, monet religio, imò & necessitas ipsa deposcit. Non fecit taliter omni nationi, ait Psalmographus. Non Iudæi, non vllq; sub sole gentes, simile quid à Deo consecuti sunt: nobis solis Deus per spiritum reuelauit. Quare tantum bonum, charissimi fratres, ne negligamus: vt ne mereamur audire à Christo, qđ Iudæis exprobrauit: Si in Tyro & Sydone factæ essent virtutes quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio & cinere pœnitētiam egissent. Regina Saba, quemadmodū & Ninivitæ, Iudæis in neglectæ salutis opprobrationē, quum tamen legem haberent & Prophetis audissent: ab eodē obiciuntur. & nobis extra dānum erit, quòd tam multi sunt gentiliū ac Iudæorum, qui tantum beneficium longe maiori studio & amore prosequerentur, si illud perinde ac nos compertū haberent, & præsentem vtilitatem sentirēt? Forſan est qui apud se ita dicat: Ergo nihil superest amplius, quàm vt ad sacram synaxin accedam? Imò superest: nam & hoc requiritur, vt dignè & ritè accedas. Quò siquidē res quæq; in maiori sunt precio, & voluptatis vtilitatisve plus adferunt: eo amplius detrimēto se afficit, harētq; in culpa, qui fructum vicio corrumpit. Quod quum

Psalm. 147.

Matt. II.

Mat. 12.

quotidianis exemplis satis est manifestum: in sacris etiam literis frequentissima sunt, quæ Deus in donorum suorum corruptores seuerissime edidit. Primus occurrit protoplastus Adam, ut cuius leuitatem, quod contra Domini edictum de veritate arbore gustaret, adhuc sustinemus. Quam infeliciter cecidit Oza, Bethsemitis & Philistæis, sola arcae Domini non satis honesta & curiosa tractatio? Quid dicam de Nadab & Abiu? quid de Chore cum suis? Quid de rege Osia: quibus omnibus sacerdotij prophanatio pro crimine fuit? Nonne & Paulus Corinthiis in hunc modum scribit: Ideo inter vos multi infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi: nempe quod hoc sacramentum non satis purgatis affectibus accipere non timeant? Ostendit superiori capitulo Patribus manne tempore idem accidisse: sed non in pluribus, inquit, eorum beneplacitum est Deo. Iam hæc in figura illis cōtingebat omnia: nobis nebula discussa est, & veritas manifestata: ut ne dicam, quam hoc nostrum sacramentum cum illorum manna nulla ratione comparandū venit. Itaque in cōfesso est, non sufficere quod animū ad dulcia illa Christi verba, splendidaque promissa, erigimus, & quasi acuiamus: nisi & quæ alia ad dignam communicationem requiruntur, implere præstareque curemus. Dixi suprà eum esse sacramenti huius scopū & finem, ut vnum simus cum Christo, & ipse nobiscū. Id porro fieri non potest, quādiu affectibus ita ab ipso dissidemus, ut quæ ipse profligata vult, nos amplectimur: quæ verò cupit ut amplectamur, profligare studeamus. Quæ conuentio Christo ad Belial?

Belial? ait Paulus. Iam & Ioannes: Deus lux est: Si dixerimus quoniam societatem habemus cum eo, & in tenebris ambulamus, mētīmur. Quanquā & illud pōst subiungit: Si confiteamur peccata nostra: fidelis est & iustus, vt remittat nobis peccata nostra. Ex his facile est animaduerrere quid à nobis requiritur, & quæ nostra sunt partes. Nam si societatem cum Deo habere volumus, necesse est vt criminum confessione ac pœnitentia, tenebras illas discutiamus: quod ubi factum est, iam promissorum Christi capaces sumus, & sanguis eius emundabit conscientiam nostram ab omni peccato, & ab operibus mortuis, ad seruiendum Deo uenti: atq; ita demum societatem habebimus cum Deo. Iā uidete num ex his rectè ita colligimus. Si (vt ostensum est) sacramenti is est scopus, vt vniamur cum Christo, maneatq; ipse in nobis, & nos in eo: hæc autem vnio apte coire & cohærere non potest, quamdiu nos in tenebris peccatorū ambulamus: à peccatis verò nō emundemur, nisi ea confiteamur: cōfessio porrò, pœnitentiæ pars sit, eaq; præcipua: an nō consequitur, vt rectè cōmunice- mus, necessariū esse, vt à pœnitentia & cōfessione primū auspicemur? Sanè & ratio hoc postulat, vt rem aliquam aggressuri, quæ impedimento nobis fore præuidemus, ante omnia tollere amoue- req; curemus. Quò & illa pertinent, quæ de Euan- gelica nostra peccatrice suprā attigimus. Vides hanc mulierem? ait Christus Phariseo: qui magnam sibi gratiam à Christo pollicebatur, quòd eum con- uiuium dignatus esset: interim humilem illam pec- catricem (quanquā iam nō peccatricem) magno

*Ibidem.
Hebr. 9.*

fastu despicit, adeoq; condemnat. Vides hanc mulierem? inquit: quasi dicat, Si hanc peccantem videris, & nunc pœnitentem vide. Quod si eam grauioribus criminibus præ te obnoxia putas, vide quoniam & pœnitentię ardore te longe antecellit. Tu iam meritũ tuum apud te iactas, quod mensæ metux adhibuisti: at ista suis officiis me multo efficacius deuinxit. Tu quod corpori impendis, corporeum etiam, tibi ad gratiam refers: illa ob cor contritum & humiliatum, gratiam, quam modicam verecundè caprat, vberrimam reportat. Plus mihi in eius fide, feruore, pœnitudine, humilitate, in hoc lacrymarum profluuio, in hac irruptione tam violenta, in tam ardenti ac constanti amore, repositum voluptatis, quàm in omni hoc apparatu quẽ mensæ intulisti. Et vide nũ potiora sunt, quæ hæc mulier mihi præstat. Tu ne calida dignatus es hospiti pedes abluere, hæc ne aqua in mora esset, hæc tenus ad eam rem quantum satis est lacrymarum depromptit. Domum tuam ingredientem ne osculo quidem salutasti: hæc vsq; nunc continua osculatione mihi pedes demulcet. Denique quod tu capiti meo debebas, vt illud nobili aliquo vnguento exhilarares: hoc ista nec pedibus subtraxit. Videte, Charissimi in Domino fratres, quàm grata commemoratione huius mulieris affectum officiaq; Christus prosequitur, & quàm honesta illi comparatione ea Pharisei meritis anteponit. Proinde rectè Ecclesia in hymnō canit: Hæc sunt conuiuia quæ tibi placent, o Patris. sapientia. Superest vt hoc exemplum sequamur, & quo studio ad sacrosancti mysterij participationem animus sit exco

fit excolendus, ab hac muliere discamus. In primis necesse est vt fidem retineamus: eam verò è verbis Christi, quæ superius retulimus, confirmauerimus. Secundum fidem necessaria est humilis confessio propriæ iniquitatis, vt tanta re nos indignos ducamus: sed vt hanc mēte potius, quàm solum fronte sustineamus, nimirum vt sit confessio dolore luctuq; expressa. Iam etiam animo ad indulgentiam ferri & anhelare debemus: vt quum eam feruenter expetimus, largitorem beneuolentia trahamus, propositi sanctione prouocemus. Caueamus porrò prius mensæ accumbere, quàm ad pedes iacētibus est à Christo remissio indulta. Nam quamdiu prostrato hanc absolutionem non impartiuit, Remittuntur tibi peccata: nō mereris in eius mensa locum. Cuius enim pedes per pœnitentiam osculari noluisti, qua fronte illi os dissuuiari audebis? At verò posteaquàm te illi ad pedes abiecisti, & in doloris argumentum illi pedes, tibi crimina lacrymis abluisti: eiusq; sententia de remissione, quam expetebas es cōfirmatus: tum demum ad dominicas epulas, modestè tamē & reuerenter accede, vt qui iā verè inter Dei amicos, imò filios es cooptratus. Idq; iā non fide tātum, verum etiā præmij captionem cognosces. Quid enim vsquā certius esse potest: peccata nobis esse remissa, inq; sortem filiorū nos esse allectos, quàm carni & sanguini Seruatoris nostri communicare: quæ non solum pro peccatis nostris ipse tradidit, verum etiam in remissionem, salutem, & iustificationem nobis concessit? Hæc charissimi, sedulò nobis ac diligenter ob animum versemus: nam hæc est ho-

dierni huius conuentus causa : habemus in hoc sacramento, quantum animo capere non possumus boni reconditum, si tamen eo rectè vtimur, & nobis ipsi damno non sumus. Cœna iam diu instructa est, Christus ipse nos præstolatur, præcesserunt quotquot ad vitam fuerunt ordinati: nos quoque iam vocamur. Nihil superest, quàm vt Christi pedibus aduoluti, pietatem illi nostram ac pœnitundinem ita declaremus, vt vnà cum sancta illa peccatrice gratiam criminum inuenire, deinde inter conuiuas ac filios Dei sacris illis epulis æternum pasci mereamur. Addo, hodie si vocem Domini audieritis, nolite obdurare corda vèstra. Gratia Dei cum omnibus nobis. Amen.

IN DIE PARASCEVES,

ad passionis enarrationem isagoge:

Sermo tertius.

HODIERNI diei mysterium, in quo Christus ac seruator noster torcular pro nobis calcavit, & de peccatis nostris non solum pœnam sustinuit, verum etiam pro iis abundè satisfecit: neque lacrymas solum, vt alienam culpam acerbissimo supplicio lueret, sed sanguinem etiam copiosissimè profudit: hoc inquam mihi animo reuoluenti, Esdræ historia, quam hoc Quadragesimæ tempore ad finem vsq; prosecuti sumus, in memoriam ita redit, vt quid nunc melius accommodatiùsve optem non inuenio, quàm vt eo animo affectùque omnes essemus, quem non in solo Esdra, sed in omni illo populo fuisse audiimus. Non addubitarem magnum nos ex huius diei recordatione fructum
capit

capturos, si non ad leuius exemplum Christi passionem ac mortem nobis proponeremus, quàm olim illi, quum Esdras pro ipsorum transgressionem lugentem, eosque variis modis ad pœnitentiam præeuntem viderent. Omnis ordinis atque *1. Esdr. 10.* ætatis homines ad eum confluebant, lacrymas cū illo coniungebant, peccatum suum non dissimulabant, iuramento se obstringebant diuinæ offensionis causam omnem continuo se amoturos: & quum sacerdotem suum aliena peccata tanta acerbitate in se castigantem viderent, turpissimum sibi fore iudicassent, si ne priorum gratia eum sibi exemplo proponerent, factoque sequeretur. Tantum apud Iudæos (Iudæos dico) vnus Esdras potuit. Et ecce plus quàm Esdras hic. Imò quid Esdras ad Christum? Imò quem locum habent quæ Esdras suis impendit, ad ea quæ nobis præstitit Christus? Vt à personarum qualitate comparationem nimio ne grauemus. Esdras ob suorum præuaricationem luctum sibi ac ieiunium indixit: vtrunque Christus ita fecit, vt si ad cætera quæ fecit referantur, exigua sint si nuda spectentur, multò maxima. Paulus dicit eum, in diebus carnis suæ, *Hebr. 5.* preces supplicationesque ad Deum cum clamore valido & lacrymis obtulisse. Iam non tacent Euāgelistæ eum tam seuerè ieiunasse, vt quum omni naturali humore pœnis suppliciiisque exhausto, maxima siti laboraret, neque necessitatem illam propinquæ mortis angustia expressam dissimularet: tantum abfuit vt esset qui illi aquæ pauxillum porrigeret, vt spongiam felle acetoque imbutam illi obiicerent. Tale fuit Christi pro nobis ieiun- *104n. 3.*

nium. Quid dicam quos omnibus membris sustinuit cruciatus? quid referam horrendum illud in tam lacero corpore, tamque ignominiosum crucis supplicium? quid mortem illam tot contumeliis, tot conuiciis, tanta hominum ingratitude exagitatam? Sed quid tandem dicam? Si Esdras illo suo luctu & squalore, ab omni ætate, ordine, sexuque obtinuit, ut & lacrymas profunderent, & peccata sua grauitèr incusarent: non poterit Christus amarissima sua passione, tanta sanguinis sui effusione, morte tam miserabili, pectoris nostri duritiæ eatenus inflectere, ut secum vel pauculas lacrymas nostræ salutis infundamus? Absit, fratres, absit. Ah absit ab huius diei pietate peccatus erga ipsum tam inhumanum, erga nos tam crudele. Væ, væ illis qui lacrymantem Christum siccis nunc oculis aspiciunt. Et quem demum fructum illi ex Christi passione sibi promittunt, quibus necdum verè persuasum est illa omnia à Christo sibi collata? Aut quomodo persuasum esse potest, quos res illa non aliter tangit, mouetque? Plangent se super eum omnes tribus terræ: ait Ioannes in Apocalypsi. Autoritatem scripturæ agnoscitis: non potest non fieri, quod illa futurum prænunciat. Neceffe est ut ab omnibus promiscuè in Christi mortem planctus conferatur, si non vtiliter à viuis, infructuose certè & æternaliter à mortuis & damnatis. De hoc planctu, sed piorum maximè, insignis locus est apud Zachariam Prophetam, quem hîc non grauabor adicere: Et aspicient ad me (inquit) quem confixerunt: & plangent eum planctu quasi super vnigenitum, & do-

lebo

lebunt super eum ut doleri solet in morte primogeniti. In die illa magnus erit planctus in Ierusalem, sicut planctus Adadremmon in campo Mageddon. Et plangent terra, familiae & familiae seorsum. Familiae domus David seorsum, & mulieres eorum seorsum. Familiae domus Nathan seorsum, & mulieres eorum seorsum. Familiae domus Levi seorsum, & mulieres eorum seorsum. Familiae Semei seorsum, & mulieres eorum seorsum. Omnes familiae reliquae, familiae & familiae seorsum, & mulieres eorum seorsum. Ex his Christiani colligant, si ad Christi familias pertinere volunt, quam iuste ab illis nunc lacrymas luctumque exigamus. Duabus superioribus concionibus Evangelicae illius peccatricis historiam praesenti sermoni adaptauimus: quid porro ad ea quae nunc praemanibus habemus accommodatius, atque utquam illa causam confugiendi ad Christi pedes sibi assumpsit, nos nobis in passione eiusdem acquiescendi sumamus: quaeque illa pedibus officia fecit, nos pro nobis patienti Christo faciamus? Dolor ac metu de peccatis stimolata properauit ad Christum: hanc necessitatem quis non patitur? ea igitur nos extrudat, impellatque ad crucem: nempe cui chirographum delicti, sed Christi sanguine inductum, appender affixum. Apud eum verò quum esset, iaceretque prostrata, ociosa non fuit, neque ad nihil venit: sed peccata lacrymis perfundit, & gratiam quaerit. Discite ignaui quid faciatis. Crucem cōplexi mœsta recordatione anteacta delicta repetite ac lugete, implorate misericordiam: & quemadmodū illa pedes lacrymis lauit,

uit, fatigauit osculis, vnguēto leniuit: ita nos quo possumus pectoris, oris, manuūque officio, peccatorum memoria verè affligi, neque aliud nobis constituere perfugium quàm in Christi passione ac morte, non obscurè doceamus. Nam ita demū passionem ritè percolimus, si non ipsum Christū, sed nostra in Christo causam deploremus. Quod si facimus, tantundem solatij reportabimus à cruce quantum illa à pedibus. Audituri nimirum ibi, crucis beneficio peccata nobis esse remissa, pacem cum Deo sartam ac restitutam, salutem assertam: quæ & illa terna Christi allocutione, Remittuntur tibi peccata, Vade in pace, & Fides tua te saluā fecit: audire promeruit. Ostendimus iam vtcunq; vtrunque historiā, qua hactenus Quadragesimā extraximus, præsentietiam diei qua parte liceat accommodare. A quo neque illa Dauidis verba abhorrent à quibus principio dicendi initium feci: Hodie si vocem Domini audieritis, &c. Tametsi enim Esaias verè de eo prædixerit. Sicut ovis ad occisionem ducetur, & quasi agnus coram tondēte se obmutescet, & non aperiet os suum. Nam vt ex Euāgelistarum scriptis est manifestū, dissertuit quidem multis verbis sub cœnam, & tātisper dū in horto soli essent, cū discipulis: verū apud eos qui illum pro hoste habebant, & inter ipsa tormēta, paucissimè atque concisè. In horto ad summū ter: primum cū Iuda, deinde ad vniuersam cohortem, tertio ad eos qui cum imperio & autoritate missi viderentur. In ædibus Annę bis reperitur locutus, semel apud Caiphā: ne semel quidē apud Herodem, sed quater cum Pilato. quum iam edu-

ceret

ceretur ad supplicium, semel cum mulieribus : in cruce verò septies. Tories constat ex Euangelistis eum supplicij tēpore fuisse locutum: breuiter quidem & argutè, sed non minus grauitè & cordatè. Quas eius voces si attentè audieritis, & in animo ponderaueritis pensiculatè ac diligenter, fieri nō potest vt corda vestra amplius obduretis, eūque Dominum exacerbare pergatis. Verū enim uero quanquam paucis illis proloquiis Iudæis cōciscus, ac penè mutus fuit: nobis verò non item. Suprà diximus è Paulo, eum cū clamore valido preces patri obtulisse, idem postea sanguinem Christi nunc etiam pro nobis loquentem ac interpellātem apertè confirmat. Et si rem rectè expendimus, illa omnia quæ pro nobis fecit ac passus est Christus, nihil aliud sunt, quàm diserta quædam viuāque sermocinatio. Nos certè in singulis vocē nobis sermonēmq; apponere debemus. Quo nomine minimè mirādum est, si neque hoc tempore Dauidicum illud monitorium omittendum censuerim. Nam sicubi aptum illud locum habet, habet hīc vt quod maximè. Qui enim Christi in cruce vocem non audit, auditurus est extra crucem? Certè quem Christus tot vulneribus, vibicibus, flagris, ac sputis deformatus non mouet, illum frustra speras vllā ratione posse moueri. Quapropter, charissimi fratres, quum ad hoc hodie conueneritis, vt Dominicæ passionis seriē audiretis: quā nimirum nō verbis tantum, sed & rebus ipsis, atque adeò tam larga sanguinis sui effusione, vocē in cœlum vsque extulit, & nubes penetrauit: idq; nobis, non vt noceret, sed proderet: torporem ac

Heb. 12.

som

somnolentiam excutiamus, non simus obstinati
 & inuincibili corde: sed potius aures, oculos, imò
 & cor ipsum aperiamus, vt quæ Christus hodie di-
 xit, fecit, ac passus est, videre, audire, & animo ap-
 prehendere possimus. Habent singula suâ, adeo-
 que nostram vtilitatem: vt quæ nobis ad salutem
 collata sunt omnia. Proinde nostrum est aduigila-
 re, ne seruatori nostro tam iustam de nobis que-
 rendi ansam præbeamus, qualem apud Esaiam
Esa. 49. de Iudæis prætendit. In vanum (inquit) laboraui,
 sine causa & vanè fortitudinem meam cōsumpsi.
Esa. 65. Et alibi: Expandi manus meas tota die ad popu-
 lum incredulum, qui graditur in via non bona
 post cogitationes suas. Quis eorum miseriam sa-
 tis deplorarit, qui tanto beneficio se ingratos de-
 clarant? Contrà quis eorum felicitati gratuletur
 satis, qui passionem Dominicam vera fide, & cor-
 dis attentione excipientes, sibi vertunt in salutē?
 Visum fuit, charissimi, ad hunc modum præfari,
 vt aures ad ea quæ de Christi passione ordine di-
 cturus sum, haberem purgatiores, animos prom-
 ptiores, & studia clariora. Faxit Deus vt hæc ita
 audiatis, quò cum Christo vitiis ac concupiscētiis
 mortui, ac vetustate exuti, in nouitatem vitæ re-
 surgere queatis. Amen.

IN DIE SANCTO PASCHAE,

Sermo quartus.

Psal. 94.

HODIE si vocem Domini audieritis, noli-
 te obdurare corda vestra, &c. Non dee-
 runt fortassis qui mirentur, quum ini-
 tio Quadragesimæ de pœnitentia, su-
 periori concione de passione Domini, ab hoc the-
 mate

mate dicendi initium fecerim: cur sanctissimi huius diei festiuitatem hilaritatēque, hoc ipso obscurare & quasi fœdare voluerim: sed quum id studio & consultò fecerim, non est mihi difficile rationem assignare. Quum Christianum vulgus ea plerunque opinione ac mente esse viderem, vt Paschalis festi interuēctione antiquata omnia sint & sepulta, quæ ad Quadragesimalem disciplinā quomodocunque pertinerent, ita vt luctus ac mœstitiæ nullum vestigium superfit: habeantque ea hic locum, quod est apud D. Paulum: Vetera transferunt, ecce facta sunt omnia noua: & apud Psalmographum: Hæc est dies quam fecit Dominus, 2. Cor. 5. exultemus & lætemur in ea: eum morem aliquot iam ab hinc annis retinui, vt contra populi persuasionem, eodem themate Paschalium dierum institutionem ordiret, quo per Quadragesimā in docendo fueram vsus: atque ita non murata disciplina, temporum ingenia conciliata ostenderē. Non quòd negare velim, ad hunc diem minimè pertinere, quæ iam è Paulo & Dauide citauimus: nam hæc maxime dies est quam fecit Dominus, & quæ incredibili gaudio quotquot ad Christum spectāt perfundit. Deinde quicquid vsquam vitij ac paterne labis iam inde à radice in stirpe conualuerat, sustulit, abrogauitque, & quæ iam vetustate interciderant, innouauit: quemadmodū & Iudæis olim libertatem peperit, vt qui antea iniquissimo imperio, & ab immani tyranno graui seruitute premerentur, ab huius diei nuncupatione, ea omnia excuterent, neque pro Domino alium quàm Deū agnoscerent. Antea suis malis ingemiscebāt,

eiul

eiulabant ac lamentabantur dolore & laboribus fracti: at post huius diei exortum tam multo meliori conditione esse cœperunt, vt communē suā lætitiā hoc carmine æternitati consecrarent: Cātemus Domino, gloriose enim magnificatus est, equum & ascensorem deiecit in mare, &c. Vt iam nemo neget illos verē ista vsurpare potuisse, Vetera transierunt, ecce facta sunt omnia noua: &, Hæc est dies quam fecit Dominus &c. Ad eūdem modum & de nobis dixerim, pro extrema omnium rerum desperatione, summam affluentiam lætitiāque esse consecutos. Nam ante agni huius paschalis immolationem, verē (vt D. Paulus asserit) regnabat peccatum in mortem, mors verò impunē in omnes grassabatur, Diabolus omnium libertati insultabat: adeoque nihil relictum erat præsidij, vt ne iustis quidem ac fidelibus sua illa innocentia tutis esse liceret. At posteaquam hodiernus dies illuxit, alia continua facies humanis rebus exorta. Nam vbi superabundauit delictum, nunc superabundat gratia: & vbi regnauit peccatum in mortem, nunc gratia regnat per iustitiam in vitam æternam: & pro immani tyranno Diabolo, princeps ille pacis Christus latè dominatur. In hunc planè sensum dictum est à Paulo, Vetera transierunt, ecce facta sunt omnia noua: vaticinatum est & à Propheta: Hæc dies quam fecit Dominus, exultemus, & lætemur in ea. Atqui hunc sensum in his verbis minimè sequuntur, de quibus antea dixi: qui euidenti sui assentatione hæc ita interpretantur, quasi festa Paschalia pristinae licentiæ ac voluptati ianuam aperiāt, pœn

Roma. 5.

Ibidem.

Esa. 9.

pœnitentiæ disciplinam soluant, animos luctu &
 cura liberent. Quam eorum stultissimâ impiam-
 que opinionem vt prima quasi velitatione retun-
 derem, non alio themate ad huius diei sermonem
 vti decreui, quàm quo per totam Quadragesi-
 mam in diuerso argumento sum vsus: vt vel inde
 euidenter cognoscant illi quàm bene paschali fe-
 sto cum Quadragesima conueniat, & pœniten-
 tiæ studium ab innouatæ vitæ gaudiis nō esse alie-
 num. Quæ alioqui ex huius festi denominatio-
 ne, tum ex hodierno Euangelio, tum ex illo Pauli
 ad Colossenses loco, vbi de resurrectione tractat, Colos. 3.
 manifesta habentur. Enimuero apud Habræos
 hoc festū Phase dicitur, à nostris Transitus. Qua-
 re si huius vim ac voluntatem sequi volumus,
 non debemus hæere in loco, multò minus retrò
 abire, sed, vt pœnitentiæ auspiciis cœptum est, in
 via virtutis longius indies progredi, propositum-
 que tenere. Iam & Angelus in Euangelio, in Gali-
 læam (quod nostris sonat transmigratio) illos Mat. 16.
 præmittit, qui rediuium Christum affectant vi-
 dere. Sed quorum signorum significationem D.
 Paulus nulla verborum figura enodat, quum iu-
 bet eos qui resurrectionis Christi participes esse Colos. 3.
 volunt, vt quæ sursum sunt quærant, vbi Christus
 est in dextera Dei sedens, non quæ super terram.
 Ex his luce clarius est, non dissolui per horum die-
 rum iucunditatem studium nostrum, sed potius
 augeri. Proinde non inconuenienter vos, vt an-
 tea, adhortor charissimi, & moneo: hodie si vocē
 Domini audieritis, nolite obdurare corda vestra.
 Cur enim ego Christum non sequar? vt quemad-

modum ille, non solum quum pro nobis acerbissime pœnitentia sese affligeret, vel in tormentis quum esset, vocem ad nos extulit, verumetiam à morte eadem suauissimè est modulatus: vos nunc adhorter, perinde atque antea feci, vt quæ nunc quoque loquitur, attenta aure percipere curetis? Iam quid commodi retulerimus, si ad pœnitentiam vocanti, adde & in tormentis ingemiscenti aurè præstemus: quum verò reparatæ salutis gaudia nunciat, denegemus? Vel dura, vel inuisa sunt quæ ibi loquitur: hîc læta omnia. Auete, inquit mulieribus quæ eum quærebant: addit, Nolite timere: ite, nūciate fratribus meis vt eant in Galilæam: ibi me videbunt. Hæc prima eius à morte vox fuit, quatenus de illo Euangelistæ loquuntur. Secunda porrò, qua Magdalenam affatur, aliquantò adhuc splendidior: Vade ad fratres meos, & dic eis: Ascendo ad patrem meum & patrem vestrum, Deum meum & Deum vestrum. Tertiò discipulos illos euntes Emauntem huiusmodi sermones dignatus est: Nōne hæc oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam? Illa verò quibus Apostolos in cōmune est affatus, quàm multis partibus lætiora? pax vobis: ego sum, nolite timere. Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, &c. Itaq; rectè eum facere arbitror, qui quum hæc à Christo Christiani audiunt, monet vt tam salutaribus verbis cor docile præbeant, & attentum. Et quid ad pœnitentiæ ac dominicæ passionis enarrationem aptius subiunxeris, quàm vt illa cordibus vestris mandare & insculpere studeamus? Quid mulier illa

illa peccatrix (de qua superiori Dominica dicere aggressi sumus) lætius optariúsque audire potuit, quàm, Remittuntur tibi peccata ? Nam quod illi Luc. 7. semel tunc dixit, id nunc resurgēdo omnibus passim proponit. Iam me dicturientem cogitatione (ni fallor) præcurritis, & quid ex hac historia præsentis festiuitati adaptari queat (quemadmodum) & quum de pœnitentia, deq; cõmunione, postremò de pãssione agerẽ, facere meministis) circumspicere me præfagitis. Ego equidẽ ita statuo, aptissimum illi hĩc locũ esse: nec fore inconueniens, ut cum qua muliere animum ad pœnitentiam appulimus, ad Christũ irrupimus, adq; eius pedes, imò & sub cruce sordes animæ lachrymis deteramus: cum eadẽ etiã absolui à peccatis, & in pace dimitti mereamur. Nã perinde atq; Christi pãssionem pro pœnitẽtia nobis arrogare, ita & in eius resurrectione fas est indulgentiã statuere. Paulus aperte Rom. 4. ita pronũciat: Christus traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram. Qua de re operæ precium mihi facturus videor, si latiusculè disseruero: nã ad id cõferet ut dominicę resurrectionis meritũ plenius noscamus. Principiò cogitãti mihi nouã illam dignitatẽ, qua mulier illa ad Christi pedes, & quique fideles in eius resurrectione, imò ipsa Christi humanitas hodie adaucta solito clarior enitescit: nō video ad tã insperatã mutationẽ, quid cõmodius subnectere queã, quàm quod est apud Psalmographũ: Cõuersti Psal. 119. sti plandum meum in gaudium mihi, conscidisti faccum meum, & circũdedisti me læritia. Quæ tamen in p̃sona Christi à Davide vaticinata sunt, &

ad ipsius resurrectionem propriè pertinent: nihil obstat tamen, quò minus & à muliere illa, quum à Christi pedibus assurgeret, vsurpari rectè potuerint: & nūc etiam à nobis, pro huius diei serenitate, vsurpentur. Quò fit, vt mihi facile persuadeam, vt si diligenter illa pensculata animaduersaque fuerint, & Christi in resurgendo maiestatem, & mulieris illius in Christi patrocinatione indulgentiæque consolationem, & nostram in huius diei nouitate lætitiā spectandam proponere. Et primò quidem quā graui pœnitentia Christus seipsum, quum pro peccatis nostris lueret, affecit, quantopere luxit, ac doluit quomodo postea quā diuersis suppliciis, contumeliis ac irrisionibus iactatus est, turpissima etiam morte si multatus ex ipsa pæssionis eius serie, & maximè ex illius querimonia, quam in cruce patri fecit, grauitate, satis est manifestum. Deus meus, Deus meus,

Matt. 27.

vt quid dereliquisti me? certe conueniens illi temporis querela. sed certe & hoc conueniens resurre-

Psal. 29.

ctionis tempore epiniciū: Exaltabo te Domine quoniam suscepisti me, nec delectasti inimicos meos super me. Domine Deus meus clamaui ad te, & sanasti me. Deinde interpositis aliquot in eandem sententiam versibus, subiungit quod antè citauimus: Conuertisti planctum meum, &c. A quibus, quæ in Euangeliiis à Christo dicta legimus, verbis tantum discrepant, non sensu: ista ma-

Ioan. 20.

ximè, Ascendo ad Patrem meum & Patrem ve-

Matt. 28.

strum, Deum meum & Deum vestrum: & Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra: nam quo-

Philip. 2.

niā humiliāuit semetipsum (D. Pauli verba sunt)

Deus

Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen quod est super omne nomen: vt in nomine IESV omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium, & infernorum &c. Eadē & è veteri testamento licet confirmare. *Quadrifariam* Deus Abrahæ spondit. *Gen. 12.* Primò, fore vt ipsi & vniuersæ eius posteritati benediceret. Secundò, vt tanto numero eos esse faceret, vt cum stellis cœli atque arena quæ est in litore maris, æquiparari possent. Tertiò, quòd portas inimicorum suorum possiderent. Quartò, quòd in eius semine omnes tribus terræ benedicendæ foret. Talia quidem Deus Abrahæ promittebat, sed quæ vniuersa ad Christum, qui semen Abrahæ in sacris dicitur, spectabant. Et quidem fidē ab ipso acceperunt, impleuitque ea omnia: verū nō prius, quàm victor à morte triumpharet. Nam paulo ante quum hostili inuidiæ pateret, eum minimè ad res tantas agendas designatum dixisses. Nihil ibi ad victoriam præsidij, spei non multò amplius. A Iudæis pœnis ac conuiciis lacerabatur, plectebatur à gentibus, ne à discipulis quidem agnoscebatur, illudebatur ipse à ministris, præsidarij milites in crudelitatem iocum vertebant, ab omni denique ætate & ordine ad mortem perebatur: vt *Psal. 68.* verè dicere potuisset, Aduersum me loquebantur qui sedebant in porta, & in me psallebant qui bibebant vinum. Et vt ad extremam infelicitatem nihil deesset, etiam in cruce animam agenti acerbissimè ab hostibus in faciem insultatur, conui- ciantur & latrones, quasi propria tormenta hac voluptate mitigarent, nudus pendet vndique ab hostibus cinctus, nam eminus stabāt, si qui aderāt

qui eum nouissent. Quid in his erat quod splendida illa promissa caperet? Quod mihi hîc semen ostenderes, cui Deus benedixit? Imò quis adhuc pro semine Abrahæ, hunc potius vermem quàm hominem haberet? De seminis verò multiplicatione, quam secundo loco Deus promiserat, quid magni iactabimus? Quum primùm verbi sui sementem faceret, duodecim Apostolos nactus est vitæ ac doctrinæ sectatores, auctus deinde numero septuaginta duorum discipulorum: vbi verò innotuit multa hominum millia, & in his pias aliquot matronas, quæ illum facultatibus suis utcunque sustentabant, quocunque pergeret post se trahebat: in die Palmarum occursum est illi ab vniuersa penè plebe Hierosolymitana, acclamatur festiuum illud, Osianna filio David: eamque iam gratiam autoritatẽque apud vulgus collegerat, ut stomachum Phariseis ac sacerdotibus faceret, dicerentque: Si dimittimus eum sic, om-

Ioan. 11. nes credent in eum: Et in die Palmarum, Ecce, in-
Ioan. 12. quiunt, mundus totus post eum abiit. Habebant hæc iam aliquam crescentis seminis speciem: poteratque Christus non difficulter illud Abrahæ semen credi, quod ita propagandum esset, ut stellas cæli & littoralem arenam numerosa sobole æquaret. Cæterũ quæ mox sequuntur tibi ob oculos pone: A discipulorum vno proditur inimicis, cæteri verò dilabuntur: nemo populariũ tam indigna patienti vel vultu commiserescit, non modò eum pro suo rege non agnoscunt, ut ne regni quidem titulum, vel ignominiose ipsi opprobrium, patienter ferant inscribi: in tanta hominum tur-
 ba vir

ba vix ab vno latrone innocentiae suae testimonio subleuatur: si matrem cum vnico discipulo & paucis semimortuis mulieribus excipias, truces omnium vultus. Quid rediuiui incrementi à mortuo cadauere amplius expectasses, vt hic esset, cuius semen tot modis multiplicandum esset? Tertiae promissionis effectum non multò fidentius à Christo requisisses. Hostibus non proditus tantum, sed & venditus erat, raptabatur vinctus ad iudices omnium prauiudicio damnatus: totum mundum patitur infestum, nostra illum peccata preinunt, mors insultat, diabolus adeoq; infernus absorbere etiã parant: & hunc dixisses, tam grauem hostibus suis incumbere, vt etiam portas eorum praesidio teneret? Quarto loco promissum erat, vt in ipsius semine benedicerentur omnes tribus terrae. Quis hoc in Christum cadere dixisset, quã ab omnibus illis derogaretur, viris, mulieribus, pueris, magistratibus, popularibus, sacerdotibus, Iudaeis & gentibus? & omnibus iam in ruinã, tanta ipsorum per uicacia, positus videretur? Huc equidem spectasse illum credo, quum à Patre horum promissorum quasi fidem requireret, dicens, Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me? Certe nihil hinc tam magnificis pollicitationibus simile. At hodie quid rendenti ore loquitur? Conuertisti planctum meum in gaudium mihi, conscidisti saccum meum, & circundedisti me lætitia. Verissimũ illud sanè, Christi resurrectione omnium rerum scenam non mutatam tantum, sed planè inuersam fuisse. Acclamatur illi ab omnibus: Dignus est agnus qui occisus est, accipere virtutem, & diuinitatem, & sapientiam,

Matth. 27.

Psal. 29.

Apoc. 5.

& fortitudinem, & honorem, & gloriã & benedictionem. Hęc illa benedictio est, quam Dominus Abraham ipsius semini collaturũ promiserat. Iam de huius seminis repullulatione ac propagatione, nõne pro credẽtis populi numero verè affirmaris, iam inde ab eo die non esse facilius ad calculũ vocare, quàm vel stellas cœli, vel arenã maris? Id fore Esaias non tacuit: Si posuerit, inquit, pro peccato animã suã, videbit semen longæuũ, & voluntas Domini in manu eius dirigetur. Pro eo q̃ laborauit anima eius, videbit, & saturabitur. Sed & Patrẽ sibi obstrictũ tenebat, cuius hęc erat in Psal-

Esa. 53. mis sponsio: Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Audistis cũ morte fuisse depressum, & hostiũ libidini expositum: sed vires & imperiũ quomodo resumpsit, Paulum buccinantem audite: Potentiam virtutis suæ Deus operatus est in Christo, suscitans illum à mortuis, & constituens ad dexteram suam in cœlestibus, supra omnem principatum, & potestatẽ, & virtutẽ, & dominationẽ, & omne nomen quod nominatur non solum in hoc seculo, sed in futuro: Quam verò benedictionem in omnes gentes deriuauit, satius est ab ipso audire. Hęc eius ad discipulos, posteaquã resurrexisset, dicta: Pax vobis: sicut misit me pater, & ego mitto vos. Accipite Spiritum sanctum: quorũ remiseritis peccata, remittuntur eis. Euntes in mundum vniuersum, prædicate Euangeliũ omni creaturæ. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit. Cognoscitis iam quid Christi resurrectioni debeamus, & quantis nos illa bonis gaudiisq; cumulauit.

Psal. 1.

Eph. 1.

Iohan. 20.

Mar. 16.

mulavit. Illudque verè à Christo tunc vsurpatum
fuisse, Conuertisti planctũ meũ in gaudiũ, &c. &
(vt antea diximus) ad huius diei, imò Christi glo-
riam illustrandã non inconcinnè referri, iuxta me-
cum intelligitis. Superest, vt quomodo idem Pro-
phetæ vaticinium tum mulieri illi, tum in vniuer-
sum nobis omnibus, huius diei ratione, adapte-
mus, doceamus. Quæ de mulieris huius fide ac pie-
tate animique poenitudine superioribus concio-
nibus diximus, non est hãc necesse multis repe-
re: rem paucis perstringam. A tergo Christi pedi-
bus iacet aduoluta, lacrymas tã vbertim profun-
dit, vt pedibus abluẽdis sufficeret: maceratos iam
capillis tergit, identidem dissuauatur, vngitque.
Immanè quantum hæc Phariseus abhorreret: sub-
stomachatur, quare Christus hæc patiatur, & publi-
cũ propudiũ à se nõ amoueat. Ille adhuc silet. Ani-
mi interim pēdet illa, in quã partẽ Christus tãtam
eius cõfidentiã, imò illuuiem criminũ sit acceptu-
rus: superciliũne Pharisei sit imitaturus, an po-
tius pietatis famam de se sparsam conseruaturus:
quod nisi facturum credidisset, nõ venisset. Quid
multa? nõ est voto frustrata. Christus quum aliquã
diu, & iniquã Pharisei mentẽ, & feruidã mulieris
deuotionẽ, tacitè percurrisset, soluit tandẽ silẽtiũ:
& hypocritæ illius superbã cogitationem nõ ob-
scure defigens, cõmemorat, quæ ipse hospitalita-
tẽ professus, impēdere sibi officia neglexisset: non
curasset à via fesso pedes ablui, non excepisset ve-
nientem osculo, non alicuius vnguenti aspersio-
ne exhilarasset. Quæ quum turpiter ab ipso negli-
gerentur, hæc mulier sarcire studebat. Pro aqua

illi sunt lacrymæ, pro mantili crines: & quod ille non fecisset capiti, hæc osculis ac vnguento pedes deliniuit. Qua haud dubiè commemoratione creuit mulieri fiducia: sed hanc Christus ad eam conuersus, & alloquio dignatus, planè & ex omni parte confirmat. Remittuntur tibi, inquit, peccata. Consummat verò, quum subdit: fides tua te saluā fecit, vade in pace. Iam nihil ad perfectam cōsummatāque felicitatem illi deest. Hoc eius Phasē, hic transitus ab impietate ad iustitiam: potestque verè dicere, Conuertisti planctum meum in gaudium mihi, conscidisti saccum meum, & circundasti me lætitia. Quanquā eadem ratione illud nemo non potest, qui criminum suorū à Deo gratiam percepit. Nam perinde atque animo scelerū conscientia exagitato familiaris est metus, dolor, & cruciatus: ita nihil illo lætius, & serenius, quem post pœnitentiæ & culpæ professionem indulta absolutio hac sarcina leuauit. Deinde quemadmodum ille habet cur perpetuò se plangat discrucietque: ita habet iste, quòd gaudeat, vultūque resummat. Porro ne mulierem illam tam citò dimittamus, volo quæ Ecclesia de eā canit, hoc loco referre. Multum dimittis multum amanti, nec crimen postea repetēti. Dæmoniis eam septem mūdās septiformi spiritu. A mortuis te resurgentē, das cunctis videre priorem. Vel ex paucis his verbis, quātis beneficiis hæc mulier sit à Christo cumulata, & quā nō ineptè illi superiora Dauidis verba attribuimus, liquido cognoscitis. Interim quæ tribus hisce versibus cōpræhēdūtur, à nonnullis ad Mariā Magdalenā (de qua crebra in Euāgeliis mētio)

refer

referuntur. Ab aliis porrò dubitatur, num quæ de nobili illa peccatrice hætenus diximus, ad Magdalenā pertineant: nā de reliquis conuenit. *Mar. 16.* Marcus, eam septē dæmoniis, hoc est multiuga peccatorū sorde (vt Gregorio placet) à Christo liberatā esse, apertè fatetur. Iā Euangelistæ omnes non tantum illi apperuisse Christum, verum etiam nunciā resurrectionis ab ipso missam, testantur: Marcus *Ibidem.* verò, hoc honore omnibus etiam prælatam scribit. Iam si verum est, quod nos non negamus, mulierem illam nō aliam quàm Magdalenam fuisse: tribus vicibus eius planctū à Christo in gaudium fuisse conuersum inuenimus. Primò, quum ab illa septem dæmonia eiecit. Secundò, quum eā patrociniò subleuat, & à conscientie carnificina securam dimittit. Terriò, quū dolores illi omnes, luctumque acerbissimū, quem ex eius passione & morte *Ioan. 10.* ceperat, viuum se exhibendo, abstergit. Et sanè postremum hoc vt ad hunc diem proprie pertinet, ita à Ioanne non indiligenter fuit literis mandatum. Nam quæ prius odio & detestatione suorum flagitiorum ad pedes Iesu amarissimè fleuerat: postea eiusdem amore tota deflagrans, affectioni tribuit, vt sub cruce, atque ad sepulchrum nō minus sibi à lachrymis temperandum duxerit. Nemo omnium Euangelistarum est, qui huius mulieris sub passionem Domini non præclarè meminerit: intantum vt Matthæus, Marcus, & Ioānes, passionis narrationem ab ea instituant: vt quæ illi occasionem dederit, per hoc quod Iudas offensus vnguenti perditione, quod illa in Christi caput suo more infuderat, inde magistri, qui factum excusabat,

bat, prodendi consilium cœpit. Item in passionis calce vbicunque de mulieribus, quę Christum securę fuerant, agitur, hæc secundum matrem Domini prima memoratur: quęque eo die à sepulchro postrema recessit. Nam postridie quodd festi causa à religione otium erat, sequenti die primo diluculo comites aliquot secum trahens, ad sepulchrum accurrit: in quo quum dulces illas exuias minimè reperisset, tam efflictim immoderatęque doluit, vt neque ab hominibus neque ab angelis consolationem sibi adhiberi haudquaquã pateretur. Porro in hominibus qui eam consolarentur nulli adeò erant, quum ne Apostolis quidem sua mens fidēsque constaret. Ab angelis verò tametsi speciosa, nec ingrata audiret, tamen quia spem potius, quã rem ipsam, cuius desiderio animo contabescebat, ostenderent, nihil de suo dolore remittebat. Quodd Christus à morte reuixisset, id ne leui quidem cogitatione illi vnquã in mentem venit: nam quę ille indigna ac humana passus erat, ita illi mentis aciem perstrinxerant, vt illa omni voto maiora neutiquã de ipso speraret. Tamen quum alię mulieres iterum dilaberentur, ipsa à monumento non potest auelli, sed persistit plorans. Quid enim aliud ibi faceret, vbi eum quem quærebat amiserat? Audierat antea ab angelo non esse ibi Christi corpus, sed vitę redditum inde se amouisse: sed desiderij impatiēs iterum monumenti antrum ingreditur, intróque prospectat. Mox à duobus angelis, quid ploraret rogatur: Quibus respondet, Tulerũt Dominũ meũ, & nescio vbi posuerunt eum. Vix verba finierat, quum

Luc. 24.

Ioan. 10.

Mar. 16.

quum Christus ipse illi ponere assistit, & fletus acquisitionis causam ab ea sciscitatur. Illa hortulanum eum esse ratus, quum minimè cognosceret: Domine, inquit, si tu sustulisti eum, dicito mihi ubi posuisti eum, & ego eum tollam. Ibi Christus tanto amantis affectu delinitus, non potuit se diutius retinere: sed quum eam proprio nomine compellasset, sese illi detexit. Quæ mox illi ad pedes aduoluta, tam insperato gaudio ita absorpta fuit, ut loquendi etiam facultatem amitteret. Iam omnis ille dolor euanuerat, successerat verò hilaritas & lætitia incredibilis: quam tamen ut & aliis communem faceret, Vade, inquit, ad fratres meos, & dic eis, Ascendo ad patrem meum & patrem vestrum, Deum meum & Deum vestrum. Itaque hæc mulier, non solum quando à demoniis liberata fuit, aut quum illi peccata remitterentur, verum etiam hoc ipso dominicæ resurrectionis die verè de se testari potuit, Conuertisti planctum meum in gaudium mihi &c. Iam ut hæc tandem ad nos etiam referamus. Priusquam Christus crucem pro nobis subiit, mortemque in ea occidit, omnes promiscuè peccati, mortis ac Diaboli tyrannide conspirationeque premebamur. Quam nostræ conditionis miseriam quum pius quisque maximè cognosceret, propiusque sentiret, quid aliud quam iustus dolor, & de tam dura captiuitate mœror omnes inuasit? Verum enimvero postea quam pro nobis mortuus est Christus, lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo, mortem ipsam morti dedit, adeoque hostem illum nostrum fractum ac debilitatum imperio deiecit. Tanta quidem & tam præclara ipsa moriendi infirm

infirmirate Christus gessit. At verò quū hanc noua resurgendi potestate exornat, eo ipso iustitiā, & vitam, libertatēque nobis instaurat: vt iam verē cum Paulo dicere possimus, Iustificati ex fide, pacem habemus ad Deum. Et, vt alibi, Viuo autē, iam non ego, viuit verò in me Christus. Et iterū, Quum essemus mortui peccatis, conuiuificauit nos Christo, & conresuscitauit, & consedere fecit in cœlestibus. Et, Quum Christus apparuerit vita nostra, tunc & nos apparebimus cum ipso in gloria. Adde & illud quod est apud Iob: Scio quòd redemptor meus viuit, & in nouissimo die de terra surrecturus sim: & rursus circundabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum &c. Hæc vt verē dicere possimus, magnāq; inde fiducia animū roborare, præstat nobis huius diei sacramentum: quod tum demum verum nobis Phase erit, si verē hæc & sanè dicimus. Proinde videtis & nostrū planctū in magnum gaudium per Christi resurrectionem nobis esse conuersum, saccum mœroris conscissum, lætitiāque vndique exorsam. Quod si iam cum muliere illa peccata nostra pœnitentia planximus, eadēque in Christi passione lachrymis deterximus: non dubitemus & nos in hac eius resurrectione cum ipsa itidem audituros, Remittuntur tibi peccata, fides tua te saluū fecit, Vade in pace. Itaq; non absit à nobis gaudium, qui nacti sumus in Christo solatiū. Deo laudes soluam⁹, Christōq; gratias, & cōmunem de tanto beneficio sustineamus lætitiā: nec cesset in nobis studiū, ne eam amittendo patiamur detrimentū. Qui enim mortui sumus peccato, quomodo adhuc viuemus in illo?

Roma. 5.

Gala. 2.

Eph. 2.

Colo. 3.

Iob 19.

Roma. 6.

illo? Et si conuiuificati sumus Christo, quid nos denuò morti obiiicimus? Et quum sæui illius tyranni manus semel euasimus, cur illi rursum dediti-
 tionem facere paramus? Ah charissimi fratres, em 1. Cor. 6.
 pti estis precio magno: proinde glorificate & por-
 tate Deum in corpore vestro, Amen.

FERIA SECUNDA PASCHAE,

Sermo quintus.

I A M E T S I de euangelicæ illius pecca-
 tricis historia, quæ præcipua erant, ac
 præsentī temporī maximè congrua,
 iam antea decerpimus: tamē illa quæ
 adhuc supersunt, quæque minimè attigimus, non
 in totum duxi omittenda, quum & ipsa multo sen-
 su sint onusta, neque ab huius temporis ratione a-
 liena. Hæc autem tria capita constituunt: de scēne-
 ratore, de verbis illis Christi, Dimittuntur ei pec-
 cata multa, quoniam dilexit multum, deq; iis qui-
 bus historia illa clauditur, Fides tua te saluam fe-
 cit, vade in pace. Quæ ne in medio reliquisse videa-
 mur, statui de singulis pauca saltem verba facere.
 Et primo quidem loco de scēneratore, qui duo nō
 paria nomina habebat, dicemus: qua nimirum dis-
 fertatione omnem illam Dei misericordiam, quā
 hætenus variis argumentis immensam esse erga
 nos docuimus, spectandam proponemus. Duo,
 inquit, debitores erant cuidam scēneratori: unus debe-
 bat denarios quingentos, & alius quinquaginta. Non
 habentibus illis unde redderent, donauit utrisque. Quis
 ergo eum plus diligit? Et respondens Simon, dixit, A-
 estimo quia is cui plus donauit. At ille dixit ei, Rectè
 iudicasti. Hæc sunt quæ ad hanc parabolā pertinēt:
 quæ

quæ tametsi verbis est angustior, ex his tamen ad Christianam institutionem nō pauca colligimus. Et primò quidem, Deum esse, à quo nobis, quæcunque bona sunt proueniunt. Deinde, nos offensam peccando incurrere. Tertiò, neminem esse qui non sit Deo peccato obærat. Quartò, non esse aliquem soluendo, qui de peccato debeat. Quintò, diuinæ esse bonitatis quòd nobis peccata relaxet. Sextò, eam relaxationem meritò à nobis debita gratitudine ac beneuolentia prosequendā. Quæ quidem vitæ documenta quum parabolæ ipsius commata penè æquent, eiusmodi tamen sunt omnia, vt in hominum memoria, maxime hoc paschali tempore, continuò sit versari necesse. Quum enim seriò animaduersa hoc præstet, vt nos ad gratias Deo referendas, de beneficiis quæ primùm in genere per Christi passionem ac resurrectionem, deinde quæ priuatim per pœnitentiæ & eucharistiæ sacramenta percepimus, excitent, instigentque: quæ tam salubris & isti tempori accommodata cogitatio à nobis suscipi posset? Quod quum per partes declarare cœperimus, fiet lucidius. Imprimis nemo neget, per hunc fœneratorē non alium quàm Deum intelligi: vt qui, teste Iacobo, dat omnibus affluenter, & non impropert. Ipsius omnia sunt, quæ ad corporis necessitatem tuendam, ad vitæ subsidia paranda, ad animę sustentationem iam nunc accipimus: & quæ in posterum æterna expectamus. Omne datum optimum (inquit idem) & omne donū perfectum de sursum est, descendēs à patre luminum. Cæterum hæc ad vsuram planè nobis erogatur, quā in proprię salutis procur

IACO. I.

Ibidem.

procuracione, in proximi vtilitate, denique in ipsius veneratione atq; obseruantia collocatum cupit. Itaque sua dona sorti nobis esse iubet, ipsumque fœnus acerrimè est à nobis exacturus: quemadmodum in ea parabola, quæ de hoc propriè loquitur, non dissimulauit ipse. Secundò loco diximus, nos Dei offensionem per peccatum incurere: vel quòd bonis acceptis abutimur, vel quòd etiam libidine instigati mala adiicimus. Cui multum datum est, multum quæretur ab eo: & cui cõmendauerunt multum, plus perent ab eo: ait Dominus apud Lucam. Quid autem habemus quod non accepimus? Si verò accepimus, sed ex largitoris mente non vtimur, illius certè bonitatem irritamus, atque eludimus. Tertiò, quum debitorum meminit nos omnes in ære Domini nostri esse, quanquàm alterum altero grauius, apertè confirmat. Quemadmodum Deus dona sua ad certam mensuram non omnibus distribuit, ita alius alio iis magis abutitur. Quamuis interim nec qui pauciora accepit, nec qui minus abutitur, non etiam in ære Domini sui est, æquè atque ille, qui vel accepit potiora, vel nō erogat prudenter. Vterque debet, vterque dicat, Pater dimitte nobis debita nostra. Et quamuis alius alio leuius debet, neuter tamen parum debet. Fortassis vnus denarius non constitueret debitorem. Sed quid? Nōne graue nomen est, quod quinquaginta obærat? Hoc tamen isti fœneratori altero leuius est: nam illud de quingentis erat relatum. Quid hoc, charissimi, aliud sibi vult, quàm, nos non obæratos esse tantum omnes, verumetiam neminem non grauissi-

Mat. 25.

Luc. 12.

I. Cor. 4.

Mat. 6.

Psal. 18. mè atque multipliciter. Delicta quis intelligit? ait
Prov. 24. sanctus ille Propheta. Sapiens porrò ille, etiam iu-
 stum septies in die posse cadere, apertè pronun-
 ciat. Quæ eò spectant, vt varietatem, & multitudi-
 nem criminum nostrorum & diligenter inuesti-
 gare, & promptè agnoscere discamus. Superest
 vt nec magnitudinem dissimulemus. Christus ea
 debiti nomine compræhendit: quo etiam à nobis
 censerì debere, satis innuit, quum ita orandum
 nobis præscripsit, Pater dimitte nobis debita no-
Mat. 6. stra. Et certe peccatum rectè debitum vocatur,
 quum eius designatione & cultum quem Deo de-
 bebamus, obedientiamque non soluimus: & mor-
 ti, à qua aliena liberalitate iam liberati eramus,
Exe. 18. nos denuò obstringimus. Nam verè Ezechiel. A-
Mat. 18. nima quæ peccauerit, ipsa morietur. Quodam lo-
 co apud Matthæum debebat quidam decem mi-
 lia talentorum: grauissimis innumerisque pecca-
 tis obstrictum intellige. Et quis hoc de se dictum
 non metuat, modò non pigeat illi longissimè re-
 cordari, quanta primum generalia Dei beneficia
 iam inde ab orbis incunabulis, quanta rursus à
 puero propria ac singularia sit expertus: & quan-
 ta vicissim ingratitude, ac maleuolentia, imò &
 perfidia hæc ipsa commaculare & retaliare labo-
 rarit? Quartò facilè est ex iisdem verbis collige-
 re, in nostra potestate non esse, debitum vt con-
 trahere, ita dissoluere. Nam facultates nostræ vel
 nō tantæ sunt, vel potius nullæ sunt. Quid enim
 habemus, cuius, tanquàm proprij, præstatione no-
 men nostrum liberare queamus? Ipsius sunt om-
 nia. Et si quid nostrum erat, id, quoniam ab ipso
 profe

profectū, iam antea illi debebamus. Si omnia debemus beneficiis acceptis, quid dabimus pro viriis perpetratis? Christus apertè neutrū soluendo fuisse asseuerat: tam illum qui quinquaginta tantū denarios debebat, quàm qui quingētos. Et quis obsecro vel vnus teruncij peccatū propriis copiis diluere potest? Ergo non pro omnibus omniū peccatis mortuus est Christus. Verumenimvero quòd mortuus est (vix enim pro iusto quis moritur) satis euidenter hoc ipso docuit, nullū cuiusquā *Rom. 5.* peccatum alia ratione quàm suæ mortis intercessionē posse dissolui. Quare qui ex tā preciosæ mortis thesauro non studet ditescere, is frustra sperat se posse debitū dispungere. Ex his charissimi, & debiti nostri magnitudinem, Christique summa illa erga nos merita, discamus agnoscere: exhorere illa, istū amplecti. Quintò, per hoc quod subiungitur, Non habentibus illis vnde redderent, donauit vtrisque: intelligi dixi, Deum sola sua innata pietate nobis peccata laxare. Exigit quidē à nobis vt pœnitentiam agamus, peccatum auersemur, confiteamur etiam, imploremus sedulò eius misericordiā: sed hæc, & alia multi laboris ac temporis vt faciamus, nihil tamen nobis adscribitur, aut gratiæ detrahitur: cui vni peccatorū remissio, & integra debetur. Quid enim nobis à pœnitentia, quæq; ad eā spectāt, præsidij adesset, nisi ad hæc Deus suapte sponte animū voluntatēq; adiungeret, gratuitæque quadam beneuolentia se ita facturum ante promississet? Non ex operibus iustitiæ quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit. verba Pauli sunt. Iam &

2. Tim. 3.

Psal. 50. Dauid ita orat: Misere mei Deus, secundū magnam misericordiam tuam, & secundum multitudinem miserationum tuarum. Postremò, parabolam hanc eò pertinere ostēdit. vt quò numerosius debitū nobis Deus remisit, eò vehementiori amore tantam liberalitatem prosequamur. Id quum nullo non tempore summòque iure Deus à nobis requirit, & nos præstare est æquum: nunc vnicè, & maximè. Obtinemus hodie per Christū gratuitā omnis impietatis, & ingratitude nostræ abolitionem: nōne par est, charissimi, vt hīc cū ipso amore & beneuolētia certemus? Imò quantopere nobis res illa cordi antea fuit per cōtinuas preces, per lamenta, & suspiria: tantopere iam voti compotes nos gratiores declarare debemus. Et si in amplectenda exercendāq; pœnitentia nos totos profudimus, iam in amoris exercitio ne seigniores esse velimus. Enimvero horū dierum ratio ita poscit. Sequamur psalmographū pręeuntē, accinamúsq;:

Psal. 17. Diligā te Domine fortitudo mea, refugiū meum, & liberator meus. Præoccupauerunt me laquei mortis: ad Deum meum clamaui, & exaudiuit de tēplo sancto suo vocem meam. Hæc ferè sunt, quę parabolæ illius occasione, dicenda occurrerent: quæ si in animo recondere volumus, assequemur haud dubiè, vt non tam cito ad ingenium redeamus, omnium quæ nunc summa Ecclesiæ diligentia vobis ingeruntur obliti. Finem facerē, sed ob argumenti vicinitatem, de verbis illis Seruatoris, Dimittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum: nunc etiam satius videtur nōnihil dicere: Si in cortice horum verborum hæreas, illud dicere

dicere videntur, eius magno amorì debitū ac datum fuisse, vt multorū criminum gratiā auferret. Quod si verum est, iam in aperto mendacio tene mur, qui peccatorum remissionem vni diuinæ bo nitati transscripsimus. Nam si illa id amando ita obtinuit, vt si non amasset, non habuisset: quomo do ibi erit locus gratiæ, vbi est debiti confessio? Ad hanc quæstionē non vno modo responderetur. Nōnullis placet, Christum non hīc loqui de pecca torum remissione, sed de noxæ, quæ peccatis de betur, indulgentia: seq; ita circumuallāt. Nemo po test Deum verè atq; efficaciter diligere, qui pecca ta necdū sibi remissa esse pro certo exploratōque non habet: nam ex illa persuasione, nascitur pri mūm, atq; ingrandescit amor. Tantis per enim dū me alicui obxratū esse mihi sum conscius, quomo do amare illum possem, cuius occursum semper, si liceat, libens vitarem? quæ quum sola sit causa cur eum habeā inuisum, amabo certe faciāmque plurimi, hanc mihi si sua liberalitate ademerit. Quare inuertunt isti orationis faciē: vt quoniam illi Christus antea peccata multa remisserat, mul tum nunc eum vicissim diligat. Quòd si hoc non admittis, per peccata quæ ei remittuntur, debitā peccato pœnā astruunt debere intelligi: vt sit iste verborū eius sensus. Quum tanta sit huius mulie ris gratitudo, tantāq; ardentissimi amoris attesta tio, quòd debitū illi, quo mihi obstricta erat, om ne liberaliter remisit: sanè & hoc meretur, quæ be neficium tantopere agnoscit, vt non modò debi tum illi remittam, sed ne nomen quidem eius in rationibus meis amplius esse velim: hoc est, vt nō

fit tātū à peccati morbo libera, verū etiam conualeſcat ſine pœna. Sunt alij qui diſcrimen inducūt amoris, vt alius ſit qui remiſſionem peccatorū præcedat, alius qui ſequatur. Illud conſtat, in hominis iuſtificatione binas eſſe Dei partes, hominis verò vnas. Deus & fundamentū iacit, & faſti- giū imponit: homo interim non eſt ocioſus, ſed ne- gociū ſuū quantum in ipſo eſt, prouehit. Interim eius eſt opus, qui fundamentū iecit. At quomodo Deus iacit? Primò legis interminatione, quæ quid debeat peccatis ſupplicij grauiter intonat, homini ſcrupulum iniicit: hunc rurfus Euangelij an- nunciatione, in quo omnibus per Chriſtum venia proponitur, ita tollit, vt iā certa quadam perſua- ſione ad credēda quæ audiuit homo ille ducatur, neq; adeò deſperet, fore vt ſibi peccata remittan- tur. Qua porrò perſuaſione & ſpe quum magis magiſq; roboretur, ad tantā Dei bonitatē amandā ſenſim inducitur: iam auerſatur peccatum, iam di- ſplicit ſibi, iam confeſſione ſe inculat, dolet, plo- rat, & vt ſibi reſtituatur ſupplicat. Quæ quum o- mnia ad fidem, ſpem, & charitatem pertineāt, tan- tō citius ad veniam indulgendam Deus propen- det, quantò illa in pœnitentiæ actione neruoſiora exſtiterint. Per hoc itaque quod dicit, Dimittun- tur ei peccata multa, quoniam dilexit multum: fi- dei ipſius, ſpei, & amoris ſynceritatem vehemen- tiāque commendat: vt quæ non à ſeruili quopiā timore, ſed à pura in Deum affectione erant pro- ſecta. Porrò quum ſeruilem timorem nomino, fa- cilè, vel me tacente, differentiam eſſe inter pio- rum & deſperatorum pœnitentiam intelligitis.

Dolebat

Dolebat haud dubiè Caino, Sauli, & Iudæ, quòd peccassent: sed illud nimirum quòd in tantum discrimen se coniecissent. Certe & damnati qui iam sunt, de pœnarum illa acerbitate nimis quàm dolent: sed hæc infructuosa & fera pœnitentia. Aliiter pii dolent: nempe ob id, quòd tam bonum Dominum, quem cultum adamatúmque oportebat, peccando tam graviter offenderint: ab officiòque tam leuiter recesserint. Qui verò affectus Deo tam gratus est, vt iam amplius offensæ meminisse non queat: nō quia peccatoris illud est meritum, sed quia tale est eius, quo se pœnitentibus obstrinxit, promissum. Hanc quam iam posteriori loco assignauit responsionē, plures amplectuntur. Sed de his iam satis. Accommodatū est ad nostræ orationis finem, quod in fine huius historiæ Christus mulieri ad firmitatem dixit: Fides tua te saluam fecit, vade in pace. Nam id nobis omnibus, æquè atque mulieri illi dictum cōstat. At cui fidei? Christum pro nobis hominem induisse, pro nobis passum, mortuum, reuixisse iterum, ascendisse demū in cœlum, inde misisse vicarium Spiritum sanctum, cuius virtute atque operatione, & peccatorum remissionem, & quæ sunt alia eius charismata, nobis in vera catholicâque Ecclesiâ ministrari. Fides ista confert nobis salutem, & animum metu anxietatēque soluit. Inde pax sequitur, non modò tranquillitas in animo, verum etiam societas cum Deo. Consultissimū igitur fuerit, charissimi, vt hanc pacem ita animo retineamus, ne mali iteratione, eâque amissâ intestinum iterum dissidium, cum Deo, cum nobis ipsis, cū religione ipsâ

cōcitemus. Gratia Dei cū omnibus nobis. Amen.

FERIA TERTIA PAS-
cha, sermo sextus.

AM continuis quinque cōcionibus ab ipso nimirum die Palmarum Euangelicæ illius peccatricis historiam, ad illa, quæ præ manibus erant ita accōmodaui, vt ad Domini passionem, & resurrectionem ritè percolendam non minus documento seruiret: quàm adhortationi ad pœnitentiam, sacramq; communionem. Et nisi me mea fallit opinio, non ineptè ad rem faciebant, quæ inde adduximus: nisi illud fortè quis improbarit, quòd in eius expositione quemadmodum in Esdra fecimus, ordinem minimè secuti sumus: argumentorum nimirum diuersitate constricti: quibus ea tātum delegimus, quæ opportuna viderētur. Et quidem quatuor illis primis diebus sua quasi capita erant: heri verò, ne
Ioan. 6. quid reliquiarum periret (quale erat Domini ad Apostolos præceptū) quæ restabāt fragmēta seriò studiosèque collegimus. Hic dies quandoquidem prioribus est connectendus, allegoriæ, quæ sola restat, dabitur, idq; quàm potero paucissimis absoluā, vt hic sermo, quēadmodum Paschali prædicationi, ita & præsentī historiæ finē imponat. Allegoriæ porrò rationē non aliunde quàm ab Ecclesia ipsa petamus: quæ in sacro hymno ita canit: *Hanc Christe proselytam signas Ecclesiam, quam ad filiorum mensam vocas alienigenam. Quam inter cōuiuia legis & gratia spernit Pharisei fastus, Lepra vexat hæretica. Qualis sit tu scis, tangit te quia peccatrix, quia veniæ optatrix. Quid nam haberet agra, si nō accepisset, si non*
med

*medicus adesset? Rex regū dives in omnes, Nos salua
 peccatorum tergens crimina, sanctorum spes & gloria.*
 Habemus in his aptissimæ allegoriæ summam.
 Certe quæ cū illa muliere Christus dixit & fecit,
 ita ad illam retulit, vt ab eorum commercio eam
 minimè excluderet, quæ similibus officiis in finem
 vsque mundicū demereri nunquam desineret.
 Quæ porrò illa? Ecclesia est, ex gentibus collecta,
 quæ seipsam hīc profelytam, hoc est aduentitiam
 alienigenamq; appellat. Nō enim ad ouile Israël Ioan. 10.
 pertinebant ethnici, sed ab eo penitus alieni,
 intātum vt illo in tempore essemus sine Christo, Ephē. 2.
 alienati à conuersatione Israel, & hospites testa-
 mentorum, promissionis spē non habentes, & sine
 Deo in hoc mundo. Mulieris verò huius tam infam-
 is vita erat, vitiisq; tota ita obsorduerat, vt hoc
 nomine iā quasi nobilitata esset. At posteaquam
 Apostolica prædicatione Christū didicisset, renun-
 ciavit pristinae turpitudini totòq; animo ad Deū
 conuersa, quò plus antea luxui ac libidini sese de-
 didisset, hōc ardentiori affectu suū redemptorē
 est amplexa: vt nihil eorum omiserit, quæ de sua
 peccatrice Lucas commemorat, & nos antea nar-
 rauimus. Christum solū verū medicum anima-
 rum duxit, ad ipsum irrupit, illi lachrymas suspi-
 riāq; profudit, ad eius pedes misericordiā implo-
 rauit: imò pedes eius, quibus humanitas designa-
 tur, fidei palmis latissimè est amplexa, est exoscu-
 lata, irrorauit deuotionis lachrymis, amoris vn-
 guento deliniuit: & hæc quidem iam inde à mille
 quingentis annis ita fecit, vt nec hodie facere vs-
 quam cesset. Hæc illa mulier est quam Christus

Phariseo attendendam demonstraui, cuius temeritatem quòd vbi accumbebat irrumperet, vel quòd peccatrix erat, non castigauit, non reiecit: illa vero bene acceptam se recordata, tametsi ea filiorum mensa erat, hactenus non est se passa auelli, sed inter conuiuia legis & gratiæ, vtroque apparatu pulchrè se pascit, adeòq; saginat. Legis apparatus animæ palatum excitat, vt sapiat inter bonū & malum, fastidiat peccatum, ne sibi tremendum Dei iudicium accersat. Porro gratiæ cibus, mera est, fidei, spei, & amoris conditura. Cui sanè conuiuio quum mulier hæc vsque nunc accumbat, rumpuntur Iudei, hæretici bacchantur. Certè Pharisaicus ille Iudæorum fastus se illi opposuit, & quum eam supercilio (vt putabat) facile sua ipsorum mensa prohibere non posset, stomachum in Christum exoneravit, quòd Ethnicos canes à mēsa filiorum Dei minimè summoueret. Messia promissum aduentum ad se vnos reuocabant, idque generis fiducia, quæ hoc mereretur: à quo quum illi essent alieni, hac gratia indignos iudicabant. Imò & hodie perfidiam suam hoc prætextu palliant: vt quum Christus in promissionis societatem gētes admiserit, haudquaquam pro Messia sit Iudæis habendus, vt qui hos solos sit agniturus: quasi Deus, Iudæorum sit tantum, & non etiam gentium. Hanc calumniam vsque sustinet Ecclesia, quæ est ex gentibus fidelis: sed quum sua felicitate contenta taceret, Christus ipse eius causam tueretur, patrociniūque contra Iudaicam insultationem interponit. Quod quum aliàs sæpe, maximè in parabola illa quæ est de filio prodigo. In qua

Rom. 3.

Luc. 15.

qua quū maiori natu filio res indigna videretur, iuniorem illum decoctore tam facile in gratiā recipere: quid illi pater respōdet? Fili, tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt. epulari autem & gaudere oportebat: quia frater tuus hic mortuus erat, & reuixit: perierat, & inuentus est. Quibus verbis quid aliud facit, quā quod mulierē istam profelytam à pharisaica procacitate liberat, nōlītq; grauata? Non dissimilis parabola est apud Matthæū, de iis qui cōducto in vinea operabātur: *Matth. 20.* vbi & illi, qui primi ad opus venerant patremfamilias suggillāt, quod iis qui serò superuenissent, pari secum mercede remuneraret. At ille: Amice, inquit, non facio tibi iniuriam. Nōne ex denario cōuenisti mecū? Tolle quod tuum est, & vade. volo autem & huic nouissimo dare, sicut & tibi. Aut non licet mihi quod volo facere? An oculus tuus nequā est, quia ego bonus sum? Quid hoc patrociniū efficacius? quid nobis dulcius? Proinde nō possum, quin ad consolationem nostram & illam parabolam in medium adferā, quæ est de duobus filiis: qui ambo iussi à patre, vt ad faciendū opus in vineā abirēt: alter se facturum dixit, sed minimē fecit: is verò qui negarat, postea dicto audiēs fuit. Iam rogat Christus, vter horum patri morem gessit? Posterior, inquiunt Pharisei, & rectè: suo se interim gladio iugulātes. Certe legis promulgatione iniunctū erat illis, vt in vinea Domini laborarent: dū fœdus icerent, spondent se omnia facturos, quæcūq; ille iussisset: interim nihil minus faciebāt, quum nemo omnium esset, qui legē seruaret. Ethnici porrò, semper diuinæ voluntati quasi

ex professo refragabantur: postea verò quàm in Dei notitiam peruenerunt, priorem ignauiam de testantes in Dei opere tam laboriosi diligentésq;
Mat. 21. fuerunt, vt Christus ipse publicanos ac meretrices præ Iudæis ad regni gloriã admissum iri, ne-
 tiquã dissimularet. Audistis quàm studiose genti-
 lis Ecclesia contra Iudæorum calumniã à Christo sit defensa. Paulus in eandem sententiam non ra-
 rò etiam differit, maximè in duabus illis episto-
 lis, quarum altera est ad Romanos, ad Galatas al-
 tera. In iis eodem sanè loco, quod ad peccati obli-
 gationem attinet, Iudæos ducit cum gentibus: ne-
 que his non tam promptam exponit Dei benigni-
 tatem, quàm illis. Omnes, inquit, peccauerunt, si-
Roma. 3. ue Iudæi, siue Græci: & egent gloria Dei. Et alio lo-
Rom. 2. co, eisdem supercilium detrahens: Existimas hoc, ô homo, qui iudicas eos qui talia agunt, & facis ea: quia tu effugies iudicium Dei? In quo enim alterũ iudicas, te ipsum condemnas: eadẽ enim agis quæ iudicas. Et concludit: Tribulatio, & angustia in omnem animam hominis operantis malum, Iudæi primũ & Græci: gloria autem & honor, & pax
Rom. 9. omni operanti bonum, Iudæo primũ & Græco. Alibi in hunc modum: Ostendit D E V S diuitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ, quæ præparauit in gloriam: quos & vocauit, nos: non solũ ex Iu-
Osee. 2. dæis, sed etiam ex gentibus: sicut in Osee dicit, Vo- cabo non plebem meam, plebem meam: & non di- lectam, dilectam: & non misericordiã consecutã, misericordiã consecutã. Et proximo capite, Non
Rom. 10. est distinctio Iudæi & Græci: nã idẽ Dominus o-
Ioel. 2. mniũ, diues in omnes qui inuocant illum. Omnis
 en im

enim quicumque inuocauerit nomen Domini saluus erit. Hæc & multa alia pro nobis à Paulo disputantur: sed istis possumus esse contenti. Superest, ut quæadmodum mulier illa euangelica nihil morabatur Pharisei vultum, sed ad pedes Christi immota resedit, pergítque adeò perficere quod cœperat: dum modò Christum quod faceret probare, imò & patrocínio se subleuare, intellexit: ita & nos, ne tantillum quidem Iudaicum superciliũ, liuorẽmve faciamus, sed Christo, qui autoritate pro nobis intercedet, nosmet insinuare pergamus. Quãdiu ad Christi pedes nos acquiescimus, nõ poterunt Iudæi nobis nõ obrectare. Imò quãdiu erit peccator, qui se ad Christum cõuertat, nõ deerunt fastuosi hypocritæ, qui illũ obliquis oculis non defigant. Iam Ecclesiæ non à Iudæorũ tantum arrogantia negociũ facefsitur, sed lepra hæretica aut potius leprosi hæretici eam quoq; vexare non cessant. Allusum sanè elegãter, ab eo qui huius sacri carminis autor est, ad huius Pharisei cognomen, quod leproso fuisse ex Matthæo & Marco est manifestũ. De cognomine quidẽ tacet Lucas: verum in hoc cum illis consentit, quòd illi nomen Simoni fuit: illi inquam qui mulieris hæc audaciã tacitè arrodebat, & in cuius ædibus hæc gesta narrantur. Ut vel hinc satis liqueat, & in vna eadẽmq; domo, & non nisi ab vna muliere gesta fuisse: quæ Lucas de famosa quadam peccatrice. Matthæus & Marcus de muliere quadam, quã nõ nominat, Ioãnes de Magdalena Lazari sorore, cõ-

Matth. 26.

Mar. 16.

Luc. 7.

Ioan. 12.

tatem

tatem hanc suggillat, nō solūm Phariseus, verū-
etiam leprosus fuerit. Ecclesia verò hætenus à tri-
plici hostium genere exercitata, appetitāq; fuit: Iu-
dæis, tyrannis, & hereticis: verūm ex his tyranni
primi iam olim defecerunt. Iudæi verò ingenium
adhuc obtinent, infrendent aduersus hanc mulie-
rem, nō ferūt fidei nomen penes nos esse: & quā-
uis ita esse vix credunt, inuident tamen hāc nobis
persuasionem. Iam vt triticum nō est absq; ziza-
niis, ita Ecclesia semper patitur hæreticos. Hi nun-
quā cessant Ecclesiā oppugnare. si minus succe-
dit aperta vi cuniculos agunt, & lepræ suæ venenū
clanculariō spargūt, afflātq; incautis. Euoluat ve-
teres historias qui legere nouit, videbit quantum
mali ab his sæpe Ecclesiæ est conflātū, dum morbū
tā cōtagiosum sanis permisti, simulatores ipsi pes-
simi, ad eō periculose circumferunt. Quanquā
nō est quòd ad historias vos relem: potestis ex
horum temporum perturbatione, & quæ recenti
adhuc memoria passa est Ecclesia, cognoscere, quā
multos huius morbi cōtagio inuaserit, quanto cū
discrimine etiamnum serpat: vt pro pace bellum,
pro vnitāte secessiones, pro religione licetiā, pro
pietate nequitiam, pro instaurata libertate om-
nium rerum confusionem inuexerit. Ah felicem
Ecclesiam, priusquā in eius corpore hæc lepra ir-
reperet. Nunc infelix mulier vndique proscindi-
tur, ac iactatur: nam qui per se sunt ex professo ho-
stes, in huius perniciē amici sunt iuratissimi. Sed
quid? secura est mulier, ne mouetur quidem illis
sibilorum procellis, vt quæ morbum hunc in se
minimè cadere posse cognoscit. Scribant, stringāt
stilum,

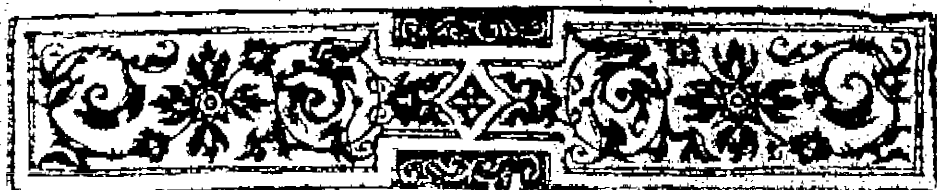
stilum, ad rauim vsq; clament, ducāt partes, canāt
 classicum, fingant mille nominum ac sectarū por-
 tenta: illa ad rē s v pedes, vbi se fixit, immota cō-
 sistet. Tenui eū, nec dimittam, ait in Canticis. *Cantic. 3.* Gra-
 tiā ille locus est, non patietur se auelli. Imò qui il-
 lam mundam fecit, vt sponsam castam haberet,
 non est passurus vt tam felix copula per adhæsio-
 nem lepræ scindatur. Et ipsa tametsi extra pericu-
 lum se esse non ignorat, tamen vim vbi metuit,
 spongas imitatur, quæ quò violentius auellun-
 tur, hòc firmitus se affigunt: opponit preces, crimi-
 nibus medetur, & quantum potest quicquid de-
 bile est, quod cito morbum duceret, solidare ob-
 ducereque conatur. Et quid illi consultius, quàm
 quò magis infestatur, exploditur, irridetur, eò fi-
 dentius causam suam Deo committat? illudque
 sponso suo identidem occlamet: Qualis sim tu
 scis. tango te quia peccatrix, quia veniæ optatrix?
 Paratum sanè & impenetrabile aduersus hostiles
 machinationes omnes scutum hoc, quò Deum
 habet cordis sui consiliorumque omnium cogni-
 torem; vt qui extra ipsum nihil illam quærere, o-
 mnium saluti, etiam hostium, inservire velle,
 eò preces ac studia conferre, perspectissimum ha-
 bet. Nam vt sequitur: Quidnam haberet ægra,
 si non accepisset, si non medicus adesset? Restat
 charissimi, vt hac in re illam sedulò imitemur,
 accinamúsque: Rex regum diues in omnes, nos
 salua peccatorum tergens cuncta crimina, San-
 ctorum spes & gloria. Hic scopus est, quò om-
 nis hæc historia, nosterque conatus tetendit.
 Qualem Christū ducere, & quid ab eo postulare
 debe

debemus, paucis ibi comprehenditur. Rex est regum, vt tutò in illum fiduciam nostram collocare possimus. Diues est in omnes, pietate scilicet, vt necessitatem illi nostram nihil hæsitantes aut trepidantes aperire audeamus. Idem est spes & gloria sanctorum suorum, quem nunquam deseramus, in quo & huius & æternæ vitæ sunt præsidia omnia constituta. Porro duorum generum sunt, quæ ab eo petere habemus: prius, vt sordes criminum nostrorum detergere ac inducere velit: alterum, vt quum hîc & animo & corpori bene esse iusserit, nos sibi & æternū adiungat. Sanè vtrunq; hoc mulier illa ab ipso petiit, & obtinuit. Quare & nos talia, ad ipsius honorem, nostramque salutē continuis precibus efflagitemus: nihil est quod vel voto maius vriliusve optare possimus.

DEVS OPT. MAX. nos omnes eo spiri-
ritu imbuat, vt mulieris illius ar-
dorē ita referamus, vt & quæ
illa à Christo obtinuit,
& nos obtinere pos-
simus, Qui vi-
uit Deus
in secu-
la.

A M E N.

FINIS.

RERVM AC SEN-
TENTIARVM, QVAE SPAR-
SIM IN HOC OPERE TRA-
CTANTVR, IN-
DEX.

ADIUVANDI *penitentiam promit-*
tentis modus 159

Adulterium 48. 49

Alienigenarum foeminarum nomine
quid intelligendum 171

Ambrosij Episcopi constantia 162

Anna matris Samuelis exae resposum 75

B*Arba euulsio quid designet* 65

Boni correptionem patienter ferunt 69

C*Hristi gloriosus in Hierosolymam ingressus* 135

Christus infirmatus, firmior 186

Christus passionis tempore percissime locutus 204

Christus sub passionem solito in exhortando uberior 179

Christus sub passionē Iuda quinq; locutus 188. & 189

Christus in castigando Iuda etiam pius 188

Christi quadruplex ad Abrahamum promissio 213

Christi in patiēdo austeritas 201. 202

Christi incredibilis in nos pietas 190

Christianorum infida seueritas 53

Cena Christi omnibus instructa 186

Collationes (quas vocant) Quadragesima 32. 33

I N D E X.

<i>Comæ euulsio quid designet</i>	64
<i>Communio unde instituenda</i>	196. 197
<i>Communione utilitas & scopus</i>	190
<i>Communicari veris rebus Christi corporis & sanguinis</i>	193
<i>Communicantium indignè diuersa genera</i>	186. 187
<i>Concubinatus sacerdotum</i>	48
<i>Confessionis methodus</i>	128
<i>Confessionis quæ Deo fit, utilitas</i>	121. <i>Necessaria</i>
<i>Veteribus etiam in usu</i>	118
<i>Confessio fit homini quadrifariam</i>	122
<i>Confessio sacramentalis, quæ, & unde dicitur</i>	123
<i>Utilitas</i>	129
<i>Confessio olim publica</i>	128
<i>Confessione necessaria</i>	134. & 135
<i>Confessionis vetustas</i>	<i>ibidem.</i>
<i>Confessionem precatio sequitur</i>	92. 93
<i>Confessio hominibus inuisa</i>	132. & 133
<i>Confessionis remedia</i>	135
<i>Confessio liberale Dei munus</i>	124
<i>Confessio, Christianis ut propria, ita gloriosa</i>	123
<i>Confessioni illudentes taxantur</i>	130
<i>Confessionis onus iniuste exagitari</i>	123
<i>Confitentium vicia</i>	130
<i>Confitentium preposterus & inutilis pudor</i>	132. & 133
<i>Confitendi neglectus quantum malorum inuenerit</i>	128
<i>Contritio, pœnitentiæ pars</i>	101. & 105
<i>Contritio, quid</i>	107
<i>Contritio ex amore, non metu capienda</i>	110
<i>Contritionem quid vocent Lutherani</i>	101
<i>& quid D. Paulus</i>	108
<i>Contritionis causæ diuersæ diuersæ</i>	109
	<i>Debit</i>

I N D E X.

D ebiti nomine cur peccatum designetur	226
Debita nostra à solo Deo dispungi	227
Debitorum Deo nos constituunt tam bona nostra quàm mala	224. & 225
Declinandum à malo, & faciendum bonum	170
Desperantium argumenta	148
Dei in peccatoris conuersione partes	229
Deus offerentes voluntatem expendit	101
Diaboli aduersus ieiunantes studium	4
Diaboli aduersus confessionem iacula	131
Diaboli in oppugnando sedulitas	52
Diuina seueritatis in libidinosos exempla	54
Dolor externus pœnitenti concedendus	57. 74. & 114
Dolorem externum pœnitenti non opus esse fingere	61
E cclēsia in suos affectus	24. 79
Ecclesiæ in ieiunij commendatione studium	44
Ecclesiæ autoritas in prescribendis ieiunijs	26. 35
Ecclesiæ auctoritatem à Deo esse & defendi	28
Ecclesiæ cum Esdra conuenientia in pœnitentiæ traditione	97
Ecclesiæ stabilitas	138
Ecclesiam Esdræ typo designatam	14
Ecclesiasticum de ieiunando edictum	ibidem
Epulari, quid vocetur	171
Esdræ sagacitas	71. 92. & 94
Esdræ pietas	53. & 54
Esdræ in suos studium	38
Esdras Christi typum gessit	83. Ecclesiæ 74. & 75
Esdraica confessio	85
Excommunicatio ubi adhibenda	162
Exempla superiorum quantum possint	72
Exhortatio efficax ad pœnitentiam	139

I N D E X.

<i>Externi gestus in oratione non carpendi</i>	78
<i>Externe plage merito peccatoribus merè redderēt</i>	169
F <i>Idei hodie abusus</i>	76
<i>Filij Dei non peccant, ex Ioanne</i>	162
<i>Fœdus Christianorum cum Deo initum</i>	153
<i>Fœnatoris nomine Deum intelligi</i>	223
<i>Fratrū delicta nō tacēda, neq; dissimulanda</i>	41. & 45
H <i>Fraterna reconciliatio necessaria</i>	86
<i>Hypocrisis taxatur</i>	60
I <i>Ieiunium ad Christianos pertinere</i>	21
<i>Ieiunia veteris testamenti</i>	25. & 31
<i>Ieiunij vetustas</i>	31. & 32
<i>Ieiuniū patribus olim, difficilibus temporibus azylū</i>	22
<i>Ieiunij apud Deum pondus</i>	23
<i>Ieiunij ecclesiastici utilitas</i>	ibidem & 36
<i>Ieiunij tradendi difficultas</i>	30
<i>Ieiuniorum olim summa seueritas</i>	156
<i>Ieiunium Iudaicum</i>	31
<i>Ieiunium Ecclesiasticum</i>	33
<i>Ieiunia à priuatis & prophano magistratu indicta</i>	26
<i>Ieiunantium vicia</i>	30. & 31
<i>Industria pastori necessaria</i>	95
<i>Iudæ proditionem qui reserunt</i>	188
<i>Iudeorum de gentium conuersione liuor</i>	254
<i>Iudei cur tantum sue gentis uxores ducerent</i>	46
<i>Iudei ad pœnitentiam Christianis promptiores</i>	38. 67
	156. & 221.

L <i>Ascunia in Christianis</i>	49. & 171
--	-----------

L <i>Leonis Papæ de ieiunio quadrag. sententia.</i>	7
--	---

<i>Lepra haresim signat</i>	237
-----------------------------	-----

<i>Libido ostium peccandi</i>	55
-------------------------------	----

<i>Libidinis mala</i>	56
-----------------------	----

I N D E X.

<i>Locus Luc. 7. Dimittuntur ei peccata mui. &c. explicatus</i>	228
<i>Locus è Psalm. 29. tripliciter expositus</i>	212
<i>Lutherani confessionem obscurant</i>	123
<i>Lutheranorum de pœnitentia error</i>	100 & 105
M <i>Agdalena ad Christi sepulchrum pietas</i>	220
<i>Malachias propheta à quibusdam Esdras habitus</i>	45
<i>Mali periculorum denunciatione non monentur</i>	71
O <i>visio in suos indulgentia & severitas</i>	43
<i>Orantium communitas efficax apud Deum</i>	143
P <i>anis sacramenti, qualis 193. eius virtus</i>	194
<i>& unde ibidem. Nihil esse in eo diuissum</i>	195
<i>Paschalis diei leta festiuitas</i>	207
<i>Paschatis significatio moribus tenenda</i>	209
<i>Paschale festum hodie peccãdilicentiam reducit</i>	207.
	208. & 209.
<i>Passionis Christi efficacia</i>	205. 206
<i>Passio Christi omnibus lacrymabilis</i>	202
<i>pys verò quatenus</i>	203
<i>Pastoribus industria necessaria</i>	95
<i>Pastores taxantur</i>	40. 66. 67. 74 & 95
<i>Pastores in Ecclesia necessarij</i>	38. 39. 40
<i>Pastorum periculum</i>	40
<i>Parentum in liberos nimia lenitas</i>	61
<i>Peccata ab animo metum auertunt</i>	167
<i>Peccata separant inter Deum & homines</i>	85
<i>Peccata nolle confiteri grauius quàm admittere</i>	117
<i>Peccati circumstantia dictu necessaria</i>	89
<i>Peccata publica, vi coërcenda</i>	146
<i>Peccatorum pondus</i>	131
<i>Peccatrix Euan. an sit habenda Magdalena</i>	237

<i>Peccatrix Euang. cur anonymos</i>	179
<i>Peccatricis Euang. historia allegoricè explicata</i>	231
<i>Peccatricis Euang. fernor in adeundo Christo</i>	18. 181.
& 218	
<i>Peccatricis Euan. fides 182 Christi in illam pietas</i>	184
<i>Peccatrix Euang. quanta beneficia à Christo est consecuta</i>	215
<i>Peccatricis Euang. Christo gratum officium</i>	218
<i>Peccatricis euā. exēplo Christi passio nobis colēda</i>	204
<i>Pœnitentiæ methodus</i>	98. 104
<i>Pœnitentiæ forma ab Ecclesia petenda</i>	81
<i>Pœnitentiæ ortum è scriptura habet</i>	103
<i>Pœnitentiæ vera indicia</i>	37
<i>Pœnitentiæ fructuosa, et infructuosa</i>	222
<i>Pœnitentiæ vulgaris frigus</i>	185
<i>Pœnitentiam eleuantium error</i>	96
<i>Pœnitentiæ apud Lutheranos inermis</i>	61
<i>Pœnitentiæ comes humilitas</i>	115
<i>Pœnitentiæ promotio non vnius opus</i>	146. 147
<i>Pœnitentiæ abusiones</i>	161
<i>Pœnitentiam spontaneam esse debere</i>	71
<i>Pœnitentiam quid subleuet</i>	177
<i>Pœnitentiam non differendam</i>	138
<i>Pœnitentiæ non fert vim</i>	159
<i>Tamen interminationibus etiam urgenda</i>	71. & 95
<i>Pœnitentiæ post naufragium tabula</i>	102
<i>Pœnitentiam veram esse debere</i>	104
<i>Pœnitentiam perseuerantem esse oportere</i>	177
<i>Pœnitentiæ vis</i>	105
<i>Pœnitentium inutiles lacrymæ</i>	146
<i>Politia in ecclesia necessaria</i>	27
<i>Præsidia extra Deum quæsita nocent</i>	46

I N D E X.

<i>Primates, admonitionis impatientes</i>	143
<i>Principum huius æui damnosa ostentatio</i>	185
<i>Pudor & reuerentia erga Deum tenenda</i>	84
<i>Pudor consitentium præposterus & inutilis</i>	134
Q <i>Uadagesima vetustas</i>	30. 31
<i>Quadagesima scopus</i>	12. 13
<i>Quadagesima ratio ex Leone</i>	7. & 8
R <i>Esurrectionis lætitia à Christo instit.</i>	210
<i>Resurrectionis nuncia Magdalena instit.</i>	221
<i>Resurrectionis spes in passione obscurata</i>	214
<i>Rufini Pres. pal. impudētia ab Amb. taxata</i>	165. 166
S <i>Acramentum quid</i>	213
<i>Sacramentum quæ constituunt</i>	ibidem
<i>Sechenia pietas & fortitudo</i>	146
<i>Sechenia confessio & fides</i>	153
T <i>Emeritas irreligiosa diuinorum cast.</i>	196
<i>Temperantiam, aliud esse quàm ieiunium</i>	156
<i>Terrores incussi, Lutheranis contritio</i>	102
<i>Theodosij Imp. pietas</i>	163
<i>Timor seruilis</i>	110
<i>Traductione nominis, nemo in malis onerandus</i>	179
<i>Tristitia secundum Deum, Paulo contritio</i>	109
V <i>Estium laceratio quid designet</i>	60. & 64
<i>Unionem nostram cum Christo quid impedit</i>	196
Z <i>Eli verivēhementia.</i>	43

F I N I S.